SANCTI

ATHENAGORAE

ATHENIENSIS PHILOSOPHI

DEPRECATIONEM

(VVLGO LEGATIONEM)

PRO CHRISTIANIS

EDIDIT

M. IO. GOTTLIEB LINDNER

RECTOR SCHOLAE ARNSTADIENSIS,



LONGOSALISSAE

SVMPTIBVS IO. CHR. MARTINI

MDCCLXXIV.

Digitized by Google

PRAEFATIO.

Annus eſt ipſe nonageſimus, ex quo prima eademque adhuc vnica Athenagorae editio in his terris prodiit, opera et ſtudio L. A. Rechenbergii *Lipſ.* M. DC. LXXXIV, cum *Suffridi Petri* interpretatione Latina, ejusdemque, et *Conradi Gesneri*, *H.* item *Stephani* notis et caſtigationibus. Quo

Digitized by Google

feruore ſtudium Patrum, per hoc tempus, apud homines noſtros, excultum ſit, ex hoc fere conjicere licet. Ad eruditionis quidem Patriſticae campum, quam late patet, emetiendum, quotus quisque eſt, qui ingenio vigeat, opibus polleat, otio abundet? adeoque ſi paucorum hominum haec eruditio et ſemper fuit et nunc maxime eſt, equidem haud miror; cum hoc magis mirum videri cuique debeat, eſſe, qui nullis propoſitis laboris praemiis, quid? quod odio ac inuidia caeterorum, quibus ſubtilius vident ac judicant, infeſtati moleſtias tamen objectas deuorare nulli dubitent. At hoc tamen a quouis Theologiae cultore, a plurimis certe, exſpectari jure poterat, ne in iis, quae primi noſtri Confeſſores et de ſe et pro ſe dixiſſent, plane hospites eſſent, et hoc conſilio ſaltem ſcriptores Apolo-

Digitized by Google

Apologiarum, Iuſtinum, Minucium Felicem, Athenagoram, Tertullianum, Origenem euoluerent. Quaeritis an legerint? imo multis, qui Theologiae ſtudioſos ſe profitentur, boni iſti viri vix nomine innotuerunt; caeteri e praelectionibus in hiſtoriam eccleſiaſticam tale quid ſibi haerere obſcure recordantur, et ſi qui ſunt, cognitione meliore imbuti, qui certe pauci ſunt, hi quidquid habent, illud omne non ſolita et trita pleriſque via acquiſiuerunt.

Neque tamen haec ſolius noſtri fundi eſt calamitas. In ipſa Anglia non invenio editionem illi recentionem, quae cum Nannii verſione notiſque integris Variorum, nouiſque Commentariis *Eduardi Dechair* Oxon. 1706. 8. e Theatro Scheldoniano prodiit. Et haec ipſa eſt, quam et nos ſumus ſequuti, parua interdum mutatione, vbi prae-

ſertim Codices manuſcripti addicebant, tentata. Lectiones etiam Variantes ex codice vtroque Bodlejano et Aetonnenſi potiores notaui, omiſſis reliquis, a quibus nihil neque ad noſtrum, neque vniuerſe ad rem criticam vtilitatis capi poſſe ſperabam. Verſionem adjicere quod neglexi, ii facile condonabunt, qui, quam facilis intellectu auctor ſit, cogitauerint. Si qua tamen occurrebant, in quibus tirones haerere poſſe conjiciebam, ea vel in notis expoſui, vel in indice explicaui. Praeter hanc alia eſt *Oxonienſis* d. a. 1682. 12 ex eodem Theatro Scheldoniano, cum verſione et notis *Io. Telli* Epiſcopi Oxonienſis. Edita porro eſt Apologia, teſte IO. ALB. FABRICIO *in Biblioth. Graeca Libr.* V. p. 87. Graece et Latine (pure enim Latinas nunc tranſeo,) cum *Conradi Geſneri* verſione ac notis Baſil. 1558.

1558. it. ex *H. Stephani* recenſione cum eadem verſione *Paris*. 1557. 8. et *Tiguri* 1559. fol. inter Theologorum aliquot Graecorum veterum ſcripta. Extat etiam in Bibliothecis, vt *Paris*. 1575. 1589. 1609. *Colon*. 1618. *Lugd*. 1677. T. 2. H. in Auctario Bibliothecae Patrum *Paris*. 1624. fol. vna cum notis Frontonis Ducaei. *Suffridus* autem *Petri* tantum verſionem Latinam edidit cum ſcholiis vberioribus *Colon* 1567. 8. Verum admodum imperfectam eſſe hanc Fabricii recenſionem, facile patet. Omiſit enim, vt caeteras taceam, editionem *Pariſinam* d. a. 1636. *Colonienſem* item, ad illam expreſſam, d. a. 1686. f. quae continet Iuſtini Martyris, Theophili Antiocheni, Tatiani Aſſyrii opera et Hermiae tractatus aliquot. Sed has lacunas explebunt, quibus facultas eſt perluſtrandi bibliothecas a bonis libris copio-

Digitized by Google

ſius inſtructas. Mihi ſufficiat ea jam explicaſſe, quae ſpectare debeant tirones, qui ad legendos Patres, praeſertim autem hos Apologiarum libellos ſeſe accingunt.

Ac primum quidem hos libellos nolo ab iis legi, qui, quid Graecitas, quid Latinitas ſit diſcere, aut ingenium ad ſenſum ejus quod rectum, quod elegans et pulchrum eſt, acuere volunt; ſiquidem hanc illis vtilitatem lectio librorum Socraticorum certius praeſtabit. Non enim, quia liber Graece eſt ſcriptus, ideo etiam ad Graecitatem percipiendam valet; a quo errore juuenes, meo exemplo admoniti, ſibi cauebunt, qui cognitis grammaticorum praeceptionibus, quum animum ad legendos ſcriptores ipſos applicarem, et quinam ad hoc conſilium optimi eſſent a magiſtris, quibus tum vtebar, quaererem; hi

Digitized by Google

hi non malo, quod certo ſcio, conſilio futurum aliquando theologum ablegarunt primum ad Paeanii metaphraſin in Eutropium, tum ad Iuſtini et Athenagorae Apologias, ad Tatianum, ad Epiphanium legendum. Ac quoniam tum caſu in Macarii homilias incidi, etiam has, nihil aliud, quam Graece ſcriptas eſſe, deſiderans, cupide coepi legere. Ah bone Deus! quantas in Syrtes incidi! unde niſi cito emerſiſſem futurum erat, vt taedium me literarum Graecarum, vix unquam depellendum, caperet. Quod me quondam decepit, multisque etiamnunc damno eſt, et in poſterum erit, ſunt judicia virorum doctorum nimis honorifica de ſtilo quorundam Patrum. Quis enim, ſi elogia eruditorum de Minucio, Lactantio, Prudentio legerit, non putet, hos ſcriptores Ciceronibus Hora-

Horatiisque omnibus longe anteferendos? Ita, judice Suffrido Petri, in Athenagora noſtro *Stilus et character dicendi grandis eſt, et quantum ſobrietas Attica maximum capere potuit. Eſt enim ſententiis crebris, figuris alluſionibus, et omne genus ornamentis expolitus ac refertus: phraſis ac dictio prorſus eſt Attica. Vtitur enim verbis ſelectis ac puris, constructionibus exquiſitis.* Dubito, haec legens, quo tanta verborum pompa pertineat, ad Athenagoram, an ad Xenophontem Platonemue? Hi certe exquiſitius laudari vix poterant. Et tamen vtroque longe inferior eſt Athenagoras orationis numero, ſtructura, probandi ſubtilitate, quod Henricus etiam Stephanus agnouit, qui parentheſes longiores et hyperbata in hoc noſtro paſſim carpit. Haec equidem non eo nunc diſputo, quaſi tenuiter ac jejune de ſcriptore ipſo

ipſo judicem, qui merito ſuo carus exoptatusque debet eſſe omnibus; ſed vt judicia hominum quorundam reprehenderem, quibus omnia ſordent, quae ab auctoritate claſſica vel paululum recedunt. Quin legi hi libri debeant a Theologo accurate docto, nemo, puto, infitias ibit: legere ergo futurus Theologus incipiat mature, vt et ſcriptoribus minus elegantibus ac horridulis ſenſim aſſueſcat: animi cauſa, a ſcriptoribus probatis, interdum ad minus probatos deuertat, non iis totus immoretur. Hoc enim mihi videor obſeruaſſe, viros doctos, qui claſſicis auctoribus, usque ad maturitatem aetatis, vnice inhaererent, tum forte fortuna ad hos delatos, iis deprehenſos juſto iniquiores. Cognitum hoc in iis, qui quondam, Ciceronianorum nomine, vulgo innotuerunt, quibus, prae his deliciis,

deliciis, quas in oratore Romano vel inueniebant, vel ſibi inuenire perſuadebant, oracula adeo diuina ſordebant, quum contra viri ſummi, qui in ſcriptoribus Graecis Latinisque non minus eſſent verſati, quia in notitiam quandam cum his aetatis inferioris ſcriptoribus mature venerant, ſcriptorum eccleſiaſticorum genus omne cum vtilitate, quosdam etiam cum delectatione verſarent. Quemadmodum pueros, non quidem vt imitentur, ſed vt eorum omnium, quibuscum viuunt, (viuitur autem non ſane cum perfectis hominibus) mores patiantur ac perferant, ab hominum vitioſorum notitia non removemus, ſed praeceptis ſalutaribus praemunitos, vltro etiam, adducimus: ita et pueris, aliquando Graecitatis Latinitatisue vergentis ſcriptores ac paene barbaros lecturis, etiam non optimos

in

Digitized by Google

in manus tradimus, non quos imitentur, ſed quo varietati ingeniorum adſueti, etiam minus comte eleganterque ſcribentem ferant,

Sunt item alii, qui hos libellos non linguae diſcendae, ſed rerum in iis comprehenſarum gratia ſe legere dicant. Nam quoniam argumenta pro veritate ejus, quam ipſi profitentur, religionis in iis contineri audiuerunt, et ipſi auent ſcire, quibus argumentis obviam ire aduerſariis debeant, ea, quo majorem habeant auctoritatem, a Patribus petere, quam aliunde ſumere malunt. Hos autem, qui ita ſtatuunt, egregie falli, non admirabuntur, qui cogitauerint, quam mutata rei Chriſtianae, inde ab Athenagora ad noſtram vſque aetatem, ſit facies. Neque enim iisdem criminibus, quibus olim Chriſtiani, nunc rei agimur. Ecquis enim eſt, qui

qui Atheiſmi ſuſpectos amplius habeat? Quis Thyeſteas epulas, quis Oedipodeos concubitus noſtrae religioni adhuc objiciat? et tamen in his tribus capitibus tota Philoſophi Athenienſis defenſio vertitur. Aduerſarii nobis ſunt longe ſubtiliores, argumenta quibus nos oppugnant limatiora, vt adeo quaerentem iſta tutius ad *Mornaeum*, *Hugonem Grotium*, *Ieruſalemum Leſſium*, imo ad quemuis recentiorum ablegarem.

Quid igitur? praecipuum horum librorum vſum in hiſtoria ſe exſerere exiſtimo, quae vtilitas ſane non parui eſt cenſenda. An vero qui in eruenda Graecae Romanaeue gentis origine, moribus, inſtitutis rebusque geſtis ita ſumus curioſi, iidem in cognoſcendis moribus eorum, a quibus inſtituta rei Chriſtianae quaſi per manus tradita accepimus, juſto eſſemus negligentiores?

Atque

Atqui a nemine alio, qui mores, quae placita, quae inſtituta priſcis Chriſtianis fuerint, cognoſcere certius licet, quam ab his Confeſſoribus, qui, cum libellos ſuos ſacrae Caeſareae Majeſtati offerrent, offerre certe cogitarent, quiquam a veritate alienum admiſcere nunquam eſſent auſi. Atque ex hac adeo Defenſione videre licet, virtutis et ſanctitatis ſtudium majus Chriſtianis, quam literarum et doctrinae vniuerſae, fuiſſe; vnde mirum non eſt, ſi pleroſque, in ſua innocentia adſtruenda, feliciores, quam in defendenda doctrina, reperimus. Sed obfuit huic noſtro, quod multis aliis obfuit, Philoſophiae Platonicae ſtudium: quo quoties abripitur, non oracula diuina interpretari, ſed ſua nobis ſomnia venditare videtur.

Aliud vitium eſt in nimia res obſcuras et arcanas, ſimilitudine rerum ex natura et vita communi petitarum, illuſtrandi

luſtrandi procliuitate. Id quod accidit haud paucis, vt, quum res arcanas egregie ſibi viderentur elucidaſſe, eas obſcurarint magis, vel ridiculos adhuc ſeſe dederint. Hujus generis ea ſunt, quae noſter paſſim de Deo filio, (Cap. IX. X.) de Spiritu Sancto, de Angelis etc. profert. Huc pertinent apud alios illuſtrationes verboſae de modo vnionis duarum in Chriſto naturarum etc. *Auguſtinus* v. c. expoſiturus, quo cibus ille, ab angelis, quondam in ſpecie humana apparentibus, comeſtus tandem peruenerit, ita: *Cibus is, inquit, non materialiter digeſtus, ſed ab angelicae naturae flamma abſumtus eſt.* Nonne melius erat ignorantiam confiteri, quam adferre aliquid, quod nemo nec intelligat, neque ſcire deſideret?

Sed pergamus ad reliquas vtilitates capiendas ex lectione horum innocentiae Chriſtianae defenſorum. Non in-

jucun-

jucundum eſt mythologiae ſtudium, certis etiam hominibus ſcitu quam maxime neceſſarium: atqui fabulae deorum in nullo fere libro copioſius traduntur, quam in his ipſis, qui ad deſtruendam gentilium ſuperſtitionem ſunt ſcripti. Imo occurrunt quaedam in hoc noſtro recondita, quae alibi fruſtra quaeras, veluti ſunt, quae de Philippo Butacidae, Oneſilao, Phane, Neryllino etc. differuntur. Quaedam etiam ad hiſtoriam artium et artificum ſpectantia *Cap.* XIV proponuntur, quae aliquis, non ſine fructu, conferre cum PLINII *Hiſt. Nat. Libr.* XXXV. poterit.

Neque praetereundus eſt vſus, quem in philologia et re critica praeſtant. Ac primum quidem ſatis inter omnes conſtat, quantam vtilitatem habeat, loca cum ſacra tum profana, quae a Patribus allegantur, contuliſſe cum libris editis ipſis, vt de lectionum varietate judica-

ri, et alter ex altero emendari vel ſuppleri poſſit. Factum hoc in noſtro ſaepius eſt a Gesnero, et reliquis, qui citata Herodoti, Euripidis, oraculorum Sibyllinorum etc. loca cum libris editis conferentes, affectis aliquot Athenagorae locis non parum adiumenti attulerunt. Locus Homeri ex *Il.* ι. 495. citatus *Cap.* XII. 3, aliter legitur apud noſtrum, quam quidem eſt in editis. Idem fit *ibid.* ϑ. 460, qui locus citatur *Cap.* XVII. 2. Reliqua loca ibidem citata ſunt Δ. 24. it. Χ. 168. Π. 433. 522. conf. Index. In libros ſacros vtriusque foederis major adhuc vtilitas proficiſci poſſet, ſi Patres veteris eccleſiae, in allegandis ſcripturae locis, libros ipſos ſemper euoluiſſe, ac non potius ex memoria allegaſſe, conſtaret. Atqui hoc eſſe factum, non ſolum ex hoc noſtro, ſed ex aliis etiam liquidiſſime patet. Accedit, quod in allegando interdum

ad locos plures reſpexiſſe, etiam nonnunquam ſenſum, non verba, dare voluiſſe videntur. Vnde judicium de eo, quod in codice ſuo legerint, niſi de induſtria ad verba, non ad ſenſum reſpici volunt, admodum eſt lubricum. Quod ad locum attinet, qui eſt *Cap*. XXVIII. 6, ibi reſpici puto ad verba, quae in conuentibus Chriſtianorum ſacris, ex ſcripto, velut ex Agendis, praelegebantur, quibusque de iis inſtruebantur homines, quae ad diſciplinam externam, in iis conuentibus obſeruandam, ſpectabant.

Valent inſuper Patres eccleſiae ad ipſam Graecae linguae copiam et vſum. Grato animo agnoſcimus, quod praeſtitum eſſe ab *Henrico Stephano* videmus in eo, qui in dies rarior incipit eſſe *Graecae Linguae Theſauro*. Verum deſideratur vir doctus juxta ac laborioſus, qui, quod *I. M. Gesnerus* in *Roberti*

Theſauro praeſtitit, idem in Henrici Theſauro praeſtet. Henrici enim aetate minima Scriptorum Graecorum pars in capita, nedum in ſectiones minores, erat deſcripta, unde fit, vt in euoluendo loco quodam allegato nonnunquam diu deſudes, ac tandem, ſaepe multumque librum voluendo, operam perdidiſſe videas. Tum deſunt voces complures, in indicibus librorum paſſim commonſtratae, quas addi in noua editione par eſt; ſignificationes item, et exempla, confirmandis iis ſignificationibus, quae jam allegatae ſunt, inſervientia. Hic equidem operam, non exiguam ſane, quod experiundo ipſe cognoui, gratus agnoſco hominum doctorum, qui, vt adferre aliquid adjumenti nouo editori videantur, indices ſane locupletiſſimos in auctores Graecos conſarcinarunt. At cur iidem, ſi ſolum plenioris Lexici Graeci vſum ſpectant,

tant, ita ſunt, copioſi? Quid attinebat, ea quae in vulgaribus Lexicis occurrunt, nec dubium habent, toties apponere? Eſt ſcilicet illud librorum nouorum, hoc noſtro ſaeculo, praetium, vt parum ad rem familiarem referat, quanta libri ſit moles! Ego nihil, praeter verba vocabulariis incognita, et ſignificatus exquiſitiores, notandum duxi. In numerum vocabulorum rariorum refero συγχρώζω, ἰνδαλματώδης, ἐναποσφραγίζεσθαι, συγκαταπίπτειν, παραθολόομαι, εὐνουχία, τηνάλλως, ἀργὴς, ὑποδιαλλάσσειν, κρούνωμα, συνεκφωνεῖσθαι.

Poſſent etiam, praeter Verba ac formas in contextum receptas, aliae illaeque probabiliores ex libris adferri, quae in farragine Variarum Lectionum interdum minus aduertuntur, velut ſunt apud noſtrum ὀτρύνη p. ὀτρυντὴρ I, 3. παντευχὴς 13, 3. κοροπλαθικὴ 14, 4. τοῦτον in neutro genere 16, 5. Διομήδου 17,

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE III ROMA

Digitized by Google

4, *etc.* Sed ita, vt ſimul adnotetur, quorum librorum auctoritate haec nitantur. Apud HOMERVM v. c. *Iliad.* Λ. 147. ὅλμον δ' ὥς, vertunt: *Mortarium tanquam*, male. Verti debebat: *cylindri inſtar*, cuius rei ſimilitudinem habet corpus, abſciſſis brachiis et capite. *Heſychius* certe ὅλμος interpretatur κύλινδρος. Et *Pollux* ἀπόγε μὴν αὐχένος, τὸ μὲν σύμπαν ἕως ἰσχίων, θώραξ καὶ ὅλμος. *Ibidem* v. 318 ἀλλὰ μίνυθα Ἡμέων ἔσσεται ἦδος, vertunt: *ſed breuis noſtri erit voluptas.* Ex vocabulariis ſcilicet, qualia tum fuerunt, et adhuc ſunt, quum vertere debebant: *ſed parum vtilitatis adferemus.* Heſychius enim ἦδος interpretatur non ſolum ἡδονὴ, ſed etiam ὄφελος. Alius locus eſt *Iliad.* Ξ. 457, vbi vertunt: αὐτῷ σκηπτόμενον, *ei* (baculo) *innitentem.* Verba ſunt Polydamantis, ſuper occiſo Prothoënore. Ex hac interpretatione telum, quo percuſſus

cuſſus Prothoënor periit, cum baculo comparatur, quo innixus ille, (eſt enim via ex mundo ſuperiore in inferiorem admodum longa,) Sarcaſmo non ſane lepido, reptare in domum exilem Plutoniam iubetur. Ferri haec imago poſſet, ſi, riſus captandi gratia, effunderetur ex ore perſonae comicae; at in carmine heroico, eoque poetarum ſummi, quis ferat? ARISTOTELI *de Mundo Cap.* IV σκηπτὸς eſt fulmen *κατασκῆψαν εἰς τὴν γῆν*, *quod in terram cum impetu fertur*, vnde *σκήπτειν* et *ἐνσκήπτειν* (Athenagoras *Cap.* XXV. 8,) eſt: *de fulmine cum irruit; wenn es einſchlaegt.* Nonne melius erat, haec verba ita verti? *eumque puto hoc telo, tanquam fulmine, ictum, deſcenſurum in domum Plutoniam.* Sed memini, non Commentarium in Homerum me ſcribere, ſed Athenagorae praefari: igitur haec ſufficiant.

Operam quamuis dedimus, vt librum

brum, quam emendatiſſime fieri poſſet, exhiberemus; tamen, praeter opinionem, mendae quaedam irrepſerunt, quas hic annotandas duximus. P. 9 l. 9 μὲν p. μὲ. ibid. l. 10 πρόσεστι p. πρό- p. 30 l. 4 τῆς. p. 45 l. 8 poſt κόσμῳ ἐστιν inſere: ὅτι ἑτέρου ἐστίν. p. 46 l. 7 οὔτε. p. 51 l. 4 καταλείπω ibid. l. 9 καὶ ἀΐδιον ſemel dele. l. 11 ἀπαθῆ. p. 77 l. 8 κἄν τις ὑπερβαίη. p. 78 l. 5 μάτην· ἀλλ' Ἀθη- p. 85 l. 3 τὸ οὐκ ὄν. p. 112 l. 5 Γῆ. p. 131 l. 7 τῶν θεῶν. Praeterea, propter inaequalitatem formarum typographicarum, puncta, accentus, literae etiam, paſſim non ſatis ſunt expreſſae, qui tamen defectus eiusmodi ſunt, vt ab iis, quibus ſcriptus eſt hic liber, ſuppleri facile queant. Quem meum laborem ſi Viris eruditis non diſplicere intellexero, altera pars, quae eſt: *de Mortuorum Reſurrectione*, alio, ſi Deo placet, tempore ſubſequetur. Scr. Arnſtadii d. VI Aprilis ↄIↄ Iↄcc LXXIIII.

ARGV-

ARGVMENTVM LIBRI.

Imperatores M. Antoninum et L. Commodum *) orat, ne, quod caeteris omnibus

---

*) Quoniam ad *Cap.* I, 1 dixi, *Lucium* Marci eſſe fratrem, non filium; opponere aliquis huic meae adſertioni poſſet eundem Athenagoram, qui *Cap.* XV. 3 ad imperatores ita: ὡς γὰρ ὑμῖν πατρὶ καὶ υἱῷ πάντα κεχείρωται. Quid ex his verbis clarius videtur elucere, quam M. Antoninum fuiſſe patrem, et L. Commodum filium? ſed falluntur, qui hoc ita eſſe putant. Fuerunt omnino vterque fratres; ſed quoniam Lucius a Marco, docente *Lampridio*, fuit adoptatus; alter etiam pater dici poteſt, et alter filius. Hoc nomen poſterius electum ab Athenagora, vt ſimilitudo imperii Romani, cum regno coeleſti, clarius pateret. Si enim in coelis regnarent dii fratres; equidem Athenagoram dicturum fuiſſe puto: ὡς γὰρ ὑμῖν, δυσὶ ἀδελφοῖς, πάντα κεχείρωται. At quoniam in coelo eſt deus Pater cum filio; *patrem* et *filium* Auguſtos maluit nominare. Filium Commodum enim ſi intelligere voluiſſet, non

liberum ſit religionis exercitium, ſolis Chriſtianis *) fraudi ſit ac damno; [1. 1 — 7.] ne-

---

vtrosque *Αὐτοκράτορας* dicere potuiſſet; ſiquidem filius, ſub exitum Marci patris, *Caeſar* tantum fuit, non item *Auguſtus*. Sed L. Commodus, teſte Lampridio, ſtatim poſt exceſſum Pii, Caeſar atque Auguſtus eſt renunciatus, atque ex eo pariter coeperunt rempublicam regere; tuncque primum Romanum imperium *duos Auguſtos* habere coepit.

*) Eſt illud quidem verum; ſed et Chriſtianorum longe alia, atque caeterarum gentium, quarum religio, ab Romanorum ſuperſtitione, non multum abhorrebat, eſt ratio: ſiquidem templis vtebantur, caerimoniis, victimis, ſacerdotibus. Et ſi qui forte abhorrebant, hi inter Romanos viuentes, prouide ſibi cauebant, ne quam ſacris et diis reipublicae iniuriam, ſiue verbis ſiue factis, inferrent, conf. MOSHEMII *Comment. de Rebus Chriſtianor. ante Conſtant. M. Saec.* I §. 27. Secus longe Chriſtiani, qui, metu omni depoſito, deos deſpuebant, ſacra ridebant, templa, vt buſta, deſpiciebant MINVCIVS FELIX *Octav.* VIII. 5. Igitur Romani omnes quidem tolerabant religiones; ſed iidem tamen ſuam, legibus ciuitatis conſtitutam, ſperni aegre ferebant. Tum in odium Chriſtianorum coniurabant

neue, quum culpa vacent, nominis *) rei agantur. [I. 7 — 13. II tot.] Tum implorat Imperatorum aequitatem in Chriſtianis audiendis, et pro re, vel abſoluendis vel puniendis. [III. IV.] Tribus criminibus propoſitis, [IV. 1.] ad primum diluendum accedit, *Chriſtianosque non eſſe Atheos* probat, argumento deſumto ab ipſa confeſſionis Chriſtianae doctrina, in quo longe diuerſi ſint a Diagora cum Deum, licet immaterialem,

---

omnes, qui, ex recepta religione, aliquid lucri capiebant, Pontifices, augures, aruſpices, coniectores, harioli, aurifices, ſtatuarii, ſculptores, tibicines, citharoedi, hiſtriones etc.

*) Nominis reatus Plinii et Traiani aetate vigebat, quo tempore, ex Reſcripto Traiani, ad ſupplicium ſufficiebat, ſi quis, *tanquam Chriſtianus*, eſſet delatus. Sed quoniam, hac lege ſancita, multi paſſim Chriſtiani peribant; *Hadrianus* imperator, miſſo edicto, Chriſtianos, niſi criminis alicuius conuictos, interfici vetuit. Hanc legem ne nunc quidem obſeruari deſiiſſe, ex hoc patet, quod ſuos Athenagoras contra gentilium criminationes defendit, quod neceſſe non fuiſſet, ſi profeſſio nominis Chriſtiani ſola, ad ſupplicium, ſuffeciſſet.

Digitized by Google

lem, inuiſibilem et menti ſoli intelligibilem, deum tamen, eumque mundi artificem, ſtatuant. [V.] Iam vero poetae et philoſophi, qui eadem cum Chriſtianis docent *), impii nunquam ſunt habiti; [VI. 1—14.] multo minus Chriſtiani tales habendi, qui, quod philoſophi varie ac dubie opinabantur, [VI. 14—17.] argumentis ex ratione petitis poſſunt adſtruere; [VII.] neque his ſolum, verum

*) Vt hoc ratiocinium valeat, requiritur partis vtriusque vnitatem Dei ſtatuentis, per omnia ſimilitudo. Iam Philoſophi quidem et ipſi vnum deum, in diſputatione, adſerebant; at in vita communi non aliter ſe gerebant, atque caeteri multorum deorum cultores; deos vulgi ſacrificiis adibant, et dies feſtos celebrabant. In vita cum caeteris concinebant, ſola ſpeculatione ab iis diſcrepabant. At vero Chriſtiani quid ſimile? His vnitas dei non erat materia diſputationibus dialecticis diſcutienda, ſed iſta vitam, mores totamque conſuetudinem ita immutabat, vt toto coelo a gentilibus diſtarent. Ergo non ideo gentilibus odio erant Chriſtiani, quia *vnum* Deum profitebantur; ſed quoniam, propter hanc profeſſionem, diis et ſacris gentilium bellum indixerant, quod philoſophi certe non fecerunt.

Digitized by Google

rum etiam auctoritatibus diuinis. [VIII.] Tum fidem Chriſtianam vberius exponit, et primum quidem myſterium Trinitatis, vbi ex ipſorum mythologia et naturae doctrina docet: Chriſtianorum dogma de filio Dei non ridiculum eſſe debere gentilibus *) [IX. X. 1 — 4.] dein-

---

*) Mirari aliquis poſſet, qui hoc dogma *Deo eſſe filium* ridiculum videri hominibus ethnicis potuerit, quum eorum ipſorum dii filios habuerint? Erat nimirum apud gentiles duplex deorum genus; alterum deorum popularium, ciuitatis et vulgi; alterum philoſophorum et vniuerſe hominum doctiorum, qui mentem infinitam, per vniuerſam naturam diſtentam eamque mundi animam deum eſſe dicebant. Ac quoniam Chriſtianorum diſciplina, quantum ab religione vulgi abhorrebat, tantum ad illam doctiorum de Deo ſententiam propius accedere videbatur; iidem ethnici a Chriſtianis poſtularunt, ne quid Theologiae ſuae immiſcerent, natura diuina indignum, quale iſti eſſe putabant Chriſtianorum de Dei filio doctrinam, quam ridiculam pronuntiare iſti nunquam eſſent auſi, ſi, exemplo ethnicorum, Chriſtiani deos coluiſſent, hominibus quidem maiores et fortiores, iisdem tamen, quibus homines, cupiditatibus impeditos. At quoniam Chriſtianos audiebant, cum philoſophis Deum ſtatuere men-

deinde doctrinam de angelis. [X. 4.] Tum Atheiſmi crimem remouet ex ſanctitate doctrinae ſuae, quo v. c. praeceptum de inimicis diligendis pertinet, [XI. 1 — 4.] in quo omnes gentilium philoſophos longe ſuperant. [XI. 1 — 4 — 8] magis etiam ex hoc, quod Deo vitae rationem aliquando reddendam eſſe ſibi perſuadent. [XI. 8 — 13.] Iam reſpondet ad quaeſtionem: cur Chriſtiani non eosdem, cum reliquis gentibus, deos habeant iisdemque ſacrificent? [XII.] et *gentilium deos non eſſe adorandos* duobus argumentis probat. Aut enim creaturae ſunt, inquit, ipſius dei; aut ſunt opera hominum. Si prius, opifex eſt colendus, non opificium; dominus, non domus; artifex, non inſtrumentum artificis. [XIII.] Poſterius probat ex eo, quod nomina et ſculptilia deorum habeant auctores. [XIV.] *Deos autem gentilium*

---

tem aeternam, infinitam, incomprehenſibilem; hoc iis ridiculum eſſe videbatur, quod Deo his virtutibus ornato filium attribuerent. Ergo, in hac diſputatione, Athenagoras prouocare ad gentilium mythologiam plane non debebat, ſed hoc caput, vel ſubtilius deducere, vel, ſi id nollet, de re, quae altioris eſſet indaginis, plane tacere.

Digitized by Google

um non eſſe deos, probat ex accidentibus a natura diuina alienis, quorum primum eſt, quod non ſunt aeterni: [XV.] quod forma plane monſtruoſa et ad brutorum naturam depreſſa; [XVI.] vita flagitioſiſſima; [XVII. 1—3.] calamitatibus ſubiecti; [XVII. 3.] ſuccumbunt affectibus; [XVII. 4—8.] ſeruiunt hominibus; [XVII. 8.] futurorum inſcitia mentiuntur. [XVII. 9.] Quod huc vsque poetarum teſtimoniis probauerat, idem nunc exſequitur teſtimoniis philoſophorum. [XVIII. XIX.] Si non ſunt dii, neque miracula poſſunt edere, quae per ſtatuas eduntur; igitur neceſſe eſt, adſit aliud naturarum genus, a quibus haec oriantur. Hinc diſtributio naturarum rationalium in deum, daemones et Heroes. [XX. XXI.] Alia item diſtributio ex mente Chriſtianorum in S. Trinitatem, in angelos bonos malosque. Angelorum autem creationem et vſum et naturam exponit. Deinde cauſam et modum defectionis addit. Poſt haec malorum angelorum res geſtas et continuum ſtudium perſequitur. [XXII. 1—10.] Omnium in mundo malorum auctores ſunt daemones; iidemque ſub ſtatuis deliteſcunt, et miraculis editis auctoritatem praeſentis numinis conſequuntur. [XXII. 10—18.] Eſſe autem iſtos daemonas non

deos,

deos, fidem facit, quod ad mala impellunt. [XXIII. 1. 2.] Alios denique eſſe, qui miracula edant; alios item quorum nomine imagines erigantur, probat ex hoc, quod hominibus, adhuc Athenagorae aetate viuentibus, ſtatuae erigantur, eaeque oracula edere et miracula patrare dicantur; Atqui neque hi vim miraculoſam habent, neque materia, ex qua imagines conſtant. Ergo conſequens eſt, vt a daemonibus haec proficiſcantur. [XXIII. 3.] Tum ex ipſo ſacerdotum Aegyptiorum teſtimonio conſtat, reges et homines fuiſſe, quos pro diis colerent; [XXIV] eosque mortuos, et fatis cupiditatibusque humanis obnoxios. [XXV.] Idemque de Graecorum et barbarorum Diis adfirmatur. [XXVI.] Progreditur, nunc ad duo reliqua Chriſtianis obiecta, ad *Thyeſteas epulas*, et *Oedipodeos concubitus*; ac primum quidem ait, mirum non eſſe, Chriſtianorum odio, talia confingi, quoniam ſempiterna virtuti cum vitio ſit pugna. [XXVII. 1 — 5.] Calumnias vero ipſas ita diluit, vt oſtendat, ea ſcelera non cadere in homines, quibus perſuaſum ſit, deum adeſſe actionum ſuarum omnium et teſtem et vindicem, ipſosque, vita functos, ſuperſtites fore ad praemia vel ad poenas. [XXVII. 5 — 11.] Odio potius, ob ſcelera iſta, gentibus eſſe debere deos ſuos.

ſuos. [XXVII. 11 —] Chriſtianorum autem caſtitatem et abſtinentiam a promiſcuo concubitu probat, quod ipſis foeminam ne libidinoſe quidem adſpicere liceat, nedum frui. [XXVIII. 1 — 3.] Tum conſentaneum eſſe, Chriſtianos pudice viuere, quibus mutua, tanquam pro matribus, ſororibus, ac filiabus, cura ſit ac ſolicitudo, [XXVIII. 3 — 6.] quique impudico vel oſculo vita beata excidere ſe poſſe credant, [XXVIII. 6.] atque ob libidinoſum propriae vxoris vſum poenas aeternas metuant. [XXVIII. 7 —] Sed quorum gentiles ſibi ſunt conſcii, quaeque diis ſuis attribuunt, ea Chriſtianis temere dant vitio. [XXIX. 1 — 6.] Pergit ad *crimen Thyeſtearum epularum*, quod refellit ex eo quod, priusquam edere poſſint hominis carnes, homo antea interfici debeat. Atqui Chriſtianis nec odiſſe hominem licet, nedum interficere. [XXIX. 6—] Tum haec omnia ſemper dicuntur, nunquam probantur. [XXX. 1. 2.] Qui fieri etiam poſſet, vt infanticidii ſuſpicio in homines caderet, qui ludis gladiatoriis abſtinent, abortionis pocula et infantum expoſitiones damnant? [XXX. 3 — 9.] Quid? quod fides in reſurrectionem et iudicium futurum eo ipſo tolleretur; [XXX. 9 —] quam reſur-

Digitized by Google

rectionem tamen, ſi vel maxime ſomnium, innoxium tamen, gentilium ſapientiores adſerunt. [XXXI.] Epilogi loco addit preces ad Imperatores, vt innocentes ſe tueri velint, ſeque obedientiſſimos fore promittit.

ΑΘΗ-

Digitized by Google

ΑΘΗΝΑΓΟΡΟΥ

Ἀθηναίȣ φιλοσόφȣ Χριςιανȣ͂ πρεσβεία [1] περὶ Χριςιανῶν.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΣΙΝ, ΜΑΡΚΩΙ ΑΥΡΗΛΙΩΙ ΑΝΤΩΝΙΝΩΙ ΚΑΙ ΛΟΥ-

1 MS. *Suff.* ὑπὲρ.

1 Ἀθηναίȣ] Se deſcribit, partim *a patria*, qua fuit *Athenienſis;* partim *a profeſſione*, qua ſe *philoſophum* dicit, non Stoicum, aut Epicureum, ſed *Chriſtianum.* Neque enim ſubſcribere *Suffrido* poſſum, exiſtimanti, illud χριςιανȣ͂ poſteriori ſaeculo, commendandi libri cauſa, adjectum. Quis enim philoſophus alius, niſi Chriſtianus, defendere Chriſtianos aut potuit aut voluit? et

Digitized by Google

ΛΟΥΚΙΩΙ ΑΥΡΗΛΙΩΙ ΚΟΜΜΟΔΩΙ, ΑΡΜΕΝΙΑΚΟΙΣ, ΣΑΡΜΑΤΙΚΟΙΣ, ΤΟ ΔΕ ΜΕΓΙΣΤΟΝ, ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ.

Ηύμε-

ſi quid eſt, quod inſolentiam quandam Thraſonicam prodit, nomen eſt, non *Chriſtiani*, ſed *Philoſophi*: neque erat, cur vſu nominis minime fauorabilis atque odioſi abſtineret, cum non minorem offenſionem incurrat, qui ſe Chriſtianum profitetur, quam qui Chriſtianorum defenſionem ſuſcipit. πρεσβεία non eſt *legatio*, ſed *ſupplicatio, deprecatio.*

1 Λουκίῳ—Κομμόδῳ] Fuit is *frater* M. Antonini Philoſophi, quem eundem *Commodum* etiam dictum fuiſſe, CAPITOLINVS auctor eſt, *in M. Antonino Philoſopho,* non *filius*, vt SCHROECKHIVS V. D. putat in *Hiſt. Eccl. Chriſtiana* T. III. p. 120. Sed quoniam hic *Lucius Verus*, diu ante deuictos Sarmatas, fato eſt functus, CL. HENR. DODVVELLIO ſubſcribo, qui, pro Σαρματικοῖς reponendum cenſet Παρθικοῖς. De *Marci* Philoſophia res nota ex CAPITOLI-

Cap. I.

Ἡ ὑμετέρα, [2] μεγάλοι βασιλέων, οἰκουμένη, [3] ἄλλος ἄλλοις ἔθεσι χρῶνται καὶ νόμοις, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν, νόμῳ καὶ φόβῳ δίκης, κἂν γελοῖα ᾖ, μὴ στέργειν τὰ πάτρια εἴργεται. Ἀλλ' ὁ μὲν Ἰλιεὺς θεὸν 2 3

A 2 Ἕκτο-

2 *μέγιστοι coni. H. Steph.* 3 MS. ἄλλοι, ſed recepta eſt lectio ἄλλος, vtpote familiarior Athenagorae, qui *collectiuis ſingularibus verba pluralia, et pluralibus ſingularia* iungere ſolet.

NO et EVTROPIO IIX. 5. De *Lucio* idem teſtatur IVSTINVS in *Apolog.* I. *cap.* I. De filio Commodo idem dici non poſſet.

2 ἡ οἰκουμένη] eſt Imperium Romanum, vt *Lucae* 2, 1. *Actor.* 17, 6. φόβος δίκης eſt *metus poenae.* γέλοια, attice γελοῖα, vt ὅμοιος et ὁμοῖος.

3 Ἰλιεὺς] De Ilienſibus Hectorem diuino honore colentibus STRABO *Libr.* XIII. Ἀδράστεια vero *Helena* dicitur, quoniam,

Digitized by Google

Ἕκτορα λέγει, καὶ τὴν Ἑλένην Ἀδράστειαν ἐπιστάμενος προσκυνεῖ. Ὁ δὲ Λακεδαιμόνιος, Ἀγαμέμνονα Δία, καὶ Φυλονόην τὴν Τυν-

quemadmodum, ex *Apollodoro*, refert NATALIS COMES *Libr.* IX. p. 1008. Iupiter aliquando *Nemeſis* (quae ipſa eſt Adraſtia) deſiderio exarſit. Quae, cum eius concubitum vitatura, ſe in anſerem mutaſſet, Iupiter eam, ſub cygni forma, compreſſit, vnde enatum ouum Ledae ſeruandum ab opilione traditur. Hinc, poſt menſes, prodiit Helena, quam Leda, tanquam ex ſe natam, educauit. ἐπίσταμαι, *reor*.

3 Ἀγαμέμνονα] de Ioue Agamemnone v. LYCOPHRONIS *Caſſandram* v 1129. et ibi *Io. Meurſium.* *Philonoèm* autem (per *i* non *y*) APOLLODORVS *Libr.* III. *cap.* 10. Tyndari filiam nominat, immortalitate donatam a Diana. Τένης Ὁδία eſt *Triuia vltrix*. ὁδίαν *Heſychius* interpretatur τὴν κόρην θεόν. Et *Suidas* τένης, ait, ἐνομοθέτησεν ἐν Τενέδῳ, ἄνθρωπον πέλεκυν ἔχοντα, ἱστάναι κατὰ νῶτον τοῦ κριτοῦ, καὶ τὸν μάτην

Digitized by Google

Τυνδάρεω θυγατέρα, καὶ [4] Τέννην Ὀδίαν σέβει· ὁ δὲ Ἀθηναῖος, Ἐρεχθεῖ Ποσειδῶνι θύει. καὶ Ἀγραύλῳ Ἀθηναῖοι καὶ τελετὰς καὶ μυστήρια ἄγουσι, καὶ Πανδρόσῳ, αἳ ἐνομίσθησαν ἀσεβεῖν, ἀνοίξασαι τὴν λάρνακα. καὶ ἑνὶ λόγῳ, κατὰ ἔθνη καὶ δήμους, 4
θυσίας κατάγουσιν, ἃς ἂν ἐθέλωσιν ἀν-

4 *Bodl.* 1. 2. Τέμνην. Suffr. MS. καὶ ὀτρύνην ὀδίαν quod ipſe, καὶ expuncto, interpretatur *caduceatricem Proſerpinam.* Sed ὀτρυντῆρα *caduceatorem* ſcio, ὀτρύνην neſcio.

λέγοντα ἁλισκόμενον, πλήττειν, vnde τενέδιος ἄνθρωπος in prouerbio eſt ὁ φοβερὰς ὄψεις ἔχων. De *Erechtheo* Heſychius, Ἐρεχθεύς, Ποσειδῶν ἐν Ἀθήναις, et CICERO *de Nat. Deor.* 3, 19. De *Aglauro* vero EVSEBIVS *Praepar. Euang.* IV. 15: *in vrbe Coronea*, inquit, *menſe, ſecundum Cyprios, Aphrodiſio immolabatur homo Aglauro, Cecropis et Nymphae Aglauridis filiae,* item OVIDIVS *Metam.* II. 749.

Digitized by Google

θρωποι, καὶ μυςήρια. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι καὶ αἰλȣ́ρȣς καὶ κροκοδείλȣς καὶ ὄφεις καὶ ἀσπίδας καὶ κύνας, θεȣ̀ς νομίζȣσι. καὶ τȣ́τοις
6 πᾶσιν ἐπιτρέπετε καὶ ὑμεῖς καὶ οἱ νόμοι· τὸ μὲν ȣ̓̃ν, μηδ᾽ ὅλως θεὸν ἡγεῖσθαι, ἀσεβὲς καὶ ἀνόσιον νομίσαντες· τὸ δὲ, οἷς ἕκαςος βȣ́λεται χρῆσθαι ὡς θεοῖς, ἀναγκαῖον· ἵνα τῷ πρὸς τὸ θεῖον δέει, ἀπέχωνται τȣ̃ ἀδι-
7 κεῖν. [5] ἡμῖν δὲ (καὶ μὴ παρακρȣσθῆτε, ὡς οἱ πολλοὶ, ἐξ ἀκοῆς) τῷ ὀνόματι ἀπεχθάνεσθε. ȣ̓ γὰρ τὰ ὀνόματα μίσȣς ἄξια, ἀλ-

5 Conj. *H. Steph.* ἡμῶν δὲ. *Suffr.* in MSto eſſe teſtatur: ὑμῖν δὲ (καὶ μὴ παρακρȣσθῆτε, — ἀπεχθάνεται,) ȣ̓ τὰ ὀνόματα *caet.*

5 ἐπιτρέπετε] *ſcil.* ſua ſacra, ſua myſteria.

6 νομίσαντες] ſc. ὑμεῖς. παρακρȣ́εσθαι, *decipi.* τῷ ὀνόματι, videlicet *Chriſtiano.*

Digitized by Google

ἀλλὰ τὸ ἀδίκημα δίκης καὶ τιμωρίας.
διόπερ τὸ πρᾶον ὑμῶν καὶ ἥμερον, καὶ τὸ 8
πρὸς ἅπαντα εἰρηνικὸν καὶ φιλάνθρωπον
θαυμάζοντες, οἱ μὲν καθ' ἕνα, ἰσονομοῦν-
ται· αἱ δὲ πόλεις, πρὸς ἀξίαν τῆς ἴσης με-
τέχουσι τιμῆς· καὶ ἡ σύμπασα οἰκουμένη
τῇ ὑμετέρᾳ συνέσει βαθείας εἰρήνης ἀπο-
λαύουσιν. ἡμεῖς δὲ οἱ λεγόμενοι χριστιανοὶ 9
(ὅτι μὴ προνενόηθε καὶ ἡμῶν, συγχωρεῖ-
τε δὲ, μηδὲν ἀδικοῦντας, ἀλλὰ καὶ πάντων,
ὡς προϊόντος τοῦ λόγου δειχθήσεται, εὐσε-
βέστατα διακειμένους καὶ δικαιότατα πρός
τε τὸ θεῖον καὶ τὴν ὑμετέραν βασιλείαν,

8 πρὸς ἀξίαν] *pro ſua quaeque dignitate.* Quod vero de profunda pace addit, qua imperium Romanum, ipſorum opera vtetur, hoc aperte indicat, apologiam hanc eſſe ſcriptam, pace, poſt actum Parthicum triumphum, per orbem conſtituta, hoc eſt, anno a nato Chriſto CLXVI, aut ſequente.

ἐλαύνεσθαι καὶ φέρεσθαι καὶ διώκεσθαι, ἐπὶ μόνῳ ὀνόματι προσπολεμούντων ἡμῖν τῶν πολλῶν) μηνύσαι τὰ καθ' ἑαυτοὺς
10 ἐτολμήσαμεν, (διδαχθήσεσθε δὲ ὑπὸ τοῦ λόγου, ἄτερ δίκης καὶ παρὰ πάντα νόμον καὶ λόγον πάσχοντας ἡμᾶς,) καὶ δεόμεθα ὑμῶν, καὶ περὶ ἡμῶν τι σκέψασθαι, ὅπως παυσώμεθά ποτε ὑπὸ τῶν συκοφαντῶν
11 σφαττόμενοι. οὐδὲ γὰρ εἰς χρήματα ἡ παρὰ τῶν διωκόντων ζημία, οὐδὲ εἰς ἐπιτιμίαν ἡ αἰσχύνη, ἢ εἰς ἄλλο τι τῶν μειζόνων ἡ βλάβη, (τούτων γὰρ καταφρονοῦμεν, κἂν
12 τοῖς πολλοῖς δοκῇ σπουδαῖά γε ὄντα. οὐ μόνον [6] τὸ μὴ ἀντιπαίειν, οὐδὲ μὴν δικάζεσθαι τοῖς

6 Ita *Gesnerus*, vulgo omittunt μή.

9 ἐλαύνεσθαι] Vide prouerbium, *Agi et ferri*, apud Eraſmum: inferius dicit ἄγεσθαι καὶ φέρεσθαι h. e. *hoſtili more populari, vexare.* τὰ καθ' ἑαυτοὺς, *ea quae ad nos pertinent*, h. e. cauſam Chriſtianorum.

12 δικάζεσθαι] τινὶ, *in iudicium voca-*

Digitized by Google

τοῖς ἄγουσι καὶ ἁρπάζουσιν ἡμᾶς, μεμα-
θηκότες· ἀλλὰ τοῖς μὲν, κἂν κατὰ κόῤῥης
προσπηλακίζωσι, καὶ τὸ ἕτερον παίειν
παρέχειν τῆς κεφαλῆς μέρος· τοῖς δὲ, εἰ τὸν
χιτῶνα ἀφαιροῖντο, ἐπιδιδόναι καὶ τὸ ἱμά-
τιον.) ἀλλ' εἰς τὰ σώματα καὶ τὰς ψυ- 13
χὰς, ὅταν ἀπείπωμεν τοῖς χρήμασιν, ἐπι-
βουλεύουσιν ἡμῖν, κατασκεδάζοντες ὄχλον
ἐγκλημάτων· ἃ ἡμῖν μὲν, οὐδὲ μέχρις ὑπο-
νοίας, τοῖς δὲ ἀδολεσχοῦσι καὶ τῷ ἐκείνων πρό-
γένει. καὶ εἰ μέν τις ἡμᾶς ἐλέγχειν ἔχει Cap.II.

re aliquem. Sumta haec ſunt ex Matth. V. 39, 40. κατὰ κόῤῥης προσπηλακίζειν, *colaphum infligere.* ὄχλος ἐγκλημάτων, *multitudo* (aceruus) *criminum.* κατασκεδάζειν *diſpergere, diſſeminare.*

1 εἰ μέν τις] Huius poſtulati, vt non, niſi criminum conuicti, punirentur Chriſtiani, aequitatem ipſe agnouit Imperator Hadrianus, reſcribens Minucio Fundano, Aſiae Proconſuli: *tum demum in Chriſtianos ſta-*

ἢ μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδικοῦντας, κολάζεσθαι οὐ παραιτούμεθα, ἀλλὰ καὶ ἥτις πικροτάτη καὶ ἀνηλεὴς τιμωρία, ὑπέχειν ἀξιοῦμεν.
2 εἰ δὲ μέχρις ὀνόματος ἡ κατηγορία, (εἰς γοῦν τὴν σήμερον ἡμέραν, ἃ περὶ ἡμῶν λογοποιοῦσιν, ἡ κοινὴ καὶ ἄκριτος τῶν ἀνθρώπων φήμη, καὶ οὐδεὶς ἀδικῶν χριστιανὸς ἐλήλεγκται.) ὑμῶν ἤδη ἔργον τῶν μεγίστων καὶ [1] φιλανθρώπων καὶ φιλομαθεστάτων βασιλέων, ἀποσκευάσαι ἡμῶν νόμῳ τὴν ἐπη-

1 *H. Steph.* coni. φιλανθρωποτάτων, 'quoniam gradus tertius et praecedat et ſequatur. Sed nihil opus, paullo ante πικροτάτη καὶ ἀνηλεής.

tuendum, ſi qui detulerit, aduerſus leges aliquid ipſos perpetrare oſtendiſſet: nudis autem accuſationibus, et clamoribus haud oportere locum dari. Kortholt.

2 ἡ κοινὴ — φήμη] ſcil. ἐστι. Sed turbat articulus, qui commodius abeſſet.

ἐπήρειαν· ἵν' ὥσπερ ἡ σύμπασα ταῖς παρ'
ὑμῶν εὐεργεσίαις, καὶ καθ' ἕνα κεκοινώνηκε
καὶ κατὰ πόλεις, καὶ ἡμεῖς ἔχωμεν ὑμῖν
χάριν, σεμνυνόμενοι ὅτι πεπαύμεθα συκο-
φαντούμενοι. Καὶ γὰρ οὐ πρὸς τῆς ὑμετέ- 3
ρας δικαιοσύνης, τοὺς μὲν ἄλλους, αἰτίαν
λαβόντας ἀδικημάτων, μὴ πρότερον, ἢ
ἐλεγχθῆναι, κολάζεσθαι, ἐφ' ἡμῶν δὲ μεῖ-
ζον

2 σύμπασα] H. Stephanus vel addendum cenſet οἰκουμένη, vel ſaltem ἀπὸ τοῦ κοινοῦ repetendum. καθ' ἕνα καὶ κατὰ πόλεις, *publice priuatimque.*

3 οὐ πρὸς—δικαιοσύνης] πρὸς h. l. notat *officium*, vel *decorum: non eſt iuſtitiae veſtrae.* αἰτίαν λαμβάνειν, *accuſari.* οἱ ἐπὶ τῇ δίκῃ (πεποιημένοι) ἔλεγχοι, *probationes iudiciales*, ſiue, quae in iudiciis requiri, dari ſolent. ἐνυβρίζειν εἴς τινα, *deſaeuire, exaſperari in aliquem.* Caeterum de hoc nominis reatu dignus eſt, qui conferatur TERTVLLIANVS in Apol. *cap.* 3. et IVSTINVS *Apol.* I. *cap.* 3.

Digitized by Google

ζον [2] ἰσχύειν τὸ ὄνομα τῶν ἐπὶ τῇ δίκῃ ἐλέγχων. οὐκ εἰ ἠδίκησέ τι ὁ κρινόμενος, τῶν δικαζόντων ἐπιζητούντων, ἀλλ' εἰς τὸ ὄνομα, ὡς εἰς ἀδίκημα, ἐνυβριζόντων. οὐδὲν δὲ ὄνομα ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ δι' αὑτοῦ, οὐ πονη-
4 ρὸν οὔτε χρηστὸν νομίζεται· διὰ δὲ τὰς ὑποκειμένας αὐτοῖς ἢ πονηρὰς ἢ ἀγαθὰς πράξεις, ἢ φλαῦρα ἢ ἀγαθὰ δοκεῖ. ὑμεῖς δὲ ταῦτα [3] ἴστε φανερώτερον, ὡσανεὶ ἀπὸ φιλοσοφίας καὶ παιδείας πάσης ὁρμώμενοι.
5 Διὰ τοῦτο καὶ οἱ παρ' [4] ὑμῖν κρινόμενοι, κἂν ἐπὶ μεγίστοις φεύγωσι, θαῤῥοῦσιν, εἰδό-

2 ἰσχύει *Aeton.* 3 ἔστε *Bod.* 1. 2. 4 ἡμῖν.

4 ὁρμώμενοι] ὁρμώμενος ἀπὸ φιλοσοφίας, *Philoſophia tinctus, imbutus.*

5 ἐπὶ μεγίστοις] ſc. ἀδικήμασι. φεύγειν (δίκην) ἐπὶ μεγίστοις, *maximorum criminum reus* dicitur. προσθήσεσθαι, ſc. ψη-

5 εἰδότες ὅτι ἐξετάσετε αὐτῶν τὸν βίον, καὶ οὔτε τοῖς ὀνόμασι προσθήσεσθε, ἂν ᾖ κενὰ, οὔτε ταῖς ἀπὸ τῶν κατηγοριῶν αἰτίαις, εἰ ψευδεῖς εἶεν· ἐν ἴσῃ τάξει τὴν καταδικάζουσαν τῆς ἀπολυούσης δέχονται ψῆφον. Τὸ 6
τοίνυν πρὸς ἅπαντας ἴσον καὶ ἡμεῖς ἀξιοῦμεν, μὴ ὅτι χριστιανοὶ λεγόμεθα, μισεῖσθαι καὶ κολάζεσθαι (τί γὰρ ἡμῖν τὸ ὄνομα πρὸς κακίαν τελεῖ;) ἀλλὰ κρίνεσθαι

ἐφ'

5 *H. Steph.* καὶ inſeri iubet, vel ante εἰδότες, vel ante ἐν ἴσῃ *Gesner.* ἐν ἴσῃ δὲ τάξει coni.

φον, *ſententiam ferre, condemnare.* τάξις h. l. *ratio, modus*, hic ſcilicet, vt calculus vterque, non niſi pro meritis, feratur.

6 τελεῖ] τελεῖν, *conferre.* Locutio deſumta ab iis, qui tributa conferunt. ἀπολύεσθαι τὰς κατηγορίας, *crimina diluere.* εὐθύνειν ἐπί τινος, *quaeſitorem alicus rei conſtitui.* Sunt enim εὔθυνοι magiſtratus, qui inquirere ſolent, iuſte an iniuſte ſit iudica-

Digitized by Google

6 ἐφ' ὅτων ἂν καὶ εὐθύνῃ τὶς, καὶ ἢ ἀφίεσθαι ἀπολυομένους τὰς κατηγορίας, ἢ κολάζεσθαι τοὺς ἁλισκομένους πονηρούς· μὴ ἐπὶ τῷ ὀνόματι (οὐδεὶς γὰρ χριστιανὸς πονηρὸς, εἰ μὴ ὑποκρίνεται τὸν λόγον) ἐπὶ
7 δὲ τῷ ἀδικήματι. οὕτω καὶ τοὺς ἀπὸ φιλοσοφίας, κρινομένους ὁρῶμεν. οὐδεὶς αὐτῶν πρὸ κρίσεως διὰ τὴν ἐπιστήμην ἢ τέχνην, ἀγαθὸς ἢ πονηρὸς τῷ δικαστῇ εἶναι δοκεῖ. ἀλλὰ δόξας μὲν εἶναι ἄδικος, κολάζεται,

οὐδὲν

6 ἐφ' ὤτω *Bod*, 1. 2. et *Aeton.* ὅσων *Par.*

tum, et εὐθύνειν, talem magiſtratum gerere. ὑποκρίνεσθαι τὸν λόγον *profeſſionem ſimulare.* Chriſtiani enim ſuam doctrinam *philoſophiam* eſſe dicebant, et οἱ ἐν λόγοις ὄντες, ſunt philoſophi, ſicut οἱ λόγοι diſciplinae liberales.

7 δόξας ἄδικος] non ſolum eſt, qui im-

Digitized by Google

οὐδὲν τῇ φιλοσοφίᾳ προστριψάμενος ἔγκλη-
μα· (ἐκεῖνος γὰρ πονηρὸς, ὁ μὴ, ὡς νόμος,
φιλοσοφῶν· ἡ δὲ ἐπιστήμη, ἀναίτιος·) ἀπο-
λυσάμενος δὲ τὰς διαβολὰς, ἀφίεται.
Ἔστω δὴ τὸ ἴσον καὶ ἐφ᾽ ἡμῶν· ὁ τῶν 8
κρινομένων ἐξεταζέσθω βίος, τὸ δὲ ὄνομα
παντὸς ἀφείσθω ἐγκλήματος. Ἀναγκαῖ- III.
ον δέ μοι ἀρχομένῳ ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ
τοῦ λόγου, δεηθῆναι ὑμῶν, [1] μέγιστοι Αὐ-
τοκράτορες, ἴσους ἡμῖν ἀκροατὰς γενέσθαι,
καὶ μὴ τῇ κοινῇ καὶ ἀλόγῳ φήμῃ συναπε-
νε-

1 ὦ μέγιστοι *Bod.* 1. 2.

probus eſſe videtur, ſed vere eſt, et inſtituta quaeſtione talis eſt deprehenſus.

1 ὑπὲρ τοῦ λόγου] Dura eſt particula ὑπὲρ, vel potius trinum totum imperfectum, et gloſſam ſapit. Quid enim eſt aliud: ἄρχομαι ἀπολογεῖσθαι, et ἄρχομαι τοῦ λόγου ὑπὲρ; cet. τὰ ὑπὸ τῆς φήμης ſcil. ὀνειδιζόμενα.

Digitized by Google

νεχθέντας προκαταχεθῆναι, ἐπιτρέψαι δὲ ὑμῶν τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλάληθες καὶ τῷ
2 καθ' ἡμᾶς λόγῳ. ὑμεῖς τε γὰρ οὐ πρὸς ἀγνοίας ἐξαμαρτήσετε, καὶ ἡμεῖς τὰ [1] ὑπὸ τῆς ἀκρίτου τῶν πολλῶν φήμης ἀποδυσάμενοι,
IV. παυσόμεθα πολεμούμενοι. Τρία ἐπιφημίζουσιν ἡμῖν ἐγκλήματα, ἀθεότητα, θυέστεια δεῖπνα, Οἰδιποδείους μίξεις· ἀλλὰ εἰ μὲν

1 Ita *Paris.* ἀπὸ *Recbenb.*

1 ἀθεότητα] Hoc crimen quum Chriſtianis obiiciunt gentiles, exiſtimandum non eſt, eos loqui de hominibus diuinitatem prouidentiamque plane negantibus, vtpote quibus ignotum non erat, *Deum Chriſtianorum*, vt loquitur Caecilius apud MINVCIVM, in Octauii Cap. X. 5. *in omnium mores, actus omnium, verba denique et occultas cogitationes diligenter inquirere:* quin Atheos potius dicebant, vt idem ait, Cap. VIII. 5. propterea, quod illorum *templa, vt buſta, deſpicerent, deos deſpuerent, riderent ſacra.*

1 θυέστεια δεῖπνα] Intelligit infanticidia

μὲν ἀληθῆ ταῦτα, μηδενὸς γένους φείσησθε, ἐπεξέλθετε δὲ τοῖς ἀδικήμασι· σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶ προῤῥίζους ἡμᾶς ἀποκτείνατε, εἴ γέ τις ἀνθρώπων ζῇ δίκην θηρίων. καὶ 2 τοί γε καὶ τὰ θηρία τῶν ὁμογενῶν οὐχ ἅπτεται, καὶ νόμῳ φύσεως, καὶ πρὸς ἕνα και-

et humanos cibos, de quibus MINVCIVS Octav. IX. 6 Οἰδιποδείους μίξεις dicit *inceſtum*, quod nimirum Oedipodi filio nupſit Iocaſta mater. ἐπεξελθεῖν τοῖς ἀδικήμασι, *ob ſcelera reum aliquem peragere*. Deeſt ἡμᾶς.

2 νόμῳ] Non eſt, quod Athenagoram dicamus in hac parte cum Platone, Porphyrio et aliis feciſſe, qui, et rationem brutis tribuiſſent, et *Ius naturae* homini cum brutis commune ſtatuiſſent, cum Imperator ipſe, in Prooemio *Inſtitutionum*, edicat: *Ius naturae* eſſe, *quod natura omnia animalia docuerit*. Hoc loco νόμῳ eſt *inſtinctus*.

2 ἅπτεται] Expedite tria obiectorum ca-

Digitized by Google

καιρὸν τὸν τῆς τεκνοποιΐας, οὐκ ἐπ' ἀδείας μίγνυνται· [1] γνωρίζει δὲ καὶ ὑφ' ὧν ὠφελεῖται.
3 εἴ τις οὖν καὶ τῶν θηρίων ἀνημερώτε-

1 Καὶ ὑφ' ὧν δὲ ὠφελεῖται γνωρίζει *Bod.* 1. 2.

pita proponit, et cum exemplis belluarum confert. Belluae in ea, quae ſui generis ſunt, non deſaeuiunt, multo minus in foetus ſuos. Belluae lege naturae, certo tempore, quod eſt procreationi conſtitutum, verecunde coeunt, nec ſunt inceſtis et promiſcuis libidinibus accenſae. Belluae agnoſcunt, vnde beneficia acceperint. Ergo his deteriores eſſent homines infanticidae, inceſti, et athei.

2 ἐπ' ἀδείας] *Licentioſe et libidinis tantum gratia.* Sic infra *Cap.* VI. 14. XXVII. 8: εἰ δεινὸν τὸ ἐπ' ἀδείας καὶ ἀδιαφόρως μίγνυσθαι. *Geſner.*

2 ὑφ' ὧν ὠφελεῖται] Illuſtre eius rei exemplum habet PHAEDRVS *L.* III. *Fab.* 15. Et illuſtrius adhuc *Ieſaias* vates 1, 3.

ρώτερος, τίνα ὗτος πρὸς τὰ τηλικαῦτα ὑποσχὼν δίκην, καὶ πρὸς ἀξίαν κεκολάσθαι νομισθήσεται; εἰ δὲ λογοποιΐαι ταῦτα καὶ διαβολαὶ κεναὶ, (Φυσικῷ λόγῳ πρὸς τὴν ἀρετὴν τῆς κακίας ἀντικειμένης, καὶ πολεμέντων ἀλλήλοις τῶν ἐναντίων θείῳ [2] νόμῳ· καὶ τῦ μηδὲν τέτων ἀδικεῖν, ὑμεῖς μάρτυρες, κελεύοντες μὴ ὁμονοεῖν·) πρὸς 4
ὑμῶν λοιπὸν, ἐξέτασιν ποιήσασθαι βίε, δογμάτων, τῆς πρὸς ὑμᾶς καὶ τὸν ὑμέτερον

2 *μόνῳ Aeton.* quae duo ſaepius confunduntur. *H.* item *Steph.* pro τῶν ἐναντίων leg. καὶ ἐναντίων ſcil. ὄντων.

3 δίκην] δίκην ὑπέχειν eſt *poenas ſubire.* Caetera ſic conſtrue: καὶ (ἀπὸ) τῦ μηδὲν τέτων ἀδικεῖν (ἡμᾶς,) ὑμεῖς μάρτυρες, κελεύοντες μὴ ὁμονοεῖν (ἐκείνων.) Fortaſſe rectius legeretur ὁμολογεῖν. Gentiles enim cogebant Chriſtianos non ad confitendum, ſed ad negandum, conf. MINVCII FELICIS Octav. c. 28, 4.

Digitized by Google

οἶκον καὶ τὴν βασιλείαν σπουδῆς καὶ ὑπακοῆς· καὶ οὕτω ποτὲ συγχωρῆσαι ἡμῖν οὐδὲν πλέον τοῖς διώκουσιν ἡμᾶς. νικήσομεν γὰρ αὐτοὺς, ὑπὲρ ἀληθείας ἀόκνως καὶ τὰς
V. ψυχὰς ἐπιδιδόντες. Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἐσμὲν ἄθεοι, πρὸς ἓν ἕκαστον ἀπαντήσω τῶν ἐγκλημάτων, μὴ καὶ γελοῖον ᾖ τοὺς λέ-
2 γοντας μὴ ἐλέγχειν. Διαγόρᾳ μὲν γὰρ εἰκό-

4 τοῖς διώκουσιν] οἱ διώκοντες ſunt *accuſatores*, vt dicimus διώκειν τινὰ φόνου. Non plus ſibi, ſed tantundem, quantum accuſatoribus, iuris expetit.

1 γελοῖον] Ridiculum nimirum eſt, nihil habere, quod reſpondeas accuſatori, et putare, ſatis eſſe, ſi crimina obiecta ſimpliciter neges.

2 Διαγόρα] Quinque ſunt crimina, quae Diagorae obiiciebantur. Primum erat *periurii* crimen: quoniam, qui ſacris Orphicis initiabantur, iureiurando ſe, ad ſilentii fidem, obligabant. Alterum erat, quod *Eleuſynia* diuulgaſſet, cum lege Attica cautum eſ-

εἰκότως ἀθεότητα ἐπεκάλουν Ἀθηναῖοι, μὴ μόνον τὸν ὀρφικὸν εἰς μέσον κατατιθέντι λόγον, καὶ τὰ ἐν Ἐλευσῖνι καὶ τὰ τῶν

ſet, vt talis propalator capite lueret. Eiusdem criminis reus erat contra ſacra *Cabirea.* Iam de *Cabiris* quidem de induſtria ſcripſerunt TOB. GVTHBERLETHVS *de myſteriis Deorum Cabirorum*, et HADR. RELANDVS in Diſſ. *de Diis Cabiris*, vt alios taceam: interim, poſt tot ſummorum virorum labores, nihil liquido conſtat, neque de *numero,* neque de ratione, natura et nominibus horum deorum. Niſi quod IABLONSKI *Prol.* ad *Panth. Aegypt.* p. 60. גבירים *deos magnos* interpretatur, et de ſeptem planetis intelligit, quod probo. DIODORVS SICVLVS *Biblioth. Lib.* VI. duo quaedam de his Cabirorum ſacris memoranda refert. Primum, quod efferre non licebat myſteria eorum, neque audire cuiquam, niſi quis initiatus eſſet. Alterum quod, quicunque initiatus eſſet, et magis pius et iuſtior et omnibus modis melior euaderet, quam antea fuiſſet.

Digitized by Google

Καβείρων δημεύοντι μυστήρια, καὶ τὸ τοῦ Ἡρακλέους, ἵνα τὰς [1] γογγύλας ἑψοῖ, κατακόπτοντι ξόανον· ἄντικρυς δὲ [2] ἀπο-
3 φαινομένῳ μηδὲ ὅλως εἶναι θεόν. ἡμῖν δὲ διαιροῦσιν ἀπὸ τῆς ὕλης τὸν Θεὸν, καὶ δεικνύουσιν ἕτερον μέν τι εἶναι τὴν ὕλην, ἀλ-

1 γογγύας *Bod.* 1. 2. et *Aeton.*
2 ἀποφαινομένου *Reg.*

2 ξόανον] *raſile* ſc. ἄγαλμα, *ſtatua lignea.* EPIPHANIVS *in Ancorat.* à *Lango* citatus: *Diagoras ligneum ſuum Herculem combuſſit, et per acerbam dicacitatem, Age, inquit, o Hercules, adeſto decimum tertium laborem exantlaturus, et obſonium mihi cocturus: atque ita arreptum illum, et in partes comminutum, cum irriſione, in ignem immiſit.* Incidit autem Diagoras in hanc ſententiam, vt deos eſſe negaret, poſtquam de periuro homine, a quo non leuem acceperat iniuriam, nullum ſumi ſupplicium viderat, vid. CVDWORTHI *Syſtema Intellectuale*, *Cap.* II. §. 17.

Digitized by Google

3 ἄλλο δὲ τὸν θεὸν, καὶ τὸ διὰ μέσου πολὺ (τὸ μὲν γὰρ θεῖον, ἀγέννητον εἶναι καὶ ἀΐδιον, νῷ μόνῳ καὶ λόγῳ θεωρούμενον· τὴν δὲ ὕλην, 4 γενητὴν καὶ φθαρτὴν) μή τι οὐκ 5 ἀλόγως τὸ τῆς ἀθεότητος ἐπικαλοῦσιν ὄνομα; εἰ μὲν γὰρ 6 ἐφρονοῦμεν 4
ὅμοια τῷ Διαγόρᾳ, 7 τοσαῦτα ἔχοντες πρὸς θεοσέβειαν ἐνέχυρα, τὸ εὔτακτον, τὸ διαπαντὸς σύμφωνον, τὸ μέγεθος, τὴν χροιὰν, τὸ σχῆμα, τὴν διάθεσιν τοῦ κόσμου· εἰ-

3 ἄλλον *Bod.* 2. 4 γεννητὴν *Aeton.* 5 ἀλόγῳ *Aeton.* 6 φρονοῦμεν *Bod.* 1. 2. et *Aeton.* 7 τοσοῦτον *Aeton.*

3 τὸ διὰ μέσου] ſc. ὂν διάστημα, *permagnum diſcrimen.* ἐπικαλοῦσιν ſc. ἡμῖν, *crimini dant nobis.*

4 τὴν χροιὰν] Hoc intelligo de *pulchritudine* mundi, ſicut διάθεσιν de *ordine, diſpoſitione.* CICERO *de Nat. Deor.*

κότως ἂν ἡμῖν καὶ ἡ τοῦ μὴ θεοσεβεῖν δόξα καὶ ἡ τοῦ ἐλαύνεσθαι αἰτία προσετρίβετο· ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος ἡμῶν ἕνα θεὸν ἄγει τὸν τοῦδε τοῦ παντὸς ποιητήν, αὐτὸν μὲν οὐ γενόμενον, (ὅτι τὸ ὂν οὐ γίνεται, ἀλλὰ τὸ μὴ ὄν,) πάντα δὲ διὰ τοῦ παρ' αὐτοῦ λόγου πεποιηκότα· ἑκάτερα ἀλόγως πάσχομεν, καὶ κακῶς ἀγορευόμεθα καὶ διωκόμεθα.

VI. Καὶ ποιηταὶ μὲν καὶ φιλόσοφοι οὐκ ἔδοξαν ἄθεοι, ἐπιστήσαντες περὶ θεοῦ· ὁ μὲν Εὐρι-

πίδης

Lib. II. *Cap.* 5. coniungit *ſolis*, *lunae*, *ſiderumque omnium* (i. e. totius mundi) *pulchritudinem*, *ordinem*. προστρίβεσθαι τινὶ αἰτίαν *impingere alicui crimen*. τοῦ ἐλαύνεσθαι ſc. ἡμᾶς.

5 ὁ λόγος ἡμῶν] i. e. ἡμεῖς ἐν τῷ λόγῳ ἄγομεν, hoc eſt λέγομεν.

1 ἐπιστήσαντες] ſcil. τὴν διάνοιαν, *contemplari*, *ſententiam ferre*, conf. Ellipſ. Graecae LAMB. BOSII.

πίδης ἐπὶ μὲν τῶν κατὰ κοινὴν πρόληψιν ἀνεπιστημόνως ὀνομαζομένων θεῶν διαπορῶν.

> [1] ὤφειλε δ' εἴπερ ἔστ' ἐν οὐρανῷ
> Ζεὺς, μὴ τὸν αὐτὸν δυστυχῆ [2] καθ-
> ιστάναι.

ἐπὶ δὲ τοῦ κατ' ἐπιστήμην νοητοῦ, [3] ὡς ἐκεῖ- 2
νος δογματίζων,

B 5 Ὁρᾶς

1 Pro ὤφειλε δ' habet ὤφειλεν ᾔδεν *Bod.* 1. 2. *'Aeton. Geſnerus* hunc et ſequentem verſum ita: Ὤφειλε δ' εἴπερ ἐστί που ἐν οὐρανῷ ζεὺς, μὴ τὸν ἐσθλὸν δυστυχεῖ καθιστάναι. 2 καθεστάναι Bod. 2. et *Aeton.* 3 *Sam. Petitus* Var. Lect. l. 3. c. 3. coni. ὡς ἔχει νοῦς δογματίζων, *docens quomodo ille eſſe deprehendatur.* Gesner. coni.

2 νοητοῦ] νοητὸν, vt ſemel moneatur, eſt: *quod ſub ſenſus haud cadit, et men-*

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τὸν δ' ἄπειρον αἰθέρα,
Καὶ γῆν πέριξ ἔχονθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις;
4 Τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, 5 τὸν δ' ἡγοῦ θεόν.

τῶν

ἔτι θεός. *Dechair* ellipticum loquendi modum agnoſcit, ſenſumque loci eſſe, ac ſi dixiſſet ὡς ἐκεῖνος ὁ θεός. 4 τοῦτο *Bod.* 1. et *Acton.* 5 Pro τόνδ' ἡγοῦ, τόνδ' Δὶ ἡγοῦ *Bod.* 1.

te tantum percipitur. κατ' ἐπιστήμην opponitur τῷ ἀνεπιστημόνως, et notat: intelligentiam dei in homines literatos ac doctos cadere. Verba EVRIPIDIS ex *Hecuba* deſumta vertit CICERO *de Nat. Deor.* II. 25. ex quo diſcere interpretes poterant, ὑγραῖς ἀγκάλαις non eſſe *humidis*, ſed *teneribus*, vt eſt apud PLVTARCHVM *de Diſcr. Amici* §. 40.

τῶν μὲν γὰρ οὔτε τὰς οὐσίας, [6] αἷς ἐπι- 3
κατηγορεῖσθαι τὸ ὄνομα συμβέβηκεν, ὑπο-
κειμένας ἑώρα· (Ζῆνα γὰρ ὅστις ἐστὶ Ζεὺς, οὐκ [7] οἶδεν, πλὴν λόγῳ) οὔτε τὰ ὀνόματα καθ' ὑποκειμένων κατηγορεῖσθαι πραγμάτων

6 οἷς coni. *Dechair.* ἑώρα deſideratur *Bod.* 1. 2. *Aeton.* 7 οἶδα *Bod.* 1. 2. et *Aeton.* Poſt pro καθ' ὑποκειμένων ſententia poſtulare videtur μὴ ὑποκειμένων.

3 οὐσίας] οὐσία ὑποκειμένη eſt *ens oculis expoſitum, ſubiectum.* πλὴν λόγῳ, his verbis duplex ſenſus ſubiacet; aut enim λόγος eſt *ſermo*, et tum notat *Iouem*, *qui ſermone hominum circumfertur;* aut λόγος eſt *ratio*, et Iouem dicit, *qui ratione intelligatur.* Sed ſi hoc dicere voluiſſet auctor, dixiſſet potius νοητὸν, adeoque priori explicationi ſubſcribo. τί πλέον αὐτοῖς ſcil. δέον, *opus.* Caetera ſic conſtrue: τὸν δὲ (ſc. ἑώρα) ἀπὸ τῶν ἔργων ὄψει ἀδήλων, νοῶν τὰ φαινόμενα (τῆς) ἀέρος etc.

των (ὧν γὰρ αἱ οὐσίαι οὐχ ὑπόκεινται, τί πλέον αὐτοῖς τῶν ὀνομάτων;) τὸν δὲ ἀπὸ τῶν ἔργων ὄψει [8] τῶν ἀδήλων νοῶν
4 τὰ φαινόμενα, ἀέρος, αἰθέρος, γῆς. οὗ οὖν τὰ ποιήματα, καὶ ὑφ' οὗ τῷ πνεύματι ἡνιοχεῖται, τοῦτον κατελαμβάνετο εἶναι θεόν, (συνᾴδοντος τούτῳ καὶ Σοφοκλέους,

Εἷς

8 *Gesner.* legit οὐκ ἀδήλων νοῶν καὶ (vel τῶν) φαινομένων, conf. *Rom.* 2, 20. *Dechair* legit ἔργων, ὄψει τὸν ἄδηλον, h. e. *Deum inviſibilem.* Pro τὸν δὲ *Aeton.* τῶν.

4 Σοφοκλέους] Hoc *Sophoclis* teſtimonium eius eſt generis, vt Chriſtianum non dedeceat ſcriptorem, nec in vlla extat Tragoediarum Sophoclis, quas temporum nobis reliquere iniuriae. Sed propterea ſi quis ſuſpicaretur, dictum hoc eſſe Chriſtiani, callide cauſae ſuae inſeruientis, nae is a vera multum ratione aberraret. Nam vt multas ſileam Tragoedias Sophoclis interiiſſe, tam multi ex antiquis Chriſtianorum doctoribus

Εἷς ταῖς ἀληθείαισιν, εἷς ἔστιν θεός,
Ὃς οὐρανόν τ' ἔτευξε καὶ γαῖαν μακράν.)

πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ φύσιν, τοῦ κάλλους τοῦ ἐκείνου 9 πληρουμένην, ἑκάτερα, καὶ πῶς δεῖ εἶναι τὸν θεόν, καὶ ὅτι ἕνα δεῖ εἶναι, διδάσκων.

9 Ita Codd. MSS. *Frontonis Ducaei*, it. *Suffridi* et *Bodl.* 1. it. *Aeton.* Olim πληρουμένων, vel πληρομένων.

Clemens Alexandrinus, *Iuſtinus Martyr*, *Euſebius*, *Cyrillus* et *Theodoretus* dictum hoc adhibuerunt in diſputationibus aduerſus gentes diis deditas, vt nullus ſuſpicioni locus relinquatur, conf. CVDVVORTHI *Syſtema Intellectuale Cap.* IV. §. 19. p. 433.

5 πρὸς τὴν — φύσιν] *Praeter naturam* πληρουμένην (ἐκ) τοῦ ἐκείνου (θεοῦ) κάλλους, ἑκάτερα (duo adhuc) διδάσκων.

Digitized by Google

6 δαίσκων. καὶ Φιλόλαος δὲ, ὥσπερ ἐν φρουρᾷ, πάντα ὑπὸ τοῦ θεοῦ περιειλῆφθαι λέγων, καὶ τὸ ἕνα εἶναι, καὶ τὸ ἀνωτέρω
7 τῆς ὕλης, δεικνύει. Λύσις δὲ καὶ [10] ὄψει. ὁ μὲν, ἀριθμὸν ἄῤῥητον ὁρίζεται τὸν θεὸν, ὁ δὲ τοῦ μεγίστου τῶν ἀριθμῶν τὴν [11] παρὰ τῶν ἐγγυτάτων ὑπεροχήν. εἰ δὲ μέγιστος μὲν ἀριθμὸς ὁ δέκα, κατὰ τοὺς Πυθαγορικοὺς, (ὁ τετρακτύς τε ὤν, καὶ πάν-

10 Meurſius *in Denario Pythag.* ſcribit ὀψίμος, Philoſophus aeque ac *Lyſis* Pythagoraeus.
11 *Gesnerus* legit παρὰ τὸν ἐγγυτατω, vt mox etiam ſequitur ſcil. ἀριθμόν.

6 Φιλόλαος] Philolai Pythagoraei vitam ſcripſit DIOGENES LAERTIVS *Lib.* VIII. *Cap.* 7. Conf. etiam CVDVVORTH *Cap.* IV. §. 22. p. 474.

7 ὁ τετρακτύς τε ὢν] Quum numerum *denarium* eundem et *quaternarium* dicit, hoc ſibi vult, quod *vnum, duo, tria, qua-*

πάντας τοὺς ἀριθμητικοὺς καὶ τοὺς ἁρμονίους περιέχων λόγους,) τούτῳ δὲ ἐγγὺς παράκειται ὁ ἐννέα· μονάς ἐστιν ὁ Θεὸς, τοῦτ' ἔστιν εἷς. ἑνὶ γὰρ ὑπερέχει ὁ μέγιστος τὸν ἐγγυτάτω [12] ἐλάχιστον αὐτῷ. Πλάτων 7
δὲ

12 pro ἐλάχιστον *Gesnerus* mauult ἀριθμόν.

tuor, ſi coniungantur inter ſe, *decem* conficiant. Caeterum de *Tetracty* Pythagoraeorum plura diſſerere noſtri non eſt inſtituti. Adeat, ſi cui otium eſt, CVDVVORTHI *Syſtema Intellect. Cap.* IV. §. 20. Hic numerus *quaternarius* rationes numerorum in ſe continere dicitur, quoniam I ſignum vnitatis non vltra quatuor progreditur; tum nouum ſignum V auctum quatuor vnitatibus efficit X et ſic porro. *Harmonicas* vero rationes ideo continere dicitur, quia apud muſicos nota eſt ἡ διὰ τεσσάρων συμφωνία, de qua CENSORINVS *de Die Natali Cap.* 10. GELLIVS N. A. III. 10.

7 τὸν ἐγγυτάτω] Egregia vero ratio, cur

δὲ καὶ Ἀριστοτέλης, καὶ οὐχ᾽ ὡς ἐπιδεικνύων τὰ δόγματα τῶν Φιλοσόφων ἐπ᾽ ἀκριβὲς, οὕτως ἃ εἰρήκασι περὶ Θεοῦ, διέξειμι (οἶδα γὰρ ὅτι ὅσον συνέσει καὶ ἰσχύϊ τῆς βασιλείας πάντων ὑπερέχετε, τοσοῦτον καὶ τῷ πᾶσαν παιδείαν ἀκριβοῦν, πάντων κρατεῖτε: οὕτω καθ᾽ ἕκαστον παιδείας μέρος [13] κατορθοῦντες, ὡς οὐδὲ οἱ ἓν αὐτῆς μόρι-

13 ἀπαιτοῦντες *Bodl.* 1 et *Aeton.*

Deus ſit *Monas*, quia *vnitas* eſt, qua numerus nouennarius minor eſt maximo, ſiue denario.

8 καὶ Ἀριστοτέλης] ſcil. ἃ εἰρήκασι περὶ Θεοῦ διέξειμι οὐχ᾽ οὕτως, ὡς etc. (ἐν) τῷ ἀκριβοῦν πᾶσαν παιδείαν, *emetiendo vniverſum, quam late patet, eruditionis campum.* κατορθοῦν κατά τι, *ſuperiorem eſſe in re aliqua.* ὀνομάτων, ſcil. eorum philoſophorum, qui idem nobiſcum ſtatuunt. ἐπὶ τὰς δόξας, *ad opiniones eorum recenſendas.*

Digitized by Google

μόριον ἀποτεμνόμενοι.) ἀλλ' ἐπειδὴ ἀδύνατον δεικνύειν ἄνευ παραθέσεως ὀνομάτων, ὅτι μὴ μόνοι εἰς μονάδα τὸν Θεὸν κατακλείομεν, ἐπὶ τὰς δόξας [14] ἐτραπόμην.
Φησὶν οὖν ὁ Πλάτων, τὸν μὲν οὖν ποιητὴν 9
καὶ πατέρα [15] τοῦδε τοῦ παντὸς εὑρεῖν τε ἔργον, καὶ εὑρόντα, [16] εἰς πάντας ἀδύνατον λέγειν· ἕνα τὸν ἀγέννητον καὶ ἀΐδιον νοῶν

14 ἐπετραπόμην *Bodl.* 1. Poſt in τὸν μὲν οὖν ed. Colon. omittit poſtremum οὖν. 15 τόνδε *Bodl.* 1. Rechenb. τοῦ δὲ. 16 εἰς πλῆθος *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

9 ὁ Πλάτων] De hac Platonis ſententia conf. MINVCII FELICIS *Octauius Cap.* 19, 17. Is vnum *aeternum* et *ſupremum* eſſe ſtatuit deum, quem δημιουργόν, ποιητήν, κυβερνήτην καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ παντὸς dicit, caeteros vero, prognatos, *ſolem*, *lunam*, *ſidera* huius quaſi ſatellites et miniſtros, conf. CVDVVORTHI *Syſtema Intellect. Cap.* IV. §. 23.

νοῶν θεόν. εἰ δ' οἶδεν καὶ ἄλλους, [17] οἷον ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἀστέρας, ἀλλ' ὡς γενητοὺς οἶδεν αὐτούς. [18] θεοὶ θεῶν ὧν ἐγὼ δημιουργὸς, πατήρ τε ἔργων, ἃ δι' ἐμοῦ γενόμενα ἄλυτα, ἐμοῦγε θέλοντος· τὸ μὲν οὖν δὴ δεθὲν πᾶν, λυτόν· τόγε μὴν καλῶς ἁρμοσθὲν
10 καὶ ἔχον εὖ, λύειν ἐθέλειν, κακοῦ· εἰ τοίνυν οὐκ ἔστιν ἄθεος Πλάτων, ἕνα τὸν δημιουργὸν [19] τῶν ὅλων νοῶν ἀγέννητον θεόν· οὐδὲ ἡμεῖς ἄθεοι, ὑφ' οὗ λόγῳ [20] δεδημιούργηται καὶ τῷ παρ' αὐτοῦ πνεύματι συνέχεται τὰ πάντα, τοῦτον εἰδότες καὶ κρα-
11 τοῦντες [21] θεόν. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ ἀπ'

17 οἷον deeſt *Aeton.* poſt idem γεννητοὺς, et ſic fere ſemper. 18 ὧν deeſt *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* Totus locus ſic reſtitutus eſt a *Geſnero*, vulgo pro ἄλυτα eſt ἀδύνατα. it. ἐμοῦ μὴ θέλοντος. Deſunt item verba δι' ἐμοῦ γενόμενα: it. τόγε—κακοῦ. 19 τὸν *Bodl.* 1, vt ſaepius. Sic et paullo poſt οὐδὲ ὑμεῖς *Bodl.* 2. ſolemni errore. 20 δὲ δημιούργηται *Bodl.* 1. 21 deeſt *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

Digitized by Google

ἀπ᾽ αὐτοῦ, ἕνα ἄγοντες οἱονεὶ ζῶον σύνθετον, ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συνεστηκότα λέγουσι τὸν θεόν· σῶμα μὲν [22] αὐτοῦ τὸ

C 2 αἰθέ-

22 οὖν Bodl. 1. 2. Aeton.

11 οἱ ἀπ' αὐτοῦ] ſcil. ὄντες, *ſectatores eius*, Ariſtotelici. ζῶον vertendum erat non *animal*, ſed *animans*, *viuum*. Sic enim ARISTOTELES *Metaph. Libr.* XII. *Cap.* 7. Φαμὲν δὲ τὸν θεὸν εἶναι ζῶον ἀΐδιον, ἄριστον· ὥστε ζωὴ καὶ αἰὼν συνεχὴς καὶ ἀΐδιος ὑπάρχει τῷ θεῷ. Hunc Deum IDEM *de Mundo Cap.* VI. p. 1219. inuiſibilem eſſe dicit πάσῃ θνητῇ φύσει γενόμενος ἀθεώρητος, ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων θεωρεῖται. Coelum autem eſſe domicilium dei, plenum corporibus diuinis, quae ſidera appellentur, *ibid. Cap.* II. p. 1203. τὸ ἀνώτατον θεοῦ οἰκητήριον, οὐρανὸς ὠνόμασται, πλήρης δὲ ὢν σωμάτων θείων, ἃ δὴ καλεῖν ἄστρα εἰώθαμεν. Hunc coelum ſtelliferum ab immobili quodam motore cieri et agitari, philoſophus diſputat: hunc autem motorem ipſum deum interpretatur.

Digitized by Google

αἰθέριον νομίζοντες, τοὺς τε πλανωμένους
ἀστέρας καὶ τὴν σφαῖραν τῶν ἀπλανῶν,
κινούμενα κυκλοφορητικῶς· ψυχὴν δὲ, τὸν
ἐπὶ τῇ κινήσει τοῦ σώματος λόγον· αὐτὸν
μὲν οὐ κινούμενον, αἴτιον δὲ τῆς τούτου κινή-
12 σεως γινόμενον. οἱ δὲ ἀπὸ τῆς στοᾶς, κἂν
ταῖς προσηγορίαις κατὰ τὰς παραλλάξεις
τῆς ὕλης, δι' ἧς φασι τὸ πνεῦμα χωρεῖν
τοῦ θεοῦ, πληθύνωσι τὸ θεῖον τοῖς ὀνόμα-
σι.

12 πληθύνωσι] Duplicis ſunt generis Stoicorum dii, *naturales*, vt ſunt ſtellae, tum fixae, tum erraticae. Et quoniam vim diuinam per naturam vniuscuiusque rei pertinere exiſtimabant, rem vnamquamque, propter hanc cauſam, deum et vocari poſſe cenſebant, et vero ita vocabant. Alterum genus erant *dii facti* ex hominibus, quos fama et opinio mortalium in coelum extulerat, ſeu *heroës*. Adeoque dii Stoicorum coniunctim ſpectati Deus ſunt, et viciſſim Deus Stoicorum in naturae rerum partibus ſpectatus in multos deos diſtributus eſt,

σι, τῷ γοῦν ἔργῳ ἕνα νομίζουσι τὸν Θεόν. εἰ γὰρ ὁ μὲν Θεὸς πῦρ τεχνικὸν ὁδῷ [23] 13
βαδίζον ἐπὶ γενέσεις κόσμου, ἐμπεριει-

23 βαδίζων *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* pro γενέσεις et ἐμπεριειληφὸς *Plutarchus* de Placit. Phil. l. 1. c. 7, et *Euſebius* Praep. Euang. l. 1. c. 7. habent γενέσει et ἐμπεριειληφότες, et *Bodl.* 1. 2. it. *Aeton.* ἐμπεριειληφώς.

conf. *Ven. Moshemium* ad CVDVVORTHI *Syſtema Intellect. Cap.* IV. §. 25.

13 πῦρ τεχνικόν] CICERO *de Nat. Deor. Libr.* II. *Cap.* 22: *Zeno ita naturam definit, vt eam dicat eſſe* ignem artificioſum *ad gignendum progredientem via* — — *Atque vt caeterae naturae ſuis ſeminibus quaeque gignuntur, augeſcunt, continentur: ſic natura mundi omnes motus habet voluntarios, conatusque et appetitiones.* CLEMENS ALEXANDR. *Protrept.* f. 33. οἱ ἀπὸ τῆς ϛοᾶς διὰ πάσης

ληφὸς ἅπαντας τοὺς σπερματικοὺς λόγους, καθ᾽ οὓς ἕκαστα καθ᾽ εἱμαρμένην γίγνεται, τὸ δὲ. πνεῦμα αὐτοῦ 24 διήκει δι᾽ ὅλου τοῦ κόσμου· ὁ θεὸς εἷς κατ᾽ αὐτοὺς, Ζεὺς μὲν, κατὰ τὸ ζέον τῆς ὕλης, ὀνομαζόμενος· Ἥρα δὲ, κατὰ τὸν ἀέρα, καὶ τὰ λοιπὰ καθ᾽ ἕκαστον τῆς ὕλης μέρος δι᾽ ἧς κεχώρηκε, κα-

λοῦ-

24 διήσει *Par.*

ὕλης καὶ διὰ τῆς ἀτιμοτάτης τὸ θεῖον διήκειν λέγουσι.

13 σπερματικοὺς λόγους] Stoici ſub deo contineri putabant *naturam* quandam *plaſticam*, quae ſecundum ipſos eſſentia incorporea animaeque vegetatiuae ſimilis erat. Hanc omnium rerum cauſam inſtrumentalem proximam et immediatam eſſe voluerunt, agentem non cum electione aut cognitione alicuius finis, ſed *neceſſario* et ſecundum leges a ſupremo numine illi impoſitas. *Dechair.*

13 Ζεὺς μὲν] Ineptiunt plerumque Stoici, cum ad has etymologias delabuntur.

λούμενος. ὅταν οὖν τὸ μὲν εἶναι ἓν τὸ Θεῖ- 14
ον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κἂν μὴ θέλωσι, τοῖς πᾶσι συμφωνῆται, ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῶν ὅλων παραγινομένοις· ἡμεῖς δὲ κρατύνωμεν τὸν διακοσμήσαντα τὸ πᾶν τοῦτο, τοῦτον εἶναι τὸν Θεόν· τίς ἡ αἰτία, [25] τοῖς μὲν, ἐπ' ἀδείας ἐξεῖναι καὶ λέγειν καὶ γράφειν περὶ τοῦ Θείου ἃ θέλουσιν· ἐφ' ἡ-

C 4 μῖν

25 *Suffrid.* leg. τοῖς μὲν ἀκρίτοις ἐκείνοις, ita vt τοῖς ἀκρίτοις *incertis*, infra opponatur κεκριμένος. *Stephan.* in exemplari, poſt τοῖς μὲν, legit δοκιμάζουσιν. ἐπὶ δὲ οἱ πολλοὶ τῶν ἐπικαλούντων ἡμῖν, etc. et ſic vterque *Bodl.* niſi quod 2 caret verbo δοκιμάζουσιν, 1 pro eo habet ἀδοκιμάζουσιν.

14 ἀρχαὶ τῶν ὅλων] ſunt *initia totius vniuerſi* κρατύνειν, *vincere, affirmare.* ἐπ' ἀδείας, *ſecure, impune.* σημεῖα καὶ λόγοι, *argumenta et rationes.* παραστῆσαι, *demonſtrare.*

μῖν δὲ κεῖσθαι νόμον, οἳ ἔχομεν ὅ, τι καὶ νοοῦμεν καὶ ὀρθῶς πεπιστεύκαμεν, ἕνα θεὸν εἶναι, ἀληθείας σημείοις καὶ λόγοις παραστῆσαι; ποιηταὶ μὲν γὰρ καὶ φιλόσοφοι, [26] ὡς καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπέβαλον, στοχαστικῶς κινηθέντες μὲν, κατὰ [27] συμπάθειαν τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ πνοῆς, ὑπὸ τῆς αὐ-

26 *Geſner.* mauult οἱ, et poſt στοχαστικῶς diſtinguit, non poſt ἐπέβαλον. 27 *Geſner.* vel ἐνέργειαν legi iubet, vel ita ſaltem interpretari. poſt ζητῆσθαι *Bodl.* 1. 2.

15 ἐπέβαλον] ſc. νοῦν ſiue χεῖρας, *ſicut alias res ſunt adgreſſi.* στοχαστικῶς κινηθῆναι, *coniecturis uti*, κινοῦμαι de ingenii vi ac celeritate. κατὰ συμπάθειαν τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ πνοῆς, *eodem modo affecti, quo, cum ſpiritu fatidico aguntur,* αὐτὸς αὑτοῦ etc. *quisque pro ſuis viribus tentare.* ὅσον περινοῆσαι ſc. ἦν, *quantum intelligentiae viribus conceſſum erat.*

αὐτὸς αὐτȣ̃ ψυχῆς ἕκαςος ζητῆσαι, εἰ
δυνατὸς εὑρεῖν καὶ νοῆσαι τὴν ἀλήθειαν·
[28] τοσȣ̃τον δὲ δυνηθέντες ὅσον περινοῆσαι
ȣ̓χ εὕρηνται [29] ὃν ȣ̓ παρὰ θεȣ̃ ἀξιώσαν-
τες μαθεῖν, ἀλλὰ παρ' αὐτȣ̃ ἕκαςος. διὸ καὶ 16
ἄλλος ἄλλως ἐδογμάτισεν αὐτῶν καὶ περὶ
Θεȣ̃ καὶ περὶ ὕλης καὶ περὶ εἰδῶν καὶ πε-
ρὶ κόσμȣ. ἡμεῖς δὲ, ὧν νοȣ̃μεν καὶ πεπι-
ςεύκαμεν, ἔχομεν προφήτας μάρτυ-
ρας, οἳ πνεύματι ἐνθέῳ ἐκπεφωνή-
κασι καὶ περὶ τȣ̃ Θεȣ̃ καὶ περὶ τῶν τȣ̃
Θεȣ̃. εἴποιτε δ' ἂν καὶ ὑμεῖς, συνέσει 17
καὶ τῇ περὶ τὸ ὄντως Θεῖον εὐσεβείᾳ τȣ̀ς
ἄλλȣς προὔχοντες, ὡς ἐςιν ἄλογον,

C 5 30

28 *Gesner.* legit τοσȣ̃τον δὲ ὅσον μὴ δυνη-θέντες περινοῆσαι. Pro εὕρηνται ego malim εὕρηντο. *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* delent ȣ̓χ' — Θεȣ̃. 29 *Gesner.* legit, adſentiente *Rechenb.* ὡς vel οἱ, *Dechair* ὃν plane tollendum cenſet.

παραλιπόντας πιστεύειν τῷ παρὰ τοῦ
Θεοῦ πνεύματι, ὡς ὄργανα κεκινηκότι τὰ
τῶν προφητῶν στόματα, προσέχειν δό-
VII. ξαις ἀνθρωπίναις. Ὅτι τοίνυν εἷς ἐξ ἀρ-
χῆς ὁ τοῦδε τοῦ παντὸς ποιητὴς Θεός,
οὑτωσὶ [1] σκέψασθε, ἵν' ἔχητε καὶ τὸν λο-
2 γισμὸν ἡμῶν τῆς πίστεως. εἰ δύο ἐξ ἀρ-
χῆς ἢ πλείους ἦσαν θεοί, ἤτοι ἐν ἑνὶ καὶ
ταυτῷ ἦσαν, ἢ ἰδίᾳ ἕκαστος αὐτῶν. ἐν
μὲν

30 παραλιπόντες *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* 1 σκέψαθαι ſcil. δεῖ *Bodl.* 2. *Aeton.* poſt ἔχοιτε *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

2 ἐν ἑνὶ καὶ ταυτῷ] ſcil. τόπῳ ἦσαν, ἢ (ἐν) ἰδίᾳ ſc. χώρᾳ. Quod fieri autem poſſe negat, vt plures dii vno eodemque loco ſint, in eo fallitur, cum eam, quae materiae neceſſario ineſt, impenetrabilitatem, naturae etiam ſpirituali eodem modo ineſſe demonſtrare nequeat. *ἀπό τινος*, *de aliquo*, non *ab*. Caeterum conf. Var. Lect.

Digitized by Google

μὲν ὖν ἐνὶ καὶ ταυτῷ εἶναι ὐκ [2] ἠδύναντο. [3] ὐ γὰρ, εἰ Θεοὶ, ὅμοιοι, ἀλλ' ὅτι ἀγέννητοί τε καὶ γεννητοὶ, ὐχ ὅμοιοι· τὰ μὲν γὰρ γεννητὰ, ὅμοια τοῖς παραδείγμασι· τὰ δὲ ἀγέννητα, ἀνόμοια, ὔτε ἀπό τινος, ὔτε πρός τινα γενόμενα. εἰ δὲ ὡς χεὶρ καὶ ὀφθαλμὸς καὶ πὲς περὶ ἓν σῶμά εἰσιν, [4] συμπληρὖντες τὰ μέρη, 3

ἕνα

2 ἠδύνατο ſcil. ἕκαςος *Bodl.* 2. *Aeton.* *Reg.* 3 *Geſnerus* putat legendum εἰ γὰρ ἢ Θεοί. *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* οὐ γὰρ οἱ Θεοί. mihi ſic videtur: ὐ γὰρ, εἰ Θεοὶ ὅμοιοι καὶ γεννητοὶ, ἀλλ' ὅτι ἀγέννητοι ὐχ' ὅμοιοι, ſed de iſto doctiores diſpiciant. 4 συμπληρὖντες ego abundare puto, ex ſequenti huc tranſlatum.

3 περὶ ἓν σῶμά εἰσιν] τὰ μέρη, *vnius corporis ſunt membra.* συμπληρὖντες enim ex ſequenti hic repetitum neque huc pertinere puto. ἕνα (ἄνθρωπον) ἐξ αὐ-

ἵνα ἐξ αὐτῶν συμπληροῦντες, ὁ θεὸς εἷς. καί τοι ὁ μὲν Σωκράτης, παρὸ γεννητὸς, καὶ φθαρτὸς, συγκείμενος καὶ διαιρούμενος εἰς μέρη· ὁ δὲ θεὸς, ἀγέννητος καὶ ἀπαθὴς καὶ ἀδιαίρετος· οὐκ ἄρα συνεστὼς ἐκ
4 μερῶν. εἰ δὲ ἰδίᾳ ἑκάστου αὐτῶν ὄντος,
5 τοῦ τὸν κόσμον πεποιηκότος ἀνωτέρω

τῶν

5 *Geſnerus* legit καὶ τοῦ τὸν κόσμον, ex quo etiam edit. Oxon. p. 33. repetit.

τῶν (μερῶν) συμπληροῦντες ſc. ὀφθαλμὸς, ποῦς etc. Hic vero, vt oratio plenior exiſtat, ſupplendum: (οὕτω καὶ πλείονες θεοὶ ἕνα συμπληροῦσι) ὁ θεὸς εἷς.

3 Σωκράτης] Poterat etiam dixiſſe *homo* vel *animal*, ſed maluit adhibere nomen rei ſingularis. συγκείμενος ſcil. ἐξ μέρεσι.

4 ἀνωτέρω] ſcil. ὄντος τῶν γεγονότων (rebus, creatis) καὶ ſcil. ὄντος περὶ ἃ ἐποί-

Digitized by Google

τῶν γεγονότων, καὶ περὶ ἃ ἐποίησέ τε καὶ ἐκόσμησε· ποῦ ὁ ἕτερος, ἢ οἱ λοιποί; εἰ γὰρ ὁ μὲν κόσμος σφαιρικὸς ἀποτελεσθεὶς, οὐρανοῦ κύκλοις ἀποκέκλεισται, ὁ δὲ τοῦ κόσμου ποιητὴς ἀνωτέρω τῶν γεγονότων ἐπέχων αὐτὸν τῇ τούτων προνοίᾳ, τίς ὁ τοῦ ἑτέρου θεοῦ ἢ τῶν λοιπῶν τόπος; οὔτε γὰρ ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν, οὔτε πε-

ησε, *circa vel, ſupra res a ſe factas,* i. e. omnia repleat.

4 ἐπέχων αὐτὸν] ſc. κόσμον, *regens, gubernans mundum.* Sic *Ariſtoteli* ὁ τὸν κόσμον ἐπέχων, *mundi gubernator* eſt deus. τῇ τούτων (γεγονότων) προνοίᾳ prouidendo rebus creatis. Athenagoras ita ratiocinatur: caeteri dii aut in mundo ſunt, aut extra mundum: atqui non in mundo, quem iam tenet princeps ille deus; neque extra mundum, cum deus ille princeps ſuperior ſuis ſit operibus; ergo nullo eſſe poſſunt loco.

Digitized by Google

περὶ τὸν κόσμον· ὑπὲρ γὰρ [6] τοῦτον ὁ τοῦ
5 κόσμου ποιητὴς θεός. εἰ δὲ μήτε ἐν τῷ
κόσμῳ ἐστὶ, μήτε περὶ τὸν κόσμον (τὸ γὰρ
περὶ αὐτὸν πᾶν ὑπὸ τούτου κατέχεται) ποῦ
ἐστιν; ἀνωτέρω τοῦ κόσμου καὶ τοῦ θεοῦ; ἐν
ἑτέρῳ κόσμῳ, ἢ περὶ ἕτερον; ἀλλ' εἰ μὲν
ἐστιν [7] ἐν ἑτέρῳ καὶ περὶ ἕτερον, οὔτε περὶ
ἡμᾶς ἐστιν ἔτι (οὔτε γὰρ κόσμου κρατεῖ)
οὔτε αὐτὸς δυνάμει μέγας ἐστίν (ἐν γὰρ
6 περιωρισμένῳ τόπῳ ἐστίν·) εἰ δὲ οὔτε ἐν
ἑτέρῳ κόσμῳ ἐστὶν, (πάντα γὰρ [8] ὑπὸ
τούτου πεπλήρωται,) οὔτε περὶ ἕτερον (πάν-
τα γὰρ ὑπὸ τούτου κατέχεται,) καὶ οὐκ
7 ἔστιν, οὐκ ὄντος ἐν ᾧ ἐστιν. ἢ τί ποιεῖ, ἑτέ-
ρου

6 edit. Oxon. legit ἢ περὶ. 7 *Geſnerus* legit ἐν ἑτέρῳ ἢ περὶ ἕτερον, quod approbat edit. Oxon. 8 ἀπὸ *Bodl.* 2.

6 καὶ οὐκ ἔστιν] Bene *Geſnerus* notat καὶ hic eſſe particulam illatiuam, vt etiam

Digitized by Google

ϱȣ μὲν ὄντος οὗ ἐϛιν ὁ κόσμος, αὐτὸς δὲ ἀνωτέρω ὢν τοῦ ποιητοῦ τοῦ κόσμου, οὐκ ὢν δὲ οὔτε ἐν κόσμῳ, οὔτε περὶ κόσμον; (ἀλλ' ἔϛι τὶ ἕτερον, ἵνα ποῦ ϛῇ ὁ γενόμενος, κατὰ τοῦ ὄντος; ἀλλ' ὑπὲρ αὐτὸν ὁ θεὸς, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ· καὶ τίς ἔϛαι τόπος, τὰ ὑπὲρ τὸν κόσμον τούτου πεπληρωκότος;) ἀλλὰ προνοεῖ; καὶ μὴν οὐδὲν, 8

9 εἰ

aliquando Latinis in hypothetico ſermone. ȣ̓κ ὄντος ſcil. τόπȣ.

7 ȣ̔ ἐϛιν ὁ κόσμος] *cuius eſt mundus*, ſcil. τὸ ποίημα. αὐτὸς δὲ, ille deus alter ſcilicet. ἀλλ' ἔϛι, *ſed an, quaeſo, eſt?* Dum vero noſter θεὸν γενόμενον et τὸν ὄντος θεὸν contradiſtinguit, facile inducor, vt credam, et ſupra §. 4. τῶν γεγονότων ſubintelligendum eſſe θεῶν.

7 καὶ τὰ τȣ̃ θεȣ̃] *Rechenberg* intelligit perfectiones dei, et prouocat ad *Rom.* 1. 20. at mihi videntur intelligi τὰ τȣ̃ θεȣ̃ ſcil. ἔργα vel ποιήματα.

Digitized by Google

9 εἰ μὴ προνοεῖ, πεποίηκεν· εἰ δὲ μὴ ποιεῖ, μήτε προνοεῖ, μήτε ἐστὶ τόπος ἕτερος ἐν ᾧ ἐστιν, εἷς οὗτος ἐξ ἀρχῆς καὶ μόνος ὁ
VIII. ποιητὴς τοῦ κόσμου θεός. Εἰ μὲν οὖν ταῖς τοιαύταις ἐννοίαις ἀπηρκούμεθα, ἀνθρωπικὸν ἄν τις εἶναι τὸν καθ' ἡμᾶς ἐνόμισεν λόγον· ἐπεὶ δὲ αἱ φωναὶ τῶν προφη-

τῶν

9 *Gesnerus* mauult legere καὶ μὴν οὐδὲ προνοεῖ, εἰ μὴ πεποίηκε, adſtipulante illi *edit. Oxon.* contra genuinum ſenſum, niſi fallor. Ego verba εἰ μὴ προνοεῖ eliminanda cenſeo. Senſus eſt: *fortaſſe prouidet? at nihil fecit; et ſi nihil facit, ne prouidet quidem.*

8 εἰ μὴ προνοεῖ] conf. Var. Lect. εἷς οὗτος, *ergo unus ille* etc.

1 λόγον] notat *orationem, doctrinam,* ſicut ἔννοια *ſpeculationem.* πιστοῦν *fidem facere confirmare.* κατ' ἔκστασιν τῶν λογισμῶν, *quo tempore mentis ſuae compo-*

Digitized by Google

τῶν πιςῶσιν ἡμῶν τὸς [1] λογισμὸς, νομίζω καὶ ὑμᾶς, Φιλομαθεςάτες καὶ ἐπιςημονεςάτες ὄντας, ἐκ ἀνοήτες γεγονέναι ὔτε τῶν Μωσέως, ὔτε τῶν Ησαΐε καὶ Ἱερεμίε, καὶ τῶν λοιπῶν προΦητῶν, οἳ κατ' ἔκςασιν τῶν ἐν [2] αὐτοῖς λογισμῶν κινήσαντος αὐτὲς τε θείε πνεύματος, ἃ ἐνηργῶντο ἐξεΦώνησαν· συγχρησαμένε τε πνεύματος, ὡσεὶ καὶ αὐλητὴς, αὐλὸν ἐμπνεῦσαι.

1 συλλογισμὸς *Bodl.* 2. *Aeton.* Deinde *Geſnerus* legit: νομίζω δὲ καὶ ὑμᾶς. 2 ἑαυτοῖς *Bodl.* 1. *Aeton.*

tes non erant. ἃ ἐνηργοῦντο, *ad quae impellebantur.*

1 ὡσεὶ καὶ αὐλητὴς] *Langus* citat locum MACARII, *Homil.* 47: *Sicut per tibiam pertranſiens ſpiritus loquitur; ita per ſanctos et ſpirituales* (πνευματοΦό-

2 σαι. τί οὖν οὗτοι; Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν· οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν. Καὶ πάλιν, Ἐγὼ Θεὸς πρῶτος. Καὶ μετὰ ταῦτα, καὶ πλὴν ἐμοῦ οὐκ ἔστι Θεός. ὅμοιος ἔμπροσθεν ἐμοῦ οὐκ ἐγένετο ἄλλος Θεὸς, καὶ μετ' ἐμὲ οὐκ ἔσται. Ἐγὼ ὁ Θεὸς, καὶ οὐκ ἔστι πάρεξ [3] ἐμοῦ. Καὶ περὶ τοῦ μεγέθους,

'O

3 ἐμοῦ σώζων *Bodl.* 1. *Acton.* *Reg.* et Interpret. Biblior. Septuagintauir.

ρους) *homines, ſpiritus ſanctus hymnis et pſalmis et precationibus ex puro corde celebrat deum.* Credo propter verbum ἐμπνέειν Patres ad hanc imaginem eſſe delatos.

2 κύριος ὁ Θεὸς] Non potui, inquit *Dechair*, reperire haec ipſa in S. ſcripturis; *ſenſus* eorum frequenter occurrit; et fortaſſe hic *ſenſum* tantum alicuius loci auctor noſter, nihil *verba* moratus, tradere voluit. Reliqua ſumta ſunt ex *Eſa.* 45, 6. 43, 11. 66, 1. *Deuter.* 32, 39.

Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ, ὑποπόδιον
τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ
μοι; ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου;
4 καταλείπω δὲ ὑμῖν, ἐπ' αὐτῶν τῶν βι- 3
βλίων γενομένοις, ἀκριβέστερον τὰς ἐκείνων
ἐξετάσαι προφητείας, ὅπως μετὰ τοῦ προ-
σήκοντος λογισμοῦ, τὴν καθ' ἡμᾶς ἐπήρει-
αν ἀποσκευάσησθε. τὸ μὲν οὖν ἄθεοι μὴ VIIII.
εἶναι, ἕνα τὸν ἀγέννητον καὶ ἀΐδιον, καὶ ἀΐδιον
καὶ ἀόρατον, καὶ ἀπαθῆ καὶ ἀκατάληπτον

4 καταλείπων *Bodl.* 1. 2. poſt ὑμῶν—γενομένων *Aeton.* quoad poſterius verbum etiam *Bodl.* 1. 2.

3 ἐπ' αὐτῶν τῶν βιβλίων γενομένοις] Noſtra lingua: *wenn ihr ueber die Buecher ſelbſt kommet.* ὁ προσήκων λογισμὸς, iuſta ratio. ἐπήρειαν ἀποσκευάσασθαι, *calumniam remouere.*

1 ἀπαθῆ] *affectibus haud obnoxium,*

καὶ ἀχώρητον, νῷ μόνῳ καὶ λόγῳ καταλαμβανόμενον, φωτὶ καὶ κάλλει καὶ πνεύματι καὶ δυνάμει ἀνεκδιηγήτῳ περιεχόμενον, (ὑφ' ὗ γεγέννηται τὸ πᾶν διὰ τῦ αὐτῦ λόγυ καὶ διακεκόσμηται καὶ συγκρατεῖται,) θεὸν ἄγοντες, ἱκανῶς μοι δέδεικ-
2 ται. νοῦμεν [1] γὰρ καὶ υἱὸν τῦ θεῦ· καὶ μήμοι γελοῖόν τις νομίσῃ τὸ υἱὸν εἶναι τῷ Θεῷ. ὐ γὰρ, ὡς ποιηταὶ μυθοποιῦσιν, ὐδὲν

1 *Gesner.* pro γὰρ mauult δὲ.

liberum a dolore, taedio, triſtitia, ſpe, metu *etc.* ἀκατάληπτον, ad mentem MINVCII in *Octauii Cap.* 18, 8: *qui nec comprehendi poteſt, tactu purior eſt.* ἀχώρητον *immenſum*, qui nullis locorum ſpatiis includitur. φωτὶ 1 *Tim.* 6, 16.

2 υἱὸν εἶναι τῷ θεῷ] Eundem locum tractat IVSTINVS MARTYR *Apolog.* I, Sect. 29.

οὐδὲν βελτίους τῶν ἀνθρώπων δεικνῦντες τοὺς θεοὺς, ἢ περὶ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἢ περὶ
τοῦ υἱοῦ πεφρονήκαμεν· ἀλλ' ἔστιν ὁ υἱὸς 3
τοῦ θεοῦ, [2] λόγος τοῦ πατρὸς, ἐν ἰδέᾳ καὶ ἐνεργείᾳ. πρὸς αὐτοῦ γὰρ καὶ δι' αὐτοῦ

2 ὁ λόγος *Bodl.* 1. 2.

2 οὐδὲν βελτίους] Verbis perſpicuis id expreſſit XENOPHANES, cuius verſus ſunt apud *Suffrid. Petri* in Comment.

Πάντα θεοῖς ἀνέθηκαν Ὅμηρος θ' Ἡσίοδός τε
Ὅσσα παρ' ἀνθρώποισιν ὀνείδεα καὶ ψόγος ἐστὶ
Κλέπτειν, μοιχεύειν τε καὶ ἀλλήλους ἀπατεύειν.

3 ἐν ἰδέᾳ καὶ ἐνεργείᾳ] Haec verba ſiue vertamus: *in idea et operatione*, ſiue *in forma et actu*, parum ad intelligentiam lectorum videbimur adferre. Etenim vel ad

πάντα ἐγένετο, [3] ἑνὸς ὄντος τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. ὄντος δὲ τοῦ υἱοῦ ἐν πατρὶ, καὶ πατρὸς ἐν υἱῷ, ἑνότητι καὶ δυνάμει πνεύ-

μα-

3 *Geſner.* legit ἑνὸς μὲν ὄντος, conf. Ioh. 10, 30.

res creatas referri debent, et tum λόγος eſt, *per quem res creatae formantur, et actum ſortiuntur*; quatenus nimirum ipſe eſt et exemplar et ars diuina, vt ita dicam, iuxta quam Deus Pater, cum voluit, cuncta molitus eſt: vel ad Patrem ipſum referuntur hoc ſenſu: λόγος eſt, *per quem Patris forma et actus declaratur*, vt, qui filium, idem etiam patrem videat. Hoc certe conſtat Platonicorum dogmata noſtrum eſſe ſequutum, qui et ipſi ἰδέας eſſe ſtatuebant, hoc eſt rerum vniuerſarum *ſpecies* in diuina intelligentia ex omni aeternitate ſitas, vt in animo fabri ſint ſpecies operis, quod meditatur: *naturas* item, quarum οὐσία ſeu *eſſentia* non differat ab earum ἐνεργείᾳ, ſed qualia haec ſint, in tanto ſententiarum divortio, perquam difficile eſt explicatu, conf.

Digitized by Google

ματος, νοῦς καὶ λόγος τ8 πατρὸς, ὁ υἱὸς τ8 Θε8. Εἰ δὲ δι ὑπερβολὴν συνέσεως X σκοπεῖν ὑμῖν ἔπεισιν, ὁ παῖς τί β8λεται,

CVDVVORTHI *Syſtema Intellect.* Cap. IV. §. 36.

3 ν8ς καὶ λόγος] Quod BVLLVS *in Defenſ. fidei Nic. Cap.* 5. *Sect.* 3. explicat: ita prorſus Dei Patris τὸν λόγον eſſe ipſius paternae mentis progeniem, ex ipſa natam, in eaque ipſa manentem, tam intime ipſi vnitam, vt plane ὁ ν8ς ipſa *mens* Patris appellari poſſit, Paterque adeo et Filius, vnum dici mereantur.

1 ἔπεισιν] *ſubit* ſcil. γνώμη. Filium autem cum πρῶτον γέννημα, *promogenitum* dicit, idem videtur innuere, quod Paulus *Rom.* 8, 29. *Coloſſ.* 1, 15. 18. quum πρωτότοκον dicit. Hoc enim verbo filium non *creaturam* facit, ſed a creatura aperte diſtinguit. Conſtituit autem hunc rerum omnium ordinem, *Deum patrem* omnium rerum conditorem; *Deum filium* eadem

ἐρῶ διὰ βραχέων. πρῶτον γέννημα εἶναι τῷ πατρὶ, οὐχ ὡς γενόμενον (ἐξ ἀρχῆς γὰρ ὁ Θεὸς, νοῦς ἀΐδιος ὢν, εἶχεν αὐτὸς [1] ἐν ἑαυ-

1 ἐν αὐτῷ *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

cum patre aeternitate; et *materiam*, ex qua creata ſint caetera, eandemque filio Dei ſubiectam.

1 οὐχ ὡς γενόμενον] Qui vertunt: *non quidem, vt genitum*, adferunt aliquid, quod repugnare ſibi videtur. Si enim πρῶτον eſt γέννημα, neceſſe omnino eſt, vt ſit γενόμενος. Qua igitur ratione Athenagoras, cum prius illud ſumtum concedat, id quod ex eo, prono quaſi alueo fluit, negare audet? Vertere potius debebant: *non quaſi factum quoddam.* Academici enim cum Peripateticis γεννητὸν id eſſe dicebant, *quod, temporis habita ratione, a non eſſe peruenit ad eſſe ac exſiſtere*, ſiue *quod aliquomodo ex ſuperiori quadam natura, tanquam cauſa ſua, pendet*, vt ait SIMPLICIVS *in Ariſtotelis Phyſ. fol.* 265. conf. CVD-

ἑαυτῷ τὸν λόγον, ἀΐδίως λογικὸς ὤν,) ἀλλ' ὡς τῶν ὑλικῶν ξυμπάντων ἀποίȣ φύσεως

D 5 καὶ

VVORTHI *Syſtem. Intellect. Cap.* IV. §. 14. Hoc nimirum ſenſu τὸ γενόμενον in filium dei cadere negat Athenagoras, et recte negat.

1 ἀΐδίως λογικὸς ὢν] Videtur *Athenagoras* cum iis ſentire, qui filium eſſe dicebant *ſapientiam eam, qua Pater eſt ſapiens,* quos refellit AVGVSTINVS *de Trinitate Lib.* VI. *Cap.* 2. 3. Sed BVLLVS *in Defenſ. fidei Nicenae Cap.* V. *Sect.* 3. huius mentem ita explicat: " Deus Pater eſt aeterna mens et ex aeterno λογικὸς. Ergo ex aeterno *in* et *cum* ipſo exſtitit ὁ λόγος. Athenagoras cum veteribus plerisque omnibus, ſenſit diuinam illam perſonam, quam τὸν λόγον appellamus, modo ineffabili a mente et cogitatione Dei Patris ex aeterno natam eſſe. Quippe ſtatuebant illi, Dei Patris τὸν λόγον ita appellari, comparatione inprimis habita non ad externam hominis loquelam, ſed ad interiorem humani animi ἔννοιαν et notionem, quae a philoſophis

2 καὶ γῆς, ὀχείας ὑποκειμένων δίκην, μεμιγμένων τῶν παχυμερεςέρων πρὸς τὰ κȣφό-

2 καὶ γῆ ὡς *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* Credo aliquem voluiſſe hac vocula illuſtrare ſequens δίκην.

verbum mentis nominatur: proinde quemadmodum ex mente hominis verbum illud interius neceſſario profluit, ac ſimul cum ipſa exſiſtit; ita ex Deo Patre, qui eſt aeterna mens, ipſius τὸν λόγον neceſſario gigni ipſique coaeternum eſſe. Mentem Athenagorae clarius expreſſit eius aequalis Tatianus *Orat. contr. Graec. p.* 145.

1 ἀποίȣ φύσεως] ἄποιος φύσις, i. e. πάσης ποιότητος ἀμέτοχος, *informis natura, qualitatis expers.* Quam quoniam cum terra, tanquam diuerſa, coniungit et materiae vniuerſae ſubeſſe docet, equidem rudem illam indigeſtamque molem, quam *Chaos* dicunt, hic intelligi putem, quemadmodum Democrito *natura* nihil eſt aliud, quam fortuita corpuſculorum concurſatio.

Digitized by Google

φότερα ἐπ' αὐτοῖς, ἰδέα καὶ ἐνέργεια εἶναι προελθών, συνάδει δὲ τῷ λόγῳ καὶ τὸ προ- 2

Φη-

De quo LAERTIVS in *Pyrrhone Libr.* IX. ſegm. 72 teſtatur Δημόκριτος δὲ τὰς ποιότητας ἐκβαλὼν, *quod qualitates proſcripſit*, ſiue corpuſculis ſuis ineſſe negauit. Ergo et Athenagorae quoque natura eſt expers omnium qualitatum, quas tum demum eſt ſortita, cum ab opifice ſummo in terrae ſpeciem formaretur.

1 ὀχείας—δίκην] vertunt *vehiculi inſtar*. Sed *vehiculum* eſt ὀχεῖον, non ὀχεία, quod ſignificat *coitum*. Hoc vult: *materiam vniuerſam informis naturae terraeque ſubiectam fuiſſe, tanquam ad coitum, commixtis inter ſe denſioribus cum leuioribus ſupra incumbentibus.* Quo non abripuit philoſophum Athenienſem philoſophandi libido! Quae vero mox ſequuntur verba, cum his minime cohaerent: quis enim ſenſus verborum, ſi vertas: *commiſta ſunt, in hoc procedat, vt formam ipſa et effectum ſortiantur*, vel: *ad hoc, vt idea et actus illorum eſſet, prodierit.* Quin

φητικὸν πνεῦμα, Κύριος γὰρ, φησὶν, ἔκτισέ με, ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ· καί τοι καὶ αὐτὸ τὸ ἐνεργοῦν τοῖς ἐκφωνοῦσι προφητικῶς ἅγιον πνεῦμα, ἀπόῤῥοιαν εἶναι φαμὲν τοῦ Θεοῦ, ἀποῤῥέον καὶ ἐπανα-
3 φερόμενον, ὡς ἀκτῖνα ἡλίου. τίς οὖν οὐκ ἂν ἀπο-

potius ita cohaerent: οὐχ ὡς γενόμενον, ἀλλ' ὡς προελθὼν (λόγος,) εἶναι ἰδέα καὶ ἐνέργεια. Ait proceſſiſſe λόγον, vt eſſet idea et operatio rerum creandarum. Ex mente Athenagorae ὁ λόγος ante προέλευσιν in eo tantum differt a τῷ λόγῳ, qualis poſt προέλευσιν fuit, quod ante προέλευσιν λόγος erat apud Patrem velut quieſcens; poſtea vero fuit λόγος ἐν ἐνεργείᾳ, *verbum operans*. Sequens dictum extat *Prouerb.* VIII. 22.

2 ἀποῤῥέον] *emanans*. Notetur translatus vocabuli vſus, cum de radiis ſolaribus ſermo eſt. ἐπαναφέρεσθαι vertitur quidem *reflecti*, tanquam de radiis; ſed poteſt etiam ſimpliciter verti *ſurſum referri*.

Digitized by Google

ἀπορῆσαι, ³ λέγοντας θεὸν πατέρα καὶ υἱὸν θεὸν καὶ πνεῦμα ἅγιον, δεικνύντας αὐτῶν καὶ τὴν ἐν τῇ ἑνώσει δύναμιν καὶ τὴν ἐν τῇ τάξει διαίρεσιν, ἀκούσας ἀθέους καλουμένους; καὶ οὐκ ἐπὶ τούτοις τὸ θεολογικὸν ἡμῶν 4
ἵστα-

3 λέγοντες — δεικνύντες *Bod.* 1. 2.

4 τὸ θεολογικὸν μέρος] ſc. διδαχῆς, ea doctrinae noſtrae pars quae de Deo tradit. Poſſet etiam τὸ μέρος abeſſe, ſic vt τὸ θεολογικὸν ἡμῶν ſit ἡ θεολογία ἡμῶν *Suffridus Petri*, qui, quod in veteri codice legebat λογικὸν, lectioni noſtrae praeferendum putabat, cauere, niſi fallor, volebat, ne quis angelos exiſtimaret ab Athenagora ideo ad doctrinam de Deo referri, quia iis diuini aliquid ineſſe crediderit. Sed nihil opus hoc metu, ſi μέρος deleas, vel angelos ad μέρος θεολογικὸν referri cenſeas, non quaſi deos aliquos inferiores, ſed quaſi naturas a Deo quidem conditas, ſed ab eodem ſummo rerum opifice ad adminiſtrationem huius vniuerſi adhibendas.

ἵσταται μέρος, ἀλλὰ καὶ πλῆθος ἀγγέλων καὶ λειτουργῶν φαμέν, οὓς ὁ ποιητὴς καὶ δημιουργὸς κόσμου θεὸς διὰ τοῦ παρ' αὐτοῦ λόγου διένειμε, καὶ διέταξε περί τε τὰ στοιχεῖα εἶναι καὶ τοὺς οὐρανούς, καὶ τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν τούτων
XI. εὐταξίαν. Εἰ δὲ ἀκριβῶς διέξειμι τὸν καθ' ἡμᾶς λόγον, μὴ θαυμάσητε. ἵνα γὰρ μὴ τῇ κοινῇ καὶ ἀλόγῳ συναποφέρησθε γνώμῃ, ἔχητε δὲ τἀληθὲς εἰδέναι,
2 ἀκριβολογοῦμαι. ἐπεὶ καὶ δι' αὐτῶν τῶν δο-

4 διέταξε] Locus de parte prouidentiae angelis permiſſa erit dicendi vberior infra *Cap.* XXII. 5.

1 τὸν καθ' ἡμᾶς λόγον] h. e. τὴν διδαχὴν ἡμῶν· γνώμην autem *famam* dicit rumoresque paſſim quidem de Chriſtianis, ſed ſine ratione diſperſos, quod item IVSTINVS *Apol.* I. *Sect.* 2. orat, ne Imperatores ſententiam ferant ἀλόγῳ ὁρμῇ, καὶ χρονίᾳ προκατεσχηκυίᾳ φήμῃ κακῇ.

Digitized by Google

δογμάτων οἷς [1] προσέχομεν, οὐκ ἀνθρω-
πικοῖς οὖσιν, ἀλλὰ θεοφάτοις καὶ θεοδι-
δάκτοις, πεῖσαι ὑμᾶς, μὴ ὡς περὶ ἀθέ-
ων ἔχειν, δυνάμεθα. τίνες οὖν ἡμῶν οἱ λό- 3
γοι οἷς ἐντρεφόμεθα; λέγω ὑμῖν· ἀγα-
πᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς
καταρωμένους, προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διω-
κόντων ὑμᾶς, ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πα-
τρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὃς τὸν ἥλι-
ον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγα-
θοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.
ἐπιτρέψατε ἐνταῦθα τοῦ λόγου ἐξακούστου 4
μετὰ πολλῆς κραυγῆς γεγονότος ἐπὶ παῤ-
ῥησίαν ἀναγαγεῖν, ὡς ἐπὶ βασιλέων φι-
λοσό-

1 προέχομεν *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

2 μὴ — ἔχειν] μὴ ἔχειν (περὶ ἡμῶν) ὡς περὶ ἀθέων, vbi ἔχειν idem eſt atque *exiſtimare, ſentire, ſtatuere.*

4 ἐπὶ παῤῥησίαν ἀναγαγεῖν] ſcil. λόγον,

Digitized by Google

ϛ λοσόφων ἀπολογούμενον. τίνες γάρ, ἢ τῶν τοὺς συλλογισμοὺς ἀναλυόντων καὶ τὰς ἀμφι-

permittite, vt, quae exaudiri poſſit, voce magna et alta, libere proloquar.

ϛ τῶν τοὺς συλλογισμοὺς ἀναλυόντων] Tangit Sophiſtas, fraudesque horum hominum dialecticas. Quae enim hic memorantur, ea ad dialecticam cuncta pertinent. Haec eſt, quae *ſyllogismos* reſoluit, quae *ambiguitates* expedit, quae *definitiones verborum* (ἐτυμολογίαν, ὁμώνυμα, συνώνυμα) tradit; quae, quid *praedicamenta* (κατηγορήματα) quid *axiomata*, quid *ſubiectum*, quid *attributum* ſit, docet. Ecquis vero praeceptiones ad vitam beate inſtituendam a dialecticis vel ipſe quaeſiuit, vel aliis promiſit? Pulchra ſunt et iucunda, quae in dialecticis traduntur, ſed eadem vitam beatam proxime non attingunt. Hanc qui petit, eam philoſophiae partem, quae de moribus et de honeſtate praecipit, conſulat. Dialecticis vero praeceptionibus nemo vnquam fuit, qui vitae beatitatem propoſitam eſſe diceret, cum a philoſophia practica, cui

φιβολίας διαλυόντων καὶ τὰς ἐτυμολογίας σαφηνιζόντων, ἢ τῶν τὰ ὁμώνυμα καὶ συνώνυμα καὶ κατηγορήματα καὶ ἀξιώματα, καὶ τί τὸ ὑποκείμενον, καὶ τί τὸ [2] κατηγορȣμένον, οἱ εὐδαίμονας ἀποτελεῖν διὰ τȣτων καὶ τῶν τοιȣτων λόγων [3] ὑπισχνȣνται τȣς συνόντας, ȣτως ἐκκεκαθαρμένοι εἰσὶ

2 *Gesnerus* poſt κατηγορȣμένων addit διδασκόντων. Ego σαφηνιζόντων repetendum ἀπὸ κοινȣ puto. οἱ deeſt *Rechenb.* et *Colon.* ſed habet MSS. B. *in edit. Oxon.* et vterque *Bodl.* 3 *Henr. Steph.* legi mauult ὑπισχνȣμενοι, aut addi οἱ ante εὐδαίμονας.

animi ad virtutem conformatio propoſita eſt, toto genere differat.

5 συνόντας] *diſcipulos*, qua notione vocabulum, apud Xenophontem, ſaepe occurrit. τὸ μετριώτατον ſc. ἐστι, quod ſummae moderationis argumentum eſt. ἀεὶ διατελȣσι *etc.* malo conſilio nunquam deſiſtunt,

εἰσὶ τὰ ψυχὰς, ὡς ἀντὶ τοῦ μισεῖν τοὺς ἐχθροὺς, ἀγαπᾷν, καὶ ἀντὶ τοῦ, τὸ μετριώτατον, κακῶς ἀγορεύειν τοὺς προκατάρξαντας λοιδορίας, ἐυλογεῖν, καὶ ὑπὲρ τῶν ἐπιβουλευόντων εἰς τὸ ζῆν, προσεύχεσθαι; οἱ τοὐναντίον ἀεὶ διατελοῦσι κακῶς τὰ ἀπόῤῥητα ἐπ' αὐτοὺς; ταῦτα μεταλλεύοντες, καὶ ἀεί τι ἐργάσασθαι ἐπιθυμοῦντες [4] κακὸν, τέχνην λόγων καὶ οὐκ ἐπίδειξιν ἔργων,
6 τὸ πρᾶγμα πεποιημένοι. παρὰ δ' ἡμῖν εὕροιτε ἂν ἰδιώτας, καὶ χειροτέχνας καὶ γραΐ-

4 *Henr. Steph.* legit σκαιόν.

quae abſcondita ſunt et arcana, ea contra inimicos ſuos curioſe ſcrutari. πεποιημενοι h. e. ποιοῦντες: in hoc enim verbo tirones notent, formam paſſiuam, manente eodem ſenſu, cum forma actiua, ſaepe commutari. πρᾶγμα notat *profeſſionem.*

6 ἰδιώτας] Non negabant Chriſtiani id,

γραΐδια, [5] εἰ λόγῳ τὴν ὠφέλειαν παριστᾶν εἰσιν ἀδύνατοι τὴν παρὰ τοῦ λόγου, ἔργῳ τὴν ἀπὸ τῆς προαιρέσεως ὠφέλειαν ἐπιδεικνυμένους· οὐ γὰρ λόγους διαμνημονεύ- 7

5 Equidem λόγῳ gloſſam eſſe puto, qua explicare aliquis voluit ſequens τὴν παρὰ τοῦ λόγου.

quod gentiles in iis maxime criminabantur, quod nimirum plurimi eorum eſſent idiotae et imperiti; ſed ita tamen iis concedebant, vt, quantum eorum diſciplina eſſet minor, tantum vita melior. Conf. MINVCII FELICIS *Octauius Cap.* V. 4. VIII. 4. XXXV. 5.

6 τὴν ὠφέλειαν] ſcil. τῆς διδαχῆς ſiue τῶν δογμάτων. τὴν παρὰ τοῦ λόγου, ſcil. οὖσαν *quae ab arte dicendi proficiſcitur.* Huic opponitur ἡ ὠφέλεια ἡ ἀπὸ τῆς προαιρέσεως, ea profeſſionis Chriſtianae vtilitas, quae factis potiſſimum ſeſe exſerit, et tota eſt poſita in vero libertatis vſu.

Digitized by Google

ουσιν, ἀλλὰ πράξεις ἀγαθὰς ἐπιδεικνύουσιν· παιόμενοι μὴ ἀντιτύπτειν, καὶ ἁρπαζόμενοι μὴ δικάζεσθαι, τοῖς αἰτοῦσι διδόναι, καὶ τοὺς
8 πλησίον ἀγαπᾶν ὡς ἑαυτούς. ἆρα τοίνυν, εἰ μὴ ἐφεστηκέναι θεὸν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει ἐνομίζομεν, οὕτως ἂν ἑαυτοὺς ἐξεκαθαίρομεν; οὐκ ἔστιν

εἰ-

7 λόγους διαμνημονεύουσιν] *multi ſunt verbis.* Pertinet huc exemplum Laici, apud SOCRATEM *Hiſt. Eccl. Libr.* I. *Cap.* 8: qui, cum plurimi diſputationis delectatione ducerentur argutis illis diſputatoribus ita occurrit, vt diceret: *Chriſtum et Apoſtolos ipſis non artem dialecticam tradidiſſe, vanamque verborum fallaciam, ſed puram ſcientiam fide et recte factis obſeruandam.* Et IVSTINVS *in Paraeneſi:* οὐκ ἐν λόγοις, ἀλλ᾽ ἐν ἔργοις τὰ τῆς ἡμετέρας θεοσεβείας πράγματα. MINVCIVS FELIX *in Octav. Cap.* 38, 8: *non eloquimur magna, ſed viuimus.*

7 παιόμενοι] Ex praecepto Chriſti *Matth.* V, 39. 40. Conf. *Origenes contra Celſum* VII. 17.

8 ἐξεκαθαίρομεν] ſcil. ἑαυτούς, *ab omni vitiorum contagio puros nos praeſtaremus.*

εἰπεῖν· ἀλλ' ἐπεὶ πεπείσμεθα ὑφέξειν παντὸς τοῦ ἐνταῦθα βίου λόγον τῷ πεποιηκότι καὶ ἡμᾶς καὶ τὸν κόσμον θεῷ, τὸν μέτριον καὶ φιλάνθρωπον καὶ εὐκαταφρόνητον βίον αἱρούμεθα, οὐδὲν τηλικοῦτον πείσεσθαι κακὸν ἐνταῦθα νομίζοντες, κἂν τῆς ψυχῆς ἡμᾶς ἀφαιρῶνταί τινες, ὧν ἐκεῖ κομιούμεθα, τοῦ πρᾴου καὶ φιλανθρώπου καὶ ἐπιεικοῦς βίου, παρὰ τοῦ μεγάλου δικαστοῦ.
Πλάτων μὲν οὖν Μίνω καὶ Ῥαδάμανθυν 9
δικά-

8 τῷ πεποιηκότι] *qui nos mundumque uniuerſum condidit.* εὐκαταφρόνητος βίος, *uita tenuis, contemtibilis.* (ἀντὶ) τοῦ πρᾴου—βίου, *pro vita quieta.*

9 Πλάτων] Locus eſt in PLATONIS *Gorgia in fin. p. m.* 332. vbi Socrates Iouem ita adducit dicentem: ἐγὼ μὲν οὖν ἐποιησάμην δικαστὰς υἱεῖς ἐμαυτοῦ· δύο μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας, Μίνω τε καὶ Ῥαδάμανθυν. ἕνα δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης, Αἰακόν· οὗτοι οὖν ἐπειδὰν τελευτήσωσι, δικάσουσιν ἐν τῷ λει-

δικάσειν καὶ κολάσειν τοὺς πονηροὺς ἔφη· ἡμεῖς δὲ, κἂν Μίνως τὶς, κἂν Ῥαδάμανθυς ᾖ, κἂν ὁ τούτων πατὴρ, οὐδὲ τοῦτον φαμὲν διαφεύξεσθαι τὴν κρίσιν τοῦ θεοῦ. εἶθ' οἱ μὲν τὸν βίον τοῦτον νομίζοντες, φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν· καὶ

τὸν

μῶνι *etc.* Vnde patet, haec verba extare quidem apud Platonem, ſed non eſſe Platonis. Tum fabulae potius, quam hiſtoriae vim habent, ſicut *Socrates* ipſe ad *Calliclem*, ſub initium huius fabulae: ἄκουε δὴ μάλα καλοῦ λόγου, ὃν σὺ μὲν ἡγήσῃ μῦθον, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἐγὼ δὲ λόγον, ὡς ἀληθῆ γὰρ ὄντα σοι λέξω. Adeoque temere ad Platonem ſententiae auctorem prouocant, vel Athanagoras, vel Iuſtinus.

10 εἶθ οἱ μὲν] Notent tirones εἶτα poſitum eſſe, in interrogatione, *an vero?* et poſt νομίζοντες repetendum βίον.

10 ἀποθνήσκομεν] Peſſima vero mortis cogitatio, quae inſtituitur, non vt ſapias,

τὸν θάνατον, βαθὺν ὕπνον καὶ λήθην τι-
θέμενοι, (ὕπνῳ καὶ θανάτῳ διδυμάονε,)
πιστεύονται θεοσεβεῖν; ἄνθρωποι δὲ, τὸν 11
μὲν ἐνταῦθα, ὀλίγου καὶ μικροῦ τινος ἄξιον
βίον λελογισμένοι, (ὑπὸ μόνου δὲ παραπε-
μπόμενοι τούτου, ὃν [6] ἴσως θεὸν καὶ τὸν

 παρ

6 *Geſnerus* pro ἴσως legit ἐπιθυμοῦσι, vel εὔχονται, vel tale quid. *Dechair* legit ἐν' ἴσως, ego octo verba ab ὃν — λόγον expunxerim, iuncturus παραπεμπόμενοι εἰδέναι, *ab vno illo Deo adducti vt ſciamus.*

Pſal. 90, 12. ſed vt voluptates cito tranſituras carpas, HORATIVS *Carm.* 1, 9, 11. 2, 2, 14. 4, 7. *Eſaiae* 22, 13. 1 *Cor.* 15, 32.

10 διδυμάονε] Pertinet huc VIRGILIVS, qui *Aen.* VI, 278. *conſanguineum leti ſoporem* dicit. Et HESIODVS *Theog.* v. 211. Νὺξ δ' ἔτεκε Θάνατον· τέκε δ' Ὕπνον.

11 καὶ μικροῦ τινος] ſcil. τιμήματος. De

παρ' αὐτȣ̃ λόγον εἰδέναι, τίς ἡ τȣ̃ παιδὸς πρὸς τὸν πατέρα [7] ἑνότης, τίς ἡ τȣ̃ πατρὸς πρὸς τὸν υἱὸν κοινωνία, τί τὸ πνεῦμα, τίς ἡ [8] τῶν τοσȣ́των ἕνωσις καὶ διαίρεσις, ἑνȣμένων τȣ̃ πνεύματος, τȣ̃ παιδὸς, τȣ̃ πατρός·) [9] πολὺ δὲ καὶ κρείτ]ονα ἢ εἰπεῖν λόγῳ, τὸν ἐκδεχόμενον βίον εἰδότες, ἐὰν καθαροὶ ὄν]ες ἀπὸ παν]ὸς [10] παραπεμφθῶμεν

7 ἑνότης deeſt *Bodl.* 1. 2. 8 Bene quidem eſt; ſed etiam τȣ́των, vel τῶν τριῶν legi poſſe *Gesnerus* cenſet. 9 *Suffr. Petri* in veteri exemplari legit πολὺ δὲ καὶ τὸ κρεῖττον, vt ſit ſententia: *quodque maius eſt, quam vt exprimi verbis queat, qui de vita futura certi ſumus.* καὶ κρείττον ἢ εἰπεῖν *Bodl.* 1. καὶ κρείττον εἰπεῖν *Aeton.* 10 Fortaſſe legendum παραμενῶμεν. Poſt δανίζετε et δανίζȣσι *Bodl.* 1. 2.

λελογισμένοι pro λογισάμενοι idem valet, quod §. 5. monuimus. παραπέμπεσθαι ὑπό τινος, *uti aliquo viae atque itineris duce.*

μεν ἀδικήματος· μέχρι τοσούτου δὲ φιλαν- 12
θρωπότατοι, ὥστε μὴ μόνον στέργειν τοὺς φί-
λους (ἐὰν γὰρ ἀγαπᾶτε, φησὶ, τοὺς ἀγα-
πῶντας, καὶ δανείζετε τοῖς δανείζουσιν ὑμῖν,
τίνα μισθὸν ἕξετε;) τοιοῦτοι δὲ ἡμεῖς ὄντες,
καὶ τὸν τοιοῦτον βιοῦντες βίον, ἵνα κριθῆναι
διαφύγωμεν, ἀπιστούμεθα θεοσεβεῖν; ταῦ- 13
τα μὲν οὖν, μικρὰ ἀπὸ μεγάλων, καὶ ὀλί-
γα ἀπὸ πολλῶν, ἵνα μὴ ἐπὶ πλεῖον ὑμῖν
ἐνοχλοίημεν. καὶ γὰρ τὸ μέλι καὶ [11] τὸν οἶνον

E 5 δο-

11 Sic *Pat.* quo etiam *Aeton.* alludit ὄνον *Gesnerus* vel hoc, vel μύρον, vel ὀπὸν legendum putat. Sed *Suffrid. Petri* obſeruat τὸν ὀρὸν vulgatum et MSCtum exemplar habere. Ideoque *ſerum lactis* exponit, vt accipiatur pro ὀῤῥόν. *Recbenberg.* coniicit ὄξος, *acetum*, vt ſit in harum rerum contrarietate, repugnan-

13 ταῦτα μὲν οὖν] ſcil. λεκτέα. Alludit ad prouerbium, quod eſt apud Erasmum: ἐκ γεύματος, quo ſignificare voluerunt, magna ex paruis coniici ac diiudicari poſſe.

δοκιμάζοντες, μικρῷ μέρει τοῦ παντὸς, τὸ
XII. πᾶν εἰ καλὸν, δοκιμάζουσιν. ¹ Ἐπεὶ δὲ οἱ πολλοὶ τῶν ἐπικαλούντων ἡμῖν τὴν ἀθεότητα, ² οὐδ' ὄναρ τί ἐστι, θεὸν ἐγνωκότες, (ἀμαθεῖς καὶ ἀθεώρητοι ὄντες τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ ³ θεολογικοῦ λόγου,) μετροῦντες τὴν εὐ-

σε

tiae nonnulla notatio, quae eſt inter virtutem et vitium inter Chriſtianos et Ethnicos. *Salmaſius Exerc. Plin.* p. 369. probat ὀπὸν et intelligit *laſer* non *Cyrenaicum*, ſed *Perſicum*, quod Μηδικὸν ὀπὸν vocat Strabo. 1 ἐπειδὴ *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* 2 ita vulgo legitur; Cod. MSS. *Suffr. Petri:* οὐδ' ὄναρ, τί ἐστιν ὁ θεὸς, ἐγνωκότες. 3 In vetuſto codice pro θεολογικοῦ reperit θεωρητικοῦ *Suffr. Petri*, et hoc praefert, quod mihi ſecus videtur.

1 τῶν ἐπικαλούντων] ἐπικαλεῖν τινί τι *crimini dare alicui aliquid.* ὄναρ pro κατ' ὄναρ, conf. *Perizonium* ad *Aelian.* 1, 13. ἐγνωκότες θεὸν, τί ἐστι, pro: ἐγνωκότες,

σέβειαν θυσιῶν νόμῳ, ἐπικαλȣ͂σι τὸ μὴ καὶ τȣ̀ς αὐτȣ̀ς ταῖς πόλεσι θεȣ̀ς ἄγειν· σκέψαϑέ μοι Αὐτοκράτορες ὧδε περὶ ἑκατέρων, καὶ πρῶτόνγε περὶ τȣ͂ μὴ θύειν. ὁ 2 τȣ͂δε τȣ͂ παντὸς δημιȣργὸς καὶ πατὴρ, ȣ̓ δεῖται αἵματος, ȣ̓δὲ κνίσσης, ȣ̓δὲ τῆς ἀπὸ τῶν ἀνθῶν καὶ θυμιαμάτων εὐωδίας, αὐτὸς ὢν ἡ τελεία εὐωδία, ἀνενδεὴς καὶ ἀπροσδεής· ἀλλὰ θυσία αὐτῷ μεγίςη, ἂν γιγνώσκωμεν τίς ἐξέτεινε καὶ συνεσφαίρωσε τȣ̀ς ȣ̓ρανȣ̀ς, καὶ τὴν γῆν κέντρȣ δίκην ἥδρασε,

τί ἐςι θεός. Sic *Iohannis* VII, 27. τȣ͂τον οἴδαμεν πόθεν ἐςὶν, pro: πόθεν ȣ͂τος ἐςίν.

2 ȣ̓ δεῖται] Simili modo hanc calumniam diluit IVSTINVS MARTYR. *Apol.* I. *Sect.* 10: ἀλλ' ȣ̓ δέεσθαι τῆς παρὰ ἀνθρώπων ὑλικῆς προσφορᾶς προσειλήφαμεν τὸν θεὸν, vbi plura *Kortholt.* Repetierunt haec Patres ex *Pſalmo* L.

2 κέντρȣ δίκην] *centri inſtar.* Facit

σε· τίς συνήγαγε τὸ ὕδωρ εἰς θαλάσσας, καὶ διέκρινε τὸ φῶς ἀπὸ τοῦ σκότους, τίς ἐκόσμησεν ἄστροις τὸν αἰθέρα, καὶ ἐποίησε πᾶν σπέρμα τὴν γῆν ἀναβάλλειν· τίς ἐ-
3 ποίησε ζῶα, καὶ ἄνθρωπον ἔπλασεν· ὅταν (ἔχοντες τὸν δημιουργὸν θεὸν, συνέχοντα καὶ

καὶ

cum iis Aſtrologis, qui terram, in centro quaſi, caeterorum corporum coeleſtium conſtitutam eſſe ac firmatam dicebant.

2 πᾶν σπέρμα] σπέρμα hoc loco non eſt *ſemen*, ſed *fructus* ipſe, quem ſemen reddit, ſiue *vegetabilia* naſcentia e terra. ἀναβάλλειν σπέρμα, non eſt: *ſemen reddere*, ſed exquiſitiore ſignificatu: *fruges et arbuſta emittere, producere.*

3 δημιουργὸν θεὸν] i. e. ἔχοντες τὸν θεὸν δημιουργὸν, συνέχοντα ſcil. ἕκαστα, qui ſingula eadem, qua et vniuerſa, ſcientia et arte continet ac gubernat. ἄγειν τὰ πάντα, *moderari, gubernare omnia.* καί τοι, *quin potius.*

Digitized by Google

ἐποπτεύοντα ἐπιστήμῃ καὶ τέχνῃ καθ' ἣν ἄγει τὰ πάντα.) ἐπαίρωμεν ὁσίους χεῖρας αὐτῷ, ποίας ἔτι χρείαν ἑκατόμβης ἔχει;

Καὶ τοὺς μὲν [4] θυσίῃσι καὶ εὐχωλῇς ἀγανῇσι
Λοιβῇ τε κνίσσῃ τε, παρατρωπῶσ' ἄνθρωποι,
Λισσόμενοι, ὅτε κέν τις ὑπερβαίη καὶ ἁμάρτῃ.

Τί δέ μοι ὁλοκαυτώσεων, ὧν μὴ δεῖται ὁ θεός; καίτοι προσφέρειν δέον ἀναίμακτον θυσίαν, καὶ τὴν λογικὴν προσάγειν λατρείαν. [5] ὁ δὲ περὶ τοῦ μὴ προσιέναι καὶ 4
τοὺς

4 Ed. Ven. *Erneſti* Il. I, 495. habet: μὲν τοὺς θυέεσσι, it. ὑπερβήῃ. 5 ita cod. MS. *Suffr. Petri* et *Geſn.* ex coni. vulgo ὁ δὲ μὴ περὶ τοῦ προσιέναι.

4 προσιέναι] ſcil. τοῖς εἰδώλοις, ſi eſt a

τὺς αὐτὺς ταῖς πόλεσι θεὺς ἄγειν, πάνυ αὐτοῖς εὐήθης λόγος. ἀλλ' ὐδὲ οἱ ἡμῖν ἐπικαλῦντες ἀθεότητα, ἐπεὶ μὴ τοὺς αὐτοὺς οἷς ἴσασι νομίζομεν, σφίσιν αὐτοῖς συμφωνοῦσι περὶ θεῶν [6] μάτην [7] ἀλλ' Ἀθηναῖοι μὲν Κελεὸν καὶ [8] Μετάνειραν ἵδρυνται θε-

6 In hoc loco haereo. Primum non capio verba οἷς ἴσασι: deinde μάτην huc minus quadrat, et melius adhaereret verbo ἐπικαλῦντες.

7 cod. MS. *Suffr. Petri* καὶ Ἀθήνησι μέν.

verbo πρόσειμι, *accedo*; ſed ita durior videtur ellipſis. Ego exiſtimauerim eſſe potius a verbo προσίημι *admitto*, vt ſenſus ſit: μὴ προσιέναι καὶ ἄγειν τὺς αὐτὺς κ. τ. λ. Paulo poſt οἷς ἴσασι vertunt: *quos ipſi norunt*, quo iure? ipſi videant.

8 Κελεὸν] *Celeus* (triſyllabum cum prima ſyllaba breui, vnde cur a FABRO in *Theſauro* dyſſyllabum factum ſit cum prima

θεούς· Λακεδαιμόνιοι δὲ Μενέλεων, καὶ θύουσιν αὐτῷ καὶ ἑορτάζουσιν. Ἠλεῖς δὲ, οὐδὲ τὸ ὄνομα ἀκούοντες, Ἕκτορα φέρουσι· καὶ

Χῖοι

8 Sic libri caeteri: eod. MS. *Suffr. Petri* μεταώνειραν. Et magna ſane eſt in hoc nomine ſcriptionis diuerſitas, quam cognoſcere aliquis poterit ex *Heinſio* ad *Ouid. Faſt.* 4, 539. qui tamen *Metaniram* probat. *Pauſanias* et *Nicander* et *Diomedes* Grammaticus leg. μεγάνειραν.

longa, ego ignoro,) et *Metanira* parentes fuerunt *Triptolemi*, a quibus Ceres, filiam Proſerpinam quaerens, hoſpitio fuit excepta OVIDIVS *Faſt.* IV. 508. *ſequ.*

5 ἀκούοντες] h. l. non ſunt ſimpliciter *audientes*, ſed qui aliquid *audire ſuſtinent, libenter, ſine faſtidio audiunt.* φέρουσι ſcil. θεόν. De *Ariſtaeo*, Apollinis et Cyrenes filio, qui et *Iupiter Ariſtaeus*, item *Apollo Nomius* dicitur, conf. Perill. HEYNE ad *Virg. Georg.* 1, 14.

Digitized by Google

9 Χῖοι Ἀρισταῖον τὸν αὐτὸν καὶ Δία καὶ Ἀπόλλω νομίζοντες· Θάσιοι Θεαγένην, ὑφ' οὗ καὶ φόνος ὀλυμπιάσιν ἐγένετο· Σάμιοι Λύσανδρον, ἐπὶ τοσαύταις σφαγαῖς καὶ τε-

9 pro Χῖοι reſcribendum cenſet Κεῖοι *Huetius Demonſtr. Euang. Prop.* IX. *c.* 142. *n.* 6. recte. quia, Cycladibus magna ſiccitate et fame afflictis, *Ceam* arceſſitus, Sirium placare monſtrauit. Ἀρισταῖον eſt ex eod. MS. *Suffr. Petri*, quod et *Geſnerus* ex coni. habet. vulgo Ἀρισαῖν.

5 Θεαγένην] De *Theagene* patria Thaſio, eoque athleta PAVSANIAS *in Eliacis* cum alia, tum hoc tradit: *quod eius ſtatua aerea collapſa quendam oppreſſerit.* SVFFRIDVS autem PETRI Athenagoram memoria lapſum putat, cum *Cleomedis* Aſtypalaeenſis pugilis factum, qui *Iccum*, pugilem Epidaurium, Olympiade interemit, *Theugeni* applicet. Fortaſſe vterque, quae eſt ſententia RECHENBERGII, caedem patrauit.

5 Λύσανδρον] SVFFRIDVS PETRI

Digitized by Google

τοσύτοις κακοῖς· [10] Ἀλκμὰν καὶ Ἡσίοδος Μήδειαν· καὶ Νιόβην Κίλικες· Σικελοὶ Φίλιπ.

10 ita *ed. Paris.* hunc locum diſtinguit et legit, cui etiam accedit *Geſnerus.* Sed pro Μήδειαν ego malim Μήδειον prout *Heſiodus* habet in loco infra in annot. citato, quamuis idem v. 961. etiam Μήδειαν *deam* loquitur. *Recbenberg.* leg. Μείδειον ἢ Νιόβην. Caeterum V. D. fallitur, cum *Heſiodum* Medeae tantum meminiſſe ſcribit, non etiam Niobes. Namque *Apollodorus* Heſiodum refert credidiſſe decem mares ac totidem foeminas a Niobe partu editas.

eum Lyſandrum intelligit, cuius vita eſt apud Nepotem. PAVSANIAS certe auctor eſt, monumentum ei fuiſſe erectum *Haliarti*, vbi occiſus a Thebanis occubuit, et PLVTARCHVS de templis memorat ipſi dicatis.

5 Ἀλκμὰν] De *Alcmane* SVIDAS Ἀλκμὰν Λάκων ἐκ Μεσσόας —— εὑρετὴς γέγονε τῶν ἐρωτικῶν μελῶν. Vixit circa

λιππον τὸν Βουτακίδου· Ὀνησίλαον Ἀμαθού-
6 σιοι· Ἀμίλκαν Καρχηδόνιοι. ἐπιλείψει με ἡ ἡμέρα τὸ πλῆθος καταλέγοντα. ὅταν οὖν αὐτοὶ αὐτοῖς διαφωνῶσι περὶ τῶν κατ' αὐτοὺς θεῶν, τί ἡμῖν μὴ συμφερομένοις ἐπι-
7 καλοῦσι; τὸ δὲ κατ' Αἰγυπτίους, μὴ καὶ γελοῖον ᾖ; τύπτονται γὰρ ἐν τοῖς ἱεροῖς τὰ στήθη, κατὰ τὰς πανηγύρεις, ὡς ἐπὶ τε-

Olymp. XXVII, conf. IO. ALB. FABRICII *Bibl. Graec. Lib.* II. *c.* 15. §. 10. De *Medeo* HESIODVS *Theog.* v. 1001. ἥγε (Medea) δμηθεῖσ' ὑπ' Ἰήσονι ποιμένι λαῶν, Μήδειον τέκε παῖδα, τὸν οὔρεσιν ἔτρεφε Χείρων. De *Philippo* Butacidae filio non magis me legere quidquam memini, quam de *Oneſilao*.

6 συμφερομένοις] ſcil. ὑμῖν h. e. μὴ συμφωνοῦσι, huic contrarium eſt διαφωνῆσαι.

7 τὰ στήθη] MINVCIVS FELIX Octau. 21, 7: *Iſiaci miſeri caedunt pectora, et*

τετελευτηκόσι, καὶ [11] θύουσιν ὡς θεοῖς. καὶ οὐδὲν θαυμαστόν· ὅτιγε καὶ τὰ θηρία θεοὺς ἄγουσι, καὶ ξυρῶνται, ἐπεὶ ἀποθνήσκουσι, καὶ θάπτουσιν ἐν ἱεροῖς, καὶ δημοτελεῖς κο-

 πε-

11 καὶ τετελευτηκόσι *edit. Oxon.*

dolorem infeliciſſimae matris imitantur — — *nonne ridiculum eſt, vel lugere quod colas, vel colere quod lugeas.* κατὰ τὰς πανηγύρεις, per feſtos ſacrosque conventus. (*Proceſſionen.*)

7 θηρία] De cultu animalium Aegyptiis conſueto multi ſunt Patres. Sed eadem non tanquam animalia, ſed tanquam ſymbola et imagines Deorum eſſe culta iidem videntur ignoraſſe, conf. Proleg. ad IABLONSKI *Pantheon Aegypt.* §. 35. *ſequ.* De *tonſura capillorum* in luctu, dignus eſt, qui conferatur, DOVGTAEVS *Anal. Sacr. in V. T. Excurſ.* 62.

7 δημοτελεῖς κοπετοὺς] Tale quid accidebat in funere *Apis* bouis, qui publice et

8 πετὰς ἐγείρουσιν. ἂν τοίνυν ἡμεῖς, ὅτι μὴ κοινῶς ἐκείνοις θεοσεβοῦμεν, ἀσεβῶμεν· πᾶσαι μὲν πόλεις, πάντα δὲ ἔθνη ἀσεβοῦσιν. οὐ γὰρ τοὺς αὐτοὺς πάντες ἄγουσι θεούς.
XIII. Ἀλλ' ἔστωσαν τοὺς αὐτοὺς ἄγοντες· τί οὖν, (ἐπεὶ οἱ πολλοὶ διακρῖναι οὐ δυνάμενοι τί μὲν ὕλη, τί δὲ θεός, πόσον δὲ τὸ διὰ [1] μέσου αὐτῶν, προσίασι τοῖς ἀπὸ τῆς ὕλης εἰδώ-

1 μέσον *Bodl.* 1. 2. *Aeton. Reg.*

ſolemniter ſepeliebatur prope Memphim oppidum, indicto luctu publico, conf. IABLONSKI *Panth. Aegypt. Lib.* IV. *Cap.* 2. §. 12. *ſequ.*

1 τοὺς αὐτοὺς ἄγοντες] ſc. θεούς. Caeterum periodus eſt admodum perplexa, cui vitio, praefixis parentheſeos ſignis, volui mederi. τὸ διὰ μέσου αὐτῶν ſcil. διάστημα, *quantum inter vtrumque ſpatii pateat.* προσιέναι, vſurpatur de iis, *qui adorandi cauſa et religioſe adeunt.*

Digitized by Google

εἰδώλοις,) δι' ἐκείνους, καὶ ἡμεῖς (οἱ διακρίνοντες καὶ χωρίζοντες τὸ ἀγένητον καὶ τὸ γενητὸν, τὸ ὂν καὶ τὸ οὐκ ὄ., τὸ νοητὸν καὶ τὸ αἰσθητὸν, καὶ ἑκάστῳ αὐτῶν τὸ προσῆκον ὄνομα ἀποδιδόντες) προσιλευσόμεθα,
καὶ προσκυνήσομεν τὰ ἀγάλματα; εἰ μὲν 2
γὰρ ταυτὸν ὕλη καὶ θεὸς, δύο ὀνόματα

1 τὸ ὂν καὶ τὸ οὐκ ὂν] Caue haec ex mente philoſophorum recentiorum intelligas, quibus τὸ ὂν eſt *ens* ſiue *aliquid*, et τὸ οὐκ ὂν *non-ens* ſiue *nihilum*. Namque τὸ ὂν antiquiſſimis Graecorum philoſophis id dicitur, *quod immutabile*, *conſtans*, *perenne*, *fixum et definitum* eſt, h. e. naturam ipſam diuinam: τὸ μὴ ὂν vero, *quod certa et conſtanti natura haud praeditum eſt*, *ſed perpetuo fluit*, *mutatur*, *labitur*, qualia ſunt, quae ex materia conſtant, omnia. Conf. MOSHEMII Diſſert. *de creatione ex nihilo* §. 7.

2 ὕλη] *Materia* apud recentiores *naturae ſpiritali* oppoſita complectitur tenuiſſima etiam rerum ſtamina atque elementa;

καθ' ἑνὸς πράγματος, τὰς λίθους καὶ τὰ ξύλα, τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον οὐ νομίζοντες θεοὺς, ἀσεβοῦμεν· εἰ δὲ διεστᾶσι πάμπολυ ἀπ' ἀλλήλων, καὶ τοσοῦτον ὅσον τεχνίτης καὶ ἡ πρὸς τὴν τέχνην αὐτοῦ
3 παρασκευὴ, τί ἐγκαλούμεθα; [2] ὡς γὰρ ὁ κε-

2 Sic cod. MSt. *Suffr. Petri Dechair. Bodl.*

ſpiritum contra dicunt qui ſit ab omni materiae, etiam ſubtiliſſimae et tenuiſſimae concretione liber. Apud Patres vero ὕλη dicitur de *materia craſſiore*, ex qua corpora ſpectabilia conſtant, velut ſunt *lapides*, *ligna*, *aurum*, *argentum:* et πνεύματα iisdem ſunt naturae, expertes eius materiae, ex qua corpora animalium conflata ſunt, quae tamen, ſalua ſua natura, tenuiori vmbra potius, quam corpuſculo poſſunt eſſe veſtita, conf. CVDVVORTHI *Syſt. Intellect. Cap.* V. *ſect.* 3. §. 39. ἡ πανδεχὴς ὕλη eſt *materia prima*, omnium formarum capax, chaos poetarum.

2 δύο ὀνόματα] Ante haec verba ſupple δηλονότι *nimirum.*

κεραμεὺς, καὶ ὁ πηλος (ὕλη μὲν ὁ πηλὸς, τεχνίτης δὲ ὁ κεραμευς) καὶ ὁ Θεὸς δημιουργός· ³ ὑπακούουσα δὲ αὐτῷ ἡ ὕλη πρὸς τὴν τέχνην. ἀλλ' ὡς ὁ πηλὸς καθ' ἑαυτὸν σκεύη γενέσθαι χωρὶς τέχνης ἀδύνατος, ⁴ καὶ ἡ πανδεχὴς ὕλη ἄνευ τοῦ Θεοῦ τοῦ δημιουργοῦ διάκρισιν καὶ σχῆμα καὶ κό-
σμον οὐκ ἐλάμβανεν. ὡς δὲ οὐ τὸν κέραμον 4
προτιμότερον τοῦ εἰργασμένου αὐτὸν ἔχομεν, οὐδὲ τὰς φιάλας καὶ χρυσίδας, τοῦ χαλκεύσαντος· ⁵ ἀλλ' εἴ τι περὶ ἐκείνας

1. 2. *Aeton.* *Reg.* Reliqui, vt *Recbenb.* et *Paris.* omittunt καὶ ὁ πηλός — κεραμεύς. 3 ὑπακούσασα *Aeton.* 4 καὶ παντευχὴς *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* *Reg.* 5 *Geſnerus* pro ἀλλ' leg. καί.

3 καὶ ὁ Θεὸς] deeſt οὕτω, quia praeceſſerat ὡς. ὑπακούειν dicitur etiam de inanimatis, quae o[illegible]ici ſe praebent, tanquam materia, vnde aliquid fiat. διάκρισις ſecretio perti-

δεξιὸν κατὰ τὴν τέχνην, τὸν τεχνίτην ἐπαινοῦμεν, καὶ οὗτός ἐστιν ὁ τὴν ἐπὶ τοῖς σκεύεσι δόξαν καρπούμενος· καὶ ἐπὶ τῆς ὕλης καὶ τοῦ θεοῦ, τῆς διαθέσεως τῶν κεκοσμημένων οὐχ ὕλη τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν δικαίαν ἔχει, ἀλλ' ὁ δημιουργὸς αὐτῆς θεός. [6] ὡς εἰ τὰ εἴδη τῆς ὕλης ἄγοιμεν θεοὺς, ἀναι-

6 *Geſnerus* pro ὡς leg. ὥστε, vel potius ita explicandum.

nent ad ſeparationem elementorum, quae in chao iacebant commixta.

4 δεξιὸν κατὰ τὴν τέχνην] aliquid *affabre* factum. τοῖς σκεύεσι vertunt *utenſilibus*, male profecto! *vaſis* erat vertendum. (οὕτω) καὶ ἐπὶ etc. *eadem ratio eſt et materiae et diuinitatis*.

5 τὰ εἴδη τῆς ὕλης] ſunt *formae*, quas ab artifice ſummo accepit materia rudis, velut ſunt argentum, aurum, ligna, corpora

αἰσθητεῖν τȣ̃ ὄντος Θεȣ̃ δόξομεν, τὰ λυτὰ καὶ φθαρτὰ τῷ ἀϊδίῳ ἐξισȣ̃ντες. καλὸς μὲν γὰρ ὁ κόσμος, καὶ τῷ μεγέθει περιέχων καὶ τῇ διαθέσει, τῶν τε ἐν τῷ λοξῷ κύκλῳ, καὶ τῶν περὶ τὴν ἄρκτον, καὶ τῷ σχήματι σφαιρικῷ ὄντι· ἀλλ' ȣ̓ τȣ̃τον, ἀλλὰ τὸν τεχνίτην αὐτȣ̃ προσκυνητέον. ȣ̓δὲ γὰρ οἱ 6
πρὸς ὑμᾶς 7 ἀφικνȣ̈́μενοι ὑπήκοοι, παραλιπόντες ὑμᾶς τȣ̀ς ἄρχοντας καὶ δεσπότας θεραπεύειν, παρ' ὧν ἂν δέοιντο, καὶ τύχοιεν, ἐπὶ τὸ σεμνὸν τῆς καταγωγῆς ὑμῶν κατα-

F 5 φεύ-

7 ἀφικȣ̈́μενοι *Bodl.* 1. *Aeton.*

omnia coeleſtia et terrena. ἀναισθητεῖν τινος *ignorare*, *neſcire*. περιέχειν *excellere*, quam notionem ignorat Theſaurus Stephanianus. τῶν τε (ἀςέρων) ἐν τῷ λοξῷ κύκλῳ, *in zodiaco*, qui circulus obliquus dicitur.

6 τὸ σεμνὸν τῆς καταγωγῆς] *magnificentia palatii.* τηνάλλως, *obiter*, etiam hanc

φεύγουσιν· ἀλλὰ τὴν μὲν βασιλικὴν ἑστίαν τηνάλλως, ἐντυχόντες αὐτῇ, θαυμάζουσι καλῶς ἠσκημένην, ὑμᾶς δὲ [8] πάντα ἐν
7 πᾶσιν ἄγουσι τῇ δόξῃ· καὶ ὑμεῖς μὲν οἱ βασιλεῖς ἑαυτοῖς ἀσκεῖτε τὰς καταγωγὰς βασι-

σι-

8 *Geſnerus* melius legi dicit ὑπὲρ πάντα. Ego haec repetita eſſe ex *Epiſtola* ad *Col.* 3, 11. puto: τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι χριστός.

vocem non habet Theſaurus Stephani. ἄγειν τῇ δόξῃ, *honorare.*

7 ἑαυτοῖς ἀσκεῖτε] *in veſtrum uſum adornatis*, vtpote his rebus indigentes. πάντα ὁ θεός, ita *Siracides* c. 43, 27. τὸ πᾶν ἐστιν αὐτός. Φῶς ἀπρόσιτον deſumtum ex 1 *Tim.* 6, 16. Sed hoc inter vtrumque intereſt, quod Paulus *domicilium dei*, Athenagoras *deum ipſum* his verbis deſignat. κόσμος τέλειος cum Deus dicitur, neſcio qua ratione hominem ſuſpicione vel Naturaliſmi vel Spinoziſmi vindicem, niſi ſi dicam, verbis eum vſum eſſe minus ſanis in ſenſu per-

σιλικάς· ὁ δὲ κόσμος, οὐχ ὡς δεομένου τοῦ
θεοῦ γέγονεν. πάντα γὰρ ὁ θεός ἐστιν αὐ-
τὸς αὐτῷ, φῶς ἀπρόσιτον, κόσμος τέλειος,
πνεῦμα, δύναμις, λόγος. εἰ τοίνυν ἐμμελὲς 8
ὁ κόσμος ὄργανον καὶ κινούμενον ἐν ῥυθμῷ,
τὸν

quam ſano. *Naturaliſtis* enim *Mundus eſt deus;* adeoque Deus dici poteſt *Mundus*, et, ſi religioſe loqui velim, *mundus perfectus*. Quod tamen non ita intelligendum, quaſi philoſophi antiqui vocabulo *mundi* eandem, quam nos ſolemus, poteſtatem ſubiecerint. Graecis enim veteribus κόσμος non eſt *univerſus* hic *mundus*, ſed tantum *anima mundi*, quod docet AVGVSTINVS de *Ciuit. Dei* VII. 6. *Dicit idem Varro, adhuc de naturali Theologia praeloquens, Deum ſe arbitrare eſſe* animam mundi *(quem Graeci vocant* κόσμον,*) et hunc ipſum mundum eſſe Deum.*

8 ἐμμελὲς ὄργανον] *organum canorum, harmonicum.* De orbium coeleſtium concentu conf. CICERO in Somnio Scipionis, et eius interpres MACROBIVS *Lib.* II. *Cap.* 4.

τὸν ἁρμοσάμενον καὶ πλήσσοντα τοὺς φθόγγους καὶ τὸ σύμφωνον ἐπᾴδοντα μέλος, οὐ τὸ ὄργανον, προσκυνῶ· (οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τῶν ἀγωνιστῶν, παραλιπόντες οἱ ἀθλοθέται τοὺς κιθαριστὰς, τὰς κιθάρας στεφανοῦσιν αὐτῶν)
9 [9] εἴτε (ὡς ὁ Πλάτων φησὶ) [10] τέχνη τοῦ
θεοῦ, θαυμάζων αὐτοῦ τὸ κάλλος, τῷ τεχνίτῃ πρόσειμι· εἴτε οὐσία καὶ σῶμα (ὡς οἱ ἀπὸ τοῦ περιπάτου) οὐ παραλιπόντες προσκυνεῖν τὸν αἴτιον τῆς κινήσεως τοῦ σώματος θεὸν, ἐπὶ τὰ πτωχὰ καὶ ἀσθενῆ στοιχεῖα κα-

9 ὥστε εἴτε *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* 10 Scil. ὁ κόσμος *ed. Oxon.*

9 τὰ πτωχὰ καὶ ἀσθενῆ στοιχεῖα] Repetita haec ſunt ex Epiſt. ad Gal. 4, 9. verum longe diuerſo, quam quo Apoſtolus voluit, ſenſu, cui ἀσθενῆ στοιχεῖα ſunt *leges ceremoniales*, non *elementa phyſica*. καταπίπτειν, non eſt *adorare* vel *procidere* adorandi gratia, ſed *delabi*. ἀέρα cum ἀπαθῆ dicit, non

Digitized by Google

καταπίπτομεν, [11] τῷ ἀπαθεῖ ἀέρι κατ' αὐτοὺς, τὴν παθητὴν ὕλην προσκυνοῦντες· εἴτε δυνάμεις τοῦ θεοῦ, τὰ μέρη τοῦ κόσμου νοεῖ τις, οὐ τὰς δυνάμεις προσιόντες θεραπεύομεν, ἀλλὰ τὸν ποιητὴν αὐτῶν καὶ δεσπότην. οὐκ αἰτῶ τὴν ὕλην ἃ μὴ ἔχει, οὐδὲ παραλιπὼν τὸν θεὸν, τὰ στοιχεῖα θεραπεύω, [12] οἷς μηδὲν πλέον, ἢ ὅσον ἐκελεύσθησαν, ἔξεστιν. εἰ γὰρ καὶ καλὰ ἰδεῖν τῇ τοῦ δημιουργοῦ τέχνῃ, ἀλλ' αὐτὰ τῇ τῆς ὕλης φύσει μαρ-

11 Fort. deeſt σὺν, vel ἐν. it. ἀσθενεῖ *Bodl.* 1. 2. 12 MB. οἷς μηδὲν ἢ ὅσον ἐκελεύσθησαν πλέον ἔξεστιν, ex *ed. Oxon. Bodl.* 1. 2. *Aeton. Paris.* omittunt ἔξεστι.

intelligit *animam rationalem*, ſed elementum illud notiſſimum, cui philoſophi ἀπάθειαν attribuebant.

10 τῇ—τέχνῃ] *propter artem.* μαρτυρεῖ τῇ φύσει teſtatur de natura materiae, h. e. ſe conditam eſſe ex materia fatetur.

11 [13] μαρτυρεῖ. μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ καὶ Πλάτων. ὃν γὰρ οὐρανὸν, φησὶ, καὶ κόσμον ἐπωνόμακεν, πολλῶν μὲν μετέσχηκε μακαρίων παρὰ τοῦ πατρὸς, ἀτὰρ οὖν δὴ κε-

13 Deeſt μαρτυρεῖ *Bodl.* 2. λόγῳ deeſt in *ed. Colonienſi* expreſſa ex *Paris.*

11 ὃν γὰρ οὐρανὸν] Coelum et mundum, pro eodem corpore coeleſti uſurpant philoſophi. ὁ δὴ πᾶς οὐρανὸς, ἢ κόσμος, ἢ καὶ ἄλλο ὅ, τι ποτὲ ὀνομαζόμενος μάλιστ᾽ ἂν δέχοιτο, τοῦθ᾽ ἡμῖν ὀνομάσθω. PLATO *in Timaeo* p. m. 478.

11 πολλῶν μακαρίων] vertunt: *multos felicitatis numeros a parente conſecuta eſt*, vel: *multorum bonorum particeps eſt a patre factus.* Hoc conſtat ex Platonis Timaeo, *Deum* ab eo dici ποιητὴν καὶ πατέρα τοῦδε τοῦ παντὸς, et quod Deus ille εὐδαίμονα θεὸν αὐτὸν (κόσμον) ἐγεννήσατο. Et quod coelum ὁρατὸς ἁπτός τέ ἐστι καὶ σῶμα ἔχων. Haec omnia vera ſunt, fatente ipſo Platone. Sed ſi legere totum Timae-

Digitized by Google

κεκοινώνηκε σώματος· ὅθεν αὐτῷ μεταβο-
λῆς ἀμοίρῳ τυγχάνειν ἀδύνατον. εἰ τοίνυν 12
θαυμάζων τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς
τέχνης, οὐ προσκυνῶ αὐτὰ ὡς θεοὺς, εἰδὼς
τὸν ἐπ' αὐτοῖς τῆς λύσεως λόγον· 14 ὧν
οἶδα ἀνθρώπους δημιουργοὺς, πῶς ταῦτα
προσείπω θεούς; 15 σκέψασθε δέ μοι διὰ
βρα-

14 *Suffr. Petri* ex MSto ἀνθρωπίνους δημιουργούς. *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* αὐτοὺς. 15 σκέψασθαι ſcil. δεῖ *Bodl.* 1. 2.

um Athenagoras voluiſſet, diſcere omnino potuiſſet, qua ratione aliquid poſſit eſſe *corpus*, et tamen *expers mutationis*. Conſtat idem etiam ex noſtra diſciplina, qui credimus beatos, in reſurrectione, habituros *corpus*, glorificatum quidem, ſed corpus tamen, idque omnis mutationis expers.

12 τῆς τέχνης] ſcil. ἕνεκα. ἐπ' αὐτοῖς h. e. αὐτῶν. λόγον τῆς λύσεως αὐτῶν, vel λύσιν αὐτῶν, *ea aliquando eſſe diſſoluenda.*

XIIII. βραχέων. Ἀνάγκη δὲ, ἀπολογούμενον, ἀκριβεστέρους παρέχειν τοὺς λογισμοὺς, καὶ περὶ τῶν ὀνομάτων, ὅτι νεώτερα· καὶ περὶ τῶν εἰκόνων, ὅτι χθὲς καὶ πρώην γεγόνασιν, [1] ὡς λόγος, εἰπεῖν. ἴστε δὲ καὶ ὑμεῖς ταῦτα ἀξιολογώτερον, ὡς ἂν ἐν πᾶσι καὶ ὑπὲρ
2 πάντας τοῖς παλαιοῖς συγγινόμενοι. Φημὶ οὖν Ὀρφέα καὶ Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον εἶναι τοῖς ὑπ' αὐτῶν λεγομένοις θεοῖς τοὺς καὶ γένη καὶ ὀνόματα δόντας. μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἡρόδο-

1 ὡς λόγῳ *Par.* et coni. *Steph. Suffr. Petri* legit οἱ, ὡς εἰπεῖν λόγῳ, χθὲς καὶ πρώην ἄνθρωποι ἐξ etc.

1 παρέχειν τοὺς λογισμοὺς] *rationes adferre.* ὀνόματα intelligit diuina. De nouitate nominum diuinorum Apologiſtae noſtri paſſim. χθὲς καὶ πρώην, *heri ac nudius tertius* prouerbium eſt, de quo videndus *Eraſmus.* τοῖς παλαιοῖς συγγίνεσθαι, *vſum ac conſuetudinem cum veteribus* (auctoribus) *contrahere.*

2 τοὺς καὶ γένη — δόντας] Haec verba

δοτος· Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον [2] ἡλικίην τετρακοσίοις ἔτεσι δοκέω πρεσβυτέρους ἐμοῦ γε-

2 ἡλικία *Bodl.* 1. 2.

olim loco ſuo mota legebantur poſt καὶ οὐ πλείοσι. Tum vero nihil erat, vnde penderet caſus tertius τοῖς θεοῖς. Vidit hoc editor Oxon. et addidit ſupplendi gratia ἰσοχρόνους vel ὁμήλικας, quaſi Orpheus, Homerus et Heſiodus vel aequales, vel non multo inferiores aetate diis fuerint; inepto ac nullo ſenſu. Ecquis enim ſcriptores bello Troiano, cui illi ipſi dii praefuerunt, iuniores, ἰσοχρόνους illis diis audeat dicere? Hinc aliam viam ingreſſus *Suffr. Petri*, ſupplet εὐεργέτας, vel τεχνίτας, duriuſcule et ſine auctore. DECHAIR verba eo, quo olim legebantur, loco incommoda, hic commode inſeruit hoc ſenſu: *Orpheum, Homerum et Heſiodum fuiſſe, qui diis a ſe carmine celebratis et genus et nomina impoſuerint.* Sed et ſic fallitur Athenagoras, cum putat ab his poetis nomina impoſita eſſe diis, quae ante non habuerint. Quae enim *Homerus*

γενέσθαι καὶ οὐ πλείοσι. οὗτοι δέ εἰσιν οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν
3 σημήναντες. αἱ δ' εἰκόνες, μέχρι μήπω πλαστικὴ καὶ γραφικὴ καὶ ἀνδριαντοποιητικὴ ἦσαν, οὐδὲ [3] ἐνομίζοντο. Σαυρίου δὲ τοῦ Σαμίου καὶ Κράτωνος τοῦ Σικυωνίου καὶ Κλεάν-

3 ὀνομάζοντο *Bodl.* 1. 2. *Gesnerus* mauult ὠνομάζοντο, quod MB. *edit. Oxon.* comprobat.

in Iliade et *Heſiodus* in Theogonia de diis tradiderunt, haec non ex ingenio confiɛta ſunt ab his duumuiris, ſed traditionem habuerunt, quam ſequerentur, antiquiſſimam.

3 μέχρι] Notetur rarior particulae vſus cum imperfecto, pro *quamdiu*, vel μέχρι μήπω *antequam.*

3 Σαυρίου δὲ τοῦ Σαμίου] Hic inuentor perhibetur *ſciagraphiae*, de qua PLINIVS *Hiſt. Nat. Libr.* XXXV. 3. *Graeci autem*

ἄνθους τοῦ Κορινθίου, καὶ Κόρης Κορινθίας ἐπιγενομένων· καὶ σκιαγραφίας μὲν εὑρεθείσης ὑπὸ Σαυρίου, ἵππον ἐν ἡλίῳ περιγράψαντος, γραφικῆς δὲ ὑπὸ Κράτωνος, ἐν πίνακι λελευκωμένῳ [4] σκιὰς ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἐναλείψαντος· ἀπὸ δὲ τῆς κόρης 4
ἡ [5] κοροπλαστικὴ εὑρέθη. ἐρωτικῶς γάρ τι-

G 2 νος

4 *Suffr. Petri* cod. σκιάν. 5 *Suffr. Petri* cod. κοροπλαθική, vnde κοροπλάθοι, h. e. Suida interprete οἱ τοὺς κόρους πλάττοντες κηρῷ ἢ γύψῳ.

alii Sicyone, alii apud Corinthios repertam, omnes vmbra hominis lineis circumducta. Quales picturae, *monogramma* dicebantur, vid. SCHEFFERI Graphicen §. 35. 36.

3 ἐν πίνακι λελευκωμένῳ] Quas picturas PLINIVS l. c. cap. 9. *monochromata* dixit, h. e. imagines colore rubro in tabula alba, ἐναλείφειν, *illinere,* h. l. *delineare.*

4 κοροπλαστικὴ] quae ſigilla fingit ex ar-

νος ἔχεσα, περιέγραψε ἡ αὐτῷ κοιμωμένῳ ἐν τοίχῳ τὴν σκιάν· εἶθ' ὁ πατὴρ ἡσθεὶς ... ἀπα-

[illegible]

[illegible]

gilla. Κόρη nomen proprium ſit an appellatiuum, nondum ſatis conſtat. Equidem vt poſterius verum eſſe credam, facit PLINIVS qui l. c. cap. 12. *Corinthi filiae* opera *plaſticen* inuentam ſcribit. ἐρωτικῶς ἔχειν τινός, *a are iquem.* ἐν τοίχῳ ambiguitatem parit, vtrum ad κοιμωμένε referatur, an ad τὴν σκιάν· poſterius certum ex Plinio. ἀπαράλλακτον, *expreſſum*, quod *per omnia* eſt *ſimile.*

4 ὁ πατὴρ] Quem *Dibutadem* Sicyonium PLINIVS nominat. Quod vero ATHENAGORAS hunc typum καὶ νῦν *etiamnunc* extare ſcribit, PLINIVS contra, *eum ſeruatum eſſe tradit in Nymphaeo, donec Corinthum Mummius euerteret*, in eo repugnare ſibi videntur duo teſtes, quos *Dechair* ita conciliat, vt dicat: Plinium teſtari hunc typum ad Mummium vſque duraſſe, ſed non dicere, eundem per Mummium fuiſſe deletum. Quaſi vero, qui typum ad

ἀπαραλλάκτῳ οὔσῃ τῇ ὁμοιότητι (κέραμον δὲ εἰργάζετο) ἀναγλύψας τὴν περιγραφὴν, πηλῷ προσανεπλήρωσεν· ὁ τύπος ἔτι καὶ νῦν ἐν Κορίνθῳ σώζεται. τούτοις δὲ ἐπιγενόμενοι Δαίδαλος καὶ Θεόδω-

Mummium vſque duraſſe ſcribit, non eo ipſo tacitus fateatur, eum ab hoc tempore non amplius duraſſe? Quanam, quaeſo, religione dicere, alterutrum erraſſe, prohibemur? Quamuis et alia ratio eſt in promtu. Plinius ſcilicet typum ad Mummium vſque ſeruatum in *Nymphaeo* tradit; an idem poſt, alio loco, ſit ſeruatus, tacet. Plinius ex *traditione* ſcribit; Athenagoras confidentius aſſeuerat. Sed tanti non eſt has lites componere.

4 Δαίδαλος] De Daedalo ſtatuas per ſe ambulantes fabricante v. PALAEPHATI περὶ Ἀπίςων. PLATO in *Menone* dicit Daedali ſtatuas, niſi ligentur, decedere atque aufugere. Conf. IO. TZETZES Ch. I. Hiſt. 19. *Rechenb.*

4 Θεόδωρος] PLINIVS Theodorum non

ρος ὁ Μιλήσιος ἀνδριαντοποιητικὴν· καὶ
5 πλαστικὴν προσεξεῦρον. ὁ μὲν δὴ χρόνος ὀλίγος τοσοῦτος ταῖς εἰκόσι καὶ τῇ περὶ τὰ εἴδωλα πραγματείᾳ, ὡς ἔχειν εἰπεῖν τὸν ἑκάστου τεχνίτην θεοῦ. τὸ μὲν γὰρ ἐν Ἐφέσῳ τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς,
7 μᾶλλον δὲ Ἀθηλᾶς (Ἀθηλᾶ γὰρ ὡς οἱ μυ-

6 πλαστικὴν καὶ ἀνδριαντοποιητικὴν *Bodl.* 1. 2.
7 μᾶλλόνγε ex *Paris.* ed. Colon.

Mileſium, ſed *Samium* appellat. *Hiſt. Nat. Lib.* XXXIV. 8.

5 μᾶλλον δὲ Ἀθηλᾶς] Quoniam infra Cap. XVI. 3. hoc nomen etiam *Proſerpinae* tribuitur, Geſnerus Athenagoram putat hanc cum Proſerpina confudiſſe, quod *Dechair* ex hac cauſa negat, quod eiusdem nominis in diuerſis perſonis diuerſa poſſit eſſe cauſa. In *Proſerpina* quidem, ex cauſa infra allegata: in *Minerua* vero, *quia ex muliere nata non ſit*, ſed ex Iouis cerebro, vnde et Κορυφαγένη dicatur. Sed aliam pla-

ᵍ μυστικώτερον οὕτω γὰρ τὸ ἀπὸ τῆς ἐλαί-
ας, τὸ παλαιὸν,) καὶ τὴν καθημένην Ἐν-
δοίος εἰργάσατο μαθητὴς Δαιδάλου. ὁ δὲ
Πύθιος, ἔργον Θεοδώρου καὶ Τηλεκλέους·
καὶ ὁ Δήλιος, καὶ ἡ Ἀρτεμὶς Ἰδεκταίου καὶ

8 μυστικώτερον ſc. ὀνομάζοντες, *Geſner.* ſed idem coni. οἱ μυστικώτεροι.

ne rationem adfert Athenagoras: οὕτω γὰρ τὸ παλαιὸν (ἄγαλμα) τὸ (ὂν) ἀπὸ τῆς ἐλαίας ſc. καλεῖται, vel ἐκαλεῖτο.

ς καθημένην] Euſtathius *Il. l.* 3. notat olim ſtatuas Mineruae omnes ſedentis ſpecie fieri ſolitas, et ſedere omnes eius imagines apud Phocenſes, Maſſilienſes, Romanos, Chienſes, idque et Homerum obſeruaſſe, qui peplum praeſtantiſſimum Troianorum primates foeminas Mineruae, veluti ſedenti, ſupra genua ponere iubet *Iliad.* VI. 92. Θεῖναι Ἀθηναίης ἐπὶ γούνασιν ἠϋκόμοιο. PAVSANIAS *in Achaicis* p. 475. ſimulacrum hoc Mineruae, opus *Endaei* dicit Athenienſis, qui, Daedali diſcipulus, magiſtrum fugientem in Cretam ſecutus eſt,

6 Ἀγγελίωνος τέχνη. ἡ δὲ ἐν Σάμῳ Ἥρα καὶ ἐν Ἄργει, Σμίλιδος χεῖρες, καὶ Φειδίου τὰ λοιπὰ εἴδωλα. ἡ Ἀφροδίτη ἐν Κνίδῳ 9 ἑταίρα, Πραξιτέλους τέχνη· ὁ ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἀσκληπιὸς, ἔργον Φειδίου. συνελόντα φάναι, οὐδὲν αὐτῶν διαπέφευγεν τὸ μὴ ὑπ' ἀν-
7 θρώπου γεγονέναι. 10 εἰ τοίνυν θεοὶ, τί οὐκ

ἦ-

9 ex *Suffr. Petri* cod. quae coniectura *Geſneri* firmatur, vulgo ἑτέρα. 10 Ita Cod. *Suffr. Petri. Bodl.* 1. 2. *Reg. Aeton.* Antea deſiderabatur τί ante οὐκ.

6 Πραξιτέλους] PLINIVS *Hiſt. Nat.* XXXVI. 5: *Praeterea Venus in eodem loco nuda Praxitelicam illam Gnidiam antecedens.* De eadem et LVCIANVS *in Imaginibus.*

6 Ἀσκληπιὸς] PAVSANIAS *in Corinthiacis* p. 162. Aeſculapii Epidaurienſis fabricationem *Thraſimedae* Arignoti filio Pario homini tribuit.

Digitized by Google

ἦσαν ἐξ ἀρχῆς; τί [11] δαί εἰσι νεώτεροι τῶν πεποιηκότων; τί δαὶ ἔδει αὐτοῖς, πρὸς τὸ γενέσθαι, ἀνθρώπων καὶ τέχνης; γῆ ταῦτα καὶ [12] λίθοι καὶ ὕλη, καὶ περίεργος τέχνη.

XV. Ἐπεὶ τοίνυν φασί τινες εἰκόνας μὲν εἶναι ταύτας, θεοὺς δὲ, ἐφ' οἷς αἱ εἰκόνες· καὶ τὰς

G 5 προσ-

11 δὲ *Bod.* 1. 2. *Reg.* Paulo poſt τί δὲ ἔδει αὐτοὺς *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* *Reg.* 12 λίθος *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

7 γῆ ταῦτα] In verſione *Suffridi Petri* haec verba ſunt omiſſa, certe ex editione Rechenbergi, ita vertenda: *terra iſta* (ſimulacra) *ſunt, lapides, materia et ars curioſe quaeſita.* IVSTINVS *Epiſt. ad Diognetum:* οὓς νομίζετε θεοὺς· οὐχ ὁ μέν τις λίθος ἐστιν; ὁ δ' ἐστὶ χαλκὸς, ὁ δὲ ξύλον, ὁ δὲ ἄργυρος, ὁ δὲ σίδηρος; ὁ δὲ ὄστρακον, οὐ φθαρτῆς ὕλης ταῦτα πάντα;

1 ἐφ' οἷς αἱ εἰκόνες] ſcil. ἵδρυνται, *quorum honori imagines iſtae ſunt dedicatae.* Notiſſima hominum gentilium ratio eludendi

Digitized by Google

6 Ἀγγελίωνος τέχνη. ἡ δὲ ἐν Σάμῳ Ἥρα καὶ ἐν Ἄργει, Σμίλιδος χεῖρες, καὶ Φειδίου τὰ λοιπὰ εἴδωλα. ἡ Ἀφροδίτη ἐν Κνίδῳ [9] ἑταίρα, Πραξιτέλους τέχνη· ὁ ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἀσκληπιὸς, ἔργον Φειδίου. συνελόντα φάναι, οὐδὲν αὐτῶν διαπέφευγεν τὸ μὴ ὑπ' ἀν-
7 θρώπου γεγονέναι. [10] εἰ τοίνυν θεοὶ, τί οὐκ ἤ-

9 ex *Suffr. Petri* cod. quae coniectura *Geſneri* firmatur, vulgo ἑτέρα. 10 Ita Cod. *Suffr. Petri. Bodl.* 1. 2. *Reg. Aeton.* Antea deſiderabatur τί ante οὐκ.

6 Πραξιτέλους] PLINIVS *Hiſt. Nat.* XXXVI. 5: *Praeterea Venus in eodem loco nuda Praxitelicam illam Gnidiam antecedens.* De eadem et LVCIANVS *in Imaginibus.*

6 Ἀσκληπιὸς] PAVSANIAS *in Corinthiacis* p. 162. Aeſculapii Epidaurienſis fabricationem *Thraſimedae* Arginoti filio Pario homini tribuit.

ἦσαν ἐξ ἀρχῆς; τί [11] δαὶ εἰσι νεώτεροι τῶν πεποιηκότων; τί δαὶ ἔδει αὐτοῖς, πρὸς τὸ γενέσθαι, ἀνθρώπων καὶ τέχνης; γῆ ταῦτα καὶ [12] λίθοι καὶ ὕλη, καὶ περίεργος τέχνη.

Ἐπεὶ τοίνυν φασί τινες εἰκόνας μὲν εἶναι XV.
ταύτας, θεοὺς δὲ, ἐφ' οἷς αἱ εἰκόνες· καὶ τὰς

G 5 προσ-

11 δὲ *Bod.* 1. 2. *Reg.* Paulo poſt τί δὲ ἔδει αὐτοὺς *Bodl.* 1. 2. *Aeton. Reg.* 12 λίθος *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

7 γῆ ταῦτα] In verſione *Suffridi Petri* haec verba ſunt omiſſa, certe ex editione Rechenbergi, ita vertenda: *terra iſta* (ſimulacra) *ſunt, lapides, materia et ars curioſe quaeſita.* IVSTINVS *Epiſt. ad Diognetum:* οὓς νομίζετε θεοὺς· οὐχ ὁ μὲν τις λίθος ἐστιν; ὁ δ' ἐστὶ χαλκὸς, ὁ δὲ ξύλον, ὁ δὲ ἄργυρος, ὁ δὲ σίδηρος; ὁ δὲ ὄστρακον, οὐ φθαρτῆς ὕλης ταῦτα πάντα;

1 ἐφ' οἷς αἱ εἰκόνες] ſcil. ἵδρυνται, *quorum honori imagines iſtae ſunt dedicatae.* Notiſſima hominum gentilium ratio eludendi

Digitized by Google

προσόδȣς ὡς τȣ́τοις προσίασι, καὶ τὰς θυσίας ἐπ' ἐκείνȣς ἀναφέρεσθαι καὶ εἰς ἐκείνȣς γίνεσθαι, μὴ εἶναί τε ἕτερον τρόπον τοῖς θεοῖς ἢ τȣ̃τον προσελθεῖν.

Χα-

conjecta in ſe Chriſtianorum tela, cum dicunt, non ipſa ſimulacra ſe timere, ſed eos, ad quorum imaginem ficta, et quorum nominibus conſecrata ſint. Sic *Celſus*, homo profanus. apud Origenem libr. VII. ridiculam ait eſſe Chriſtianorum ſapientiam, ſi nihil aliud contra gentiles docere velint, quam lapidem, lignum, aes, aurum non eſſe deum, τίς γὰρ καὶ ἄλλος, inquiens, εἰ μὴ πάντῃ νήπιος, ταῦτα ἡγεῖται θεȣ̀ς, ἀλλὰ θεῶν ἀναθήματα καὶ ἀγάλματα; Quid, quaeſo, aliud Pontificii, cum pro imaginibus proſternuntur, nobis hanc amentiam ridentibus, reſpondent?

1 προσόδȣς] πρόσοδοι *ſupplicationes.* προσιέναι τι *offerre aliquid.* Sic apud Ariſtophanem προσιέναι θεοῖς τὰ προσόδια. Verſus χαλεποὶ δὲ eſt ex *Il.* Υ. 131.

(χαλεποὶ δὲ θεοὶ φαίνεσθαι ἐναργεῖς)

καὶ τοῦ ταῦθ' οὕτως ἔχειν, τεκμήρια παρέχουσι τὰς ἐνίων εἰδώλων ἐνεργείας· φέρε ἐξετάσωμεν τὴν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι δύναμιν αὐτῶν· [1] δεήσομαι δὲ ὑμῶν, μέγιστοι Αὐτοκρα- 2

1 *Suffr. Petri* in MS. αὐτοκράτορες, quod ille praefert, ad euitandam κακοφωνίαν vocis ὑμῶν.

2 τὴν — δύναμιν αὐτῶν] *Dechair* vertit: *quae vis ſit obiectionis, quae hiſce illorum verbis profertur*; vtrum ſerio, an ioco, dubito. Suffridus Petri: *conſiſtentem in nominibus ipſorum potentiam*, nullo ſenſu. Quis enim potentiam in nominibus conſiſtere dicat? Colonienſis: *quaenam illorum, qui dii nominantur, vis atque efficacia ſit*, bono ſenſu, ſed quem ex verbis nullo modo exſculpas. Quin potius verte: *vim et nomina*. ἐπὶ notat *praeter*, quod cognoſcere licet vel ex Epiſt. ad Hebr. 8, 1. Profert enim Athenagoras primum nomina

κρατόρων, πρὸ τοῦ λόγου, ἀληθεῖς παρεχομένῳ τοὺς λογισμοὺς συγγνῶναι· οὐ γὰρ προκείμενόν μοι ἐλέγχειν τὰ εἴδωλα, ἀλλ᾽ ἀπολυόμενος τὰς διαβολὰς, λογισμὸν τῆς προαιρέσεως ἡμῶν παρέχω· [2] ἔχοιτε ἀφ᾽ ἑαυτῶν καὶ τὴν ἐπουράνιον βασιλείαν [3] ἐξε-

τά-

2 *Geſnerus* ἔχετε vel ἔχοιτε ἄν. Ego malim ἵνα ἔχοιτε ἄν. 3 Ante hoc verbum legebatur olim εἰληφόσιν, hic infarctum ex membro ſequenti, ſed induxerunt *Geſn.* et *Steph.* adſentiente illis *ed. Oxon. Bodl.* 1. 2. *Reg. Aeton.*

Deorum §. 7. *ſeqv.* deinde res eorum geſtas *Cap.* XVI. 4. *ſeqv.*

2 ἀπολυόμενος] Pariſina vertit: *vt calumnias refellam religionis noſtrae rationes expono.* male. vertendum erat: *confutatis calumniis, rationem ſectae noſtrae reddo, vt* ἔχειν ἐξετάζειν, *poſſe diſcere.* ἀφ᾽ ἑαυτῶν, *veſtro exemplo.*

τάξειν. ὡς γὰρ ὑμῖν πατρὶ καὶ υἱῷ πάντα 3
κεχείρωται, ἄνωθεν τὴν βασιλείαν εἰληφό-
σι (βασιλέως γὰρ ψυχὴ ἐν χειρὶ θεοῦ, 4
φησὶ τὸ προφητικὸν πνεῦμα) οὕτως ἑνὶ τῷ
θεῷ καὶ τῷ παρ' αὐτοῦ λόγῳ υἱῷ νοουμένῳ
ἀμερίστῳ πάντα ὑποτέτακται. ἐκεῖνο τοίνυν 4
σκέψασθέ μοι πρὸ τῶν ἄλλων. οὐκ ἐξ ἀρ-
χῆς, ὡς φασὶν, ἦσαν οἱ θεοὶ, ἀλλ' οὕτως
γέγονεν αὐτῶν ἕκαστος, ὡς γιγνόμεθα ἡ-
μεῖς· καὶ τοῦτο πᾶσιν αὐτοῖς ξυμφωνεῖ.
Ὁμήρου μὲν γὰρ λέγοντος,

Ὠκε-

4 ὡς φησι *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

3 ἄνωθεν] *diuinitus* vt *Ioh.* 19, 11. Dictum allegatum ſumtum eſt ex *Prouerb.* XXI, 1. ſed ita vt magis ſenſum, quam verba reſpexerit, quae in Alexandrina haec ſunt: καρδία βασιλέως ἐν χειρὶ θεοῦ.

4 Ὁμήρου] Extat hic verſus *Il.* ξ. 201, et 302. conf. Virgil. *Georg.* IV. 382. Sequentem verſum habes ibid. v. 246.

Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα
Τηθύν·

5 Ὀρφέως δὲ (ὃς καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν πρῶτος ἐξεῦρεν, καὶ τὰς γενέσεις διεξῆλθε, καὶ ὅσα ἑκάστοις πέπρακται εἶπε, καὶ πεπίστευται [5] παρ' αὐτοῖς ἀληθέστερον θεολογεῖν· ᾧ καὶ Ὅμηρος τὰ πολλὰ καὶ περὶ θεῶν μάλιστα ἕπεται,) καὶ αὐτοῦ τὴν πρώτην γένεσιν αὐτῶν ἐξ ὕδατος συνιστάντος,

Ὠκεανὸς ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται·

6 ἦν γὰρ ὕδωρ ἀρχὴ κατ' αὐτὸν τοῖς ὅλοις, ἀπὸ

5 Ante hoc verbum Stephanus in exemplari legit βασιλείαν ἐξετάζειν. ὡς γὰρ ὑμῖν πατρὶ καὶ υἱῷ πάντα κεχείρωται ἄνωθεν. Idemque *Suffrid. Petri*, niſi quod pro γὰρ habet παρ'. Sed recte coniicit, verba illa irrepſiſſe ſomnolentia librarii, cum paulo ante ſint expreſſa, et hoc loco ſententiam perturbent.

6. ὕδωρ ἀρχὴ] Thaletem Mileſium hanc

6 ἀπὸ δὲ τῦ ὕδατος Ἰλὺς κατέςη, ἐκ δὲ ἑκατέρων ἐγεννήθη ζῶον δράκων, προσπεφυκυῖαν ἔχων κεφαλὴν λέοντος, διὰ μέσυ δὲ αὐτῶν θεῦ πρόσωπον, ὄνομα Ἡρακλῆς, καὶ Χρόνος. ὗτος ὁ Ἡρακλῆς ἐγέννησεν ὑ- 7
περμέγεθες ὠὸν ὃ συμπληρύμενον ὑπὸ βί-
ας

6 *Geſnerus* mauult αὐτῦ.

ſententiam defendiſſe ARISTOTELES *Libr.* I. Φυσ. ἀκρ. *cap.* 2. CICERO *de Nat. Deor.* DIOGENES LAERTIVS *Lib.* I. *Cap.* I. n. 6. LACTANTIVS *Lib.* I. c. 7. et alii comprobant.

6 ἰλὺς] Similia quaedam in ſua theologia circa *limum* et *ouum* Phoenices fabulantur apud EVSEBIVM *de Praeparat. Euang. Libr.* I. *Cap.* 7.

7 ὑπερμέγεθες ὠὸν] De ouo πρωτογόνῳ a gentilibus ficto quaedam annotauit EDM. DICKINSONIVS in *Delph. Phoenic.*

7 συμπληρύμενον] συμπληρῦσθαι de o-

ας τȣ̃ γεγεννηκότος, ἐκ παρατριβῆς εἰς δύο ἐῤῥάγη· τὸ μὲν ȣ̃ν κατὰ κορυφὴν αὐτȣ̃, Οὐρανὸς εἶναι ἐτελέσθη· 7 τὸ δὲ κατενεχθὲν γῆ. προῆλθε 8 δὲ καὶ θεὸς Γῆ διὰ σώματος· Οὐρανὸς δὲ Γῆ μιχθεὶς, γεννᾷ θηλείας μὲν, Κλωθὼ, Λάχεσιν, Ἄτροπον· ἄνδρας δὲ ἑκατόγχειρας, 9 Κότ:ην, Γύγην, Βριάρεων· καὶ Κύκλωπας, Βρόντην καὶ Στερόπην καὶ Ἄργον· ȣ̔ς καὶ δήσας κατεταρτάρωσεν,

8

ἐκ-

7 τὸ δὲ κάτω κατενεχθὲν *Bodl.* 1. et MS. *Suffridi*. 8 δὲ θεὸς *Reg*. 9 *Heſiodus* Κόττον, Γύγην,] Vulgo legebatur γύνην, ſed MS. *Suffr. Petri* γύγην.

uo, quod completur fouendo et incubando. εἰς δύο ἐῤῥάγη, vt nos *entzwey geſprungen*. τὸ κατὰ κορυφὴν ſcil. μέρος pars *ſuperior*. τὸ δὲ κατενεχθὲν (μέρος) γῆ (ἐτελέσθη.) προῆλθε etc. vertunt: *euaſit autem dea terra per corpus*, quod nihil eſt. Melius alii: *Terra iam integro corpore, iamque dea prodiit*.

ἐκπεσεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν παίδων τῆς ἀρχῆς μαθών. διὸ καὶ ὀργισθεῖσα ἡ Γῆ 9
τοὺς Τιτᾶνας ἐγέννησε.

Κούρους δ' οὐρανίωνας ἐγείνατο πότνια Γαῖα,
Οὓς δὴ καὶ τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέουσιν,
10 Οὕνεκα τισάσθην μέγαν οὐρανὸν ἀστερόεντα.

αὕτη

10 *Steph.* in exemplar: legit οὕνεκα τιμωρήσωσιν, ἢ τιμήσωσιν σάσθην μέγαν etc. interpolate.

9 ὀργισθεῖσα ἡ Γῆ] Suffridus Petri Athenagoram tradit hic ad Orphei ſenſum non ſatis attentum fuiſſe, qui Titanas ex Terra irata natos eſſe ſcribat, cum ex dictis Orphei pateat, eos Coeli et Terrae filios ſimul fuiſſe; *Gygantes* vero ex terra ſola eſſe natos. Titanes ſane in *Orphei* hymnis dicuntur Τιτῆνες Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀγλαὰ τέκνα. At vero Gygantes ab irata

Digitized by Google

10 αὕτη ἀρχὴ γενέσεως περὶ τοὺς κατ' αὐτοὺς θεούς τε καὶ τῷ παντί. [11] ἐκεῖνο τοίνυν· ἕκαστον γὰρ τῶν τεθεολογημένων, ὡς τὴν ἀρχὴν ὄν, εἶναι. εἰ γὰρ γεγόνασιν οὐκ ὄντες, ὡς οἱ περὶ αὐτῶν θεολογοῦντες λέγουσιν,

11 *Geſnerus* coni. ἕκαστον δὲ τῶν γεγενημένων, ὡς τὴν ἀρχὴν οὐκ ὄν, φαμὲν, ἐκεῖνο τοίνυν σκεπτέον. εἰ γὰρ γεγόνασιν etc. *Editor Oxon.* verba ἐκεῖνο — τεθεολογημένων in MB. omiſſas inuenit. *Dechair* coni. καὶ τὸ πᾶν. τί ἐκεῖνο τοίνυν;

Opi ſiue Terra editos fuiſſe, teſtis eſt *Apollodorus* lib. I.

10 ἐκεῖνο τοίνυν] ſcil. σκεψόμεθα, vel σκέψασθε. ἕκαστον γὰρ τῶν τεθεολογημένων (θείων,) ὡς τὴν ἀρχὴν ὄν, (δεῖ) εἶναι. τὴν ἀρχὴν ὄν, *aeternum*. Nemo interpretum, praeter Rechenbergium, hunc locum videtur cepiſſe. ἀγέννητόν τι, καὶ ἔστιν ἀΐδιον pro τί ἐστιν καὶ etc.

σιν, οὐκ εἰσίν. ἢ γὰρ ἀγέννητόν τι, καὶ ἔστιν ἀΐδιον. ἢ γεννητὸν, καὶ φθαρτόν ἐστι.
καὶ οὐκ ἐγὼ μὲν οὕτως, ἑτέρως δὲ οἱ φιλόσοφοι, τί τὸ ὂν ἀεὶ, γένεσιν τε οὐκ ἔχον· ἢ 11
τί τὸ γενόμενον μὲν, ὂν δὲ οὐδέποτε· περὶ νοητοῦ καὶ αἰσθητοῦ διαλεγόμενος ὁ Πλάτων, τὸ μὲν ἀεὶ ὂν, (τὸ νοητὸν,) ἀγέννητον εἶναι διδάσκει· τὸ δὲ οὐκ ὂν (τὸ αἰσθητὸν,) γεννητόν, ἀρχόμενον εἶναι καὶ παυόμενον.
τούτῳ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς τῷ λόγῳ ἐκπυρωθήσεσθαι τὰ πάντα καὶ πάλιν ἔσε- 12

11 ἑτέρως δὲ οἱ Φιλόσοφοι] ſcil. λέγουσι vel διδάσκουσι. Caeterum interpunctiones hic mutaui, ſenſu ſic poſtulante. τὸ ὂν quid ſit? vide *Cap.* XIII. 1.

12 ἐκπυρωθήσεσθαι] De exuſtione mundi Stoica dixi ad M. MINVCII FELICIS *Octauium* XXXIV. 2. et omnium accuratiſſime IAC. THOMASIVS *in Diſſert.* XXI. *Lipſ.* 1676.

ἔσεσθαι φασὶν, ἑτέραν ἀρχὴν τοῦ κόσμου λαβόντος. εἰ δὲ, (καί τοι δισσοῦ αἰτίου κατ' αὐτοὺς ὄντος, τοῦ μὲν δραστηρίου καὶ καταρχομένου, καθὸ ἡ πρόνοια· τοῦ δὲ πάσχοντος καὶ τρεπομένου, καθὸ ἡ ὕλη·) ἀδύνατον [12] δέ ἐστι, καὶ προνοούμενον, ἐπὶ ταυτοῦ μεῖναι τὸν κόσμον, γενόμενον· πῶς ἡ τούτων μένει σύστασις, οὐ φύσει ὄντων, ἀλλὰ γενομένων; τί δὲ τῆς ὕλης κρείττους οἱ θε-
13 οὶ, τὴν σύστασιν ἐξ ὕδατος ἔχοντες; [13] ἀλλ'
οὐδὲ

12 δέ ſuperfluum iudico, ſiquidem iam praeceſſit εἰ δέ. 13 *Geſnerus* τόγε γὰρ κατ' αὐτοὺς, et poſt ἀρχὴ punctum notat. Quae lectio etiam *Suffr. Petri* placet, licet in veteri codice extet ἀλλ' οὐδὲ, quia alioqui ſententia neque cum praecedentibus neque cum ſequentibus cohaeret.

12 καὶ προνοούμενον] *quamuis prouidentia regitur.* γενόμενον, i. e. ὅτι ἐστὶ γενό-

Digitized by Google

οὐδὲ κατ' αὐτοὺς ὕδωρ τοῖς πᾶσιν ἀρχή· ἔκ τε ἁπλῶν καὶ μονοειδῶν τί ἂν συςῆναι ςοιχείων δύναιτο; δεῖ δὲ καὶ τῇ ὕλῃ τεχνίτου, καὶ ὕλης τῷ τεχνίτῃ· ἢ πῶς ἂν γένοιτο τὰ ἐκτυπώματα, χωρὶς τῆς ὕλης, ἢ τοῦ τεχνίτου; οὔτε πρεσβυτέραν, λόγον ἔχει, εἶναι τὴν ὕλην τοῦ θεοῦ. τὸ γὰρ ποιητικὸν αἴτιον προκατάρχειν τῶν γιγνομένων ἀνάγκη.

Εἰ μὲν οὖν μέχρι τοῦ φῆσαι γεγονέναι τοὺς XVI.
θεοὺς, καὶ ἐξ ὕδατος τὴν σύςασιν ἔχειν, τὸ ἀπίθανον ἦν αὐτοῖς τῆς θεολογίας, ἐ-

μενος. *σύςασις concretio;* abſtractum pro concreto, *dii concreti, compoſiti.*

13 ἀρχὴ] ſcil. μόνη. ἁπλᾶ καὶ μονοειδῆ dicuntur elementa quatenus *ſola* ſunt et *vniformia;* accedente vero artificis manu, fiunt διπλᾶ καὶ πολυειδῆ. οὐ λόγον ἔχει, *rationi non eſt conſentaneum, repugnat.*

1 μέχρι τοῦ φῆσαι — τὸ ἀπίθανον ἦν] Ita improbabilis illorum erat Theologia, vt

πιδεδειχὼς ὅτι οὐδὲν γενητὸν, ὃ οὐ καὶ διαλυτόν· ἐπὶ τὰ λοιπὰ ἂν παρεγενόμην
2 τῶν ἐγκλημάτων· ἐπεὶ δὲ τοῦτο μὲν διατεθείκασιν αὐτῶν τὰ σώματα (τὸν μὲν Ἡρακλέα, ὅτι θεὸς δράκων ἑλικτός· τοὺς δὲ, ἑκατόγχειρας εἰπόντες· καὶ τὴν θυγατέρα

etiam dicerent etc. ἐπιδεδειχὼς, *cum demonſtratum ſit.* παρεγενόμην, *tranſire poſſem.*

2 τοῦτο] i. e. κατὰ τοῦτο *ita, ſic, ita deformia,* vt §. 4. διατιθέναι *formare, verbis depingere.* Caeterum nouum eſt, quod Rheam eandem eſſe cum Demetre vel Demetore h. e. Cerere ait: filiam item, quod Φερσεφόνην dicit, non Περσεφόνην, vt Heſiodus et alii: quod huic Proſerpinae monſtruoſam faciem affingit, quam caeteri pulcherrimam fuiſſe perhibent. προτομὴν vertunt *roſtrum,* neſcio qua cauſa adducti. *Suidas* προτομὴ ἐπὶ ζώων ἀλόγων οὕτω λέγεται ὡς ἐπὶ ἀνθρώπων πρόσωπον. Ergo ceruice fuit belluina eminentibus in fronte cornibus,

Digitized by Google

τέρα τοῦ Διός, ἣν ἐκ τῆς μητρὸς [1] Ῥέας (καὶ Δήμητρος ἢ Δημήτορος [2] τῆς αὐτῆς) ἐπαιδοποιήσατο, δύο μὲν κατὰ φύσιν εἶπον ἔχειν ὀφθαλμοὺς, καὶ ἐπὶ τῷ μετώπῳ δύο, καὶ προτομὴν κατὰ τὸ ὄπισθεν τοῦ τραχή-
λου μέρος, ἔχειν δὲ καὶ κέρατα· διὸ καὶ τὴν 3
Ῥέαν φοβηθεῖσαν τὸ τῆς παιδὸς τέρας, φυγεῖν, οὐκ ἐφεῖσαν αὐτῇ τὴν θηλήν. ἔνθεν μυστικῶς μὲν Ἀθηλᾶ, κοινῶς δὲ Φερσεφόνη καὶ Κόρη κέκληται, οὐχ ἡ αὐτὴ οὖσα τῇ Ἀ-
θηνᾷ τῇ ἀπὸ τῆς κόρης λεγομένη) τοῦτο δὲ, 4

1 *Geſnerus* pro καὶ leg. ἢ. *Stephan.* ἐκ μητρὸς μὲν Ῥέας, θυγατρὸς δὲ Κόρης πεπαιδοποιημένον. In *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* ἢ Δημήτορος abeſt. 2 Sequor hic lectionem Geſneri, et parentheſi verba includo. Caeteri τὸν αὐτῆς, ſed diuinare non potui, quo referatur τόν. *Edit. Oxon.* non habet artic. τῆς. *Rechenberg.* coni. τῆς Κόρης, quia Rhea eſſet filia Corae.

3 ἀπὸ τῆς κόρης] ſc. Κόρη λεγομένη. *Mi-*

τὰ πραχθέντα ἐπ' ἀκριβὲς αὐτοῖς, ὡς οἴονται, διεξεληλύθασι· (Κρόνος μὲν, ὡς ἐξέτεμε τὰ αἰδοῖα τοῦ πατρὸς, καὶ κατέῤῥιψεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἅρματος, καὶ ὡς ἐτεκνοκτόνει καταπίνων τῶν παίδων τοὺς ἄρσενας. Ζεὺς δὲ, ὅτι τὸν μὲν πατέρα δήσας καταταρτάρωσε, καθὰ καὶ τοὺς υἱεῖς ὁ Οὐρανός· καὶ πρὸς Τιτᾶνας περὶ τῆς ἀρχῆς ἐπολέμη-

neruam et *Coren* dici, nullo alio loco memini me legere. Si tamen eſt dicta, habuit nomen a *κόρη pupilla*, quam *glaucam* eam habuiſſe, teſtatur epitheton *γλαυκῶπις* Ἀθήνη.

4 Κρόνος ἐξέτεμε] OVIDIVS in Ibin v. *Saturnus vt illas ſubſecuit partes, vnde creatus erat.* Saturni *patrem* cum dicit, ſine dubio *Coelum* intelligit, cui inſidias a Saturno eſſe factas, etiam Apollodorus ſcribit. Saturnum autem a Ioue *in tartara* praecipitem fuiſſe datum, etiam apud Sextum Empiricum legimus, conf. c 17, 6. De Iovis inceſtu vide etiam *Cap*. XXVII. 8.

μησε· καὶ ὅτι τὴν μητέρα Ῥέαν ἀπαγορεύουσαν αὐτοῦ τὸν γάμον ἐδίωκε· δρακαίνης δ' αὐτῆς γενομένης, καὶ αὐτὸς εἰς δράκοντα μεταβαλὼν, συνδήσας αὐτὴν τῷ καλουμένῳ Ἡρακλειωτικῷ ἅμματι, ἐμίγη, τοῦ σχήματος τῆς μίξεως σύμβολον ἡ τοῦ Ἑρμοῦ ῥάβδος· εἶθ' ὅτι Φερσεφόνῃ τῇ θυγατρὶ ἐμίγη, βιασάμενος καὶ ταύτην ἐν δράκοντος σχήματι, ἐξ ἧς παῖς Διόνυσος αὐτῷ·) 3 5

H 5 κἂν

3 Ita *Bodl.* 1. 2. *Reg.* niſi quod τοῦτον habent, quod tamen ſine dubio corruptum. Caeteri ἀνάγκη primo loco ponunt.

5 Ἡρακλειωτικῷ ἅμματι] Herculeus nodus pro *vinculo arctiſſimo*, non tamen indiſſolubili. *Feſtus* enim *Pompeius* oſtendit antiquitus fuiſſe morem, vt noua nupta laneo cingulo praecingeretur, vincto *nodo Herculis*, quem vir, ominis gratia, ſoluebat. Ergo ſolubilis fuerit neceſſe eſt. Διόνυσος, *Dionyſus* ſiue Bacchus, vulgo filius *Semeles* dicitur; ſed idem tamen ab *Orpheo*,

Digitized by Google

6 κἂν τοσοῦτον εἰπεῖν ἀνάγκη, τί τὸ σεμνὸν ἢ χρηστὸν τῆς τοιαύτης ἱστορίας, ἵνα πιστεύσωμεν θεοὺς εἶναι τὸν Κρόνον, τὸν Δία, τὴν Κό-
7 ρην, τοὺς λοιπούς· 4 αἱ διαθέσεις τῶν σωμάτων; καὶ τίς ἂν ἄνθρωπος κεκριμένος καὶ ἐν θεωρίᾳ γεγονώς, ὑπὸ θεοῦ γενηθῆναι πιστεῦσαι ἔχιδναν; (Ὀρφεύς,

Ἀν

4 Cod. *Suffr. Petri* τίνες αἱ.

in hymno in Dionyſum, Iouis et Proſerpinae filius praedicatur: εὔβουλ', εὐπολύβουλε, Διὸς καὶ Περσεφονείης.

6 κἂν τοσοῦτον] Periodus longior ita cohaeret. Quoniam vero deorum corpora talia finxerunt §. 2 resque eorum geſtas ita, accurate quidem, vt ipſi arbitrantur, expoſuerunt §. 4, et ſi tanta ac talia dicere neceſſe eſt, quid *etc.* §. 6.

7 τῶν σωμάτων] ſcil. τίνες; κεκριμένος i. e. ὁ κρίνειν δυνάμενος, participium paſſiuum

Ἂν δὲ Φάνης ἄλλην γενεὴν τεκνώσατο δεινὴν,
Νηδύος ἐξ ἱερῆς προσιδεῖν Φοβερωπὸν ἔχιδναν,
Ἧς χαῖται μὲν ἀπὸ κρατὸς, καλόντε πρόσωπον
Ἦν ἐσιδεῖν, τὰ δὲ λοιπὰ μέρη Φοβεροῖο δράκοντος,
Αὐχένος ἐξ ἄκρου.)

ἢ αὐτὸν τὸν Φάνητα δέξαιτο, θεὸν ὄντα πρωτόγονον (οὗτος γάρ 8

ἐστιν

ſignificatione actiua. Ὀρφεὺς, q. d. et ſic tamen Orpheus fabulatur, cum canit:

8 τὸν Φάνητα] LACTANTIVS I, 5, 4: *Orpheus Deum verum et magnum πρωτόγονον, primogenitum adpellat; quod ante ipſum nihil ſit genitum, ſed ab ipſo ſint cuncta generata: eundem etiam Φάνητα nominat; quod, quum adhuc nihil eſſet, primus ex infinito adparuerit et exſtiterit.* Hic Phanes non Draco ſolum ipſe fuit, ſed Draconem etiam genuit.

ἐςιν ὁ ἐκ τῦ ὠῦ προχυθεὶς) ἢ σῶμα ἢ σχῆμα ἔχειν δράκοντος; 5 ἢ καταποθῆναι ὑπὸ τῦ Διός, ὅπως ὁ Ζεὺς 6 ἀχώρητος γένοι-

5 *Geſnerus* addit τὴν Μῆτιν, quoniam Iupiter, Heſiodo teſte, Metin vxorem deuorauerit, ne quis alius deorum imperium ei praeripere poſſet. καταπεθῆναι pro καταποθῆναι *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* et ex duobus MS. quibus vſus eſt *Fronto Ducaeus* alterum, quod erat Cardinalis *Iaeuſaei.* 6 *Richenberg.* malebat ἀ'κόρητος *inſatiabilis*, ſed obſtat, quod hoc eſt poeticum pro communi ἀκόρεςος. Equidem mallem ἀχόρταςος, vel ἄχωρος μὴ, *ne ſede ac regno pelleretur.*

8 ἐκ τῦ ὠῦ] Cap. XV. 7. προχύεσθαι dicitur vt *effundi* de partu excluſo.

8 καταποθῆναι] Ipſum Phanetem a Ioue deuoratum tradit *Proclus* lib. 2. in Timaeum Platonis. vt notat PAVL. LEOPARDVS *Emend. Lib.* XII. *c.* 2. his verbis: εἰ τοίνυν ὁ Ζεύς ἐςιν ὁ τὸ ἐν κράτος ἔχων, ὁ τὸν Φάνητα καταπιών.

Digitized by Google

νοῖτο; εἰ γὰρ μηδὲν διενηνόχασι τῶν φαυλοτάτων θηρίων, (δῆλον γὰρ ὅτι ὑποδιαλλάσσειν δεῖ τῶν γηΐνων καὶ τῶν ἀπὸ τῆς ὕλης [7] ἀποκρινομένων τὸ θεῖον) οὐκ εἰσὶ θεοί. τί δαὶ καὶ πρόσιμεν αὐτοῖς, ὧν κτηνῶν μὲν δίκην ἔχει ἡ γένεσις, αὐτοὶ δὲ θηριόμορφοι καὶ δυσειδεῖς; Καί τοι εἰ σαρκοειδεῖς XVII.
μόνον ἔλεγον αὐτοὺς, καὶ αἷμα ἔχειν καὶ σπέρμα, καὶ πάθη ὀργῆς καὶ ἐπιθυμίας, καὶ

7 ἀποκρινόμενον *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* fortaſſe quia pro τῶν legerunt τὸ.

8 ἀχώρητος] Geſnerus vertit: *ut incomprehenſibilis fieret*, nullo ſenſu, et e vocabulario. Editio Pariſ. *ut Iupiter ſecurus tranquillum poſſideret regnum.* Recte, ſi quis doceret, hanc eſſe vocabuli ἀχώρητος notionem, vid. Var. Lect. διενηνόχασι a verbo διαφέρω. ὑποδιαλλάσσειν *diſcrepare*, non extat in Stephani Theſauro. τὰ ἀποκρινόμενα, *quae ſeparantur, gignuntur.*

Digitized by Google

καὶ τότε ἔδει λῆρον καὶ γέλωτος λόγους τούτους νομίζειν· οὔτε γὰρ ὀργὴ, οὔτε ἐπιθυμία καὶ ὄρεξις, οὐδὲ παιδοποιὸν σπέρμα ἐν τῷ
2 Θεῷ. ἔστωσαν τοίνυν σαρκοειδεῖς, ἀλλὰ κρείττους μὲν θυμοῦ καὶ ὀργῆς, ἵνα μὴ Ἀθηνᾶ μὲν βλέπηται

> Σκυζομένη Διῒ πατρὶ, χόλος δέ μιν ἄγριος [1] αἱρεῖ.

Ἥρα δὲ θεωρῆται,

> Ἥρῃ δ' οὐκ ἔχαδε στῆθος [2] χόλον, ἀλλὰ προσηύδα.

κρείτ-

1 *Homerus* ᾕρει. Sed ſolent auctores, in citandis verſibus, magis ſui ſermonis ἀκολουθίαν, quam praecedentia et conſequentia poetae verba ſpectare, ideoque verborum tempora praeſertim immutare. 2 χολὸς *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

1 γέλωτος λόγους] *verba riſu digna.*

κρείττȣς δὲ λύπης,

Ὢ πόποι, ἦ φίλον ἄνδρα διωκόμενον περὶ τεῖχος
Ὀφθαλμοῖσιν ὁρῶμαι· ἐμὸν δ' ὀλοφύρεται ἦτορ

ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ ἀνθρώπȣς ἀμαθεῖς καὶ σκαιȣ̀ς λέγω τȣ̀ς ὀργῇ καὶ λύπῃ εἴκοντας· ὅταν δὲ ὁ πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε ὀδύρηται μὲν τὸν υἱόν, 3

³ Αἲ αἲ (λέγων) ὅτε μοι Σαρπηδόνα φίλτατον ἀνδρῶν

Mo-

3 *Plato de Rep. lib.* 3. hos verſus allegat αἲ αἲ ἐγών. Fortaſſe auctor ſcripſit αἲ αἲ ἐγὼν (λέγων) et harum vocum affinitas, cur altera omitteretur, in cauſa fuit. Sed vulgo apud Homerum eſt ὤ μοι ἐγών.

3 ἀμαθεῖς καὶ σκαιȣ̀ς] σκαιὸς ſynonymum eſt τȣ̃ ἀμαθεῖς. Heſych. σκαιὸς, μωρὸς, ἀμαθὴς, ἀπαίδευτος. Ipſe PLATO in

Μοῖρ᾽ ὑπὸ Πατρόκλοιο Μενοιτιάδαο δαμῆναι·

[4] ἀδυνατῇ δὲ ὀδυρόμενος τοῦ κινδύνου ἐξαρπάσαι.

[5] Σαρπηδών, Διὸς υἱός· ὁ δ᾽ οὐδ᾽ ᾧ παιδὶ ἀμύνει.

4 τίς οὐκ ἂν τοὺς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις μύθοις, φιλοθέους, [6] μᾶλλον δὲ ἀθέους, τῆς ἀμαθίας καταμέμψοιτο; ἔστωσαν σαρκοειδεῖς· ἀλλὰ μὴ

4 Ita duo *cod. MS. Front. Ducaei* et vterque *Bodl. Aeton.* quam confirmat coni. *Stephani.* Alii ἀδυνατεῖ. 5 *edit. Oxon.* hic inſerit ex *Homeri Iliad. π.* 521 — — ἀνὴρ δ᾽ ὤριστος ὄλωλε.

6 μᾶλλον δὲ ἀθέους deſiderantur in *Bodl.*

lib. 3. *de Republ.* Homerum vituperat, qui ſummum Deum tam flebiliter lamentantem filium inducat, ὥστε φάναι· αἲ αἲ ἐγὼν ὅτε μοι Σαρπηδόνα *caet.* δαμάω perpetuo fere Homeri vſu notat *interficere, perdere.* Heſych. δαμῆναι exponit ἀναιρεθῆναι.

μὴ 7 τιτρωσκέσθω μηδὲ Ἀφροδίτη 8 ὑπὸ Διομήδους τὸ σῶμα,

Οὖτά με Τυδέος υἱὸς ὑπέρθυμος Διομήδης.

ἢ ὑπὸ Ἄρεως 9 τὴν ψυχὴν,

Ὡς ἐμὲ χωλὸν ἐόντα Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη

Αἰὲν ἀτιμάζει, φιλέει δ' 10 ἀΐδηλον Ἄρηα.

— διὰ δὲ χρόα καλὸν ἔδαψεν.

ὁ

7 τιτρωσκέσθωσαν *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* 8 ἀπὸ *Bodl.* 2. Διομήδου *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* 9 poſt ψυχὴν addendum videtur Ἥφαιστος *Dechair.* 10 poſt Ἄρηα addi vult *Geſnerus* μηδὲ Ἄρης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ.

4 Οὖτά με] Ex *Il.* ε. 376. eſtque a verbo οὐτάζω, pro οὔτασε. Reliqua ὡς ἐμὲ ex *Odyſſ.* Θ. 308, 309. διὰ δὲ ex *Il.* ε. 858. ἀΐδηλος, *pernicioſus, improbus.*

5 ὁ δεινὸς ἐν πολέμοις, [11] ὁ σύμμαχος, κατὰ Τιτάνων, τοῦ Διὸς, ἀσθενέστερος φαίνεται Διομήδους,

[12] Μαίνετο δ' ὡς ὅτ' Ἄρης ἐγχέσπαλος — —

σιώπησον Ὅμηρε· θεὸς οὐ μαίνεται· σὺ δέ μοι καὶ μιαιφόνον καὶ βροτολοιγὸν

(Ἄρες, Ἄρες βροτολοιγὲ, μιαιφόνε.)

διηγῇ τὸν θεὸν, καὶ τὴν μοιχείαν αὐτοῦ [13] διεξίης καὶ τὰ δεσμά.

Τῷ

11 καὶ σύμμαχος *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* Διομ. φαίν. *Colon.* 12 Sic Homer. *Il.* ο, 605. μαίνεται *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* 13 *Suffr. Petri* in vet. cod. legit διέξεις. praeceſſit enim tempus praeſens διηγῇ, cui διέξεις respondet. διέξῃ *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

5 Ἄρες, Ἄρες] Ex *Il.* ε. 31. vbi *Clarkius* ad Il. α, 51. notat: propter conſonantem aſperiorem ρ, quae quaſi duplex efferri ſolita ſit, ſyllabam alioqui breuem produci poſſe.

Digitized by Google

Τὼ δ' ἐς δέμνια βάντε κατέδραθον· ἀμφὶ δὲ δεσμοὶ
Τεχνήεντες ἔχυντο πολύφρονος Ἡφαίστοιο,
Οὐδέ τι κινῆσαι μελέων ἦν. — —

οὐ καταβάλλουσι τὸν πολὺν τοῦτον ἀσεβῆ 6
λῆρον περὶ τὸν θεῶν; Οὐρανὸς ἐκτέμνεται, δεῖται καὶ καταταρταροῦται Κρόνος, ἐπανίσανται Τιτᾶνες, Στὺξ ἀποθνήσκει κατὰ τὴν μάχην· ἤδη καὶ θνητοὺς αὐτοὺς δεικνύουσιν. ἐρῶσιν ἀλλήλων, ἐρῶσιν ἀνθρώπων.

Αἰνείας, τὸν ὑπ' Ἀγχίσῃ τέκε δῖ' Ἀφροδίτη

I 2 Ἴδης

5 Τὼ δ'] Homer. Odyſſ. VIII. 296.

6 οὐ καταβάλλουσι] Locum Xenophanis iam attuli ad *Cap.* VIIII. 2. Scilicet haec indigna plane ſunt notione diuinitatis, ſi ex mente Chriſtianorum, vel etiam Philoſophorum, Deum ſpectes; ferenda tamen, ſi Deos ethnicorum populares ſpectes, vtpote naturas inferiores, et iisdem, quibus homines, cupiditatibus obnoxios.

6 Αἰνείας] Ex Homeri *Il.* β. 820. Simili-

Digitized by Google

Ἴδης ἐν κνημοῖσι, θεὰ βροτῷ εὐνηθεῖσα.

7 οὐκ ἐρῶσιν; οὐ πάσχουσιν; [14] ἢ γὰρ θεοί. καὶ οὐχ ἅψεται αὐτῶν ἐπιθυμία. κἂν σάρκα θεὸς κατὰ θείαν οἰκονομίαν λάβῃ, ἤδη δοῦλός ἐστιν ἐπιθυμίας;

Οὐ

14 *Geſnerus* legit εἰ γὰρ θεοὶ, οὐχ᾽ ἅψεται αὐτῶν ἐπιθυμία, eandemque lectionem *Suffr. Petri* in vet. cod. inuenit et approbat. Ego mallem: εἰ γὰρ θεοὶ, οὐκ ἐρῶσιν, οὐ πάσχουσιν, καὶ οὐχ᾽ ἅψεται. *Dechair* legit: ἀλλ᾽ οὐκ ἐρῶσιν, οὐ πάσχουσιν, ſine nota interrogationis.

ter HESIODVS *Theog.* v. 1008. Αἰνείαν ἄρ᾽ ἔτικτεν ἐϋστέφανος Κυθέρεια, Ἀγχίσῃ ἥρωϊ μιγεῖσ᾽ ἐρατῇ φιλότητι, Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου, ὑληέσσης.

7 θείαν οἰκονομίαν] οἰκονομία, quando de Deo ſermo eſt, notat *prouidentiam, certum conſilium a Deo, forma humana aſſumta, exſequendum.* Siquidem Deo vna domus

Οὐ γάρ πώποτέ μ' ὧδε θεᾶς ἔρος, οὐδὲ γυναικὸς
Θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι περιπροχυθεὶς ἐδάμασσεν,
Οὐδ' ὁπότ' ἠρασάμην Ἰξιονίης ἀλόχοιο,
Οὐδ' ὅτε περ Δανάης καλλισφύρου Ἀκρισιώνης,
Οὐδ' ὅτε φοίνικος κούρης τηλεκλειτοῖο,
Οὐδ' ὅτε περ Σεμέλης, οὐδ' Ἀλκμήνης ἐνὶ Θήβῃ.
Οὐδ' ὅτε Δήμητρος καλλιπλοκάμοιο ἀνάσσης,
Οὐδ' [15] ὅτε περ Λητοῦς ἐρικυδέος, οὐδὲ σευ αὐτῆς.

I 3 γε-

15 *Homerus* ὁπότε.

eſt mundus hic totus, vt loquitur MINVCIVS FELIX *in Octav.* c. 33, 1.

7 οὐ γάρ] Homer. Il. XIV. 315. ἠρασάμην eſt ab ἐράζομαι. Ixionis vxor eſt *Dia*, ex qua Iupiter genuit Pirithoum. Per *Phoeniſſam* percelebrem intelligit *Europam*. Cum Cerere idem genuit *Proſerpinam*.

γενητός ἐστι, φθαρτός ἐστιν, οὐδὲν ἔχων θεοῦ.
8 ἀλλὰ καὶ θητεύουσιν ἀνθρώποις·

Ὦ δώματ' [16] Ἀδμήτεια, ἐν οἷς ἔτλην ἐγὼ
Θῆσσαν τράπεζαν αἰνέσαι, θεός περ ὤν.

καὶ βουκολοῦσιν,

Ἐλθὼν [17] δ' ἐς αἶαν τήν δ' ἐβουφόρβουν ξένῳ,
Καὶ τόν δ' ἔσωζον οἶκον. — —

9 οὐκοῦν κρείττων Ἄδμητος τοῦ θεοῦ; ὦ μάντι καὶ σοφὲ, καὶ προειδὼς τοῖς ἄλλοις τὰ ἐσόμενα, οὐκ ἐμαντεύσω τοῦ ἐρωμένου τὸν φόνον. ἀλλὰ καὶ ἔκτεινας αὐτοχειρὶ τὸν φίλον·

Κα-

16 *Euripides ed. Stiblini* Ἀδμήτει' metro ſic poſcente. 17 Rectius ſic, quam vulgatum δὲ γαῖαν.

9 φόνον] Hyacinthum Amyclae filium intelligit, ab Apolline imprudente, cum diſco luderent, interfectum.

Κἀγὼ [18] τι Φοίβου θεῖον ἀψευδὲς
στόμα
Ἤλπιζον εἶναι, μαντικῇ βρύον τέχνη.

(ὡς ψευδόμαντιν κακίζει τὸν Ἀπόλλω ὁ Αἰσχύλος)

Ὁ δ' αὐτὸς ὑμνῶν, αὐτὸς ἐν θοίνῃ
παρών,
Αὐτὸς τάδ' εἰπών, αὐτός ἐστιν ὁ κτανών
Τὸν παῖδα τὸν ἐμόν. — —

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως πλάνη ποιητική. Φυσικὸς δέ τις ἐπ' αὐτοῖς καὶ τοιοῦτος λόγος. XVIII.

Ζεὺς ἀργὴς

I 4 (ὡς

18 *Geſnerus* pro τι mavult τὸ, quod etiam habet *edit. Platonis Baſil.* d. a. 1556. apud Henr. Petrum *libr.* II. *de Republ.* in fine.

1 Ζεὺς ἀργὴς] *micans, celer*, epitheton eſt *fulminis.* ARISTOTELES *de Mundo Cap.* IIII. τῶν δὲ κεραυνῶν οἱ ταχέως διάτ-

(ὡς φησὶν Ἐμπεδοκλῆς)

Ἥρη τε φερέσβιος, ἠδ' Ἀϊδωνεύς,
Νῆςίς θ' ἣ δακρύοις [1] τέγγει κρούνωμα βρότειον.

a εἰ τοίνυν Ζεὺς μὲν τὸ πῦρ, Ἥρα δὲ ἡ γῆ, καὶ ὁ ἀὴρ Ἀϊδωνεύς, καὶ τὸ ὕδωρ Νῆςις· ςοιχεῖα δὲ ταῦτα, τὸ πῦρ, τὸ ὕδωρ, ὁ ἀὴρ· ὐδεὶς αὐτῶν θεὸς, ὔτε Ζεύς, ὔτε Ἥρα, ὔτε

1 *Diogenes Laert.* ἐπιπικροῖ ὄμμα βρότειον al. ἐκπικροῖ. *Plutarchus* tamen: νῆςιν καὶ κρύνωμα βρότειον, ſcil. dicit, οἱονεὶ τὸ σπέρμα καὶ ὕδωρ. *H. Steph.* in exemplari legit: τ' ἐπικύρωμα βρότειον.

τοντες, ἀργῆτες λέγονται. Sed fallitur *Stephanus* in Theſauro, cum putat, nominandi caſum eſſe ἀργῆς.

1 τέγγει κρύνωμα] κρύνωμα (vocem, in Stephani Theſauro, fruſtra quaeſitam) interpretor *fontem;* et *fontem humanum* intelligo de *oculis*. Si tamen ſana eſt lectio.

ὔτε Ἀϊδωνεύς. ἀπὸ γὰρ τῆς ὕλης διακριθείσης ὑπὸ τȣ̃ Θεȣ̃, ἡ τȣ́των σύςασίς τε καὶ γένεσις,

Πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ γαῖα, καὶ ἠέρος ἤπιον ὕψος

Καὶ Φιλίη μετὰ τοῖσιν. — —

ἃ χωρὶς τῆς Φιλίας ȣ̓ δύναται μένειν, ὑπὸ τȣ̃ νείκȣς [2] χεόμενα. πῶς ἂν ȣ̓̃ν εἴποι τις ταῦτα εἶναι θεȣ́ς; ἀρχικὸν ἡ Φιλία, κατὰ 3

I 5 τὸν

a συγχεόμενα *Suffr. Petri* MB. in *edit. Oxon. Bodl.* 1. 2. *Acton. Reg.*

2 ἠέρος ἤπιον ὕψος] h. e. ἀὴρ ἤπιος καὶ ὑψηλός. Poſt hunc verſum omiſſus eſt vnus ab Athenagora noſtro, quem habet *Sextus* Philoſophus Νεῖκός τ' ȣ̓λόμενον δίχα τῶν ἀτάλαντον ἁπάντη. A diſcordia elementa dicuntur χεόμενα, *diffuſa, ſoluta*, quod eſt contrarium τȣ̃ μένειν, vt eſt apud *Sextum*: τὴν μὲν Φιλίαν, ὡς συναγωγὸν αἰτίαν· τὸ δὲ νεῖκος ὡς διαλυτικήν.

3 ταῦτα] ſc. ςοιχεῖα. ἀρχικὸν, quod

Digitized by Google

τὸν Εμπεδοκλέα, [3] ἀρχόμενα τὰ συγκρίματα·

3 ἀρχόμενον *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

principale et actiuum eſt; (δραστήριον.) ἀρχόμενα, quae *ſubiecta ſunt* et *paſſiua.* συγκρίματα, *quae ab amicitia coniunguntur corpora.* Optime mentem Empedoclis expoſuit Ven. MOSHEMIVS ad *Cudworthum* p. 159. Scilicet informem materiae molem ſibi concipiebat Empedocles, in qua omnes, ab omni aeternitate, miſtae iacuiſſent inter ſe atque confuſae, qualitates repugnantes: *congeſtaque eodem non bene iunctarum diſcordia ſemina rerum*, OVIDIVS *Metam.* 1. 5. inde orta grauiſſima pugna et horrenda lis: *frigida pugnabant calidis, humentia ſiccis, mollia cum duris, ſine pondere habentia pondus.* Habes id, quod νεῖκος et diſcordiam vocauit EMPEDOCLES. Poſt longam litem illae materiae particulae, quae natura pares et aequales erant, vel virtute quadam diuina, vel vi naturae, cohaeſerunt et concreverunt: *Natura diſſociata locis concordi pace ligauit.* Habes φιλίαν et amicitiam, quas qualita-

τα τὸ δὲ ἀρχικὸν, κύριον· 4 ὡς ἐὰν μίαν καὶ τὴν τοῦ τε ἀρχομένου καὶ τοῦ ἄρχοντος δύναμιν θῶμεν, λήσομεν ἑαυτοὺς ἰσότιμον τὴν ὕλην τὴν φθαρτὴν καὶ ῥευστὴν καὶ μεταβλητὴν τῷ ἀγενήτῳ καὶ ἀϊδίῳ καὶ διαπαντὸς συμφώνῳ ποιοῦντες θεῷ. Ζεὺς, ἡ ζέου- 4
σα οὐσία, κατὰ τοὺς ςωϊκούς· Ἥρα, ὁ ἀὴρ, καὶ τοῦ ὀνόματος, εἰ αὐτὸ αὐτῷ ἐπισυνά-

πτοι-

4 *Geſn.* coni. ὥςε ἐὰν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν τοῦ-τε. et ſic *Dechair*, niſi quod αὐτὴν omittit.

tes ille, poetarum more, ita exponit, quaſi perſonae eſſent, et naturae per ſe conſtantes.

3 κύριον] Expono *diuinum*. Notum eſt enim κύριον vocatum eſſe *Deum*, ab Epicteto et a multis aliis. Athenagoras quidem videtur amicitiae nomine Deum accipere; vel potius, tanquam Empedocles ita acceperit, ſuae orationis argumentum ducere.

4 εἰ αὐτὸ αὐτῷ ἐπισυνάπτοιτο] Hoc

Digitized by Google

πτοιτο, [5] συνεκφωνουμένου· Ποσειδῶν, ἡ πόσις. ἄλλοι δὲ ἄλλως φυσιολογοῦσιν· οἱ μὲν γὰρ ἀέρα διφυῆ, ἀρσενόθηλυν [6] τὸν Δία λέγουσιν· οἱ δὲ, καιρὸν, εἰς εὐκρασίαν τρέποντα τὸν χρόνον· διὸ καὶ μόνος Κρόνον διέφυγεν. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἀπὸ τῆς στοᾶς, ἔστιν εἰπεῖν, εἰ ἕνα τὸν ἀνωτάτω θεὸν, ἀΐδιόν τε καὶ ἀγέννητον νομίζετε, συγκρίματα δὲ [7] ἴσα (ἡ τῆς ὕλης ἀλλαγὴ, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ

θεοῦ

5 *Geſn.* συμφωνουμένου. 6 τινὲς *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* 7 *Geſn.* ὅσα. Sed *Suffr. Petri* ſubaudit ἀπεργάζεται.

vult: ſi vocabulum ἀὴρ ſecum coniungatur ita ἀ|ηρα|ηρ, nomen ἥρα vna efferri. Luſus eſt in etymologia, a qua non abhorrebant Stoici. συνεκφωνεῖσθαι non habet Theſaurus Stephani.

4 ἡ πόσις] vertendum erat *humor, aqua*, non: *maritalis humor*, ſiue *ſemen*. De καιρῷ vid. §. 7.

Digitized by Google

θεȣ̃ διὰ τῆς ὕλης κεχωρηκὸς,) κατὰ τὰς παραλλάξεις αὐτῆς, ἄλλο καὶ ἄλλο ὄνομα μεταλαγχάνειν [8] φατέ. σῶμα μὲν τὰ εἴδη τῆς ὕλης τȣ̃ θεȣ̃ γενήσεται· φθειρομένων δὲ τῶν ςοιχείων, κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν, ἀνάγκη συμφθαρῆναι ὁμȣ̃ τοῖς εἴδεσι τὰ ὀνόματα, μό-

8 φατέον Bodl. 1. 2. *Aeton.*

ς πνεῦμα τȣ̃ θεȣ̃] EVSEBIVS *Praep. Euang.* XIV. 6: *Stoici deum ſpiritum eſſe dicunt, per vniuerſum mundum penetrantem, diuerſis nominibus appellatum, ſecundum rerum, per quas tranſit, diuerſitatem.* Haec verba uncis incluſi. Senſus eſt: corpora aequaliter concreta, ſcilicet materia mutabilis et ſpiritus dei *etc.*

ς τὰ εἴδη τῆς ὕλης] Sunt formae ex materia expreſſae velut coelum, terra, ſtellae. συμφθαρῆναι τὰ ὀνόματα, *neceſſe eſt vna perire nomina.* Per exuſtionem mundi Stoicam non res ipſae pereunt, ſed forma rerum mutatur: mutata autem forma, mutatur nomen, et prius nomen perit.

Digitized by Google

πλοῖο, [5] συνεκφωνουμένου· Ποσειδῶν, ἡ πόσις. ἄλλοι δὲ ἄλλως φυσιολογοῦσιν· οἱ μὲν γὰρ ἀέρα διφυῆ, ἀρσενόθηλυν [6] τὸν Δία λέγουσιν· οἱ δὲ, καιρὸν, εἰς εὐκρασίαν τρέποντα τὸν χρόνον· διὸ καὶ μόνος Κρόνον διέφυγεν. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἀπὸ τῆς στοᾶς, ἔστιν εἰπεῖν, εἰ ἕνα τὸν ἀνωτάτω θεὸν, ἀΐδιόν τε καὶ ἀγέννητον νομίζετε, συγκρίματα δὲ [7] ἴσα (ἡ τῆς ὕλης ἀλλαγὴ, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ

θεοῦ

5 *Geſn.* συμφωνουμένου. 6 τινὲς *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* 7 *Geſn.* ὅσα. Sed *Suffr. Petri* ſubaudit ἀπεργάζεται.

vult: ſi vocabulum ἀὴρ ſecum coniungatur ita ἀ|ηρα|ηρ, nomen ἥρα vna efferri. Luſus eſt in etymologia, a qua non abhorrebant Stoici. συνεκφωνεῖσθαι non habet Theſaurus Stephani.

4 ἡ πόσις] vertendum erat *humor, aqua*, non: *maritalis humor*, ſiue *ſemen*. De καιρῷ vid. §. 7.

θεȣ̃ διὰ τῆς ὕλης κεχωρηκὸς,) κατὰ τὰς παραλλάξεις αὐτῆς, ἄλλο καὶ ἄλλο ὄνομα μεταλαγχάνειν [8] φατέ. σῶμα μὲν τὰ εἴδη τῆς ὕλης τȣ̃ θεȣ̃ γενήσεται· φθειρομένων δὲ τῶν στοιχείων, κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν, ἀνάγκη συμφθαρῆναι ὁμȣ̃ τοῖς εἴδεσι τὰ ὀνόματα, μό-

8 φατέον *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

ς πνεῦμα τȣ̃ θεȣ̃] EVSEBIVS *Praep. Euang.* XIV. 6: *Stoici deum ſpiritum eſſe dicunt, per vniuerſum mundum penetrantem, diuerſis nominibus appellatum, ſecundum rerum, per quas tranſit, diuerſitatem.* Haec verba uncis incluſi. Senſus eſt: corpora aequaliter concreta, ſcilicet materia mutabilis et ſpiritus dei *etc.*

ς τὰ εἴδη τῆς ὕλης] Sunt formae ex materia expreſſae velut coelum, terra, ſtellae. συμφθαρῆναι τὰ ὀνόματα, *neceſſe eſt vna perire nomina.* Per exuſtionem mundi Stoicam non res ipſae pereunt, ſed forma rerum mutatur: mutata autem forma, mutatur nomen, et prius nomen perit.

μόνου [9] μένοντος τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ. ὧν
οὖν σωμάτων φθαρτὴ ἡ κατὰ τὴν ὕλην παρ-
αλλαγή, τίς ἂν ταῦτα πιστεύσαι θεούς;
6 πρὸς δὲ τοὺς λέγοντας, τὸν μὲν Κρόνον, χρό-
νον, τὴν δὲ Ῥέαν γῆν· (τὴν μὲν, συλλαμβά-
νουσαν ἐκ τοῦ Κρόνου καὶ ἀποτίκτουσαν —
ἔνθεν καὶ μήτηρ πάντων νομίζεται — τὸν
δὲ, γεννῶντα καὶ καταναλίσκοντα· καὶ εἶναι
τὴν μὲν τομὴν τῶν ἀναγκαίων, ὁμιλίαν τοῦ ἄῤῥε-
νος πρὸς τὸ θῆλυ, τέμνουσαν καὶ καταβάλ-
λουσαν σπέρμα εἰς μήτραν, καὶ γεννῶσαν
ἄνθρωπον, ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐπιθυμίαν, ὅ ἐστιν
7 Ἀφροδίτη, ἔχοντα· τὴν δὲ μανίαν τοῦ Κρό-
νου, τροπὴν καιροῦ φθείρουσαν ἔμψυχα καὶ
ἄψυχα· τὰ δὲ δεσμὰ καὶ τὸν τάρταρον,
χρόνον ὑπὸ καιρῶν τρεπόμενον καὶ ἀφανῆ
8 γινόμενον·) πρὸς τοίνυν τούτους φαμὲν, εἴτε
χρόνος ἐστὶν ὁ Κρόνος, μεταβάλλει· εἴτε και-

ρὸς,

9 μὲν ὄντος Bod. 1. 2. Aeton.

ρὸς, τρέπεται. εἴτε σκότος, ἢ πάγος, ἢ οὐσία ὑγρὰ, ὐδὲν αὐτῶν μένει· τὸ δὲ Θεῖον, καὶ ἀθάνατον καὶ ἀκίνητον καὶ ἀναλλοίωτον· ὔτε ἄρα ὁ Κρόνος, ὔτε τὸ ἐπ᾽ αὐτῷ
εἴδωλον Θεός. περὶ δὲ τῦ Διὸς, εἰ μὲν ἀὴρ 9
ἐςι, γεγονὼς ἐκ Κρόνυ, ὗ τὸ μὲν ἄρσεν ὁ Ζεὺς, τὸ δὲ θῆλυ Ἥρα (διὸ καὶ ἀδελφὴ καὶ γυνὴ) ἀλλοιῦται. εἰ δὲ καιρὸς, τρέπεται. ὔτε δὲ μεταβάλλει, ὔτε μεταπίπτει
τὸ Θεῖον. Τί δεῖ πλέον λέγοντα [1] ἐνοχλεῖν, XIX.
οἳ ἄμεινον τὰ παρ᾽ ἑκάςοις τῶν πεφυσιολογηκότων ἴδατε· ἢ ὅια περὶ τῆς Φύσεως
ἐνόησαν οἱ συγγραψάμενοι· [2] ἢ ἃ περὶ τῆς 2
Ἀθηνᾶς, τὴν Φρόνησιν διὰ πάντων διήκυσαν φασίν· ἢ περὶ τῆς Ἴσιδος, ἣν Φύσιν αἰῶνος, ἐξ

1 *Geſnerus* addit ὑμῖν, ego ſubintellexerim.
2 καὶ περὶ *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* Mox ἣν Φρόνησιν *Dechair* legi iubet: nihil opus. Deinde τὴν Φύσιν *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

8 εἴδωλον] ſcil. ἱδρυμένον, nec idolum, Saturni nomini conſecratum, eſt Deus.

ἐξ ἧς [3] πάντες ἔφυσαν, καὶ δι' ἧς πάντες εἰσὶ, [4] λέγουσι· ἢ περὶ τοῦ Ὀσίριδος, οὗ σφαγέντος ὑπὸ Τυφῶνος τοῦ ἀδελφοῦ [5] (περὶ Πε-

3 *Geſnerus* pro πάντες bis legit πάντα, adſentiente ei Iablonſkio, v. Notas. 4 Sic *ed. Paris. Bodl.* 1. 2. *Aeton.* recte. Caeteri λέγοντες. 5 Quid his verbis, quae vncis incluſi, faciam neſcio. De *Peloro* enim Iſidis filio nihil vſquam legitur, neque quod, circa *Pelorum* Siciliae, membra ſint quaeſita. Hinc *Geſnerus* coni. παρὰ (vel potius μετὰ) Ὥρου, quod ferri poſſet, ſi quis doceret, Iſidem, in conquirendis diſſecti Oſiridis membris, comitem habuiſſe filium *Horum.* Plutarchus enim de *Horo* nihil addit, rem geſtam Iſidi tantum adſcribit. Sed in huiusmodi fabulis uihil perduci ad liquidum poteſt.

2 πάντες ἔφυσαν] PLVTARCHVS *in Libro de Iſide*: Τὸ δὲ ἐν Σάϊτης Ἀθηνᾶς, ἣν Ἶσιν νομίζουσιν, ἕδος ἐπιγραφὴν εἶχε τοιαύτην· Ἐγώ εἰμι πᾶν τὸ γεγονὸς, καὶ ὂν, καὶ ἐσόμενον, καὶ τὸν ἐμὸν οὐδεὶς πω θνητὸς ἀπεκάλυψε. Et rurſus Στόλαι δὲ αἱ μὲν Ἴσιδος, ποικίλαι ταῖς βαφαῖς· περὶ

πελώρε τῦ ὑιῦ,) ἡ Ἶσις ζητῦτα τὰ μέλη καὶ εὑρῦσα ἤσκησεν εἰς ταφήν· ἡ ταφὴ ἕως νῦν Ὀσιριακὴ καλεῖται. ἄνω γὰρ καὶ κάτω πε- 3
ρὶ τὰ εἴδη τῆς ὕλης στρεφόμενοι, ἀποπίπτεσι [6] τῷ λόγῳ θεωρητῦ θεῦ. τὰ δὲ στοιχεῖα

6 *Geſnerus* τῦ λόγε, male.

γὰρ ὕλην ἡ δύναμις αὐτῆς, πάντα γινομένην καὶ δεχομένην.

2 ἡ Ἶσις ζητῦσα] Hiſtoriam ita refert IABLONSKI *in Panth. Aegypt. Lib.* V. *Cap.* 2. Oſiris regno potitus, vt non de ſuis ciuibus ſolum, ſed et de aliis gentibus bene mereret, vniuerſam obiit terram. Poſt reditum Typhon frater, adſcitis in criminis ſocietatem viris LXXII, fratrem per inſidias, e medio ſuſtulit, eiusque corpus arcae incluſum, Nilo commiſit in mare deuehendum. Iſis, re cognita, illico, ad quaerendum corpus mariti, vſque in Phoeniciam, proficiſcitur, inuentumque ſecum retulit: ſed a Typhone denuo deprehenſum, in partes XIV diſcerptum, et disiectum fuit. Quo facto Iſis partes disiectas conquiſiuit et ſepulchro intulit.

χεῖα καὶ τὰ μόρια αὐτῶν θεοποιοῦσιν, ἄλλοτε ἄλλα ὀνόματα αὐτοῖς τιθέμενοι. τὴν μὲν τοῦ σίτου σποράν, Ὄσιριν (ὅθεν, φασὶ, μυστικῶς ἐπὶ τῇ ἀνευρέσει τῶν μελῶν, ἢ τῶν καρπῶν ἐπιλεχθῆναι τῇ Ἴσιδι, εὑρήκαμεν,

μεν,

3 τῷ λόγῳ θεωρητοῦ] qui ſola mente cernitur.

3 τοῦ σίτου σποράν] Ita etiam TIBVLLVS *Libr.* I. *Eleg.* 8:

Primus aratra manu ſolerti fecit Oſiris,
Et teneram ferro ſollicitauit humum:
Primus inexpertae commiſit ſemina terrae.

Oſiris nimirum Aegyptiorum eſt Sol; et quoniam, ex antiquiſſima Graecorum Theologia, Bacchus et ipſe Sol eſt; Herodotus *Libr.* II. *Cap.* 42. vere dicere potuit: Ὄσιριν Διόνυσον εἶναι. At vero non ideo, quae de Baccho Graecorum memorantur, etiam in Oſirim Aegyptiorum cadunt, non inuentio frugum, nedum vini, vid. IABLONSKI *Panth. Aegypt. Lib.* II. *Cap.* I. §. 5.

Digitized by Google

μεν, συγχαίρομεν) τὸν δὲ τῆς ἀμπέλȣ καρπὸν, Διόνυσον· καὶ Σεμέλην, αὐτὴν τὴν ἄμπελον, καὶ κεραυνὸν τὴν τȣ̃ ἡλίȣ φλόγα. 7 Καί τι γὰρ πάντα μᾶλλον ἢ θεολογȣ̃σιν, οἱ τȣ̀ς μύθȣς θεοποιȣ̃ντες, ȣ̓κ εἰδότες, ὅτι οἷς ἀπολογȣ̃νται ὑπὲρ τῶν θεῶν, τȣ̀ς ἐπ' αὐτοῖς [8] λόγȣς βεβαιȣ̃σι. τί ἡ 4

K 2 Ἐυ-

7 *Geſnerus* καί τοι γε, vt *Cap.* IV. 2. 8 *Geſnerus* λόγȣς de *fabulis* interpretatur. λόγȣς ȣ̓ *Bodl.* 1. 2. *Reg.* at in hoc τὸ ȣ̓ ſecunda manu ſupra lineam ſcriptum. λόγȣς ȣ̓ *Aeton.*

3 εὑρήκαμεν] Conf. quae notamus ad MINVCII FELICIS *Octav.* *Cap.* 21, 7.

3 καὶ κεραυνὸν] fulmen intelligit, quo Semele icta conflagrauit OVIDIVS *Metamorph.* *Libr.* III. 308. Fruſtra ſunt, qui nobis concilium Deorum, noua aliqua diuinitate, cui *Cerauno* nomen ſit, augent.

4 οἷς ἀπολογȣ̃νται] ſc. λόγοις, quibus verbis deorum cauſam agunt, iisdem et ea conſtabiliunt, quae contra dicuntur.

Digitized by Google

Εὐρώπη καὶ ὁ Ταῦρος καὶ ὁ Κύκνος καὶ ἡ Λήδα πρὸς γῆν καὶ ἀέρα, ἵν' ἡ [9] πρὸς ταῦτα μιαρὰ τοῦ Διὸς μίξις, ἢ γῆς καὶ αἰ-
5 ρος; ἀλλ' [10] ἀποπίπτοντες τοῦ μεγέθους τοῦ θεοῦ, καὶ [11] ὑπερκύψαι τῷ λόγῳ (οὐ γὰρ ἔχουσι συμπάθειαν εἰς τὸν οὐράνιον τόπον) οὐ δυνάμενοι, ἐπὶ τὰ εἴδη τῆς ὕλης [12] συνεστήκασι· καὶ καταπίπτοντες, τὰς τῶν στοι-

9 *Geſnerus* ταύτας, vt referatur ad Europen et Ledam. 10 Ita *ed. Paris. Bodl.* 1. 2. *Geſn.* et *Suffr. Petri.* Caeteri ἀποπίπτοντας. 11 Ita *Bodl.* 1. 2. *Reg. Aeton.* et *cod. Suffr. Petri.* recte. Alii ὑποκύψαι. 12 συντεθείκασι *Bodl.* 1. *Aeton.* συνήκασιν *Bodl.* 2. in margine *Bodl.* 1. ſcriptum συνήκασιν, in margine *Aeton.* συνήσασιν, in margine *Reg.* συντεθείκασιν, ἢ συνήκασιν. Fort. ἐξ ἧς συνεστήκασι, *ex qua conſtant*, et repete ex ſuperiori ὑποκύψουσι.

5 ὑπερκύψαι τῷ λόγῳ] *mente ſe erigere, ſuſpicere*, ſc. ad deum. συμπάθειαν ἔχειν, *mentis quadam cognatione duci.* συνεστηκέναι ἐπί τι, *ſubſiſtere in aliqua re.*

στοιχείων τροπὰς θεοποιοῦσιν· ὅμοιον εἰ καὶ ναῦν τις, ἐν ᾗ ἔπλευσεν, ἀντὶ τοῦ κυβερνήτου
ἄγοι. ὡς δὲ οὐδὲν πλέον νεὼς, κἂν ᾖ πᾶσιν 6
ἠσκημένη, μὴ ἐχούσης τὸν κυβερνήτην· οὐδὲ τῶν στοιχείων ὄφελος διακεκοσμημένων, δίχα τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ προνοίας. ἥτε γὰρ ναῦς καθ' ἑαυτὴν οὐ πλευσεῖται, τά τε στοιχεῖα χωρὶς τοῦ δημιουργοῦ οὐ κινηθήσεται.
Εἴποιτε ἂν οὖν συνέσει πάντας ὑπερέχοντες, XX.
τίνι οὖν τῷ λόγῳ ἔνια τῶν εἰδώλων ἐνεργεῖ, εἰ μή εἰσι θεοὶ ἐφ' οἷς ἱδρυόμεθα τὰ ἀγάλματα; οὐ γὰρ εἰκὸς, τὰς ἀψύχους καὶ ἀκινήτους εἰκόνας, καθ' ἑαυτὰς ἰσχύειν, χωρὶς
τοῦ κινοῦντος. τὸ μὲν δὴ, κατὰ τόπους καὶ πό- 2
λεις καὶ ἔθνη, γίγνεσθαί τινας, ἐπ' ὀνόματι

6 πλευσεῖται] i. e. *nauigare non poteſt.* οὐ κινηθήσεται *nec moueri poſſunt, nullum motum, vim habent.*

1 κινοῦντος] Idem eſt atque ἐνεργοῦντος.

εἰδώλων, ἐνεργείας, ὃδ' ἡμεῖς ἀντιλέγομεν· ὃ μὴν, εἰ ὠφελήθησάν τινες, καὶ αὖ ἐλυπήθησαν ἕτεροι, θεὺς [1] νομιῦμεν τὺς ἐφ' ἑκάτερα ἐνεργήσαντας. ἀλλὰ καὶ ᾧ λόγῳ νομίζετε ἰσχύειν τὰ εἴδωλα, καὶ τίνες οἱ ἐνεργῦντες, ἐπιβατεύοντες αὐτῶν τοῖς ὀνόμασιν,

XXI. ἐπ' ἀκριβὲς [2] ἐξητάκαμεν. Ἀναγκαῖον δέ μοι μέλλοντι δεικνύειν τίνες οἱ ἐπὶ τοῖς εἰδώλοις ἐνεργῦντες, καὶ ὅτι μὴ θεοὶ, προσχρήσασθαί τισι καὶ τῶν ἀπὸ φιλοσοφίας

2 μάρτυσι. πρῶτος Θαλῆς [1] διαιρεῖ, (ὡς οἱ τὰ ἐκεί-

1 νομιῦμεν *existimare debemus* a νομίζω. *Bodl.* 1. 2. *Aeton. Suffr. Petri* νοῦμεν, quod eodem redit. 2 *Edit. Oxon.* ἐξετάσωμεν, quod *Geſnerus* praefert.

2 καὶ τίνες] ſcil. εἰσι. ἐπιβατεύειν τοῖς ὀνόμασι, *nomina vſurpare.* Sed vulgo conſtruitur cum caſu gignendi.

2 πρῶτος Θαλῆς] Thales non, quemad-

ἐκείνε διαιρἕντες, ἀκριβἕντες μνημονεύεσιν) εἰς θεὸν, εἰς δαίμονας, εἰς ἥρωας· ἀλλὰ Θεὸν μὲν, τὸν νοῦν τἕ κόσμε ἄγει· Δαίμονας

 δὲ,

1 *Suffr. Petri* poſt hoc verbum legit ἐσίας τὰς λογικὰς, *Geſnerus* vult addi τὸ θεῖον. Alterutrum certe eſt neceſſarium. Idem *Geſn.* abundare ait ſequens διαιρἕντες. Recte, ſi quid ego video, quamuis aliter videtur *Decbairio.*

modum *Rechenbergius* putat, ideo *primus* dicitur, quia *primus* forte inter ſeptem Sapientes; ſed quia *primus* de talibus rebus quaeſiuit. MINVCIVS FELIX *Octav. Cap.* XIX. 5: *Sit* Thales Mileſius *omnium* primus, *qui* primus *omnium de coeleſtibus diſputauit.* DIOGENES LAERTIVS in eius vita: πρῶτος δὲ καὶ περὶ φύσεως διελέχθη.

2 θεὸν μὲν] Varie de Deo ſenſit Thales. Namque interdum ita loquitur, quaſi deorum multitudinem ſtatuerit, interdum de Deo, velut de vno, loquitur. ARISTOTELES *de Anima Libr.* I. *Cap.* 8. hoc eius dictum

δὲ, οὐσίας νοεῖ ψυχικάς· καὶ Ἥρωας, τὰς κεχωρισμένας ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων· ἀγα-
θοὺς

profert: Πάντα θεῶν πλήρη. DIOGENE contra LAERTIO teſte, Thaleti Deus eſt μήτε ἀρχὴν ἔχων, μήτε τελευτήν. De Thaletis religione conferatur CVDVVORTHI *Syſtem. Intellect. Cap.* III. §. 20. Thales cum νοῦν deum dicit, dubium eſt, vtrum mentem intelligat, quae mundum ſapienter condiderit, atque etiamnunc gubernet; an eam, quae, mundo adiuncto, animal vnum efficiat. Altera ſententia homine Chriſtiano digna, altera indigna videtur.

2 ψυχικὰς] Varie hoc verbum vertunt interpretes, alii *animales*, alii *ſpirituales*. Prior ratio mihi probatur, quoniam daemones, non aliter atque homines, conſtare animo et corpore, quamuis tenuiore ac velut aërio, putabant, atque eos excellentiores quidem natura humana, at infra coeleſtes tamen mundanosque deos poſitos arbitrabantur.

2 ψυχὰς ἀνθρώπων] Quos Latini *Ma-*

Digitized by Google

θοὺς μὲν, τὰς ἀγαθὰς, [2] κακοὺς δὲ τὰς
φαύλας. Πλάτων δὲ, τὰ ἄλλα ἐπέχων, 3
καὶ αὐτὸς εἴς τε τὸν ἀγέννητον θεὸν, καὶ τοὺς
ὑπὸ τοῦ ἀγεννήτου εἰς κόσμον [3] τοῦ οὐρανοῦ
γεγονότας, τούς τε πλανήτας καὶ τοὺς ἀπλα-
νεῖς ἀστέρας καὶ εἰς Δαίμονας τέμνει. περὶ
ὧν Δαιμόνων αὐτὸς ἀπαξιῶν λέγειν, τοῖς
περὶ αὐτῶν εἰρηκόσιν προσέχειν ἀξιοῖ. πε- 4

2 *Suffr. Petri* legit κακοὺς δὲ τὰς κακὰς, propter ſimilem vocum ἀνταπόδωσιν, quod facere, praeter neceſſitatem, mihi videtur, ſiquidem de tali Antapodoſi noſter fortaſſe ne cogitauit quidem. 3 Sic *Bodl.* 1. et *Geſnerus* ex coni. reliqui τὸν οὐρανοῦ.

nes vocabant. Animas enim ſanctiores, vbi corporis expeditae vinculis eſſent, ad ſtellas, vnde eſſent delapſae, ſurſum reuerti putabant; ſceleratas vero in loca ſubterranea deſcendere, ſqualore atque caligine horrida. vid. CVDVVORTHI *Syſtema Cap.* IV. § 25.

Digitized by Google

ρὶ δὲ τῶν ἄλλων Δαιμόνων εἰπεῖν καὶ γνῶναι τὴν γένεσιν, μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς. πειςέον δὲ τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν, 4 ἐγγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, ὡς ἔφασαν, σαφῶς 5 γέ που τοὺς ἑαυτῶν προγόνους εἰδόσιν. ἀδύνατον οὖν θεῶν παισὶν ἀπιςεῖν, 6 κἂν περ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων λέγωσιν· ἀλλὰ ὡς οἰκεῖα 7 φασκόντων ἀπαγγέλλειν, ἑπομένους τῷ νόμῳ, πιςευτέον.

οὕτως

4 Plato *ed. Baſil.* ἐκγόνοις. 5 γέ τοι *Bodl.* 1. 2. *Aeton. Reg.* δέ που τοὺς τε αὐτῶν προγόνους *Plato.* 6 *Plato* καίπερ ἄνευ τε, et ſic *Bodl.* 1. 7 *Plato* φάσκουσιν, quod probo.

4 περὶ δὲ τῶν] Deſumta ſunt ex PLATONIS *Timaeo* edit. Baſil. p. 481. lin. 30, quam etiam in Lect. Var. ſequor.

4 ὡς ἔφασαν] At teſti, in propria cauſa, fides non eſt habenda.

4 ἑπομένους τῷ νόμῳ] Νόμος hic non no-

Digitized by Google

οὕτως οὖν κατ' ἐκείνους [8] καὶ ἡμῖν ἡ γένεσις 5
περὶ αὐτῶν τῶν θεῶν ἐχέτω καὶ λεγέσθω,
Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ παῖδες Ὠκεανός τε καὶ
Τηθὺς [9] ἐγεννήθησαν· τούτων δὲ Φόρκος
Κρόνος τε καὶ Ῥέα, καὶ ὅσοι ματὰ τούτων·
ἐκ δὲ Κρόνου τε καὶ Ῥέας, Ζεὺς, Ἥρα τε,
καὶ πάντες, [10] οὓς ἴσμεν πάντας ἀδελφοὺς
λεγομένους αὐτῶν· ἔτι τε τούτων ἄλλους ἐκ-
γόνους. ἄρ' οὖν ὁ τὸν ἀΐδιον νοῦν καὶ λόγῳ κα- 6
ταλαμβανόμενον περινοήσας θεὸν, καὶ τὰ
ἐπι-

8 *Plato* τὸ καὶ hoc loco omittit, et inſerit poſt περὶ. Pro αὐτῶν *Geſuerus* legit τούτων, quod habet *Bodl.* 1. *Aeton. edit. Platonis.* 9 *edit. Platonis* ἐγενέσθην. ἐκ τούτων. δὲ Φόρκυς τε καὶ Κρόνος καὶ. 10 ὅσους *ed. Plat.* Eadem poſt ἔτι τοὺς τούτων.

tat *legem*, ſed *conſuetudinem*, *morem*. Mos enim fert ac verum eſt, vt his, qui de rebus domeſticis verba faciunt, maiorem fidem habeamus, quam qui de alienis.

ἐπισυμβεβηκότα αὐτῷ [11] ἐξειπεῖν τὸ ὄντως ὂν, τὸ μονοφυὲς, τὸ ἀγαθὸν ἀπ' αὐτοῦ ἀποχεόμενον, ὅπερ ἐστὶν ἀλήθεια· καὶ περὶ πρώτης δυνάμεως· καὶ ὡς περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντα ἐστὶ, καὶ ἐκείνου ἕνεκεν πάντα, καὶ ἐκεῖνο αἴτιον πάντων, καὶ περὶ δύο καὶ τρία· δεύτερον δὲ περὶ τὰ δεύτερα, καὶ τρί-

τον

11 *Geſnerus* ἐξεῖπεν, recte, ſi quid video. Poſt *Suffr. Petri* in MSc. codice legit τὸ ἀϊδίως ὂν, quia ſupra dixerat τὸν ἀΐδιον νοῦν.

6 τὰ ἐπισυμβεβηκότα] Sunt *attributa* Dei. τὸ μονοφυὲς idem eſſe puto, quod αὐτοφυὲς, de quo LACTANTIVS *Inſt. Div. Lib.* I. *Cap.* 7.

6 δεύτερον δὲ] Videtur Deus, aut natura Dei *primum* eſſe et conſiderari circa ſubſtantias immortales, angelos et corpora coeleſtia, vt Platoni videtur: *deinde* ex immortali ſimul ac mortali natura miſtas, vt homines animo immortales, corpore mortales: *tertio* circa reliqua, quae vndiquaque mortalia ſunt.

Digitized by Google

του περὶ τὰ τρίτα· περὶ τῶν ἐκ τῶν αἰσθη- 7
τῶν γῆς τε καὶ ὐρανῦ λεγομένων γεγονέ-
ναι,)

vel, circa eſſentias et formas materiae expertes primum, deinde circa formas a materia inſeparabiles: tertio circa ipſam materiam. PLATO *in Timaeo*, de Deo mundi conditore ſic ſcribit: καὶ πάλιν ἐπὶ τὸν πρότερον κρατῆρα, ἐν ᾧ τὴν τῦ παντὸς ψυχὴν κεραννὺς ἔμισγε, τὰ τῶν πρόσθεν ὑπόλοιπα κατεχεῖτο μίσγων, τρόπον μέν τινα τὸν αὐτὸν, ἀκήρατα δὲ ὐκέτι κατὰ ταυτὰ ὡσαύτως, ἀλλὰ δεύτερα καὶ τρίτα. Ergo Deus, qui et ingenitus et incorruptibilis eſt, vnus et ipſa vnitas fuerit: *deinde* genita quidem, ſed incorruptibilia τὰ δύο dixerim: *tertio* genita ſimul et corruptibilia, τὰ τρία. Poſſem et ex Pythagorae Philoſophia aliquid de his numeris depromere, ſed properandum eſt. Hoc tantum addam, Deum etiam alio modo *primum* eſſe in ſe ipſo, τὸν ὑπερφυῆ, τὸν ὑπερύσιον, τὸν νῦ τε καὶ νοητῦ παντὸς ὑπέρτερον καὶ κρείττω, τὸν κατὰ πάντα ἄρρητον καὶ ἄπειρον: *ſecundo* ἐν τοῖς νοητοῖς: *tertio* ἐν τοῖς αἰσθητοῖς. Immenſa haec contemplatio eſt, neque humanae opis:

ναι,) μεῖζον, ἢ καθ' ἑαυτὸν, τἀληθὲς μα-
8 θεῖν ἐνόμισεν; ἢ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν; ἀλλ' ἐπεὶ
ἀδύνατον γεννᾷν καὶ ἀποκυΐσκεσθαι θεοὺς
ἐνόμισεν, ἑπομένων τοῖς γιγνομένοις τελῶν,
[12] καὶ τὸ τούτου ἀδυνατώτερον, μεταπεῖσαι
τοὺς πολλοὺς ἀβασανίστως τοὺς μύθους παρα-
δεχομένους· διὰ ταῦτα μεῖζον, ἢ καθ' ἑαυ-
τὸν, γνῶναι καὶ εἰπεῖν ἔφη περὶ τῆς τῶν
ἄλλων Δαιμόνων γενέσεως, οὔτε μαθεῖν, οὔ-
τε ἐξειπεῖν γεννᾶσθαι Θεοὺς [13] δυναμένους.
9 καὶ τὸ εἰρημένον αὐτῷ, [14] ὁ δὴ μέγας ἡ-
γεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεὺς, ἐλαύνων πτηνὸν
ἅρ-

12 *Geſnerus* mauult ἔτι. 13 *Geſnerus* legit δυνάμενος, quod et *Suſſi*. *Petri* placet. recte.
14 *Edit. Plat.* ὁ μὲν δὴ.

ſed, quae ad tertium vſque coelum rapiatur mentis. *Geſnerus.*

9 ὁ δὴ μέγας ἡγεμὼν] Vid. PLATONIS *Phaedrum* p. 202. *lin.* 52. edit. Baſil. Vn-

ἅρμα, πρῶτος πορεύεται διακοσμῶν πάντα καὶ ἐπιμελούμενος· τῷ δὲ ἕπεται ςρατιὰ Θεῶν τε καὶ Δαιμόνων· οὐκ ἐπὶ τοῦ ἀπὸ Κρόνȣ λεγομένȣ ἔχει Διός· ἔστι γὰρ ἐν τούτῳ ὄνομα τῷ ποιητῇ τῶν ὅλων. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Πλάτων, [15] ἑτέρῳ σημαντικῷ προ-

15 *Geſnerus* ἑτέρῳ γὰρ, quia poſt Πλάτων colon poſuerat, quod non eſt opus.

denam quaeſo didicit retulitque Plato, inquit IVSTINVS *in Paraenetico p.* 30. alato curru Iouem per coelum duci, niſi a Prophetarum hiſtoriis? quibus nouit de Cherubinis ita memoriae proditum: *Et a domo egreſſa eſt gloria Domini, et aſcendit ſuper Cherubin: et ſuſceperunt Cherubin alas ſuas, in quibus erant rotae. Ezech. Cap.*X. 18. 19. Non negauerim equidem, multa hauſiſſe ex ſacris literis gentiles; ſed hanc imaginem de Deo, cum tonat, curru inuehente, potuerunt etiam ex natura hauſiſſe, certe ex opinione vulgi, qua tonitrua putabantur ſtrepitus eſſe quadrigarum Iouis, conſ. HORATIVM *Carm.* I, 34.

προσειπεῖν αὐτὸν οὐκ ἔχων, τῷ δημώδει ὀνόματι, οὐχ ὡς ἰδίῳ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' εἰς σαφήνειαν, (ὅτι μὴ δυνατὸν εἰς πάντας φέρειν [16] κατὰ δύναμιν τὸν Θεὸν,) προσεχρήσατο ἐπικατηγορήσας τὸ μέγας, ἵνα διαστείλῃ τὸν οὐράνιον ἀπὸ τοῦ [17] χαμόθεν, τὸν ἀγέννητον ἀπὸ τοῦ γεννητοῦ, τοῦ νεωτέρου μὲν οὐρανοῦ καὶ γῆς, νεωτέρου δὲ [18] Κρητῶν, οἳ ἐξέκλεψαν αὐτὸν, μὴ ἀναι-

ρε-

16 *Geſnero* κατὰ δύναμιν videntur abundare, niſi addatur ἀνθρωπίνην. mihi ſecus videtur, vt ex loco *Minucii* patet. Sed idem rectius fortaſſe: *pro virili*, vel *pro dignitate*. 17 Ita *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* alii χαμάθεν. 18 *Meurſius* in *Creta*, rectius fortaſſe legit κουρητῶν, quia Curetibus furtim a Rhea Iupiter educandus eſt datus.

10 κατὰ δύναμιν] M. MINVCIVS FELIX *Octav. Cap.* XIX [illegible] *et inuenire diffic*[illegible] *incr*[illegible]*ibili poteſt* [illegible] *li-cu*[illegible]

ῥεθῆναι ὑπὸ τοῦ πατρός. Τί δαὶ δεῖ πρὸς XXII.
ὑμᾶς πάντα λόγον κεκινηκότας, ἢ ποιητῶν μνημονεύειν, ἢ καὶ ἑτέρας δόξας ἐξετάζειν, τοσοῦτον εἰπεῖν [1] ἔχοντι; [2] εἰ καὶ μὴ ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι ἕνα μὲν εἶναι ἐπεγίνωσκον Θεὸν· [3] περὶ δὲ τούτων, οἱ μὲν, ὡς περὶ Δαιμόνων, οἱ δὲ, ὡς περὶ ὕλης, οἱ δὲ, ὡς περὶ ἀνθρώπων γενομένων ἐφρόνουν· [4] ἡμεῖς τε ἂν εἰκότως ξενηλατούμεθα, διαιρετι-

1 *Suffr. Petri* legit ἔχοντας, et poſt ἐξετάζειν interrogandi notam delet. Ego malim ἔχοντα, ſcil. ἐμέ. 2 *Geſnerus* εἰ μὴ καί. 3 *Geſnero* placet περὶ δὲ τῶν ἄλλων. 4 *Geſnerus* legit ἡμεῖς γε ἄν, et ab initio εἰ καὶ οἱ ποιηταί. *H. Stephanus* praeterea ἐξενηλατούμεθα vel ξενηλατοίμεθα, vt ſenſus ſit: *merito nos reiiceremur.* Rechenbergio placet praeſens tempus, ſi legatur ἀνεικότως.

λόγον κεκινηκότας] *Qui omne*

ρετικῷ λόγῳ καὶ περὶ Θεοῦ καὶ ὕλης καὶ
περὶ τῆς τούτων αὐτῶν οὐσίας κεχρημένοι;
3 ὡς γὰρ Θεὸν φαμὲν, καὶ υἱὸν τὸν λόγον
αὐτοῦ, καὶ πνεῦμα ἅγιον, [5] ἑνούμενα μὲν
κατὰ δύναμιν, τὸν πατέρα, τὸν υἱὸν, τὸ
πνεῦμα (ὅτι νοῦς, λόγος, σοφία, υἱὸς τοῦ
πατρὸς· καὶ ἀπόῤῥοια, ὡς φῶς ἀπὸ πυ-
4 ρὸς, τὸ πνεῦμα) οὕτως καὶ ἑτέρας εἶναι δυ-

νά·

5 *Geſnerus* coni. τρία μὲν κατὰ δύναμιν, ἑνούμενα δὲ κατ' οὐσίαν, τὸν πατέρα etc. Bene ex ſyſtemate.

literarum genus verſaſtis. Locutio eſt affinis prouerbio: *omnem lapidem mouere.* περὶ δὲ τούτων ſcil. θεῶν νομιζομένων. τοσοῦτον *hoc tantum, nihil amplius.*

3 υἱὸς τοῦ πατρὸς] Pro τοῦ πατρὸς ὁ υἱός. Poſt καὶ ἀπόῤῥοια (αὐτοῦ ἐστιν) τὸ πνεῦμα, conf. *Cap.* X. 2. Caeterum ATHANASIVS, notante Rechenbergio, in Libro de Synodi Nicaenae decretis contra haereſin Aria-

νάμεις κατειλήμμεθα περὶ τὴν ὕλην ἐχούσας καὶ δι' αὐτῆς, μίαν μὲν, τὴν ἀντίθεον· οὐχ ὅτι ἀντιδοξοῦν τι ἐςὶ τῷ θεῷ, (ὡς τῇ φιλίᾳ τὸ νεῖκος, κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα, καὶ τῇ ἡμέρᾳ νὺξ, κατὰ τὰ φαινόμενα· ἐπεὶ κἂν εἰ ἀνθειςήκει τι τῷ θεῷ, ἐπαύσατο τοῦ εἶναι, λυθείσης αὐτοῦ, τῇ τοῦ θεοῦ δυνάμει καὶ ἰσχύϊ, τῆς συςάσεως) ἀλλ' ὅτι τῷ τοῦ θεοῦ ἀγαθῷ, ὃ κατὰ συμβε-

nam *T.* I. *Opp. edit. Paris. Graeco-Lat. f.* 259, propter peruerſum ſenſum haereticorum, ſic loqui nos prohibet, quia οὔτε ἀπορροὴ τοῦ ἀσωμάτου, οὔτ' ἐπιῤῥοή τις εἰς αὐτὸν γίνεται. Conf. eiusdem ἔκθεσιν τῆς πίς. *T.* I. *fol.* 240.

4 κατὰ τὰ φαινόμενα] ſcil. ἄςρα, ſecundum apparentiam aſtrorum, qua vel oriuntur, vel occidunt.

5 ὅτι τῷ τοῦ θεοῦ ἀγαθῷ] Haec verba copulanda ſunt cum ſequentibus ἐναντίον ἐςί. Spiritus nimirum materiae (Diabolus) non

βηκός ἐςιν αὐτῷ, καὶ συνυπάρχον, ὡς χρόα σώματι, ὃ ἄνευ ȣ̓κ ἔςιν (ȣ̓χ ὡς μέρȣς ὄν-
τος, ἀλλ' ὡς κατ' ἀνάγκην συνόντος παρακολȣθήματος ἡνωμένȣ καὶ συγκεχρωσμένȣ ὡς τῷ πυρὶ, ξανθῷ εἶναι, καὶ τῷ
6 αἰθέρι, κυανῷ) ἐναντίον ἐςὶ τὸ περὶ τὴν ὕλην ἔχον πνεῦμα, γενόμενον μὲν ὑπὸ τȣ̃ Θεȣ̃, καθὸ οἱ λοιποὶ ὑπ' αὐτȣ̃ γεγόνασιν ἄγγελοι, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ ὕλῃ καὶ τοῖς τῆς
7 ὕλης εἴδεσι [6] πιςευσάμενον διοίκησιν. τȣ̃το

γὰρ

6 *Geſnerus* paſſiue accipit, quod rarum eſt in aoriſtis mediis: ibidem pro τȣ̃το γὰρ legit καὶ γὰρ vel διὰ τȣ̃το γάρ. Ego διὰ per ellipſin ſubintellexerim.

ipſi Deo aduerſari valet, ſed tantum illius bonitati, quae κατὰ συμβεβηκός ἐςιν αὐτῷ, attributum eius eſt, conf. Cap. XXI. 6. Caeterum attributa diuina ab eius eſſentia nimium videtur diuellere. Qui enim diuinae bonitati reſiſtit, idem deo ipſi reſiſtere putatur. συγκεχρωσμένȣ eſt a συγχρώζω,

γὰρ ἡ τῶν ἀγγέλων σύστασις τῷ Θεῷ ἐπὶ προνοίᾳ γέγονε τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ διακεκοσμημένοις, ἵνα τὴν μὲν παντελικὴν καὶ γενικὴν ὁ Θεὸς τῶν ὅλων 7 πρόνοιαν, τὴν δὲ

7 Poſt πρόνοιαν *Geſnerus* deeſſe putat, ὑπέχη,

concoloro, *imbuo*, quod verbum ignorat Stephani Theſaurus.

6 πιστευσάμενον διοίκησιν.] Haec verba, ſi angelorum prouidentiam de ipſorum miniſterio exponas, nihil a ſacris literis alienum continent; ſed Athenagoras ea ex *Timaeo* Platonis deſumſiſſe videtur, qui vniverſalem mundi adminiſtrationem Deo ingenito, particularem vero diis iunioribus, daemonibus et ſideribus tribuit, v. SVFFR. PETRI *Comment. ad h. l. p.* 307. et THEODORETVM *Curat. Graec. Affect. Serm.* III.

7 τοῦτο γὰρ] h. e. διὰ τοῦτο. ἀγγέλων σύστασις γέγονε τῷ Θεῷ, h. e. ἄγγελοι συνέσταντο ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, conditi ſunt ad providentiam particularem obeundam.

7 ὁ Θεὸς τῶν ὅλων] Ordo verborum eſt:

ἐπὶ μέρους, οἱ ἐπ' αὐτοῖς ταχθέντες ἄγγε-
8 λοι· ὡς δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων αὐθαίρε-
τον καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν ἐχόντων,
(ἐπεὶ οὐκ ἂν οὔτ' ἐτιμᾶτε τοὺς ἀγαθοὺς, οὔτ'
ἐκολάζετε τοὺς πονηροὺς, εἰ μὴ ἐπ' αὐτοῖς
ἦν καὶ ἡ κακία καὶ ἡ ἀρετή.) καὶ οἱ μὲν,

σπου-

vel ἐπιμέληται, vel διοικῇ, vel aliud ſimile. Ibidem poſt τὴν δὲ addit τῶν, male, mea quidem ſententia. τὴν δὲ ἐπὶ μέρους ſcil. οὖσαν πρόνοιαν.

καὶ γενικὴν τῶν ὅλων πρόνοιαν ὁ θεὸς ſcil. ἔχῃ.

8 αὐθαίρετον τὴν ἀρετὴν] Geſnerus putat pleroſque veterum Graecorum nimium tribuere libertati arbitrii, idque ex male intellectis locis *Ioh.* 15, 5. 2 *Cor.* 3, 5. ita eſſe putat. Sed ſanus eſt Athenagoras. Neque enim bonum ipſum vel vires perficiendi bonum, homini tribuit, ſed tantum αὐθαιρεσίαν, electionem boni, et vſum virium diuinitus ſibi collatarum.

Digitized by Google

σπουδαῖοι περὶ ἃ πιστεύονται ὑφ᾽ ὑμῶν, οἱ
δὲ, ἄπιστοι εὑρίσκονται· καὶ τὸ κατὰ τοὺς ἀγ- 9
γέλους ἐν ὁμοίῳ καθέστηκεν· οἱ μὲν γὰρ ἄλ-
λοι αὐθαίρετοι δὴ, οἷοι γεγόνασιν ὑπὸ τοῦ
θεοῦ, ἔμειναν ἐφ᾽ οἷς αὐτοὺς ἐποίησεν καὶ
διέταξεν ὁ Θεός· οἱ δὲ ἐνύβρισαν, καὶ τῇ τῆς 10
οὐσίας ὑποστάσει καὶ τῇ ἀρχῇ, οὗτός τε ὁ τῆς
ὕλης καὶ τῶν ἐν αὐτῇ εἰδῶν ἄρχων, καὶ ἕ-

9 ἐν ὁμοίῳ] ſcil. τρόπῳ, *ſimiliter*. οἱ μὲν *quidam* ἔμειναν (ἐπ᾽ ἐκείνοις πράγμασι) ἐφ᾽ οἷς etc. perſtiterunt in iis rebus, ad quarum adminiſtrationem erant conditi. ὑπόστασις h. l. eſt *confidentia*, *audacia*. Nimium quantum enim naturae ſuae dignitati tribuebant, qua freti ἐνύβρισαν, *elatius, iniurioſius, ſe geſſerunt*. ἀρχὴ eſt concredita daemoni poteſtas in terram et res terrenas, v. *Epiſt. Iudae* v. 6.

10 οὗτός τε] *Iſte ſcilicet*. τῶν περὶ τὸ πρῶτον τοῦτο στερέωμα ſcil. ὄντων, vel ταχθέντων qui verſabantur in terra, qualis ab initio erat.

ναι,) μεῖζον, ἢ καθ' ἑαυτὸν, τἀληθὲς μα-
8 θεῖν ἐνόμισεν; ἢ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν; ἀλλ' ἐπεὶ
ἀδύνατον γεννᾷν καὶ ἀποκυΐσκεσθαι θεοὺς
ἐνόμισεν, ἑπομένων τοῖς γιγνομένοις τελῶν,
[12] καὶ τὸ τούτου ἀδυνατώτερον, μεταπεῖσαι
τοὺς πολλοὺς ἀβασανίστως τοὺς μύθους παρα-
δεχομένους· διὰ ταῦτα μεῖζον, ἢ καθ' ἑαυ-
τὸν, γνῶναι καὶ εἰπεῖν ἔφη περὶ τῆς τῶν
ἄλλων Δαιμόνων γενέσεως, οὔτε μαθεῖν, οὔ-
τε ἐξειπεῖν γεννᾶσθαι Θεοὺς [13] δυναμένους.
9 καὶ τὸ εἰρημένον αὐτῷ, [14] ὁ δὴ μέγας ἡ-
γεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεὺς, ἐλαύνων πτηνὸν
ἅρ-

12 *Geſnerus* mauult ἔτι. 13 *Geſnerus* legit δυνάμενος, quod et *Suffi. Petri* placet, recte.
14 *Edit. Plat.* ὁ μὲν δή.

ſed, quae ad tertium vſque coelum rapiatur mentis. *Geſnerus.*

9 ὁ δὴ μέγας ἡγεμὼν] Vid. PLATONIS *Phaedrum* p. 202. *lin.* 52. edit. Baſil. Vn-

ἅρμα, πρῶτος πορεύεται διακοσμῶν πάντα καὶ ἐπιμελούμενος· τῷ δὲ ἕπεται ϛρατιὰ Θεῶν τε καὶ Δαιμόνων· οὐκ ἐπὶ τοῦ ἀπὸ Κρόνȣ λεγομένȣ ἔχει Διός· ἔστι γὰρ ἐν τούτῳ ὄνομα τῷ ποιητῇ τῶν ὅλων. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Πλάτων, [15] ἑτέρῳ σημαντικῷ προ-

15 *Geſnerus* ἑτέρῳ γὰρ, quia poſt Πλάτων colon poſuerat, quod non eſt opus.

denam quaeſo didicit retulitque Plato, inquit IVSTINVS *in Paraenetico p.* 30. alato curru Iouem per coelum duci, niſi a Prophetarum hiſtoriis? quibus nouit de Cherubinis ita memoriae proditum: *Et a domo egreſſa eſt gloria Domini, et aſcendit ſuper Cherubin: et ſuſceperunt Cherubin alas ſuas, in quibus erant rotae. Ezech. Cap.* X. 18. 19. Non negauerim equidem, multa hauſiſſe ex ſacris literis gentiles; ſed hanc imaginem de Deo, cum tonat, curru inuehente, potuerunt etiam ex natura hauſiſſe, certe ex opinione vulgi, qua tonitrua putabantur ſtrepitus eſſe quadrigarum Iouis, conf. HORATIVM *Carm.* 1, 34.

προσειπεῖν αὐτὸν οὐκ ἔχων, τῷ δημώδει ὀνόματι, οὐχ ὡς ἰδίῳ τοῦ θεοῦ, ἀλλ' εἰς σαφήνειαν, (ὅτι μὴ δυνατὸν εἰς πάντας φέρειν [16] κατὰ δύναμιν τὸν θεὸν,) προσεχρήσατο ἐπικατηγορήσας τὸ μέγας, ἵνα διαστείλῃ τὸν οὐράνιον ἀπὸ τοῦ [17] χαμόθεν, τὸν ἀγέννητον ἀπὸ τοῦ γεννητοῦ, τοῦ νεωτέρȣ μὲν οὐρανοῦ καὶ γῆς, νεωτέρȣ δὲ [18] Κρητῶν, οἱ ἐξέκλεψαν αὐτὸν, μὴ ἀναιρε-

16 *Geſnero* κατὰ δύναμιν videntur abundare, niſi addatur ἀνθρωπίνην. mihi ſecus videtur, vt ex loco *Minucii* patet. Sed idem rectius fortaſſe: *pro virili*, vel *pro dignitate*. 17 Ita *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* alii χαμάθεν. 18 *Meurſius* in *Creta*, rectius fortaſſe legit κȣρητῶν, quia Curetibus furtim a Rhea Iupiter educandus eſt datus.

10 κατὰ δύναμιν] M. MINVCIVS FELIX *Octav.* *Cap.* XIX. 17: Plato *deum et inuenire difficile, prae nimia et incredibili poteſtate, et, quum inueneris, in publicum dicere, impoſſibile praefatur.*

ρεθῆναι ὑπὸ τῦ πατρός. Τί δαὶ δεῖ πρὸς XXII.
ὑμᾶς πάντα λόγον κεκινηκότας, ἢ ποιη-
τῶν μνημονεύειν, ἢ καὶ ἑτέρας δόξας ἐξε-
τάζειν, τοσῦτον εἰπεῖν [1] ἔχοντι; [2] εἰ καὶ
μὴ ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι ἕνα μὲν εἶναι ἐπ-
εγίνωσκον Θεόν· [3] περὶ δὲ τῦτων, οἱ μὲν,
ὡς περὶ Δαιμόνων, οἱ δὲ, ὡς περὶ ὕλης, οἱ
δὲ, ὡς περὶ ἀνθρώπων γενομένων ἐφρόνυν·
[4] ἡμεῖς τε ἂν εἰκότως ξενηλατύμεθα, διαι-
ρετι-

1 *Suffr. Petri* legit ἔχοντας, et poſt ἐξετάζειν interrogandi notam delet. Ego malim ἔχοντα, ſcil. ἐμέ. 2 *Geſnerus* εἰ μὴ καί. 3 *Geſnero* placet περὶ δὲ τῶν ἄλλων. 4 *Geſnerus* legit ἡμεῖς γε ἄν, et ab initio εἰ καὶ οἱ ποιηταί; *H. Stephanus* praeterea ἐξενηλατύμεθα vel ξενηλατοίμεθα, vt ſenſus ſit: *merito nos reiiceremur.* Rechenbergio placet praeſens tempus, ſi legatur ἀνεικότως.

1 πάντα λόγον κεκινηκότας] *Qui omne*

ρετικῷ λόγῳ καὶ περὶ θεοῦ καὶ ὕλης καὶ
περὶ τῆς τούτων αὐτῶν οὐσίας κεχρημένοι;
3 ὡς γὰρ Θεὸν φαμὲν, καὶ υἱὸν τὸν λόγον
αὐτοῦ, καὶ πνεῦμα ἅγιον, [5] ἑνούμενα μὲν
κατὰ δύναμιν, τὸν πατέρα, τὸν υἱὸν, τὸ
πνεῦμα (ὅτι νοῦς, λόγος, σοφία, υἱὸς τοῦ
πατρὸς· καὶ ἀπόῤῥοια, ὡς φῶς ἀπὸ πυ-
4 ρὸς, τὸ πνεῦμα) οὕτως καὶ ἑτέρας εἶναι δυ-
νά-

5 *Geſnerus* coni. τρία μὲν κατὰ δύναμιν, ἑνούμενα δὲ κατ' οὐσίαν, τὸν πατέρα etc. Bene ex ſyſtemate.

literarum genus verſaſtis. Locutio eſt affinis prouerbio: *omnem lapidem mouere.* περὶ δὲ τούτων ſcil. θεῶν νομιζομένων. τοσοῦτον *hoc tantum*, *nihil amplius.*

3 υἱὸς τοῦ πατρὸς] Pro τοῦ πατρὸς ὁ υἱός. Poſt καὶ ἀπόῤῥοια (αὐτοῦ ἐστιν) τὸ πνεῦμα, conf. *Cap.* X. 2. Caeterum ATHANASIVS, notante Rechenbergio, in Libro de Synodi Nicaenae decretis contra haereſin Aria-

νάμεις κατειλήμμεθα περὶ τὴν ὕλην ἐχȣ́σας καὶ δι αὐτῆς, μίαν μὲν, τὴν ἀντίθεον· ȣ̓χ ὅτι ἀντιδοξȣ͂ν τι ἐςὶ τῷ θεῷ, (ὡς τῇ φιλίᾳ τὸ νεῖκος, κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα, καὶ τῇ ἡμέρᾳ νὺξ, κατὰ τὰ φαινόμενα· ἐπεὶ κἂν εἰ ἀνθειςήκει τι τῷ θεῷ, ἐπαύσατο τȣ͂ εἶναι, λυθείσης αὐτȣ͂, τῇ τȣ͂ θεȣ͂ δυνάμει καὶ ἰσχύϊ, τῆς συςάσεως) ἀλλ᾽ ὅτι τῷ τȣ͂ θεȣ͂ ἀγαθῷ, ὃ κατὰ συμβε-

L 2 βη-

nam *T. I. Opp. edit. Paris. Graeco-Lat. f.* 259, propter peruerſum ſenſum haereticorum, ſic loqui nos prohibet, quia ȣ̓́τε ἀποῤῥοὴ τȣ͂ ἀσωμάτȣ, ȣ̓́τ᾽ ἐπιῤῥοή τις εἰς αὐτὸν γίνεται. Conf. eiusdem ἔκθεσιν τῆς πίς. *T.* I. *fol.* 240.

4 κατὰ τὰ φαινόμενα] ſcil. ἄςρα, ſecundum apparentiam aſtrorum, qua vel oriuntur, vel occidunt.

5 ὅτι τῷ τȣ͂ θεȣ͂ ἀγαθῷ] Haec verba copulanda ſunt cum ſequentibus ἐναντίον ἐςὶ. Spiritus nimirum materiae (Diabolus) non

βηκός ἐςιν αὐτῷ, καὶ συνυπάρχον, ὡς χρόα σώματι, οὗ ἄνευ οὐκ ἔςιν (οὐχ ὡς μέρους ὄντος, ἀλλ' ὡς κατ' ἀνάγκην συνόντος παρακολουθήματος ἡνωμένου καὶ συγκεχρωσμένου ὡς τῷ πυρὶ, ξανθῷ εἶναι, καὶ τῷ
6 αἰθέρι, κυανῷ) ἐναντίον ἐςὶ τὸ περὶ τὴν ὕ-
λην ἔχον πνεῦμα, γενόμενον μὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθὸ οἱ λοιποὶ ὑπ' αὐτοῦ γεγόνασιν ἄγγελοι, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ ὕλῃ καὶ τοῖς τῆς
7 ὕλης εἴδεσι [6] πιςευσάμενον διοίκησιν. τοῦτο γὰρ

6 *Geſnerus* paſſiue accipit, quod rarum eſt in aoriſtis mediis: ibidem pro τοῦτο γὰρ legit καὶ γὰρ vel διὰ τοῦτο γάρ. Ego διὰ per ellipſin ſubintellexerim.

ipſi Deo aduerſari valet, ſed tantum illius bonitati, quae κατὰ συμβεβηκός ἐςιν αὐτῷ, attributum eius eſt, conf. Cap. XXI. 6. Caeterum attributa diuina ab eius eſſentia nimium videtur diuellere. Qui enim diuinae bonitati reſiſtit, idem deo ipſi reſiſtere putatur. συγκεχρωσμένου eſt a συγχρώζω,

Digitized by Google

γὰρ ἡ τῶν ἀγγέλων σύστασις τῷ Θεῷ ἐπὶ προνοίᾳ γέγονε τοῖς ὑπ' αὐτοῦ διακεκοσμημένοις, ἵνα τὴν μὲν παντελικὴν καὶ γενικὴν ὁ Θεὸς τῶν ὅλων 7 πρόνοιαν, τὴν δὲ

7 Poſt πρόνοιαν Geſnerus deeſſe putat, ὑπέχει, concoloro, *imbuo*, quod verbum ignorat Stephani Theſaurus.

6 πιστευσάμενον διοίκησιν.] Haec verba, ſi angelorum prouidentiam de ipſorum miniſterio exponas, nihil a ſacris literis alienum continent; ſed Athenagoras ea ex *Timaeo* Platonis deſumſiſſe videtur, qui vniverſalem mundi adminiſtrationem Deo ingenito, particularem vero diis iunioribus, daemonibus et ſideribus tribuit, v. SVFFR. PETRI *Comment. ad h. l. p.* 307. et THEODORETVM *Curat. Graec. Affect. Serm.* III.

7 τοῦτο γὰρ] h. e. διὰ τοῦτο. ἀγγέλων σύστασις γέγονε τῷ Θεῷ, h. e. ἄγγελοι συνίσταντο ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, conditi ſunt ad providentiam particularem obeundam.

7 ὁ Θεὸς τῶν ὅλων] Ordo verborum eſt:

Digitized by Google

ἐπὶ μέρους, οἱ ἐπ' αὐτοῖς ταχθέντες ἄγγε-
8 λοι· ὡς δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων αὐθαίρε-
τον καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν ἐχόντων,
(ἐπεὶ οὐκ ἂν οὔτ' ἐτιμᾶτε τοὺς ἀγαθοὺς, οὔτ'
ἐκολάζετε τοὺς πονηροὺς, εἰ μὴ ἐπ' αὐτοῖς
ἦν καὶ ἡ κακία καὶ ἡ ἀρετή.) καὶ οἱ μὲν,

σπου-

vel ἐπιμέληται, vel διοικῇ, vel aliud ſimile. Ibidem poſt τὴν δὲ addit τῶν, male, mea quidem ſententia. τὴν δὲ ἐπὶ μέρους ſcil. οὖσαν πρόνοιαν.

καὶ γενικὴν τῶν ὅλων πρόνοιαν ὁ θεὸς ſcil. ἔχει.

8 αὐθαίρετον τὴν ἀρετὴν] Geſnerus putat pleroſque veterum Graecorum nimium tribuere libertati arbitrii, idque ex male intellectis locis *Ioh.* 15, 5. 2 *Cor.* 3, 5. ita eſſe putat. Sed ſanus eſt Athenagoras. Neque enim bonum ipſum vel vires perficiendi bonum, homini tribuit, ſed tantum αὐθαιρεσίαν, electionem boni, et vſum virium diuinitus ſibi collatarum.

σπουδαῖοι περὶ ἃ πιστεύονται ὑφ' ὑμῶν, οἱ δὲ, ἄπιστοι εὑρίσκονται· καὶ τὸ κατὰ τοὺς ἀγ- 9
γέλους ἐν ὁμοίῳ καθέστηκεν· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι αὐθαίρετοι δὴ, οἷοι γεγόνασιν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἔμειναν ἐφ' οἷς αὐτοὺς ἐποίησεν καὶ διέταξεν ὁ Θεός· οἱ δὲ ἐνύβρισαν, καὶ τῇ τῆς 10
οὐσίας ὑποστάσει καὶ τῇ ἀρχῇ, οὗτός τε ὁ τῆς ὕλης καὶ τῶν ἐν αὐτῇ εἰδῶν ἄρχων, καὶ ἕ-

L 4 τε·

9 ἐν ὁμοίῳ] ſcil. τρόπῳ, *ſimiliter*. οἱ μὲν *quidam* ἔμειναν (ἐπ' ἐκείνοις πράγμασι) ἐφ' οἷς etc. perſtiterunt in iis rebus, ad quarum adminiſtrationem erant conditi. ὑπόστασις h. l. eſt *confidentia*, *audacia*. Nimium quantum enim naturae ſuae dignitati tribuebant, qua freti ἐνύβρισαν, *elatius, iniurioſius, ſe geſſerunt.* ἀρχὴ eſt concredita daemoni poteſtas in terram et res terrenas, v. *Epiſt. Iudae* v. 6.

10 οὗτός τε] *Iſte ſcilicet.* τῶν περὶ τὸ πρῶτον τοῦτο στερέωμα ſcil. ὄντων, vel ταχθέντων qui verſabantur in terra, qualis ab initio erat.

τεροι τῶν περὶ τὸ πρῶτον τοῦτο στερέωμα·
11 (ἴστε δὲ μηδὲν ἡμᾶς ἀμάρτυρον λέγειν, ἃ δὲ
τοῖς προφήταις ἐκπεφώνηται, μηνύειν) ἐ-
κεῖνοι μὲν, εἰς ἐπιθυμίαν πεσόντες παρθέ-
12 νων, καὶ ἥττους σαρκὸς εὑρεθέντες· οὗτος δὲ,
ἀμελήσας, καὶ πονηρὸς περὶ τὴν τῶν πεπι-
στευμένων γενόμενος διοίκησιν. ἐκ μὲν οὖν τῶν
περὶ τὰς παρθένους ἐχόντων, οἱ καλούμενοι
13 ἐγεννήθησαν Γίγαντες· (εἰ δέ τις, ἐκ μέρους,
εἴρηται περὶ τῶν Γιγάντων καὶ ποιηταῖς
λόγος, μὴ θαυμάσητε, τῆς κοσμικῆς [8] σο-
φί-

8 Ita *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* caeteri omittunt καὶ θεολογικῆς, quae omiſſio *Geſnerum* induxit, vt mallet διαλλαττούσης τῆς θείας, vel προφητικῆς.

12 ἐκ μὲν οὖν τῶν] ſcil. ἀγγέλων. Male intellexerunt Patres loca *Eſa.* XIV. 12. *Geneſ.* VI. 2, quum *filii dei* non ſint angeli, ſed poſteri *Sethi;* quemadmodum *filiae hominum* ſunt *poſteri Caini.* Symmachus

Digitized by Google

φίας καὶ θεολογικῆς, (ὅσον ἀλήθεια πιθανοῦ διαφέρει,) διαλλαττουσῶν, καὶ τῆς μὲν, οὔσης ἐπουρανίου, τῆς δὲ, ἐπιγείου. καὶ 14
κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ὕλης,

9 Ἴσμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα.)

L 5 οὗτοι

9 *Homer. Odyſſ.* τ, 203. ἴσκεν. *Heſiodus Theog.* v. 27: ἴδμεν.

enim *Geneſ.* VI. 2. vertit υἱοὶ τῶν δυναστευόντων, et v. 4. הנפלים Alexandrini et Theodotion vertunt γίγαντες; Symmachus vero οἱ βίαιοι, et Aquila οἱ ἐπιπίπτοντες h. e. *latrones*, *graſſatores*.

13 διαλλαττουσῶν] Quia ad vtrumque et κοσμικῆς σοφίας et θεολογικῆς pertinet, ideo in numero plurali effertur.

14 κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ὕλης] Quem Paulus *Epheſ* 2, 2. ἄρχοντα τῆς ἀέρος, eum Athenagoras, iuxta placita philoſophiae Platonicae, *principem materiae* vocat.

Digitized by Google

οὗτοι τοίνυν οἱ ἄγγελοι οἱ ἐκπεσόντες τῶν οὐρανῶν, περὶ τὸν ἀέρα ἔχοντες καὶ τὴν γῆν, οὐκέτι εἰς τὰ ὑπερουράνια ὑπερκύψαι δυνάμενοι· καὶ αἱ τῶν Γιγάντων ψυχαὶ, οἱ περὶ τὸν κόσμον εἰσὶ πλανώμενοι Δαίμονες, ὁμοίας κινήσεις, οἱ μὲν αἷς ἔλαβον συστάσεσιν

οἱ

15 *γιγάντων ψυχαὶ*] Conſtrue, *δαίμονες εἰσὶ, οἱ περὶ τὸν κόσμον πλανώμενοι*. Ab *angelis*, qui coelo exciderunt, et nunc circa aërem verſantur, diſtinguit *gigantes*, qui mundum oberrent. Vtrumque genus communi *daemonum* nomine appellat, vtrisque ſtudium nocendi, ſed pro cuiusque ratione cupiditatis vel conſtitutionis ſuae diuerſum. Sequitur et hic Platonicos, niſi quod iſti daemonas *non genitos* ſtatuebant, ſed quaſi defluxus quosdam atque emanationes primae cauſae; Athenagoras vero diſerte eos progenitos et creatos eſſe affirmat, v. §. 4. huius capitis. Conf. EVSEBIVS *Praep. Euang. Libr.* XIII. *Cap.* 9.

15 *ὁμοίας κινήσεις ποιούμενοι*] *κινήσεις* ſunt motus, actiones, quas daemones edunt.

Digitized by Google

[10] οἱ Δαίμονες, οἱ δὲ αἷς ἔσχον ἐπιθυμίαις οἱ ἄγγελοι, ποιούμενοι. ὁ δὲ τῆς ὕλης ἄρ- 16
χων, ὡς ἔϛιν ἐξ αὐτῶν τῶν γινομένων ἰδεῖν, ἐναντία τῷ ἀγαθῷ τοῦ θεοῦ ἐπιτροπεύει καὶ διοικεῖ.

Πολλάκι μοι πραπίδων διῆλθε φροντίς,
Εἴτε τύχα εἴτε Δαίμων τὰ βιότια κραίνει;
Παρά τ' ἐλπίδα καὶ παρὰ δίκαν
Τοὺς μὲν ἀπ' οἴκων [11] ἀναπίπτοντας
Ἄτερ βίου, τοὺς δ' εὐτυχοῦντας ἄγει.

Τὸ

10 *Suffr. Petri* in MS. legit γίγαντες, quod et ſenſus ipſe flagitat et *Geſnerus* admonuit. 11 *Geſnerus* καταπίπτοντας, vel ἀποπίπτοντας ἄτερ θεοῦ. Vulgo: δ' ἐναπίπτοντας ἀτὰρ θεοῦ, τοὺς δὲ εὐτυχοῦντας.

οἱ μὲν οἱ δαίμονες (ἐπὶ ταῖς) συϛάσεσιν, αἷς ἔλαβον ſc. a parentibus; οἱ δὲ οἱ ἀγγε-

Digitized by Google

17 τὸ παρ' ἐλπίδα καὶ δίκην εὖ πράττειν ἢ κακῶς ἐν ἀφασίᾳ τὸν Εὐριπίδην ἐποίησε, τίνος ἡ τοιαύτη τῶν περιγείων διοίκησις, ἐν ᾗ εἴποι τὶς ἂν,

> Πῶς οὖν τάδ' εἰσορῶντες, ἢ θεῶν γένος
> Εἶναι λέγωμεν, ἢ νόμοισι χρώμεθα;

18 τοῦτο καὶ τὸν Ἀριστοτέλη ἀπρονόητα εἰπεῖν τὰ κατωτέρω τοῦ οὐρανοῦ ἐποίησε. καί τοι

τῆς

λοι (ἐπὶ ταῖς) ἐπιθυμίαις αἷς ἔσχον ſc. in priſtino ſtatu. Similem articuli αἱ reduplicationem habes *Cap.* XXIII. 1.

18 τὸν Ἀριστοτέλη] Putauit ARISTOTELES, *de Mundo Cap.* VI. prouidentiam extendi vſque ad ſphaeram lunarem: terram vero et terrena omnia, vtpote inferiora et a Deo longius remota, fortunae et caſui obnoxia eſſe. EVSEBIVS *Praep. Euang.* XIII. 7. exiſtimat: Ariſtotelem, illo Pſalmo deceptum, ita ſtatuiſſe: *Domine in coelo miſericordia tua et veritas tua vſque ad nubes.* Sed vnde probabitur, Ariſtotelem legiſſe Pſalmos?

τῆς ἀϊδίου ἐπίσης ἡμῖν μενούσης προνοίας τοῦ θεοῦ

Ἡ γῆ δὲ, ἀνάγκῃ κἂν θέλῃ, κἂν μὴ θέλῃ,

[12] Φύουσαν ὅιαν τάμὰ πιαίνει βοτά·

τῆς δ' ἐπὶ μέρους, πρὸς ἀλήθειαν οὐ πρὸς 19
δόξαν, χωρούσης ἐπὶ τοὺς ἀξίους καὶ τῶν λοι-
πῶν, [13] κατὰ τὸν κοινὸν συστάσεως νόμον,
[14] λόγου προνουμένων. ἀλλ' ἐπεὶ αἱ ἀπὸ τοῦ- 20
ναντίου πνεύματος δαιμονικαὶ κινήσεις καὶ
ἐνέργειαι τὰς ἀτάκτους ταύτας ἐπιφορὰς
παρέχουσιν· ἤδη καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλον
ἄλλως καὶ καθ' ἕνα καὶ κατὰ ἔθνη, μερι-
κῶς

12 *Geſnerus* Φύουσα ποίαν, recte, pro πόαν 13 κατὰ τὸ *Bodl.* 1. *Aeton.* νόμῳ *Bodl.* 1. 2. *Aeton. Reg.* 14 *Geſnerus* λόγῳ. in λόγου deeſt μετά.

19 ἐπὶ τοὺς ἀξίους] *ad digniſſimum quemque e caeteris* etc.

κᾶς καὶ κοινῶς, κατὰ τὸν τῆς ὕλης λόγον
καὶ τῆς πρὸς τὰ θεῖα συμπαθείας, ἔνδο-
21 θεν καὶ ἔξωθεν κινοῦσαι· διὰ τοῦτό τινες, ὧν
δόξαι οὐ μικραί, ἐνόμισαν, οὐ τάξει τινὶ τὸ
πᾶν τοῦτο συνεστάναι, ἀλλ' ἀλόγῳ τύχῃ ἄ-
γεσθαι καὶ φέρεσθαι· οὐκ εἰδότες ὅτι τῶν
μὲν περὶ τὴν τοῦ παντὸς κόσμου σύστασιν,
οὐδὲν ἄτακτον οὐδὲ ἀπημελημένον, ἀλλ' ἕκα-
στον αὐτῶν γεγονὸς λόγῳ· διὸ οὐδὲ τὴν ὡρι-
22 σμένην ἐπ' αὐτοῖς παραβαίνουσι τάξιν. ὁ δὲ
ἄνθρωπος, κατὰ μὲν τὸν πεποιηκότα, καὶ
αὐτὸς εὐτάκτως ἔχει, καὶ τῇ κατὰ τὴν
γένεσιν φύσει, ἕνα καὶ κοινὸν ἐπεχούσῃ λό-
γον, καὶ τῇ κατὰ τὴν πλάσιν διαθέσει, οὐ
παραβαινούσῃ τὸν ἐπ' αὐτῇ νόμον, καὶ
τῷ τοῦ βίου τέλει, ἴσῳ καὶ κοινῷ μένοντι·
23 κατὰ δὲ τὸν ἴδιον ἑαυτῷ λόγον, [καὶ τὴν

τοῦ

20 κινοῦσαι] Pertinet ad ſubiectum δαιμονικαὶ κινήσεις.

23 κατὰ δὲ τὸν ἴδιον ἑαυτῷ λόγον] Duas

Digitized by Google

τοῦ ἐπέχοντος ἄρχοντος, καὶ τῶν παρακο-
λουθούντων Δαιμόνων ἐνέργειαν, ἄλλος ἄλ-
λως φέρεται καὶ κινεῖται, κοινὸν πάντες
τὸν ἐν αὑτοῖς ἔχοντες λογισμόν. καὶ οἱ 24
μὲν περὶ τὰ εἴδωλα αὐτοὺς ἕλκοντες, οἱ
δαίμονές εἰσιν οἱ προειρημένοι, οἱ προστε-
τηκότες τῷ ἀπὸ τῶν ἱερείων αἵματι, καὶ
ταῦτα περιλιχμώμενοι· οἱ δὲ τοῖς πολλοῖς 25
ἀρέ-

reddit cauſas, cur communis omnibus hominibus ratiocinandi vis et intelligentia in diuerſis hominibus varia ſit ac diuerſa. altera eſt *propria cuiuis homini ingenii natura atque indoles*; altera *ſuggeſtiones et molitiones daemonum*. ἄρχων ἐπέχων eſt *princeps imperans*, conſ. *Cap.* VII. 4. ἔχοντες, *quamuis habent*.

24 ἕλκοντες] Patres eccleſiaſtici idololatriae auctores paſſim faciunt daemones, a quibus homines ad idola abſtraherentur, et ad ſui cultum cogerentur, vid. MINVCII FELICIS *Octav. Cap.* XXVII. 3. De λιχνείᾳ Daemonum, v. eundem ibidem.

ἀρέσκοντες θεοὶ, καὶ ταῖς εἰκόσιν ἐπονομα-
ζόμενοι, ὡς ἔστιν ἐκ τῆς κατ' αὐτοὺς ἱστορίας
XXIII. εἰδέναι, ἄνθρωποι γεγόνασιν. Καὶ τοὺς μὲν
Δαίμονας εἶναι τοὺς ἐπιβατεύοντας τοῖς ὀνόμασι, πίστις ἡ ἑκάστου αὐτῶν ἐνέργεια. οἱ μὲν γὰρ ἀποτέμνουσι τὰ αἰδοῖα, οἱ περὶ τὴν Ῥέαν· οἱ δὲ ἐγκόπτουσιν ἢ ἐντέμνουσιν, οἱ

25 ἄνθρωποι γεγόνασιν] Locus Communis ſaepe a Patribus tractatus, quod homines fuerint, quos pro diis gentes coluerint.

1 τοῖς ὀνόμασι] ſcil. τῶν ἀνθρώπων, qui ſub his humanis nominibus latent.

1 οἱ περὶ τὴν Ῥέαν] De Gallis Cybeles ſacerdotibus loquitur, quibus id moris erat, vt in ſacrificiis ſibi virilia praeciderent. v. Interpretes ad LACTANTIVM I, 21. et MINVCII FELICIS *Octav.* XXI. 12.

1 ἐντέμνουσι] *ſacrificant.* Deeſt accuſatiuus *victimas humanas.* De *Diana* quidem *Taurica* res eſt notiſſima ex MINVCII FELICIS *Cap.* 30, 4. et aliis. Sed par-

οἱ περὶ τὴν Ἄρτεμιν· καὶ ἡ μὲν ἐν Ταύ-
ροις, φονεύει τοὺς ξένους. ἐῶ γὰρ, τοὺς ταῖς 2
μαχαίραις καὶ τοῖς ἀστραγάλοις αἰκιζομέ-
νους αὐτούς. λέγειν καὶ ὅσα εἴδη δαιμόνων.
οὐ γὰρ θεοῦ κινεῖν ἐπὶ τὰ παρὰ φύσιν·

Ὀ-

ticula ἡ μὲν ἐν Ταύροις, videtur aliam poſt ſe requirere ἡ δὲ, ſub qua, ſine dubio, *Dianam* intelligit *Aricinam* ſeu *Nemorenſem*, cuius ſacerdos *Rex* dicebatur *Nemorenſis*, et erat ſeruus aliquis fugitiuus, qui tamdiu ſacerdotio praeerat, donec a fugitiuo alio fortiore interficeretur, vid. OVIDII *Faſt.* III. 271.

2 τοῖς ἀστραγάλοις] Aſtragali quid ſint, notum eſt. Sed ita dicuntur etiam *flagella nodata*, quia flagris implicare ſolebant eiusmodi oſſicula, ad duriores incutiendas plagas. Quod cum noſter ridet in gentilibus; quid idem faceret, ſi, inter Pontificios ipſos, videret, qui, vt ſanctitatis famam mererentur, vſque ad ſanguinem tergum et brachia caederent? Locus ſequens ex *Euripide* in edit. Oxon. allegatur.

M

Digitized by Google

Ὅταν δ' ὁ Δαίμων ἀνδρὶ πορσύνῃ
κακὰ,
Τὸν νοῦν ἔβλαψε πρῶτον. — —

ὁ δὲ Θεὸς, τελείως ἀγαθὸς ὢν, ἀϊδίως ἀ-
3 γαθοποιός ἐστιν. τοῦ τοίνυν ἄλλους μὲν εἶ-
ναι τοὺς ἐνεργοῦντας [1] ἐφ' ἑτέρων δὲ ἀνίστα-
σθαι τὰς εἰκόνας, ἐκεῖνο μέγιστον τεκμήριον
Τρωὰς καὶ [2] Πάριον· ἡ μὲν, [3] Νερυλλίνου
εἰκό-

1 *Geſner.* coni. ἐφ' ἑτέροις. Sic enim aliquoties hanc praepoſitionem cum datiuo conſtruit Athenagoras, hoc ſenſu: *in alicuius honorem.* 2 Πάριν *Bodl.* 1. *Aeton.* quaſi *Paris* intelligatur, ſed male. *Parium* fuit ciuitas Aſiae, in regione Myſiae. 3 Hoc vocabulum diuerſimode ſcribitur Νερωλλὶν, νευριλλὶν, νεριλλίνου.

3 Νερυλλίνου] De hoc nihil conſtat. Notiſſimus vero Alexander ſiue Paris: Proteus intelligitur non Deus ille marinus, Neptuni filius, ſed philoſophus quidam Cynicus, ſua

Digitized by Google

εἰκόνας ἔχει, ὃς ἀνὴρ τῶν καθ' ἡμᾶς· τὸ
δὲ Πάριον, Ἀλεξάνδρου καὶ Πρωτέως. τοῦ
Ἀλεξάνδρου ἔτι ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς καὶ ὁ τά-
φος καὶ ἡ εἰκών. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἀνδρι- 4
άντες τοῦ Νερυλλίνου κόσμημά εἰσι δημόσι-
ον (εἴπερ καὶ τούτοις κοσμεῖται πόλις) εἷς
δὲ αὐτῶν καὶ χρηματίζειν καὶ ἰᾶσθαι νο-
σοῦντας νομίζεται· καὶ θύουσί τε 4 δι' αὐ-
τά, καὶ χρυσῷ περιαλείφουσι καὶ στεφα-
νοῦσι τὸν ἀνδριάντα οἱ Τρωαδεῖς. ὁ δὲ τοῦ 5
Ἀλεξάνδρου, καὶ ὁ τοῦ Πρωτέως (τοῦτον δ'

4 δι' αὐτὸν *Dechair.* Non puto. *propter ea* eſt, propter oracula et morborum ſanationem.

ambitione perditus, §. 5, de quo LVCIANVS *in morte Peregrini* p. 775.

4 χρυσῷ περιαλείφουσι] Notetur ritus inaurandi imagines deorum. De ritu coronandi imagines et ſtatuas MINVCIVS FELIX *Octav.* *Cap.* III. 1.

οὐκ ἀγνοεῖτε ῥίψαντα ἑαυτὸν εἰς τὸ πῦρ περὶ τὴν ὀλυμπίαν,) ὁ μὲν καὶ αὐτὸς λέγεται χρηματίζειν· τῷ δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου

(Δύσπαρι, εἶδος ἄριστε, γυναιμανὲς —)

δημοτελεῖς ἄγονται θυσίαι καὶ ἑορταί, ὡς
6 ἐπηκόῳ θεῷ. πότερον οὖν ὁ Νερυλλῖνος καὶ ὁ Πρωτεὺς, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος εἰσὶν οἱ ταῦτα ἐνεργοῦντες περὶ τὰ ἀγάλματα, ἢ τῆς ὕλης ἡ σύστασις; ἀλλ' ἡ μὲν ὕλη, χαλκός ἐστιν· τί δαὶ χαλκὸς δύναται καθ' αὑτόν; ὃν μεταποιῆσαι πάλιν εἰς ἕτερον σχῆμα ἔξεστιν, ὡς τὸν ποδονιπτῆρα ὁ παρὰ τῷ
7 Ἡροδότῳ Ἄμασις. ὁ δὲ Νερυλλῖνος καὶ ὁ Πρω-

5 δύσπαρι] Ex Homeri *Iliad.* Γ. 39.

6 Ἄμασις] Habet Hiſtoriam HERODOTVS *Libr.* II. *Cap.* 163. Et fecit Amaſis animo fortaſſe non profano; ſed vt doceret, ſibi, quamuis homini plebeio, nunc, poſtquam rex eſſet factus, iuſtum deberi honorem.

Πρωτεὺς καὶ ὁ Ἀλέξανδρος τί πλέον τοῖς νοσοῦσιν; ἃ γὰρ ἡ εἰκὼν λέγεται νῦν ἐνεργεῖν, ἐνεργεῖ καὶ ζῶντος καὶ νοσοῦντος Νερυλλίνου. τί οὖν; πρῶτα μὲν αἱ τῆς ψυχῆς ἄλο- 8
γοι καὶ ἰνδαλματώδεις περὶ τὰς δόξας κινήσεις, ἄλλοτε ἄλλα εἴδωλα, τὰ μὲν ἀπὸ τῆς ὕλης ἕλκουσι, τὰ δὲ αὐταῖς ἀναπλάττουσι καὶ κυοῦσι· πάσχει δὲ τοῦτο ψυχὴ μά- 9
λιστα τοῦ ὑλικοῦ προσλαβοῦσα καὶ [5] ἐπι-

 συγκρα-

5 *Bodl.* 1. 2. ἐπισυγκαθεῖσα.

8 Πρῶτα μὲν] Quam Athenagoras hic cauſam allegat, ea mera ſunt hominis Platonizantis ſomnia. εἴδωλα ſunt *imagines*, quas ſibi mens imprimit. Quae, ſi a materia externa, per inſtrumenta ſenſuum, invehuntur *idea* efficiunt; quas autem ope, phantaſiae, ſibi ipſa progignit, *viſa* et *ſpecies* dicuntur.

9 ὑλικοῦ πνεύματος] Ex mente Platonicorum, quibus πνεῦμα vehiculum eſt ψυχῆς

συγκραθεῖσα πνεύματος, οὐ πρὸς τὰ οὐράνια καὶ τὸν τούτων ποιητὴν, ἀλλὰ κάτω πρὸς τὰ ἐπίγεια βλέπουσα, καθολικῶς [6] εἰς γῆν, ὡς μόνον αἷμα καὶ σάρξ, οὐκέτι πνεῦμα κα-
10 θαρὸν [7] γιγνομένη. ἀφ᾽ οὗν ἄλογοι αὗται καὶ ἰνδαλματώδεις τῆς ψυχῆς κινήσεις, εἰδωλομα-
11 νεῖς ἀποτίκτουσι φαντασίας· ὅταν δὲ ἁπαλὴ καὶ εὐάγωγος ψυχὴ, ἀνήκοος μὲν καὶ ἄπειρος λόγων ἐῤῥωμένων, ἀθεώρητος δὲ τοῦ ἀληθοῦς, ἀπερινόητος δὲ τοῦ πατρὸς καὶ ποιητοῦ

τῶν

6 *Dechair* leg. καὶ εἰς γῆν, nihil opus, deeſt δὲ, vt ſenſus ſit: καθολικῶς δὲ εἰς γῆν. 7 *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* γιγνόμενον, non male, vt referatur ad πνεῦμα.

ſiue animae, idque vel ita tenue atque exile (πνεῦμα καθαρὸν), vt vmbrae potius, quam corpori adſimiletur; vel craſſius (ὑλικὸν), prout plus vel minus, ex admixtione materiae, habet. Hoc qui onerantur, ii a coeleſtibus ad terreſtria degrauantur.

τῶν ὅλων, ἐναποσφραγίσηται ψευδεῖς περὶ
αὐτῆς δόξας· οἱ περὶ τὴν ὕλην δαίμονες 12
λίχνοι περὶ τὰς κνίσσας καὶ τὸ τῶν ἱερείων
αἷμα ὄντες, ἀπατηλοὶ δὲ ἀνθρώπων, προσ-
λαβόντες τὰς ψευδοδόξους ταύτας τῶν πολ-
λῶν τῆς ψυχῆς κινήσεις, φαντασίας αὐτοῖς,
ὡς ἀπὸ τῶν εἰδώλων καὶ ἀγαλμάτων, ἐπι-
βατεύοντες αὐτῶν, 8 τοῖς νοήμασιν εἰσρεῖν
παρέχουσι· καὶ ὅσα καθ' αὐτήν, ὡς ἀθάνα- 13
τος οὖσα, λογικῶς κινεῖται ψυχή, ἢ προμη-
νύουσα τὰ μέλλοντα, ἢ θεραπεύουσα τὰ ἐνε-
στηκότα, τούτων τὴν δόξαν καρποῦνται οἱ δαί-
μονες. Ἀναγκαῖον δὲ ἴσως, κατὰ τὰ προει- XXIV
ρημένα, περὶ τῶν ὀνομάτων ὀλίγα εἰπεῖν.

8 *Geſnerus* legit τοῖς ὀνόμασιν propter locum cap. 20, 2. Ego, mutata interpunctione, locum ſtudui ſanare.

12 ἐπιβατεύοντες αὐτῶν] ſubint. ἀγαλμάτων h. e. ſub imaginibus deliteſcunt.

2 Ἡρόδοτος μὲν οὖν καὶ Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Φιλίππου, ἐν τῇ πρὸς τὴν μητέρα ἐπιστολῇ, (ἑκάτεροι δὲ ἐν τῇ Ἡλιουπόλει καὶ Μέμφι καὶ Θήβαις, εἰς λόγους τοῖς ἱερεῦσιν ἀφῖχθαι λέγονται,) φασὶ παρ' ἐκείνων, ἀνθρώπους

αὐ-

2 Ἀλέξανδρος] De hac Alexandri ad matrem epiſtola iam dixi ad MINVCII FELICIS *Octav.* XXI. 4. Extitiſſe Alexandri M. epiſtolam ad matrem, teſtimonio Plutarchi, res eſt certa; ſed non minus certum hoc, eam, ad quam Patres prouocant, epiſtolam, ab impoſtore, pio fortaſſe animo, eſſe confictam.

2 ἑκάτεροι] Non intelligit *vtrumque* et Alexandrum et Olympiam matrem, quod vult IABLONSKI *Panth. Aegypt. Prol.* p. 31; ſed Herodotum et Alexandrum. Sed maioris momenti eſt, quod idem addit, Alexandrum, temporis penuria preſſum, vltra Memphim non proceſſiſſe, neque Thebas vnquam perueniſſe. Sed verum tamen eſt de Herodoto, qui, ſe Thebis fuiſſe, diſertis verbis, ſcribit.

Digitized by Google

αὐτοὺς γενέσθαι, μαθεῖν. Ἡρόδοτος μὲν, ἤδη 3
ὧν τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιούτους ἀπεδείκνυ-

3 τοιούτους] *Tales* (h. e. *Piromis*, quos Herodotus ipſe *Libr.* II. *Sect.* 135. interpretatur καλοὺς κἀγαθοὺς) *ſe oſtenderunt eſſe* (hi quorum imagines oſtendebantur;) *procul tamen a deorum natura remotos. Caeterum ante hos viros deos fuiſſe, qui in Aegypto regnarent, quibus vero nihil cum hominibus negotii fuerit.* An ex his verbis recte colligi poſſit, ab Herodoto tradi, homines fuiſſe, quos pro diis Aegyptii colerent, valde equidem dubito. Siquidem Aegyptii Hecataeo, decimum ſextum e numero maiorum ſuorum deum eſſe aſſerenti, diſertis verbis repugnabant, negantes: ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον. Quomodo igitur, qui hominem ex deo gigni poſſe negabant, aut ipſi credere, aut aliis perſuadere potuerunt, homines fuiſſe, qui nunc ſub nomine deorum colerentur? Et ſi nihil diis cum hominibus negotii eſſe crediderunt Aegyptii; quomodo iidem ſtatuere potuerunt, homines fuiſſe deos, quorum poſtremus fuiſſe *Orus* Apollinis filius dicitur. Addo, quod Herodotus,

Digitized by Google

σάν [1] αὐτοὺς ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπηλ-
4 λαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τού-
των θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας,
οὐκ ἐόντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τού-
5 των [2] ἀεὶ ἕνα τὸν κρατέοντα εἶναι. ὕστερον
δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὦρον τὸν Ὀσίρεως
παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι,
τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦ-
σαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὄσιρις δέ ἐστι Διό-
6 νυσος κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν. οἵτε οὖν ἄλ-
λοι, καὶ τελευταῖος, βασιλεὺς Αἰγύπτου.
πα-

1 *Herod.* πάντας. 2 *Herod.* αἰεὶ it. ὕστατον et Ὀσίριος.

ex mente Aegyptiorum, aperte diſtinguit *deos* et *heroas*; *Piromis* et *homines*.

6 οἵτε οὖν ἄλλοι] Fruſtra nodos, in his verbis, ſibi nectit Rechenbergius. Senſus eſt, quem expreſſit in verſione Geſnerus: *Fuerunt igitur et caeteri*, (reges Aegypti, et quod ex-

παρὰ δὲ τέτων εἰς Ἕλληνας ἦλθε τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν. Ἀπόλλων ὁ Διονύσε καὶ Ἴσιδος, ὡς ὁ αὐτὸς Ἡρόδοτος λέγει· Ἀπόλλωνα δὲ καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσε καὶ [3] Ἴσιδος λέ-

3 *Herod.* Ἴσιος et in Datiuo Ἴσι: ſic βεσίρι, Μέμφι, Ὀσίρι.

inde conficitur, homines) *et vltimus iſte quoque rex Aegypti.*

6 εἰς Ἕλληνας ἦλθε] Nota eſt ſententia, quam etiam LVCIANVS *de Dea Syria* fouet: Aegyptios primos Deorum notitiam percepiſſe et templa conſtituiſſe; inde Aſſyrios non multo poſt doctrinam de diis accepiſſe: Graecos autem duodecim deorum cognomina ab iisdem mutuatos eſſe, confirmat HERODOTVS *II.* 4. V. MARSHAMI *Canon. Chronic. Saec.* I. VIII. IX. X. XI. verum longe aliter ſentit IABLONSKI, qui, in *Pantheo Aegyptiaco*, Graecos ait Theologiam ſuam ſolere cum Aegyptiaca confundere, et diis Aegyptiorum, ſuorum deorum nomina, imponere. Quidni enim populus vterque

λέγουσιν εἶναι παῖδας· 4 Λητὼ δὲ, 5 τρο-
7 φὸν αὐτοῖς σωτηρίαν γενέσθαι· οὓς οὐρανίους
γεγονότας, πρώτους βασιλέας ἔσχον· πῆ μὲν,
ἀγνοίᾳ τῆς ἀληθοῦς 6 περὶ τὸ θεῖον εὐσε-
βείας, πῆ δὲ, χάριτι τῆς ἀρχῆς, θεοὺς ὁμοῦ
8 ταῖς γυναιξὶν αὐτῶν, ἦγον. τοὺς μὲν 7 νῦν
καθαροὺς 8 βοῦς τοὺς ἄρσενας, καὶ τοὺς μό-
σχους

4 *Herod.* Λητοῦν. 5 *Bodl.* I. τροφὴν. *Herod.* αὐτοῖσι σώτειραν. 6 περὶ τοῦ *Bodl.* I. *Aeton.* Iidem θεοσεβείας vna cum *Reg.* 7 οὖν *Bodl.* I. *Aeton.* 8 *Herod.* ἔρσενας τῶν βοῶν.

ſuos ſibi Deos habere potuit, in quibusdam rebus inter ſe concordantes, in aliis diuerſos?

6 Λητὼ] *Latona* Graecorum apud Aegyptios dicebatur *Buto*, cuius erant vterque et *Horus* (Apollo) et *Bubaſtis*, (Diana) non quidem liberi, vt Graecorum ferebat Theologia, ſed alumni, conf. IABLONSKI *Panth. Myth.* P. II. *Libr.* III. *Cap.* 4.

χους, οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλείας οὔ [9] σφιν ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱραί εἰσι τῆς Ἴσιδος [10] τῆς ἄγαλμα ἐὸν γυναικήϊον, βούκερών ἐστιν· [11] κατάπερ [12] οἱ Ἕλληνες τὴν [13] Ἰοῦν γράφουσι. Τίνες δ' ἂν μᾶλ- 9
λον ταῦτα πιστευθεῖεν λέγοντες, ἢ οἱ κατὰ διαδοχὴν γένους, (παῖς παρὰ πατρὸς,) ὡς τὴν ἱερωσύνην, καὶ τὴν ἱστορίαν διαδεχόμενοι; οὐ γὰρ τοὺς σεμνοποιοῦντας ζακόρους τὰ εἴδωλα, εἰκὸς ἀνθρώπους αὐτοὺς γενέσθαι ψεύδεσθαι. εἴ τι μὲν οὖν Ἡρόδοτος ἔλεγε, 10
περὶ τῶν θεῶν, ὡς περὶ ἀνθρώπων, ἱστορεῖν Αἰγυπτίους, καὶ λέγοντι τῷ Ἡροδότῳ (τὰ μὲν

9 *Herod.* σφι. 10 *Herod.* τὸ γὰρ τῆς Ἴσιος ἄγαλμα. 11 καθάπερ *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* 12 *Herod.* deeſt οἱ. 13 Ἰὼ *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

10 Ἡρόδοτος] ſcil. *ſolus.* καὶ λέγοντι, hic καὶ notat *tum.*

ἐκ ἀγνοεῖτε ῥίψαντα ἑαυτὸν εἰς τὸ πῦρ
περὶ τὴν ὀλυμπίαν,) ὁ μὲν καὶ αὐτὸς λέ-
γεται χρηματίζειν· τῷ δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου
(Δύσπαρι, εἶδος ἄριστε, γυναιμανὲς—)
δημοτελεῖς ἄγονται θυσίαι καὶ ἑορταὶ, ὡς
6 ἐπηκόῳ θεῷ. πότερον οὖν ὁ Νερυλλῖνος καὶ
ὁ Πρωτεὺς, καὶ ὁ Ἀλέξανδρος εἰσὶν οἱ ταῦ-
τα ἐνεργοῦντες περὶ τὰ ἀγάλματα, ἢ τῆς
ὕλης ἡ σύστασις; ἀλλ' ἡ μὲν ὕλη, χαλκός
ἐστι· τί δαὶ χαλκὸς δύναται καθ' αὑτόν;
ὃν μεταποιῆσαι πάλιν εἰς ἕτερον σχῆμα
ἔξεστιν, ὡς τὸν ποδονιπτῆρα ὁ παρὰ τῷ
7 Ἡροδότῳ Ἄμασις. ὁ δὲ Νερυλλῖνος καὶ ὁ
Πρω-

5 δύσπαρι] Ex Homeri *Iliad.* Γ. 39.

6 Ἄμασις] Habet Hiſtoriam HERODOTVS *Libr.* II. *Cap.* 163. Et fecit Amaſis animo fortaſſe non profano; ſed vt doceret, ſibi, quamuis homini plebeio, nunc, poſtquam rex eſſet factus, iuſtum deberi honorem.

Πρωτεὺς καὶ ὁ Ἀλέξανδρος τί πλέον τοῖς νοσοῦσιν; ἃ γὰρ ἡ εἰκὼν λέγεται νῦν ἐνεργεῖν, ἐνεργεῖ καὶ ζῶντος καὶ νοσοῦντος Νερυλλίνου. τί οὖν; πρῶτα μὲν αἱ τῆς ψυχῆς ἄλογοι καὶ ἰνδαλματώδεις περὶ τὰς δόξας κινήσεις, ἄλλοτε ἄλλα εἴδωλα, τὰ μὲν ἀπὸ τῆς ὕλης ἕλκουσι, τὰ δὲ αὐταῖς ἀναπλάττουσι καὶ κυοῦσι· πάσχει δὲ τοῦτο ψυχὴ μάλιστα τοῦ ὑλικοῦ προσλαβοῦσα καὶ [5] ἐπι- 8 9

M 3 συγκρα-

5 *Bodl.* 1. 2. ἐπισυγκαθεῖσα.

8 Πρῶτα μὲν] Quam Athenagoras hic cauſam allegat, ea mera ſunt hominis Platonizantis ſomnia. *εἴδωλα* ſunt *imagines*, quas ſibi mens imprimit. Quae, ſi a materia externa, per inſtrumenta ſenſuum, invehuntur *idea* efficiunt; quas autem ope, phantaſiae, ſibi ipſa progignit, *viſa* et *ſpecies* dicuntur.

9 ὑλικοῦ πνεύματος] Ex mente Platonicorum, quibus πνεῦμα vehiculum eſt ψυχῆς

συγκραθεῖσα πνεύματος, οὐ πρὸς τὰ οὐρά-
νια καὶ τὸν τούτων ποιητὴν, ἀλλὰ κάτω πρὸς
τὰ ἐπίγεια βλέπουσα, καθολικῶς [6] εἰς γῆν,
ὡς μόνον αἷμα καὶ σάρξ, οὐκέτι πνεῦμα κα-
10 θαρὸν [7] γιγνομένη. ἀφ' ὧν ἄλογοι αὗται καὶ
ἰνδαλματώδεις τῆς ψυχῆς κινήσεις, εἰδωλομα-
11 νεῖς ἀποτίκτουσι φαντασίας· ὅταν δὲ ἁπαλὴ
καὶ εὐάγωγος ψυχὴ, ἀνήκοος μὲν καὶ ἄπει-
ρος λόγων ἐῤῥωμένων, ἀθεώρητος δὲ τοῦ ἀλη-
θοῦς, ἀπερινόητος δὲ τοῦ πατρὸς καὶ ποιητοῦ
τῶν

6 *Dechair* leg. καὶ εἰς γῆν, nihil opus, deeſt δὲ, vt ſenſus ſit: καθολικῶς δὲ εἰς γῆν. 7 *Bodl*. 1. 2. *Aeton*. γιγνόμενον, non male, vt referatur ad πνεῦμα.

ſiue animae, idque vel ita tenue atque exile (πνεῦμα καθαρὸν), vt vmbrae potius, quam corpori adſimiletur; vel craſſius (ὑλικὸν), prout plus vel minus, ex admixtione materiae, habet. Hoc qui onerantur, ii a coeleſtibus ad terreſtria degrauantur.

τῶν ὅλων, ἐναποσφραγίσηται ψευδεῖς περὶ
αὐτῆς δόξας· οἱ περὶ τὴν ὕλην δαίμονες 12
λίχνοι περὶ τὰς κνίσσας καὶ τὸ τῶν ἱερείων
αἷμα ὄντες, ἀπατηλοὶ δὲ ἀνθρώπων, προσ-
λαβόντες τὰς ψευδοδόξους ταύτας τῶν πολ-
λῶν τῆς ψυχῆς κινήσεις, φαντασίας αὐτοῖς,
ὡς ἀπὸ τῶν εἰδώλων καὶ ἀγαλμάτων, ἐπι-
βατεύοντες αὐτῶν, 8 τοῖς νοήμασιν εἰσρεῖν
παρέχουσι· καὶ ὅσα καθ' αὐτὴν, ὡς ἀθάνα- 13
τος οὖσα, λογικῶς κινεῖται ψυχὴ, ἡ προμη-
νύουσα τὰ μέλλοντα, ἡ θεραπεύουσα τὰ ἐνε-
στηκότα, τούτων τὴν δόξαν καρποῦνται οἱ δαί-
μονες. Ἀναγκαῖον δὲ ἴσως, κατὰ τὰ προει- XXIV
ρημένα, περὶ τῶν ὀνομάτων ὀλίγα εἰπεῖν.

 Ἡρό-

8 *Geſnerus* legit τοῖς ὀνόμασιν propter locum cap. 20, 2. Ego, mutata interpunctione, locum ſtudui ſanare.

12 ἐπιβατεύοντες αὐτῶν] ſubint. ἀγαλμάτων h. e. ſub imaginibus deliteſcunt.

2 Ἡρόδοτος μὲν οὖν καὶ Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Φιλίππου, ἐν τῇ πρὸς τὴν μητέρα ἐπιςολῇ, (ἑκάτεροι δὲ ἐν τῇ Ἡλιουπόλει καὶ Μέμφι καὶ Θήβαις, εἰς λόγους τοῖς ἱερεῦσιν ἀφῖχθαι λέγονται,) φασὶ παρ' ἐκείνων, ἀνθρώπους αὐ-

2 Ἀλέξανδρος] De hac Alexandri ad matrem epiſtola iam dixi ad MINVCII FELICIS *Octau.* XXI. 4. Extitiſſe Alexandri M. epiſtolam ad matrem, teſtimonio Plutarchi, res eſt certa; ſed non minus certum hoc, eam, ad quam Patres prouocant, epiſtolam, ab impoſtore, pio fortaſſe animo, eſſe confictam.

2 ἑκάτεροι] Non intelligit *vtrumque* et Alexandrum et Olympiam matrem, quod vult IABLONSKI *Panth. Aegypt. Prol.* p. 31; ſed Herodotum et Alexandrum. Sed maioris momenti eſt, quod idem addit, Alexandrum, temporis penuria preſſum, vltra Memphim non proceſſiſſe, neque Thebas vnquam perueniſſe. Sed verum tamen eſt de Herodoto, qui, ſe Thebis fuiſſe, diſertis verbis, ſcribit.

Digitized by Google

αὐτοὺς γενέσθαι, μαθεῖν. Ἡρόδοτος μὲν, ἤδη 3
ὧν τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιούτους ἀπεδείκνυ-

3 τοιούτους] *Tales* (h. e. *Piromis*, quos Herodotus ipſe *Libr.* II. *Sect.* 135. interpretatur καλοὺς κἀγαθοὺς) *ſe oſtenderunt eſſe* (hi quorum imagines oſtendebantur;) *procul tamen a deorum natura remotos. Caeterum ante hos viros deos fuiſſe, qui in Aegypto regnarent, quibus vero nihil cum hominibus negotii fuerit.* An ex his verbis recte colligi poſſit, ab Herodoto tradi, homines fuiſſe, quos pro diis Aegyptii colerent, valde equidem dubito. Siquidem Aegyptii Hecataeo, decimum ſextum e numero maiorum ſuorum deum eſſe aſſerenti, diſertis verbis repugnabant, negantes: ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον. Quomodo igitur, qui hominem ex deo gigni poſſe negabant, aut ipſi credere, aut aliis perſuadere potuerunt, homines fuiſſe, qui nunc ſub nomine deorum colerentur? Et ſi nihil diis cum hominibus negotii eſſe crediderunt Aegyptii; quomodo iidem ſtatuere potuerunt, homines fuiſſe deos, quorum poſtremus fuiſſe *Orus* Apollinis filius dicitur. Addo, quod Herodotus,

σάν [1] αὐτοὺς ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπηλ-
4 λαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τού-
των θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας,
οὐκ ἐόντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τού-
5 των [2] ἀεὶ ἕνα τὸν κρατέοντα εἶναι. ὕστερον
δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὦρον τὸν Ὀσίρεως
παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι,
τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦ-
σαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὄσιρις δέ ἐστι Διό-
6 νυσος κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν. οἵτε οὖν ἄλ-
λοι, καὶ τελευταῖος, βασιλεὺς Αἰγύπτου.
πα-

1 *Herod.* πάντας. 2 *Herod.* αἰεὶ it. ὕστατον et Ὀσίριος.

ex mente Aegyptiorum, aperte diſtinguit *deos* et *heroas*; *Piromis* et *homines*.

6 οἵτε οὖν ἄλλοι] Fruſtra nodos, in his verbis, ſibi nectit Rechenbergius. Senſus eſt, quem expreſſit in verſione Geſnerus: *Fuerunt igitur et caeteri*, (reges Aegypti, et quod ex-

παρὰ δὲ τȣ́των εἰς Ἕλληνας ἦλθε τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν. Ἀπόλλων ὁ Διονύσȣ καὶ Ἴσιδος, ὡς ὁ αὐτὸς Ἡρόδοτος λέγει· Ἀπόλλωνα δὲ καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσȣ καὶ [3] Ἴσιδος λέ-

3 *Herod.* Ἴσιος et in Datiuo Ἴσι: ſic βȣσίρι, Μέμφι, Ὀσίρι.

inde conficitur, homines) *et vltimus iſte quoque rex Aegypti.*

6 εἰς Ἕλληνας ἦλθε] Nota eſt ſententia, quam etiam LVCIANVS *de Dea Syria* fouet: Aegyptios primos Deorum notitiam percepiſſe et templa conſtituiſſe; inde Aſſyrios non multo poſt doctrinam de diis accepiſſe: Graecos autem duodecim deorum cognomina ab iisdem mutuatos eſſe, confirmat HERODOTVS *II.* 4. V. MARSHAMI *Canon. Chronic. Saec.* I. VIII. IX. X. XI. verum longe aliter ſentit IABLONSKI, qui, in *Pantheo Aegyptiaco*, Graecos ait Theologiam ſuam ſolere cum Aegyptiaca confundere, et diis Aegyptiorum, ſuorum deorum nomina, imponere. Quidni enim populus vterque

λέγȣσιν εἶναι παῖδας· [4] Λητὼ δὲ, [5] τρο-
7 φὸν αὐτοῖς σωτηρίαν γενέσθαι· ȣ̔̀ς ȣ̓ρανίȣς
γεγονότας, πρώτȣς βασιλέας ἔχον· πῆ μὲν,
ἀγνοίᾳ τῆς ἀληθȣ̃ς [6] περὶ τὸ θεῖον εὐσε-
βείας, πῆ δὲ, χάριτι τῆς ἀρχῆς, θεȣ̀ς ὁμȣ̃
8 ταῖς γυναιξὶν αὐτῶν, ἦγον. τȣ̀ς μὲν [7] νῦν
καθαρȣ̀ς [8] βȣ̃ς τȣ̀ς ἄρσενας, καὶ τȣ̀ς μό-
σχȣς

4 *Herod.* Λητȣ̃ν. 5 *Bodl.* 1. τροφὴν. *Herod.* αὐτοῖσι σώτειραν. 6 περὶ τȣ̃ *Bodl.* 1. *Aeton.* Iidem θεοσεβείας vna cum *Reg.* 7 ȣ̃ν *Bodl.* 1. *Aeton.* 8 *Herod.* ἔρσενας τῶν βοῶν.

ſuos ſibi Deos habere potuit, in quibusdam rebus inter ſe concordantes, in aliis diuerſos?

6 Λητὼ] *Latona* Graecorum apud Aegyptios dicebatur *Buto*, cuius erant vterque et *Horus* (Apollo) et *Bubaſtis*, (Diana) non quidem liberi, vt Graecorum ferebat Theologia, ſed alumni, conf. IABLONSKI *Panth. Myth.* P. II. *Libr.* III. *Cap.* 4.

Digitized by Google

χους, οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλέας οὐ [9] σφιν ἔξεςι θύειν, ἀλλὰ ἱραί εἰσι τῆς Ἴσιδος [10] τῆς ἄγαλμα ἐὸν γυναικήϊον, βουκερών ἐςιν· [11] κατάπερ [12] οἱ Ἕλληνες τὴν [13] Ἰοῦν γράφουσι. Τίνες δ' ἂν μᾶλ- 9
λον ταῦτα πιςευθεῖεν λέγοντες, ἢ οἱ κατὰ διαδοχὴν γένους, (παῖς παρὰ πατρὸς,) ὡς τὴν ἱερωσύνην, καὶ τὴν ἱςορίαν διαδεχόμενοι; οὐ γὰρ τοὺς σεμνοποιοῦντας ζακόρους τὰ εἴδωλα, εἰκὸς ἀνθρώπους αὐτοὺς γενέσθαι ψεύδεσθαι. εἴ τι μὲν οὖν Ἡρόδοτος ἔλεγε, 10
περὶ τῶν θεῶν, ὡς περὶ ἀνθρώπων, ἱςορεῖν Αἰγυπτίους, καὶ λέγοντι τῷ Ἡροδότῳ (τὰ μὲν

9 *Herod.* σφι. 10 *Herod.* τὸ γὰρ τῆς Ἴσιος ἄγαλμα. 11 καθάπερ *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* 12 *Herod.* deeſt οἱ. 13 Ἰὼ *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

10 Ἡρόδοτος] ſcil. *ſolus.* καὶ λέγοντι, hic καὶ notat *tum.*

μέν νυν θεῖα τῶν [14] ἀφηγημάτων, οἷα ἤκουον [15] οὐκ εἰμὶ πρόθυμος διηγεῖσθαι, ἐξ ὧν τὰ ὀνόματα αὐτέων μοῦνα ἐλάχιστα,) μὴ πι-
11 στεύειν, ὡς μυθοποιῷ, ἔδει· ἐπεὶ δὲ Ἀλέξανδρος, καὶ Ἑρμῆς ὁ τρισμέγιστος ἐπικαλούμενος, [16] συνάπτων τὸ ἀΐδιον αὐτοῖς γένος,

14 *Geſner.* legit ἀπηγημάτων, Ionice, ſicut habet Herodotus. Locus eſt Herodoti *Libr.* II. *Sect.* 3. 15 *Geſner.* mauult: οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγέεσθαι ἔξω, ἢ τὰ οὐνόματα αὐτέων μοῦνον, νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσα περὶ αὐτέων ἐπίστασθαι, et ita ſubiungit μὴ πιστεύειν etc. atque hanc emendationem, quam habet Codex Herodoti, *Suffridus Petri* adprobat. 16 *Geſnerus* deeſſe huic loco aliquid ad complendam ſententiam ratus, ita legendum cenſet, ſuffragante ei *Suffr.*

11 συνάπτων] *Qui aeternum illis* (hominibus vel regibus) *genus* (h. e. aeternitatem, diuinitatem) *attribuit*, vel *adiungit*. καὶ ἄλλοι μυρίοι ſcil. ταὐτὸ λέγουσι, quod ex ſuperiori ἔλεγε hic repetendum.

νος, καὶ ἄλλοι μυρίοι (ἵνα μὴ καθ' ἕκαςον καταλέγοιμι) ȣ̓δὲ λόγος ἔτι καταλείπεται, βασιλεῖς ὄντας αὐτȣ̀ς [17] μὴ νενομίσθαι θεȣ́ς. Καὶ ὅτι μὲν ἄνθρωποι, δηλȣ̃σι μὲν καὶ Αἰγυπτίων οἱ λογιώτατοι, οἱ θεȣ̀ς λέγοντες, αἰθέρα, γῆν, ἥλιον, σελήνην· τȣ̀ς ἄλλȣς ἀνθρώπȣς θνητȣ̀ς νομίζȣσι, καὶ ἱερὰ τȣ̀ς τάφȣς αὐτῶν· δηλοῖ δὲ καὶ Ἀπολλόδω- XXV.

Petri: συμφωνȣ̃σιν, μὴ εἶναι ἀΐδιον αὐτοῖς γένος. *Dechair* ita: συνάπτων τὸ ἀνθρώπινον αὐτοῖς γένος. Pro ἀνθρώπινον ſcriptum ἄνιον, ex more MStorum, cuius veſtigia adparent in ἀΐδιον. Sed idem eſt, vtrum hoc velis, an quod ſcriptum eſt: ἀΐδιον αὐτοῖς (ſc. ἀνθρώποις) γένος. 17 *Geſner.* negationem μὴ, perſpicuitatis cauſa, ante βασιλεῖς reponit. Mihi plane expungi placet.

1 ἄνθρωποι] ſubint. ἐγένοντο. Poſt, ἐν τῷ περὶ θεῶν ſcil. βιβλίῳ, vel συγγράμματι.

Digitized by Google

2 δωρος ἐν τῷ περὶ θεῶν. Ἡρόδοτος δὲ καὶ [1] τὰ παθήματα αὐτῶν φησὶ μυστήρια. ἐν δὲ [2] Βουσίρι πόλι, ὡς ἀνάγουσι τῇ [3] Ἴσι τὴν [4] ἑορτὴν, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται γὰρ δὴ, μετὰ τὴν θυσίην, πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες [5] κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. [6] τὸν δὲ τύπτονται τρόπον, οὔ μοι
3 ὅσιόν ἐστι λέγειν. εἰ θεοὶ, καὶ ἀθάνατοι· εἰ δὲ τύπτονται, καὶ τὰ πάθη ἐστὶν αὐτῶν μυστήρια, ἄνθρωποι· ὡς αὐτὸς Ἡρόδοτος· Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ, (τοῦ [7] οὐχ' ὅσιον ποι-

1 Ita *Geſnerus* legit cum MB. quod ex ſequentibus tribus aut pluribus locis approbari poteſt et res ipſa loquitur. Vulgo μαθήματα. 2 Βουσίρει *Bodl.* 1. *Aeton.* 3 Ἴσιδι *Bodl.* 1. *Aeton.* 4 *Herod.* ὀρτὴν. 5 κατὰ πολλῶν *Bodl.* 1. 2. 6 *Herod.* τῷ δὲ τύπτονται οὔ μοι ὅσιόν ἐστι λέγειν. 7 *Herod.* οὐκ. Idem poſt τοὔνομα.

3 ταφαὶ, τοῦ] i. e. ἐκείνου, οὗ, perpetuo Herodoti vſu, quo praepoſitiuus articulus, lo-

Digitized by Google

ποιεῦμαι, ἐπὶ τοιέτῳ πρήγματι, ἐξαγορεύειν τὸ ὄνομα,) ἐν Σαΐ, [8] ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀθηναίης, ὄπισθεν τῦ νηῦ παντὸς τῦ τῆς Ἀθηναίης ἐχόμεναι τοίχυ. λίμνη δ' ἐςὶν ἐχομένη λιθίνη κρηπῖδι κεκοσμημένη ἐν κύ- 4
κλῳ,

8 Locus apud Herodotum eſt: ἐν τῷ ἱρῷ— ὄπισθε—τοίχυ. καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ ὀβελοὶ ἑςᾶσι μεγάλοι λίθινοι. λίμνη τέ ἐςι—κρηπῖδι—κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ. καὶ μέγαθος,—ἐδόκεε,—νυκτὸς ποιεῦσι τὰ καλέυσι etc. δείκηλα pro vulgato δίκηλα recepi adprobante *Bodl.* 2. *Aeton.* Editio *Galei* praeterea habet ἐχόμεναι pro ἐχόμενον, et ſic etiam legi vult *Geſnerus.*

co poſtpoſitiui, ponitur. Locus eſt apud Herodotum *Libr.* II. *Cap.* 161. Sed quo ἐχόμενον referrem, quod erat in vulgatis, non habebam; igitur non dubitaui recipere lectionem Geſneri, editione Galei confirmatam, vt ſint: ταφαὶ ἐχόμεναι τοίχυ, ὄπισθε παντὸς τῦ νηῦ.

κλῳ, μέγεθος, ὅς ἐμοὶ δοκέει, ὅση περ ἐν
Δήλῳ ἡ τροχοειδὴς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ
λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐ-
5 τοῦ νυκτὸς καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. καὶ
οὐ μόνον ὁ τάφος τοῦ Ὀσίριδος δείκνυται,
ἀλλὰ καὶ ταριχεῖα· ἐπεάν σφισι κομισθῇ
9 νεκρὸς, δεικνύασι τοῖσι κομίσασι παρα-
δείγματα τῶν νεκρῶν ξύλινα τῇ γραφῇ με-
μιμημένα. καὶ τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέ-
ων φασὶν εἶναι τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι 10
6 οὔνομα ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ὀνομάζειν· ἀλ-
λὰ καὶ Ἑλλήνων οἱ περὶ ποίησιν καὶ ἱστορί-
αν σοφοὶ, περὶ μὲν Ἡρακλέους,

> Σχέτλιος, οὐδὲ θεῶν ὄπιν ἠδέσατ' οὐδὲ
> τράπεζαν,

Τὴν

9 *Galei* Herod. ὁ νεκρὸς δεικνύουσι. 10 τὸ οὔνομα *Galei* edit.

4 νυκτὸς] Non pertinet ad παθέων, quaſi *affectus noctu expreſſi ac ſimulati*; ſed ad μυστήρια, *myſteria nocturna*.

Τὴν δή οἱ παρέθηκεν· ἔπειτα δὲ πέφνε
[11] καὶ αὐτὸν
Ἴφιτον.

τοιοῦτος ὤν, εἰκότως μὲν ἐμαίνετο· εἰκότως
δὲ ἀνάψας πυρὰν, κατέκαυσεν αὐτόν. περὶ 7
δὲ Ἀσκληπιοῦ Ἡσίοδος μὲν,

— — Πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Χώσατ' ἀπ' οὐλύμπου δὲ βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ,
Ἔκτανε Λητοΐδην, φίλον σὺν θυμὸν ὀρίνων·

11 Non eſt apud *Homerum Odyſſ.* Φ, 28. Ἴφιτον, fortaſſe ſuperſcriptum ab aliquo, tanquam declaratio pronominis αὐτόν. τὴν δή οἱ eſt ex lectione Geſneri. Caeteri δὴ non habent.

7 Ἡσίοδος] Hi verſus in noſtris editionibus non reperiuntur, inuenit tamen Suffridus Petri in vetuſto codice ſic vt edidimus. φίλον θυμὸν, *animum ſuum.* συνορίνειν θυμὸν *iraſci.*

8 Πίνδαρος δὲ,

Ἀλλὰ κέρδει καὶ σοφία δέδεται.
Ἔτραπε κἀκεῖνον ἀγάνορι μι-
  σθῷ χρυσὸς ἐν χερσὶν φανείς.
Χερσὶ δ' ἄρα Κρονίων
[12] Ῥίψαις δι, ἀμφοῖν ἀμπνοὰν
Στέρνων καθέλεν
Ὠκέως· αἴθων δὲ κεραυ-

νὸς

12 Sequutus ſum omnium optimam *Praecell. Heynii* editionem pro: ῥίψας δι' ἀμφοῖν. ἀμπνοὰν etc.

8 κἀκεῖνον] ſubint. *Aeſculapium.* Sed ſententia in hoc noſtro eſt imperfecta, ita ſupplenda ex Pindaro: auro, pro mercede oblato, Aeſculapius eſt permotus, Ἄνδρ' ἐκ θανάτου κομίσαι, ἤδη ἁλωκότα, *Hippolytum a morte reducere, qua iam captus tenebatur.* Tum ſequitur poena: *manibus ergo Saturnius eum transiecit, vtriusque reſpirationem pectoris cito ſuſtulit, ardens vero fulmen cum impetu attulit necem.*

νὸς ἐνέσκηψε μόρον.
ἢ τοίνυν θεοὶ ἦσαν, καὶ οὔτε αὐτοὶ πρὸς 9
χρυσὸν εἶχον·
(Ὦ χρυσὲ, [13] δεξίωμα κάλλιστον βρο-
τοῖς,
[14] Ὡς οὔτε μήτηρ ἡδονὰς τοιάς δ' ἔχει,
Οὐ παῖδες. — —

13 Ita *Suffr. Petri* et *Geſner.* legunt, et ſic extat apud Stobaeum, *de laude Diuitiar.* caeteri ἀξίωμα. 14 ὡς, quod in exemplari non legebatur, ex Stobaeo addidit *Suffr. Petri.* Apud eundem Stobaeum etiam lego τοίας et poſt pro ἔχει quidam φέρει.

9 οὔτε πρὸς χρυσὸν εἶχον] Egregie haec illuſtrari poſſunt ex SENECAE *Epiſt.* CXV. *Nihil diuitiis melius nec dare videntur Dii immortales poſſe, nec habere— Aut diues, opto viuere; aut pauper, mori: Pecunia ingens generis humani bonum.* Caeterum hi verſus rectius locum haberent, in fine Capitis, poſt verba χρημάτων ἐλάττους.

Digitized by Google

Ἀνεπιδεεῖς γὰρ καὶ κρεῖττον ἐπιθυμίας τὸ θεῖον· [15] οὔτε ἀπέθνησκον·) ἢ ἄνθρωποι γεγονότες, καὶ πονηροὶ δι' ἀμαθίαν ἦσαν,
XXVI. καὶ χρημάτων ἐλάττους. [1] Τί με πολλὰ λέγειν, ἢ Κάστορος, ἢ Πολυδεύκους μνημονεύοντα, ἢ Ἀμφιάρεω, οἳ, ὡς εἰπεῖν λόγῳ, χθὲς καὶ πρώην ἄνθρωποι ἐξ ἀνθρώπων
2 γεγονότες, θεοὶ νομίζονται· ὁπότε καὶ Ἰνὼ μετὰ τὴν μανίαν καὶ τὰ ἐπὶ τῆς μανίας πάθη, θεὸν δοξάζουσι γεγονέναι;

Πόν-

15 οὔτε ἀπέθνησκον, haec verba tueri locum vix videntur, quia de diuitiarum cupiditate, non de moriendi neceſſitate ſermo eſt. 1 *Geſnerus* legit τί δεῖ, vel τί με δεῖ. nihil opus, quoniam hoc verbum crebro ſubauditur, conf. *Laml. Bos ellipſ. Graec.*

Vt hunc, quem obtinent, locum tueantur, ſupplendum eſt, poſt χρυσὸν εἶχον, *nulla auri cupiditate ducerentur*, ſcil. quod fieri apud homines ſolet, poeta teſte.

Πόντου πλάνητες Λευκοθέαν ἐπώνυμον.

καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς,

Σεμνὸς Παλαίμων ναυτίλοις κεκλήσεται·

εἰ γὰρ καὶ, [2] ὡς ἀπόπτυστοι καὶ θεοστυγεῖς, 3
δόξαν ἔσχον εἶναι θεοὶ, καὶ ἡ θυγάτηρ τῆς
Δερκετοῦς Σεμίραμις, λάγνος γυνὴ καὶ μι-

2 *Geſnerus* pro ὡς legit οἱ, quod ſine ratione facere videtur.

2 ἐπώνυμον] ſcil. καλέουσι. OVIDIVS *Metam.* IV. 538.

Neptunus abſtulit illis (*Matutae* et *Portumno*)
Quod mortale fuit; maieſtatemque verendam
Impoſuit; nomenque ſimul faciemque notauit:
Leucothoëque Deum cum matre *Palaemona* dixit.

3 Δερκετοῦς] De Decreto, ex Cteſia Gni-

4 αἰφνίος, ἔδοξε Συρία θεός· καὶ διὰ τὴν Δερκετῶ, καὶ τὰς περιστερὰς καὶ τὴν Σεμίραμιν σέβουσι Σύροι (τὸ γὰρ ἀδύνατον, εἰς περιστερὰν μετέβαλεν ἡ γυνή· ὁ μῦθος παρὰ Κτησίᾳ·) τί θαυμαστὸν τοὺς μὲν ἐπὶ ἀρχῇ καὶ τυραννίδι, ὑπὸ τῶν κατ' αὐτοὺς κλη-
5 θῆναι θεούς; Σιβύλλα, (μέμνηται δ' αὐτῆς καὶ Πλάτων)

Δὴ

dio, DIODORVS *Siculus Libr.* III. prolixe agit. De columbis apud Syros ſacris v. *Suffr. Petri Comment.* p. 342 et IO. SELDENI *de Diis Syr. Syntagm.* II. Cap. 3, qui inter alios etiam Athenagoram noſtrum notat, quod ad Semiramidem referat, quae ad Deam Syriam ſpectent. *Rechenb.* Immerito notatur Athenagoras, qui et columbas et Semiramidem, nullo ſuo merito, tantum propter Derceto matrem, religioſe coli ait.

5 Σιβύλλα] Sibyllam Plato nominat in *Phaedro* et in *Theage* ſed nihil diſcernit, de qua loquatur. Suffridus Petri *in Comment.* ſuo, hanc, quam Athenagoras allegat,

Δὴ τότε δὴ [3] δεκάτη γενεὴ μερόπων
ἀνθρώπων,
Ἐξ [4] οὗ δὴ κατακλυσμὸς ἐπὶ προτέ-
ρους γένετ' ἄνδρας,
Καὶ βασίλευσε Κρόνος, καὶ Τιτὰν, Ἰα-
πετός τε·
Γαίης τέκνα φέριστα, καὶ Οὐρανοῦ ἐξε- 6
κάλεσσαν
Ἄνθρωποι, Γαῖάν τε καὶ Οὐρανὸν οὔνο-
μα θέντες,
Οὕνεκα οἱ πρώτιστοι ἔσαν μερόπων ἀν-
θρώπων.

N 5 τοὺς

3 Ita recte legitur pro vulgato δεκάτῃ γενεῇ.
4 Edit. *Galei* οὗπερ.

Erythraeam eſſe, quae et Babylonica vocetur; illam enim aetates aliquot deſcripſiſſe; tametſi multa ibi carmina deſiderentur. Sed de Sibylla Erythraea legi meretur IS. VOSSIVS *de Sibyll. Orac. Cap.* VIII. et IX. Edit. Oxon. Sibyll. l. 3. citat. *Rechenb.*

Digitized by Google

τοὺς δ' ἐπ' ἰσχύϊ, ὡς Ἡρακλέα καὶ Περσέα·
7 τοὺς δ' ἐπὶ τέχνῃ, ὡς Ἀσκληπιόν. οἷς μὲν
οὖν ἢ αὐτοὶ οἱ ἀρχόμενοι τιμῆς μετεδίδοσαν,
ἢ αὐτοὶ οἱ ἄρχοντες, οἱ μὲν, Φόβῳ, οἱ δὲ
8 καὶ αἰδοῖ, μετεῖχον τοῦ ὀνόματος. καὶ Ἀντί-
νους, Φιλανθρωπίᾳ τῶν ὑμετέρων προγόνων,
πρὸς τοὺς ὑπηκόους ἔτυχε νομίζεσθαι θεός.
οἱ δὲ μετ' αὐτοὺς, ἀβασανίστως παρεδέ-
ξαντο.

9 Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται· καὶ γὰρ τάφον, ὦ
ἄνα, σεῖο

Κρῆ-

8 Ἀντίνους] De Antinoi (erat is Hadriano Imperatori in deliciis, de quo Spartianus in eius vita c. 14.) cultu apud Romanos et ſacratis ei lucis THEOPHILVS *Libr.* III. f. m. 122. et TATIANVS f. 149. mentionem faciunt. PAVSANIAS vero *in Arcadicis* auctor eſt, Antinoo per Hadrianum et in Graecia apud Mantinenſes templum fuiſſe conſecratum cum ludis quinquennalibus. *Rechenb.*

9 Κρῆτες] Verſus ſunt CALLIMACHI

Κρῆτες ἐτεκτήναντο· σὺ δ' ȣ ϑάνες —— —
Πιςεύων, Καλλίμαχε, ταῖς γοναῖς τȣ Διός, 10
ἀπιςεῖς αὐτȣ̃ τῷ τάφῳ, καὶ νομίζων ἐπι-
σκιάσειν τἀληϑὲς, καὶ τοῖς ἀγνοȣ̃σι κηρύσ-
σεις τὸν τεϑνηκότα· κἂν μὲν τὸ ἄντρον 11
βλέπῃς, τὸν Ῥέας ὑπομιμνήσκῃ τόκον· ἂν
δὲ τὴν σορὸν ἴδῃς, ἐπισκοτεῖς τῷ τεϑνηκό-
τι, ȣ̓κ εἰδὼς ὅτι μόνος ἀΐδιος [5] ὁ ἀγεννη-
τὸς ϑεός. ἢ γὰρ ἄπιςοι οἱ ὑπὸ τῶν πολ- 12
λῶν καὶ ποιητῶν λεγόμενοι μῦϑοι περὶ τῶν
ϑεῶν, καὶ περισσὴ ἡ περὶ αὐτȣ̀ς εὐσέβεια.

(ȣ̓

5 Ita *Geſnerus* legi vult, ipſo ſenſu flagitante, in Libris eſt ὁ γεννητός.

in hymno Iouis, qui hodieque extat. Secundus integer erit, ſi addas: ἐσσὶ γὰρ αἰεί. Adi Scholiaſten Callimachi ſuper his verſibus, et prouerbium in *Chiliadibus* Eraſmi: *Cretiza cum Cretenſibus*. Athenagoras hic Callimachum ſalſe ridet, qui, cum Iouis antrum videat, Rheae partum celebret, viſo ſepulchro, de morte dubitet. Conſequens enim natiuitati mors eſt. *Rechenb.*

Digitized by Google

(οὐ γάρ εἰσιν ὧν ψευδεῖς οἱ λόγοι) ἢ εἰ ἀληθεῖς αἱ γενέσεις, [6] οἱ ἔρωτες, αἱ μιαιφονίαι, αἱ κλοπαὶ, αἱ ἐκτομαὶ, οἱ κεραυνοὶ, οὐκέτ' εἰσί, παυσάμενοι εἶναι· ἐπεὶ καὶ ἐγέ-
13 νοντο, οὐκ ὄντες. τίς γὰρ τοῖς μὲν πιστεύειν, λό-

6 Sic *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* *Reg.* Reliqui ἐρῶντες.

12 οὐκ ὄντες] Dicuntur *mortui*. Adeoque explicari poſſet: *mortui vel ideo ſunt, quia etiam nati.* Sed praeſtat ita interpretari: *ſiquidem etiam nati ſunt, quum antea non eſſent*, h. e. Non amplius ſunt, quia perierunt, nec fuerunt, antequam naſcerentur: nihil ſunt poſt obitum, et ante ortum nihil fuerunt.

13 τίς γὰρ λόγος] Hoc vniuerſe verum non probatur. Eſt vtique, cur in vno eodemque auctore alia credantur, alia a fide aliena eſſe putentur; niſi et addas, quae ſequuntur: poetis nimirum in narratione de diis ideo fidem eſſe habendam, quoniam propoſitum ipſis fuit de diis non niſi ea, quae ad venerationem iis conciliandam pertinerent,

λόγος, τοῖς δὲ απιςεῖν, ἐπὶ τὸ σεμνότερον περὶ αὐτῶ τῶν ποιητῶν ἱςορηκότων; ὐ γὰρ ἂν, δι᾽ ὓς ἐνομίσθησαν θεοὶ, σεμνοποιήσαντας τὴν κατ᾽ αὐτὺς ἱςορίαν; ὕτοι

τὰ

narrare. Quod ſi igitur occurrant, quae huic conſilio aduerſari videantur, tum exiſtimandum, poetas, vi veritatis coactos, ſic, nec aliter res deorum enarrare potuiſſe. A poetis enim, ex mente Athenagorae, dii habent, quod dii eſſe exiſtimantur, quoniam res eorum geſtas, ad diuinitatis opinionem, expoſuerunt, qui, mentiendo praeſertim, huic conſilio, commemorandis affectionibus humanis et morte, ſane nunquam eſſent aduerſati. Sed falſum eſt, deos originem debere poetis, qui, niſi communi vulgi opinione, dii iam eſſent crediti, nunquam conſecrare eos carminibus eſſent auſi. Interim venerationis aliquid ex carminibus acceſſiſſe equidem non negauerim. Neque etiam, obitu eorum commemorando, derogare aliquid diuinitati creditae voluerunt, quibus perſuaſum erat, ſuperſtites eſſe, poſt fata etiam, animas, et rebus adhuc humanis intereſſe.

Digitized by Google

14 τὰ πάθη τὰ αὐτῶν ἐψεύσαντο. ὡς μὲν οὖν οὐκ ἐσμὲν ἄθεοι, θεὸν ἄγοντες τὸν ποιητὴν τοῦδε τοῦ παντὸς, καὶ τὸν παρ᾽ αὐτοῦ λόγον· κατὰ δύναμιν τὴν ἐμὴν, εἰ καὶ μὴ
XXVII. πρὸς ἀξίαν, ἐλήλεγκται. Ἔτι δὲ, καὶ [1] τροφὰς καὶ μίξεις λογοποιοῦσιν ἀθέους καθ᾽ ἡμῶν, ἵνα τε μισεῖν [2] νομίζοιεν μετὰ λόγου, καὶ οἰόμενοι τῷ δεδίττεσθαι, ἢ τῆς ἐνστάσεως ἀπάξειν ἡμᾶς τοῦ βίου, ἢ πικροὺς καὶ ἀπαραιτήτους, τῇ τῶν αἰτίων ὑπερβολῇ, τοὺς ἄρχοντας παρασκευάσειν· πρὸς

1 ϛροφὰς *Aeton.* 2 *Geſnerus* mauult legere νομίζοιντο, recte, ſi quid video.

1 μετὰ λόγου] Obiecto ἀθεότητος crimine, excuſabiles videri poterant Chriſtiani exemplo Socratis et aliorum; verum obiectis infanticidiis et inceſtu, cum ratione iraſci iis gentes videbantur. Etiam TACITVS *Annal.* XIV. Chriſtianos *per flagitia inuiſos* fuiſſe cauillatur.

Digitized by Google

πρὸς εἰδότας παίζοντες, ὅτι ἄνωθέν πως 2
ἔθος, καὶ οὐχ ἐφ' ἡμῶν μόνον, κατά τινα
θεῖον νόμον καὶ λόγον παρηκολούθηκε,
προσπολεμεῖν τὴν κακίαν τῇ ἀρετῇ· οὕτω 3
καὶ Πυθαγόρας μὲν ἅμα τριακοσίοις ἑτέ-
ροις

2 πρὸς εἰδότας παίζοντες] Sententia horum verborum non poteſt eſſe: *ita illudentes nos*, neque *nugantes apud nos*, ſed: *ludunt*, ſiue *operam perdunt*, *apud eos, qui ſciunt* etc. παρηκολούθηκε *ad nos peruenit*, ſ. hic mos durauit, inoleuit.

3 Πυθαγόρας] De morte Pythagorae variant auctorum ſententiae. Plerique tamen Athenagorae conſentiunt, ipſum vel Metaponti, vel Crotone concrematum eſſe. v. DIOGEN. LAERTII L. VIII. *in vita Pythag.* et IAMBLICHII *Chalcidens. L.* I. *Cap.* penult. De *Heraclito* et *Democrito* aliter LAERTIVS quam ATHENAGORAS refert: ſcilicet illum apud Epheſios eſſe defunctum; hunc vero apud ſuos inſaniae fuiſſe ſuſpectum. Itaque *Suffridus Petri* pro *Heraclito Epheſio*. hic *Hermodorum Epheſi-*

Digitized by Google

ροις κατεφλέχθη πυρί· Ἡράκλειτος δὲ καὶ
Δημόκριτος, ὁ μὲν, τῆς Ἐφεσίων πόλεως
ἠλαύνετο, ὁ δὲ τῆς Ἀβδηριτῶν, ἐπικατη-
γορούμενος μεμηνέναι· καὶ Σωκράτους Ἀθη-
4 ναῖοι θάνατον κατέγνωσαν. ἀλλ᾽ ὡς ἐκεῖνοι
οὐδὲν χείρους εἰς ἀρετῆς λόγον, διὰ τὴν τῶν
πολλῶν δόξαν· οὐδ᾽ ἡμῖν οὐδὲν ἐπισκοτεῖ
πρὸς ὀρθότητα βίου ἡ παρά τινων ἄκριτος
βλασφημία, εὐδοξοῦμεν γὰρ παρὰ τῷ Θε-
5 ῷ. πλὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς ταῦτα ἀπαντή-
σω τὰ ἐγκλήματα. [3] ὑμεῖς μὲν οὖν, (καὶ
δὶ

3 *Geſnerus* putat legendum ὑμῖν, quia refere-

um ponit, qui, teſte LAERTIO, ab Epheſiis, propter virtutem, eiectus fuit, quam ſententiam CICERO *Tuſc. Quaeſt.* L. V. *Cap.* 36. confirmare videtur. Sed IVSTINVS *Martyr. Apol.* II. Athenagorae, quoad exilium Heracliti adſtipulatur. *Rechenb.*

3 μεμηνέναι] Eſt a μαίνομαι, quia furoris reus agebatur.

4 οὐδὲν χείρους] ſcil. ἐγένοντο, nihil de opinione virtutis eorum minuebatur.

Digitized by Google

δὶ ὧν εἴρηκα, εὖ οἶδα ἀπολελογῆσθαι 4 ἐμαυτὸν, συνέσει γὰρ πάντας 5 ὑπερφρονοῦντες) οἷς ὁ βίος ὡς πρὸς στάθμην τὸν 6

θεὸν

bat ad ἀπολελογῆσθαι. Sed ego, poſita parentheſi, τὸ ὑμεῖς referendum duxi ad ſequens ἴστε.
4 Poſt ἐμαυτὸν *Geſnero* videtur deeſſe verbum νομίσετε, aut ſimile. Mihi ſecus videtur. Senſus eſt: (*vobis quidem*,) *per ea quae iam dicta ſunt, ſatis defenſus eſſe videor*. Poſt idem vult συνέσει γε—οἷς γὰρ, in quo fallitur V. D. Reddit enim Athenagoras rationem, cur ſe ſatis excuſatum Imperatoribus eſſe putet: συνέσει γὰρ πάντας ὑπερφρονοῦντες ſcil. ἐστέ. Membrum vero οἷς ὁ βίος eleganter praemittitur membro ſequenti τούτους μηδ᾽, quanquam in noſtra lingua ordo contrarius locum habet. 5 ὑπερφρονοῦντε *Bodl.* 2. in duali, quia ad duo Imperatores ſermo eſt.

6 ὡς πρὸς στάθμην] h. e. πρὸς τὸν Θεὸν, ὡς πρὸς στάθμην, quorum vita ad deum, tan-

θεὸν κανονίζεται, ὅπως ἀνυπαίτιος καὶ ἀν-
επίληπτος [6] ἑκάστου ἡμῶν ἄνθρωπος αὐ-
τῷ γένοιτο· ἴστε τούτους μηδ' εἰς ἔννοιάν πο-
τε τοῦ βραχυτάτου ἐλευσομένους ἁμαρτήμα-
7 τος. εἰ μὲν γὰρ ἕνα τὸν ἐνταῦθα βίον βι-
ώσεσθαι πεπείσμεθα, [7] κἂν ὑποπτεύειν
ἐνῆν, δουλεύοντας σαρκὶ καὶ αἵματι, ἢ κέρ-
δους, ἢ ἐπιθυμίας ἐλάττους γενομένους, ἁ-
8 μαρτεῖν· ἐπεὶ δὲ ἐφεστηκέναι μὲν οἷς [8] ἐν-
νοοῦμεν, οἷς λαλοῦμεν, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ'
ἡμέραν, τὸν θεὸν οἴδαμεν, πάντα δὲ, φῶς
αὐ-

6 *Geſnerus* legit ἕκαστος. *Par.* αὐτοῦ pro αὐτῷ.
7 Mihi legendum videtur ὑποπτεύειν ἂν ἦν *ſuſpicari vtique liceret*, nos ſecure peccaturos, omiſſo κἂν. Niſi κἂν accipiatur, pro ſimplici ἂν, vt *Cap.* 30, 1. 8 ἐνοοῦμεν *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

quam ad trutinam, dirigitur. ἴστε τούτους — οἷς ὁ βίος etc.

αὐτὸν ὄντα, καὶ τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ὁ-
ρᾷν· πεπείσμεθα, 9 τ8 ἐνταῦθα ἀπαλ-
λαγέντες βίε, βίον ἕτερον βιώσεσθαι ἀμεί-
νονα, ἢ κατὰ τὸν ἐνθάδε, καὶ ἐπȣράνιον,
ȣ̓κ ἐπίγειον, (ὡς ἂν μετὰ Θεȣ̃ καὶ σὺν Θε- 9
ῷ, ἀκλινεῖς καὶ ἀπαθεῖς τὴν ψυχὴν, ȣ̓χ

O 2 ὡς

9 *Geſnerus* legit καὶ τȣ̃ ἐνταῦθα. *Decbair* καὶ πεπείσμεθα τȣ̃ ἐνταῦθα. Ego locum mutata interpunctione ſanaui, ſanare certe volui.

8 φῶς αὐτὸν ὄντα] Accuſatiui conſequentiae. οἴδαμεν repetendum etiam poſt ὁρᾷν.

8 πεπείσμεθα] Senſus eſt: quoniam Deum teſtem nouimus eſſe rerum, etiam abditiſſimarum; certi ſumus, fore, vt, hac depoſita, aliam vitam viuamus, eamque vel fortunatam, et hac praeſenti longe praeſtantiorem, vel infeliciſſimam. Ante βίον ſupplendum eſt ἢ, quia poſt ſequitur ἢ συγκαταπίπτοντες.

9 μετὰ θεȣ̃] An pleonaſmus hic eſt? an μετὰ θεȣ̃ ſimpliciter *apud deum* ſignificat?

Digitized by Google

τοὺς δ' ἐπ' ἰσχύϊ, ὡς Ἡρακλέα καὶ Περσέα·
7 τοὺς δ' ἐπὶ τέχνῃ, ὡς Ἀσκληπιόν. οἷς μὲν
οὖν ἢ αὐτοὶ οἱ ἀρχόμενοι τιμῆς μετεδίδοσαν,
ἢ αὐτοὶ οἱ ἄρχοντες, οἱ μὲν, Φόβῳ, οἱ δὲ
8 καὶ αἰδοῖ, μετεῖχον τοῦ ὀνόματος. καὶ Ἀντί-
νους, Φιλανθρωπίᾳ τῶν ὑμετέρων προγόνων,
πρὸς τοὺς ὑπηκόους ἔτυχε νομίζεσθαι θεός.
οἱ δὲ μετ' αὐτοὺς, ἀβασανίστως παρεδέ-
ξαντο.

9 Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται· καὶ γὰρ τάφον, ὦ
ἄνα, σεῖο

Κρῆ-

8 Ἀντίνους] De Antinoi (erat is Hadriano Imperatori in deliciis, de quo Spartianus in eius vita c. 14.) cultu apud Romanos et ſacratis ei lucis THEOPHILVS *Libr.* III. f. m. 122. et TATIANVS f. 149. mentionem faciunt. PAVSANIAS vero *in Arcadicis* auctor eſt, Antinoo per Hadrianum et in Graecia apud Mantinenſes templum fuiſſe conſecratum cum ludis quinquennalibus. *Rechenb.*

9 Κρῆτες] Verſus ſunt CALLIMACHI

Κρῆτες ἐτεκτήναντο· σὺ δ' οὐ θάνες —— —

Πιστεύων, Καλλίμαχε, ταῖς γοναῖς τοῦ Διός, 10
ἀπιστεῖς αὐτοῦ τῷ τάφῳ, καὶ νομίζων ἐπι-
σκιάσειν τἀληθὲς, καὶ τοῖς ἀγνοοῦσι κηρύσ-
σεις τὸν τεθνηκότα· κἂν μὲν τὸ ἄντρον 11
βλέπῃς, τὸν Ῥέας ὑπομιμνήσκῃ τόκον· ἂν
δὲ τὴν σορὸν ἴδῃς, ἐπισκοτεῖς τῷ τεθνηκό-
τι, οὐκ εἰδὼς ὅτι μόνος ἀΐδιος [5] ὁ ἀγέννη-
τος θεός. ἢ γὰρ ἄπιστοι οἱ ὑπὸ τῶν πολ- 12
λῶν καὶ ποιητῶν λεγόμενοι μῦθοι περὶ τῶν
θεῶν, καὶ περισσὴ ἡ περὶ αὐτοὺς εὐσέβεια.

(οὐ

5 Ita *Geſnerus* legi vult, ipſo ſenſu flagitante, in Libris eſt ὁ γεννητός.

in hymno Iouis, qui hodieque extat. Secundus integer erit, ſi addas: *ἐσσὶ γὰρ αἰεί.* Adi Scholiaſten Callimachi ſuper his verſibus, et prouerbium in *Chiliadibus* Eraſmi: *Cretiza cum Cretenſibus.* Athenagoras hic Callimachum ſalſe ridet, qui, cum Iouis antrum videat, Rheae partum celebret, viſo ſepulchro, de morte dubitet. Conſequens enim natiuitati mors eſt. *Rechenb.*

Digitized by Google

(οὐ γάρ εἰσιν ὧν ψευδεῖς οἱ λόγοι) ἢ εἰ ἀληθεῖς αἱ γενέσεις, [6] οἱ ἔρωτες, αἱ μιαιφονίαι, αἱ κλοπαὶ, αἱ ἐκτομαὶ, οἱ κεραυνοὶ, οὐκέτ' εἰσί, παυσάμενοι εἶναι· ἐπεὶ καὶ ἐγέ-
13 νοντο, οὐκ ὄντες. τίς γὰρ τοῖς μὲν πιστεύειν, λό-

6 Sic *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* *Reg.* Reliqui ἐρῶντες.

12 οὐκ ὄντες] Dicuntur *mortui*. Adeoque explicari poſſet: *mortui vel ideo ſunt, quia etiam nati.* Sed praeſtat ita interpretari: *ſiquidem etiam nati ſunt, quum antea non eſſent*, h. e. Non amplius ſunt, quia perierunt, nec fuerunt, antequam naſcerentur: nihil ſunt poſt obitum, et ante ortum nihil fuerunt.

13 τίς γὰρ λόγος] Hoc vniuerſe verum non probatur. Eſt vtique, cur in vno eodemque auctore alia credantur, alia a fide aliena eſſe putentur; niſi et addas, quae ſequuntur: poetis nimirum in narratione de diis ideo fidem eſſe habendam, quoniam propoſitum ipſis fuit de diis non niſi ea, quae ad venerationem iis conciliandam pertinerent,

Digitized by Google

λόγος, τοῖς δὲ ἀπιστεῖν, ἐπὶ τὸ σεμνότερον περὶ αὐτῷ τῶν ποιητῶν ἱστορηκότων; οὐ γὰρ ἂν, δι᾽ οὓς ἐνομίσθησαν θεοὶ, σεμνοποιήσαντας τὴν κατ᾽ αὐτοὺς ἱστορίαν; ἦτοι τὰ

narrare. Quod ſi igitur occurrant, quae huic conſilio aduerſari videantur, tum exiſtimandum, poetas, vi veritatis coactos, ſic, nec aliter res deorum enarrare potuiſſe. A poetis enim, ex mente Athenagorae, dii habent, quod dii eſſe exiſtimantur, quoniam res eorum geſtas, ad diuinitatis opinionem, expoſuerunt, qui, mentiendo praeſertim, huic conſilio, commemorandis affectionibus humanis et morte, ſane nunquam eſſent aduerſati. Sed falſum eſt, deos originem debere poetis, qui, niſi communi vulgi opinione, dii iam eſſent crediti, nunquam conſecrare eos carminibus eſſent auſi. Interim venerationis aliquid ex carminibus acceſſiſſe equidem non negauerim. Neque etiam, obitu eorum commemorando, derogare aliquid diuinitati creditae voluerunt, quibus perſuaſum erat, ſuperſtites eſſe, poſt fata etiam, animas, et rebus adhuc humanis intereſſe.

14 τὰ πάθη τὰ αὐτῶν ἐψεύσαντο. ὡς μὲν οὖν οὐκ ἐσμὲν ἄθεοι, θεὸν ἄγοντες τὸν ποιητὴν τοῦδε τοῦ παντὸς, καὶ τὸν παρ' αὐτοῦ λόγον· κατὰ δύναμιν τὴν ἐμὴν, εἰ καὶ μὴ
XXVII. πρὸς ἀξίαν, ἐλήλεγκται. Ἔτι δὲ, καὶ [1] τροφὰς καὶ μίξεις λογοποιοῦσιν ἀθέους καθ' ἡμῶν, ἵνα τε μισεῖν [2] νομίζοιεν μετὰ λόγου, καὶ οἰόμενοι τῷ δεδίττεσθαι, ἢ τῆς ἐνστάσεως ἀπάξειν ἡμᾶς τοῦ βίου, ἢ πικροὺς καὶ ἀπαραιτήτους, τῇ τῶν αἰτίων ὑπερβολῇ, τοὺς ἄρχοντας παρασκευάσειν· πρὸς

1 στροφὰς *Aeton.* 2 *Geſnerus* mauult legere νομίζοιντο, recte, ſi quid video.

1 μετὰ λόγου] Obiecto ἀθεότητος crimine, excuſabiles videri poterant Chriſtiani exemplo Socratis et aliorum; verum obiectis infanticidiis et inceſtu, cum ratione iraſci iis gentes videbantur. Etiam TACITVS *Annal.* XIV. Chriſtianos *per flagitia inuiſos* fuiſſe cauillatur.

Digitized by Google

πρὸς εἰδότας παίζοντες, ὅτι ἄνωθέν πως 2
ἔθος, καὶ οὐχ ἐφ' ἡμῶν μόνον, κατά τινα
θεῖον νόμον καὶ λόγον παρηκολούθηκε,
προσπολεμεῖν τὴν κακίαν τῇ ἀρετῇ· οὕτω 3
καὶ Πυθαγόρας μὲν ἅμα τριακοσίοις ἑτέ-
ροις

2 πρὸς εἰδότας παίζοντες] Sententia horum verborum non poteſt eſſe: *ita illudentes nos*, neque *nugantes apud nos*, ſed: *ludunt*, ſiue *operam perdunt*, *apud eos, qui ſciunt* etc. παρηκολούθηκε *ad nos peruenit*, ſ. hic mos durauit, inoleuit.

3 Πυθαγόρας] De morte Pythagorae variant auctorum ſententiae. Plerique tamen Athenagorae conſentiunt, ipſum vel Metaponti, vel Crotone concrematum eſſe. v. DIOGEN. LAERTII L. VIII. *in vita Pythag.* et IAMBLICHII *Chalcidens. L.* I. *Cap.* penult. De *Heraclito* et *Democrito* aliter LAERTIVS quam ATHENAGORAS refert: ſcilicet illum apud Epheſios eſſe defunctum; hunc vero apud ſuos inſaniae fuiſſe ſuſpectum. Itaque *Suffridus Petri* pro *Heraclito Epheſio* hic *Hermodorum Epheſi-*

ροις κατεφλέχθη πυρί· Ἡράκλειτος δὲ καὶ
Δημόκριτος, ὁ μὲν, τῆς Ἐφεσίων πόλεως
ἠλαύνετο, ὁ δὲ τῆς Ἀβδηριτῶν, ἐπικατη-
γορȣμενος μεμηνέναι· καὶ Σωκράτȣς Ἀθη-
4 ναῖοι θάνατον κατέγνωσαν. ἀλλ' ὡς ἐκεῖνοι
ȣδὲν χείρȣς εἰς ἀρετῆς λόγον, διὰ τὴν τῶν
πολλῶν δόξαν· ȣδ' ἡμῖν ȣδὲν ἐπισκοτεῖ
πρὸς ὀρθότητα βίȣ ἡ παρά τινων ἄκριτος
βλασφημία, εὐδοξȣμεν γὰρ παρὰ τῷ θε-
5 ῷ. πλὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς ταῦτα ἀπαντή-
σω τὰ ἐγκλήματα. [3] ὑμεῖς μὲν ȣν, (καὶ

δὶ

3 *Geſnerus* putat legendum ὑμῖν, quia refere-

um ponit, qui, teſte LAERTIO, ab Epheſiis, propter virtutem, eiectus fuit, quam ſententiam CICERO *Tuſc. Quaeſt. L.* V. *Cap.* 36. confirmare videtur. Sed IVSTINVS *Martyr. Apol.* II. Athenagorae, quoad exilium Heracliti adſtipulatur. *Rechenb.*

3 μεμηνέναι] Eſt a μαίνομαι, quia furoris reus agebatur.

4 ȣδὲν χείρȣς] ſcil. ἐγένοντο, nihil de opinione virtutis eorum minuebatur.

Digitized by Google

δι᾽ ὧν εἴρηκα, εὖ οἶδα ἀπολελογῆσθαι 4 ἐμαυτὸν, συνέσει γὰρ πάντας 5 ὑπερφρονοῦντες:) οἷς ὁ βίος ὡς πρὸς στάθμην τὸν 6
θεὸν

bat ad ἀπολελογῆσθαι. Sed ego, poſita parentheſi, τὸ ὑμεῖς referendum duxi ad ſequens ἐςε. 4 Poſt ἐμαυτὸν *Geſnero* videtur deeſſe verbum νομίσετε, aut ſimile. Mihi ſecus videtur. Senſus eſt: (*vobis quidem*,) *per ea quae iam dicta ſunt, ſatis defenſus eſſe videor*. Poſt idem vult συνέσει γε—οἷς γὰρ, in quo fallitur V. D. Reddit enim Athenagoras rationem, cur ſe ſatis excuſatum Imperatoribus eſſe putet: συνέσει γὰρ πάντας ὑπερφρονοῦντες ſcil. ἐςέ. Membrum vero οἷς ὁ βίος eleganter praemittitur membro ſequenti τοῦτους μηδ᾽, quanquam in noſtra lingua ordo contrarius locum habet. 5 ὑπερφρονοῦντε *Bodl.* 2. in duali, quia ad duo Imperatores ſermo eſt.

6 ὡς πρὸς στάθμην] h. e. πρὸς τὸν Θεὸν, ὡς πρὸς στάθμην, quorum vita ad deum, tan-

θεὸν κανονίζεται, ὅπως ἀνυπαίτιος καὶ ἀν-
επίληπτος [6] ἑκάστου ἡμῶν ἄνθρωπος αὐ-
τῷ γένοιτο· ἴστε τούτους μηδ' εἰς ἔννοιάν πο-
τε τοῦ βραχυτάτου ἐλευσομένους ἁμαρτήμα-
7 τος. εἰ μὲν γὰρ ἕνα τὸν ἐνταῦθα βίον βι-
ώσεσθαι πεπείσμεθα, [7] κἂν ὑποπτεύειν
ἐνῆν, δουλεύοντας σαρκὶ καὶ αἵματι, ἢ κέρ-
δους, ἢ ἐπιθυμίας ἐλάττους γενομένους, ἁ-
8 μαρτεῖν· ἐπεὶ δὲ ἐφεστηκέναι μὲν οἷς [8] ἐν-
νοοῦμεν, οἷς λαλοῦμεν, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ'
ἡμέραν, τὸν θεὸν οἴδαμεν, πάντα δὲ, φῶς
αὐ-

6 *Geſnerus* legit ἕκαστος. *Par.* αὐτοῦ pro αὐτῷ.
7 Mihi legendum videtur ὑποπτεύειν ἂν ἦν *ſuſpicari vtique liceret*, nos ſecure peccaturos, omiſſo κἄν. Niſi κἄν accipiatur, pro ſimplici ἄν, vt *Cap.* 30, 1. 8 ἐνοοῦμεν *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

quam ad trutinam, dirigitur. ἴστε τούτους — οἷς ὁ βίος etc.

αὐτὸν ὄντα, καὶ τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ὁρᾷν· πεπείσμεθα, 9 τοῦ ἐνταῦθα ἀπαλλαγέντες βίου, βίον ἕτερον βιώσεσθαι ἀμείνονα, ἢ κατὰ τὸν ἐνθάδε, καὶ ἐπουράνιον,
οὐκ ἐπίγειον, (ὡς ἂν μετὰ θεοῦ καὶ σὺν θε- 9
ῷ, ἀκλινεῖς καὶ ἀπαθεῖς τὴν ψυχὴν, οὐχ

9 *Geſnerus* legit καὶ τοῦ ἐνταῦθα. *Dechair* καὶ πεπείσμεθα τοῦ ἐνταῦθα. Ego locum mutata interpunctione ſanaui, ſanare certe volui.

8 φῶς αὐτὸν ὄντα] Accuſatiui conſequentiae. οἴδαμεν repetendum etiam poſt ὁρᾷν.

8 πεπείσμεθα] Senſus eſt: quoniam Deum teſtem nouimus eſſe rerum, etiam abditiſſimarum; certi ſumus, fore, vt, hac depoſita, aliam vitam viuamus, eamque vel fortunatam, et hac praeſenti longe praeſtantiorem, vel infeliciſſimam. Ante βίον ſupplendum eſt ἢ, quia poſt ſequitur ἢ συγκαταπίπτοντες.

9 μετὰ θεοῦ] An pleonaſmus hic eſt? an μετὰ θεοῦ ſimpliciter *apud deum* ſignificat?

ὡς σάρκες, κἂν ἔχωμεν, ἀλλ᾽ ὡς οὐράνιον
πνεῦμα, μενοῦμεν·) [10] ἤ, συγκαταπίπτον-
τες τοῖς λοιποῖς, χείρονα καὶ διὰ πυρός·
10 (οὐ γὰρ καὶ ἡμᾶς, ὡς πρόβατα ἢ ὑποζύ-
για, πάρεργον καὶ ἵνα ἀπολοίμεθα καὶ ἀ-
φανισθείημεν, ἔπλασεν ὁ θεός) ἐπὶ τούτοις
οὐκ εἰκὸς ἡμᾶς ἐθελοκακεῖν, οὐδ᾽ αὐτοὺς τῷ
μεγάλῳ παραδιδόναι κολασθησομένους δικα-
11 στῇ. τοὺς μὲν οὖν θαυμαστὸν οὐδὲν, λογοποι-
εῖν περὶ ἡμῶν, ἃ περὶ τῶν σφετέρων λέγου-
σι θεῶν· καὶ τὰ πάθη αὐτῶν δεικνύουσι
12 μυστήρια. χρῆν δ᾽ αὐτοὺς, εἰ δεινὸν τὸ ἐπ᾽
ἀδεί-

10 *Geſnerus* pro ἢ legit οὐ. *Dechair* ἢ οὐ, vtrumque ſiniſtre.

σὺν θεῷ vero, *deo adiuuante*, quaerit Geſnerus. Ego poſterius crediderim.

9 κἂν ἔχωμεν] ſcil. σάρκα.

11 μυστήρια] Myſteria primitus fuerunt

Digitized by Google

ἀδείας καὶ ἀδιαφόρως μίγνυσθαι, κρίνειν

 ἔμελ-

ritus inſtituti ad memoriam veterum beneficiorum, inuentorum, fatorum rerumque geſtarum retinendam, quibus primi populorum conditores, aut alii praeclari homines decus, nomen et famam inter ſuos ſibi comparauerant. Has autem caerimonias fuiſſe occultatas, metu, ne, perſpectis occultis his religionibus, pateret omnibus, homines fuiſſe, reges, heroes, et ideo haec numina ab imperito vulgo deſpicerentur, quae ſententia eſt Moshemii ad Cudvvorthum, mihi ideo non ſit credibile, quoniam ex ipſis poetarum libris dubium id eſſe nemini poterat. Neque tamen erat, cur aliquem contemtum hinc vererentur, ſi, quod fecerunt, docerent: animas magnorum hominum vere eſſe bonos genios ſiue daemonas, et a corporibus ſolutas, deos fieri, vt PLVTARCHVS ait *de Iſide et Oſiride* p. 362. ὁ μὲν γὰρ Ὄσιρις καὶ ἡ Ἶσις ἐκ ΔΑΙΜΟΝΩΝ ἀγαθῶν εἰς ΘΕΟΥΣ μετήλλαξαν. Adeoque crediderim potius, rationem his myſteriis propoſitam fuiſſe vel phyſicam vel moralem, vel vtramque. Quam quoniam capere homines

ἔμελλον, ἢ τὸν Δία μεμισηκέναι, ἐκ μητρὸς

μὲν

vulgo non videbantur, ideo ab his arcanis excluſi. In Aegyptiorum ſane Theologia tota aſtrorum ratio continebatur: haec quid ad imperitiam vulgi? tum diſcere etiam iubebantur, quam pulchrum ſit, bene de genere humano mereri, et aſperam patere, inter pericula mortis, et mortes ipſas, ad virtutem, et per eam ad coeleſtes, viam. Haec ſcilicet capiebat plebecula, ſuis opificiis et rei quaerendae vnice intenta! Accedebant infinita luſtrationum genera, vel ſuperſtitione quadam vana ita credita, vel ſigna illa renouationis mentis internae, confer. Moshemius ad Cudvvorthum p. 1048.

12 τὸν Δία μεμισηκέναι] Notum eſt Chriſtianos, quoties cum gentilibus κατ' ἄνθρωπον diſputarent, vt ſe ſcelerum immunes eſſe demonſtrarent, ad Iouis caeterorumque deorum ſcelera prouocare. Id quod etiam ex gentibus profanis fecerunt non pauci, qui cum OVIDIO *Amor.* II. 8, 14. quaererent:

Quod decuit diuos, cur mihi turpe putem?

Digitized by Google

μεν Ῥέας, θυγατρὸς δὲ Κόρης πεπαιδοποι-
ημένον, γυναικὶ δ' ἰδίᾳ ἀδελφῇ χρώμενον·

Sed dictum etiam hi ſibi eſſe putent, quod idem OVIDIVS *Metam.* IX. 496. Biblida ſibi facit reſpondentem. Cum enim dixerat:

— — Di nempe ſuas habuere ſorores.
Sic Saturnus Opim iunctam ſibi ſanguine duxit,
Oceanus Tethyn, Iunonem rector Olympi,

ſtatim ſubiungit:

Sunt Superis ſua iura: quid ad coeleſtia ritus
Exigere humanos, diuerſaque foedera tento?

Recte. Quia enim deorum naturas humanis ſuperiores eſſe ſtatuebant gentes, fieri poterat, vt, quod nobis nefarius eſt inceſtus, illis coniunctio eſſet honeſta et pudica; idquod in naturis humana inferioribus etiam animaduertimus:

— — Nec habetur turpe iuuencae
Ferre patrem tergo: fit equo ſua filia coniux;

13 ἢ τὸν τούτων ποιητὴν Ὀρφέα, ὅτι καὶ ἀνόσιον ὑπὲρ τὸν Θυέστην καὶ μιαρὸν ἐποίησε τὸν Δία. καὶ γὰρ οὗτος τῇ θυγατρὶ κατὰ χρησμὸν ἐμίγη, [11] βασιλεὺς ἐθέλων καὶ
XXVIII Θυέστης ἐκδικηθῆναι. Ἡμεῖς δὲ τοσοῦτον ἀδιά-

διά-

11 Canterus *Nov. Lect.* 7, 38. legit: βασιλεῦσαι ἐθέλων. *Decbair* καὶ γὰρ οὗτος τῇ θυγατρὶ κατὰ χρησμὸν ἐμίγη βασιλεύς, ἐθέλων καὶ ἐκδικηθῆναι.

Quaſque creauit, init pecudes, caper, —

vid. OVIDII *Metam.* X. 325. Quod igitur iure naturae humanae turpe habetur, non idem in alio naturarum genere ita exiſtit.

13 ἐκδικηθῆναι] Duo proponit Athenagoras, quorum intuitu Thyeſtes videri poſſit excuſatius peccaſſe, quam ipſe Iupiter. Primum eſt, quod inceſtum cum filia Pelopea commiſit non ſponte, ſed monitus ab oraculo. Alterum eſt vindictae cupido. Cui ſiquidem Atreus frater filios appoſuerat coctos

διάφοροι εἶναι ἀπέχομεν, ὡς μηδὲ ἰδεῖν ἡμῖν πρὸς ἐπιθυμίαν ἐξεῖναι· ὁ γὰρ βλέπων, φησὶ, γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη [1] μεμοίχευκεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐ-
τοῦ. οἷς οὖν μηδὲν [2] πλέον ἔξεστιν ὁρᾶν, ἢ 2
ἐφ᾽ ἃ ἔπλασεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ θεὸς, ἡμῖν φῶς αὐτοὺς εἶναι, καὶ οἷς τὸ ἰδεῖν ἡδέως, μοιχεία, ἐφ᾽ ἕτερα τῶν ὀφθαλμῶν γε-

1 μεμοίχευκεν αὐτὴν *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* 2 Vulgo τὸ πλέον, ſed *Geſner.* pro τὸ legit τί. In MB. edit. Oxon. deeſt τό.

in coena; nec vindicari ſcelus per vllum alium, niſi per eum poterat, quem ex filia genuiſſet. Neque mirum erat, tantam homini ineſſe vindictae cupiditatem, ad quam per ſe iam, velut Oreſtes, erat procliuior, quamque regii adhuc ſpiritus alebant.

1 μηδὲ ἰδεῖν ἡμῖν] ſcil. γυναῖκα.

2 ἐφ᾽ ἕτερα] ſcil. πράγματα, ad alios vſus.

Digitized by Google

γονότων, μέχρις ἐννοίας κριθησομέναις· πῶς
3 ἂν οὗτοι ἀπιστηθεῖεν σωφρονεῖν; οὐ γὰρ πρὸς
ἀνθρωπικοὺς νόμους ὁ λόγος ἡμῖν, οὓς ἄν τις,
γενόμενος πονηρὸς, καὶ λάθοι· (ἐν ἀρχῇ δὲ
ὑμῖν, [3] Δεσπόται θεοδίδακτον εἶναι τὸν καθ'
4 ἡμᾶς λόγον ἐπιστούμην·) ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν νό-
μος, ὃς δικαιοσύνης μέτρον ἐποίησεν, [4] αὐ-
τοὺς καὶ τοὺς πέλας ἔχειν· διὰ τοῦτο καὶ
καθ' ἡλικίαν, τοὺς μὲν υἱοὺς καὶ θυγατέρας
νοοῦμεν, τοὺς δὲ ἀδελφοὺς ἔχομεν καὶ ἀδελ-
φάς· καὶ τοῖς προβεβηκόσι, τὴν τῶν πα-

τέ-

3 Ita *Geſner.* legit, adprobante *Suffr. Petri.* ὦ Δεσπόται *ed. Par.* Vulgo Δεσπότης, fortaſſe δεσπόταις, quod eodem fere modo pronuntiatur. 4 *Geſner.* pro καὶ legit πρὸς, quod adprobat *edit. Oxon.* quo ſenſu ignoro. Mihi αὐτοὺς eſt ὡς αὐτοὺς, ſecundum praeceptum *Gal.* V. 14.

4 προβεβηκόσι] ſcil. ἐν ταῖς ἡμέραις, *aetate prouectis*, vt Luc. 1, 7.

Digitized by Google

τέρων καὶ μητέρων τιμὴν ἀπονέμομεν. οὓς οὖν 5
ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ
γένους νοοῦμεν ὀνόματα, περὶ πολλοῦ ἡμῖν ἀν-
ύβριστα καὶ ἀδιάφθορα αὐτῶν τὰ σώμα-
τα μένειν, πάλιν ἡμῖν λέγοντος τοῦ λόγου· 6
ἐὰν

5 καὶ τὰ λοιπὰ] h. e. καὶ (κατὰ) τὰ λοιπὰ, et quae ſunt reliqua cognationis nomina. περὶ πολλοῦ ἡμῖν ſcil. ἐστὶ τιμήματος, magnae nobis curae eſt.

6 λέγοντος τοῦ λόγου] Sunt qui verba allegata ſancti neſcio cuius viri eſſe putent, quod mihi non probatur, quia diuina tantum teſtimonia ſe allaturum profitetur. Suffr. Petri κατὰ τὴν διάνοιαν ex *Matthaei* potiſſimum c. 19. et 1 *Corinth.* 7. collectum eſſe hoc argumentum putat, quod ferri poſſet, ſi quis idem ab Athenagora pluribus, vel ſaltem vno adhuc loco fieri doceret. Mihi λόγος videtur indicare *religionem* ſiue *profeſſionem Chriſtianam*, quo ſenſu vocabulum adfuit *Cap.* II. 6. et indicare traditionem aliquam ab Apoſtolis acceptam. καταφιλήσῃ

ἐάν τις διὰ τοῦτο ἐκ δευτέρου καταφιλήσῃ,
ὅτι ἤρεσεν αὐτῷ· καὶ ἐπιφέροντος, οὕτως οὖν
ἀκριβώσασθαι τὸ φίλημα, μᾶλλον δὲ τὸ
προσκύνημα δεῖ· ὡς, εἴπου μικρὸν τῇ διανοί-
ᾳ παραθολωθείη, ἔξω ἡμᾶς τῆς αἰωνίου τι-
7 θέντος ζωῆς. ἐλπίδα οὖν ζωῆς αἰωνίου ἔχον-
τες, τῶν ἐν τούτῳ τῷ βίῳ καταφρονοῦμεν,
μέχρι καὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἡδέων. γυναῖκα
μὲν ἕκαστος ἡμῶν, ἣν ἠγάγετο κατὰ τοὺς
ὑφ᾽ ἡμῶν τεθειμένους νόμους, νομίζων, καὶ
8 ταύτην μέχρι τοῦ παιδοποιήσασθαι· ὡς γὰρ

ὁ

(γυναῖκα) ὅτι (ἐκείνη) ἤρεσεν αὐτῷ, et ſupple: αὐτὸν ἁμαρτάνειν.

7 νομίζων] ſupple νομίζει. Vxorem quidem ſuam, quam ſecundum latas a nobis leges duxit, quisque noſtrum habet, ſed et hanc non niſi donec praegnantem eſſe ſenſerit.

7 μέχρι τοῦ παιδοποιήσασθαι] Haec obſervatio eſt Encratitae durioris, non Apoſtoli. Si enim, vitandae fornicationis cauſa,

Digitized by Google

ὁ γεωργὸς [5] καταβάλλων εἰς γῆν τὰ σπέρματα, ἄμητον περιμένει, οὐκ ἐπισπείρων· καὶ

5 καταβαλὼν Aeton.

quisque propriam habet coniugem; quid grauitatis tempore faciat, ſi coitus cupiditate incendatur? Hoc ſi deus voluiſſet, poterat, facili negotio, efficere, quod in brutis euenire videmus, vt mas grauidae coitum non appetat, et foemina refugiat. At vero inter homines tantum abeſt, vt foeminae, grauitatis tempore, concubitum fugiant, vt eius etiam ſint appetentiores, conf ARISTOTELEM *Hiſt. Anim. Lib.* VII. *Cap.* 3. it. *de Gener. Anim. Lib.* IV. *Cap.* 5. An vero credibile eſt, deum, indito hoc humano generi ſtimulo, nihil aliud quaeſiuiſſe, niſi vt continentiae exercendae haberent facultatem? hac ratiuncula admiſſa, ego in me reciperem, homines mox ad priorum ſaeculorum, in victu et amictu, ruditatem me redacturum. Imo ex hoc ego puto deum *monogamiae* eſſe auctorem, quoniam, hac libertate hominibus conceſſa, cauit, ne quis aliam appetere velit. Modum in vſu vxoris non magis, quam

καὶ ἡμῖν μέτρον ἐπιθυμίας, ἡ παιδοποιΐα. εὕροις δ' ἂν πολλὺς τῶν παρ' ἡμῖν, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας, καταγηράσκοντας ἀγάμυς, ἐλπίδι τῦ μᾶλλον [6] συνέσεσθαι τῷ
9 Θεῷ. εἰ δὲ τὸ ἐν παρθενίᾳ καὶ ἐν εὐνυχίᾳ μεῖναι, μᾶλλον παρίστησι τῷ Θεῷ· τὸ δὲ, μέχρις ἐννοίας καὶ ἐπιθυμίας ἐλθεῖν, ἀπάγει· ὧν τὰς ἐννοίας φεύγομεν, πολὺ πρό-
10 τερον τὰ ἔργα παραιτύμεθα. [7] ὐ γὰρ με-
λέ-

6 συνέσθαι *Aetor.* συνέςαι *Bodl.* 1. 2. τῷ Θεῷ ab omnibus abeſt. 7 *Geſner.* ὐ γὰρ ἐν μελέτῃ.

in vſu ciborum, Deus in verbo ſuo praeſcripſit, ſed hoc totum iudicium rationis eſſe voluit, quae praeſcribit omni temperantia ac modeſtia cohabitare vxori, vt idem ARISTOTELES ait *Oecon.* I. 6: δεῖ τοίνυν πλησιάσαι τῇ ἀλόχῳ μετὰ σωφροσύνης τε πολλῆς καὶ εὐταξίας· καὶ εἶναι, ἐν μὲν τοῖς λόγοις αἰδῶ.

Digitized by Google

λέτῃ λόγων, ἀλλ' ἐπιδείξει καὶ διδασκαλίᾳ ἔργων τὰ ἡμέτερα· ἢ οἷος τις ἐτέχθη, μένειν, ἢ ἐφ' ἑνὶ γάμῳ. ὁ γὰρ δεύτερος, εὐπρεπής ἐστι μοιχεία. ὃς γὰρ ἂν ἀπολύσῃ, 11
φησὶ, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην,

10 οὐ γὰρ μελέτῃ] i. e. ἐν μελέτῃ. τὰ ἡμέτερα ſc. ἔργα ἐστί. *Non eloquimur magna, ſed viuimus*, ait MINVCIVS FELIX *Octav.* XXXVIII. 8.

10 εὐπρεπής ἐστι μοιχεία] Atqui coniugium inſtitutum eſt, teſte Paulo, non modo ad procreandam ſubolem, ſed etiam ad vitandam ſcortationem 1. *Cor.* 7, 2. Idem ſatius eſſe docet matrimonium contrahere, quam vri. Et concubitum cum vxore legitima (ſiue ſecunda, ſiue tertia,) caſtitatem appellauit vetuſtas. Fieri poteſt, vt ab *Encratitis*, vel *Tatiano*, qui et ipſe doctrinam ſuam ſub Antonino Philoſopho ſparſit, haec inſerta ſint. *Geſnerus.* Conf. D. GERHARDI *Loc. de Coniug.* c. V. n. 191. Locus ex *Matth.* V. 32. ab Athenagora hic inconuenienter citatur. *Rechenb.*

Digitized by Google

λην, μοιχᾶται· ὅτε ἀπολύειν ἐπιτρέπων 8
ἧς ἔπαυσέ τις τὴν παρθενίαν, ὅτε ἐπιγα-
12 μεῖν. ὁ γὰρ ἀποστερῶν ἑαυτὸν τῆς προτέρας
γυναικὸς, καὶ εἰ τέθνηκε, μοιχός ἐστι παρα-
κεκα-

8 ἣ ἔπαισε *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

11 ἐπιγαμεῖν] ἐπιγαμεῖν eſt: priori vxori adhuc viuenti et praeſenti ſuperinducere nouam coniugem. Hoc loco ſine dubio notat: *dimiſſa priore vxore, aliam ducere.*

12 καὶ εἰ τέθνηκε] Quid his verbis faciam, neſcio. Si enim defuncta eſt mulier, non amplius eſt coniux, dicente ipſo Apoſtolo 1 *Cor.* 7, 39: ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἐλευθέρα ἐστὶ, ᾧ θέλει, γαμηθῆναι. Adeoque nec poteſt dici, virum, qui, defuncta vxore, ad nuptias ſecundas tranſit, *priuaſſe ſe coniuge priore.* Neque *tectum* dici poteſt *adulterium*, quod in cuiusuis arbitrio ponit Apoſtolus. Ergo procliuis ſum ad credendum, καὶ εἰ τέθνηκε intruſum eſſe ab Encratita aliquo acerbiore, vel ab ipſo Athenagora, ex Encratitarum placitis, receptum. ἀποστερεῖν ἑαυτὸν τῆς γυναικὸς nihil poteſt

κεκαλυμμένος, 9 παραβαίνων μὲν τὴν χεῖ-
ρα τοῦ Θεοῦ, (ὅτι ἐν ἀρχῇ ὁ Θεὸς ἕνα ἄν-
δρα ἔπλασε καὶ μίαν γυναῖκα·) λύων δὲ 13
τὴν σάρκα πρὸς σάρκα κατὰ τὴν ἕνωσιν
πρὸς

9 παραμένων *Bodl.* 1. 2.

aliud ſignificare, quam *ἀπολύειν αὐτήν, repudiare eam.* Atqui repudiata, iuſtis de cauſis, vxore, an ducere aliam, ſalua religione, vir poſſit, dubium haud eſt, quia Saluator ipſe *Matth.* XIV. 9 hanc viro poteſtatem tribuit, ſi repudii cauſa fuerit adulterium. Sed verba εἰ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ Athenagoras, haud bona fide, omiſit. Finge denique abeſſe haec verba, nemo tamen ita eſſet temerarius, vt, quod de ſecundis, poſt repudiatam priorem coniugem, nuptiis dicitur, conferendum etiam ad eas putet, quae, defuncta priore coniuge, fiant.

12 τὴν χεῖρα] Hoc eſt τὴν πλάσιν ἢ κτίσιν Θεοῦ. *Cap.* XXIX. 3. χεῖρα καὶ γνώμην Θεοῦ nominat. *Geſn.*

13 λύων δὲ τὴν σάρκα] An Graece dici

XXIX. πρὸς μίξιν τοῦ γένους κοινωνίαν. Ἀλλ᾽ οἱ τοιοῦτοι (ὢ τί ἂν εἴποιμι τὰ ἀπόῤῥητα;) ἀκούομεν τὰ τῆς παροιμίας, ἡ πόρνη τὴν
2 σώφρονα. οἱ γὰρ ἀγορὰν ϛήσαντες πορνείας,

---

poſſit λύειν τι πρός τι dubito. Interim interpretibus ita eſt viſum, qui vertunt: *deinde et carnem a carne ſoluat, videlicet ſecundum vnionem in coitu, ſexus coniunctionem*, vel: *et carnem a carne, et vnionem miſcendi vtriusque ſexus ſeparat*, vel: *et carnem a carne, cui coniuncta erat, ſeparans, videlicet coitus gratia, ſexus coniunctionem.* Mihi, ſi verba ſana ſunt, ita legi placet: λύων δὲ τὴν (σάρκα πρὸς σάρκα κατὰ τὴν ἕνωσιν) πρὸς μίξιν τοῦ γένους κοινωνίαν, ſoluens (vtpote carne carni iuncta,) communionem ad ſexus commixtionem valentem.

1 ἀλλ᾽ οἱ τοιοῦτοι] h. e. ἡμεῖς οἱ τοιοῦτοι, cum tales ſumus. ἀκούομεν τὰ τῆς παροιμίας, de nobis valet id, quod in prouerbio dicitur. ἡ πόρνη τὴν σώφρονα ſcil. ἐλέγχει.

Digitized by Google

ας, καὶ καταγωγὰς ἀθέσμους πεποιημένοι τοῖς νέοις πάσης αἰσχρᾶς ἡδονῆς, καὶ μηδὲ τῶν ἀρσένων φειδόμενοι, ἄρσενες ἐν ἄρσεσι τὰ δεινὰ κατεργαζόμενοι, ὅσον σεμνότερα 3 καὶ εὐειδέστερα σώματα, παντοίως αὐτὰ ὑβρίζοντες, [1] ἀτιμοῦντες καὶ τὸ ποιητὸν τοῦ θεοῦ καλόν· (οὐ γὰρ αὐτοποίητον ἐπὶ γῆς

P 2 τὸ

1 ἀτιμοῦνται *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

2 ἄρσενες ἐν] Alludit ad D. Pauli locum Rom. I. 27. Quod ad ἀτιμοῦντες attinet, Geſnerus poſuerat in nota, eſſe ab ἀτιμόω, forma ſic poſtulante. Hic Rechenbergius, velut aliud agens, addit: ſed receptius eſt ἀτιμάω. Quaſi de hoc quisquam vnquam dubitauerit? aut etiam incognitum eſſe Geſnero, viro graece doctiſſimo potuerit? Nam ab ἀτιμάω deberet eſſe ἀτιμῶντες, non ἀτιμοῦντες.

3 ποιητὸν τοῦ θεοῦ καλὸν] Bonum a Deo auctore profectum. Intelligit pulchritudinem,

Digitized by Google

τὸ κάλλος, ἀλλὰ ὑπὸ χειρὸς καὶ γνώμης
4 πεμπόμενον τοῦ θεοῦ,) [2] οὗτοι δὲ ἃ συνίσασιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς σφετέρους λέγουσι θεοὺς, (ἐπ᾽ αὐτῶν ὡς σεμνὰ καὶ τῶν θεῶν αὐτὰ αὐχοῦντες,) ταῦτα ἡμᾶς λοιδοροῦνται· κακίζοντες οἱ μοιχοὶ καὶ παιδερασταὶ τοὺς εὐνού-
5 χους, καὶ μονογάμους· οἱ δίκην ἰχθύων ζῶντες. καὶ γὰρ οὗτοι καταπίνουσι τὸν ἐμπε-

σόν-

2 *Geſner.* legit οὔτοί γε, et poſt *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* θεοῖς. Ego ſuppleo: καὶ ἃ τοὺς etc.

5 δίκην ἰχθύων] Alludit ad verſus HESIODI *Oper.* I, 277. quibus addi poſſunt quos ex Varrone ad h. l. citat Scaliger:

Natura hominis omnia ſunt paria,
Qui pote plus vrget, piſcis vt ſaepe minutos
Magnus comeſt, vt aues enecat accipiter.

Sed videtur tamen hic aliquid deeſſe, fortaſſe τοὺς ἀγαθοὺς καὶ ἀνεξικάκους, h. e. *homines iniuriarum patientes vos incuſatis, qui, piſcium more, viuitis,* idque propter ea, quae ſequuntur §. 8.

σόντα, ἐλαύνοντες ὁ ἰσχυρότερος τὸν ἀσθενέ- 5
στερον. καὶ τοῦτό ἐστι σαρκῶν ἅπτεσθαι ἀν- 6
θρωπικῶν, τὸ κειμένων νόμων, οὓς ὑμεῖς καὶ
οἱ ὑμέτεροι πρόγονοι, πρὸς πᾶσαν δικαιο-
σύνην ἐξετάσαντες, ἐθήκατε, παρὰ τούτους [3]
αὐτοὺς βιάζεσθαι· ὡς μηδὲ τοὺς ὑφ' ὑμῶν 7
καταπεμπομένους ἡγεμόνας τῶν ἐθνῶν ἐξαρ-
κεῖν ταῖς δίκαις, αἷς, οὐδὲ παιομένοις, μὴ πα-
ρέχειν ἑαυτοὺς, οὐδὲ κακῶς ἀκούουσι, μὴ εὐλο-
γεῖν, ἔξεστιν. οὐ γὰρ [4] ἀπαρκεῖ δίκαιον εἶ- 8
ναι, (ἔστι δὲ δικαιοσύνη [5], ἴσα ἴσοις ἀμεί-
βειν,) ἀλλ' ἀγαθοῖς καὶ ἀνεξικάκοις εἶναι

P 3 πρό-

3 *Geſner.* pro αὐτοὺς legit ἄλλους. Ego refero ad praecedens ἀνθρώπους, quod latet in ἀνθρωπικός. 4 ἐπαρκεῖ *Bodl.* 1. 2. δικαιοσύνης *Bodl.* 1. 2. *Reg.* vulgo δικαιοσύνη. 5 ἀλεξικάκοις *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* male.

8 οὐ γὰρ ἀπαρκεῖ] ſcil. ἡμῖν, quod etiam ſupplendum in πρόκειται.

9 πρόκειται. Τίς οὖν εὖ φρονῶν εἴποι, τοιούτους ὄντας ἡμᾶς, ἀνδροφόνους εἶναι; οὐ γάρ ἐστι πάσασθαι κρεῶν ἀνθρωπικῶν, μὴ πρότερον ἀποκτείνασί τινα. τὸ πρότερον οὖν ψευδόμενοι.
XXX Τὸ δεύτερον, κἂν μέν τις αὐτοὺς [1] ἔρηται, εἰ ἑωράκασιν ἃ λέγουσιν, οὐδεὶς οὕτως
2 ἀπηρυθριασμένος, ὡς εἰπεῖν ἰδεῖν. καί τοι καὶ δοῦλοί εἰσιν ἡμῖν, τοῖς μὲν καὶ πλείους,

τοῖς

1 εἴρηται *Bodl.* 1. 2. *Aston.*

1 τὸ δεύτερον] i. e. κατὰ τὸ δεύτερον. ἃ λέγουσι, infantes ſcilicet a Chriſtianis deuorari. Et hoc eſt, quod Chriſtiani ſemper negarunt. TERTVLLIANVS Apolog. c. 7. *Quis vnquam taliter vagienti infanti ſuperuenit? quis cruenta, ut inuenerat, Cyclopum et Sirenarum ora iudici reſeruavit? — ſi ſemper latemus, quando proditum eſt, quod admittimus?* conf. MIN. FELICIS *Octav. Cap.* XXVIII. 2.

2 δοῦλοί εἰσιν ἡμῖν] In perſecutione ta-

τοῖς δὲ ἐλάττυς· ὓς ὐκ ἔςι λαθεῖν· ἀλλὰ
καὶ τύτων ὐδεὶς καθ' ἡμῶν τὰ τηλικαῦτα
ὐδὲ κατεψεύσατο· ὓς γὰρ ἴσασιν ὐδ' ἰδεῖν, 3
κἂν δικαίως Φονευόμενον, ὑπομένοντας, τύ-
των τίς ἂν κατείποι ἢ ² ἀνδροφονίαν, ἢ ἀν-
θρωποβορίαν; ³ τίς ὐχὶ τῶν περὶ σπυδῆς 4
τὰς δι ὅπλων ἀγωνίας καὶ διὰ θηρίων,
καὶ μάλιςα τὰς ὑφ' ὑμῶν ἀγομένας, ἔ-
χει; ἀλλ' ἡμεῖς πλησίον εἶναι, τὸ ἰδεῖν τὸ
Φονευόμενον, τῦ ἀποκτεῖναι νομίζοντες, ά-
πηγορεύσαμεν τὰς τοιαύτας θέας. πῶς ὖν 5
μη-

2 ἀνδροφονίας ἢ ἀνθρωποβορίας *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* 3 Mihi τῶν abundare videtur: περὶ σπυδῆς ἔχειν τι, eſt: *ſtudioſe ſectari aliquid.* Vel τῶν ponitur pro αὐτῶν.

men, quae ſub hoc ipſo M. Antonino, eccleſiam Gallicanam afflixit, ſeruos quosdam Chriſtianorum, metu tormentorum, calumnias iſtas confirmaſſe, ex EVSEBII *Lib.* V. C. II. adparet. *Rechenb.*

μηδὲ ὁρῶντες, ἵνα μὴ ἑαυτοῖς ἄγος καὶ μί-
ασμα προστριψαίμεθα, φονεύειν δυνάμε-
6 θα; καὶ οἱ τὰς τοῖς ἀμβλωθριδίοις χρω-
μένας, ἀνδροφονεῖν τε καὶ λόγον ὑφέξειν
τῆς ἐξαμβλώσεως τῷ θεῷ φαμὲν, κατὰ
7 ποῖον ἀνδροφονοῦμεν λόγον; οὐ γὰρ τοῦ αὐ-
τοῦ, νομίζειν μὲν καὶ τὸ κατὰ γαστρὸς ζῶ-
ον εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο αὐτοῦ μέλειν τῷ θε-
ῷ, καὶ παρεληλυθότα εἰς τὸν βίον, φονεύ-
8 ειν· καὶ μὴ ἐκτιθέναι μὲν τὸ γεννηθὲν, ὡς
τῶν ἐκτιθέντων τεκνοκτονούντων, πάλιν δὲ
τὸ τραφὲν ἀναιρεῖν· ἀλλ' ἐσμὲν πάντα
πανταχοῦ ὅμοιοι καὶ ἴσοι, [4] δουλεύοντες
τῷ

4 *Suffr. Petri* legit: δουλεύοντες τῷ θείῳ λόγῳ καὶ οὐκ ἀρνοῦντες αὐτόν.

6 ἀμβλωθριδίοις] Vid. MIN. FELICIS *Octav. Cap.* XXX. 2.

8 καὶ μὴ ἐκτιθέναι] Ita ſupple: καὶ (τοῦ αὐτοῦ οὐκ ἐστι) μὴ ἐκτιθέναι. Caeterum de

τῷ λόγῳ, καὶ [5] οὐκ ἄρχοντες αὐτοῦ. τίς ἂν 9
ἐν ἀνάστασιν πεπιστευκὼς, ἐπὶ σώμασιν ἀ-
ναστησομένοις ἑαυτὸν παράσχοι τάφον; οὐ
γὰρ τῶν αὐτῶν, καὶ ἀναστήσεσθαι ἡμῶν
πεπεῖσθαι τὰ σώματα, καὶ ἐσθίειν αὐτὰ
ὡς οὐκ ἀναστησόμενα· καὶ ἀποδώσειν μὲν 10
νομίζειν τὴν γῆν τοὺς ἰδίους νεκροὺς, οὓς δέ
τις αὐτὸς ἐγκατέθαψεν αὐτῷ, μήτε ἀπαι-
τηθήσεσθαι· τοὐναντίον μὲν οὖν εἰκὸς τοὺς μὲν, 11
μήτε λόγον ὑφέξειν τοῦ ἐνταῦθα ἢ πονη-
ροῦ ἢ χρηστοῦ βίου, μήτε ἀνάστασιν εἶναι
οἰομένους, συναπόλλυσθαι δὲ τῷ σώματι

5 οὐ κρατοῦντες *Bodl.* 1. 2. *Aeton.*

expoſitione infantum M. MINVCIVS FELIX in *Octav. Cap.* XXX. 2.

8 δουλεύοντες τῷ λόγῳ] Haec recte ita vertunt: *leges a ratione accipimus, non ipſi praeſcribimus* h e. ad rationis normam nos adcommodamus, nunquam illi aduerſamur.

καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ, οἷον ἐναποσβέννυσθαι, λο-
γιζομένους, μηδενὸς ἂν ἀποσχέσθαι τολμή-
12 ματος· τοὺς δὲ, μηδὲν ἀνεξέταστον ἔσεσθαι πα-
ρὰ τῷ θεῷ, συγκολασθήσεσθαι δὲ καὶ τὸ
ὑπουργῆσαν σῶμα ταῖς ἀλόγοις ὁρμαῖς τῆς
ψυχῆς καὶ ἐπιθυμίαις, πεπεισμένους, οὐδεὶς
λόγος ἔχει οὐδὲ τῶν βραχυτάτων τὶ ἁμαρ-
XXXI. τεῖν. Εἰ δέ τῳ λῆρος πολὺς δοκεῖ, τὸ σα-
πὲν καὶ διαλυθὲν καὶ ἀφανισθὲν σῶμα συ-
στῆναι πάλιν, κακίας μὲν οὐκ ἂν εἰκότως δό-
ξαν ἀποφεροίμεθα διὰ τοὺς οὐ πιστεύοντας,
ἀλλ' εὐηθείας. οἷς γὰρ ἀπατῶμεν ἑαυτοὺς
2 λόγοις, ἀδικοῦμεν οὐδένα. ὅτι μέντοι οὐ καθ'
ἡμᾶς μόνον ἀναστήσεται τὰ σώματα, ἀλλὰ
καὶ

1 εἰ δέ τῳ λῆρος] Eodem modo LACTANTIVS *Inſtit.* V. 12: *ſi vobis ſapientes videmur, imitamini; ſi ſtulti, contemnite, aut etiam ridete, ſi libet: nobis enim ſtultitia noſtra prodeſt.* De teſtimonio Philoſophorum conf. MINVC. FELIX *Octav.* XXXIV. 4.

καὶ κατὰ πολλοὺς τῶν Φιλοσόφων, περίεργον ἐπὶ τοῦ παρόντος δεικνύειν, ἵνα μὴ ἐξαγωνίους τοῖς προκειμένοις ἐπεισάγειν δοκῶμεν λόγους, [1] ἢ περὶ νοητῶν καὶ αἰσθητῶν, 3
καὶ τῆς τούτων συστάσεως λέγοντες, ἢ ὅτι πρεσβύτερα τὰ ἀσώματα τῶν σωμάτων, καὶ τὰ νοητὰ προάγει τῶν αἰσθητῶν, κἂν πρώτοις περιπίπτωμεν τοῖς αἰσθητοῖς· συνισταμένων, ἐκ μὲν τῶν ἀσωμάτων, κατὰ τὴν

ἐπι-

1 Pro ἢ *Geſner.* legit οἱ praecedente commate, vt ſit vna periodus] vſque ad ἐκ δὲ τῶν νοητῶν.

3 συνισταμένων] Vertunt: *quod ex corporeis per coniunctionem intelligibilia corpora, ex intelligibilibus vero ſenſibilia componantur.* Sed hanc ſententiam, ex verbis graecis, nemo eliciat. ἀσώματα et νοητὰ vnum idemque ſunt, quemadmodum etiam σώματα et αἰσθητά. Senſus eſt: incorporea atque ſoli intelligentiae peruia, natura priora eſſe corporeis et ſenſibilibus;

Digitized by Google

4 ἐπισύνθεσιν τῶν νοητῶν, σωμάτων· ἐκ δὲ [2]
τῶν νοητῶν οὐ γὰρ κωλύει, (κατὰ τὸν Πυ-
θαγόραν καὶ τὸν Πλάτωνα, γενομένης τῆς
διαλύσεως τῶν σωμάτων,) ἐξ ὧν τὴν ἀρ-
χὴν συνέστη, ἀπὸ τῶν αὐτῶν αὐτὰ καὶ πά-
λιν συστῆναι. ἀλλ' ἀνακείσθω μὲν ὁ περὶ
5 τῆς ἀναστάσεως λόγος. Ὑμεῖς δὲ, ὦ πάντα
ἐν πᾶσι φύσει καὶ παιδείᾳ χρηστοὶ καὶ μέ-
τριοι καὶ φιλάνθρωποι, καὶ τῆς βασιλείας
ἄξιοι,

2 *Geſner.* legit τῶν νοητῶν οὐδὲν κωλύει, etc. Ego deleri malim vel δὲ, vel γὰρ, vel οὐ γὰρ mutari in οὐδέν.

quamuis cognitio noſtra a poſterioribus incipit: quoniam corpora compoſita ſunt ex incorporeis, per compoſitionem rerum, quae ſola intelligentia percipiuntur. Atque corporum diſſolutione, ex mente Pythagorae et Platonis, facta; nihil impedit, quo minus ex intelligibilibus, ex quibus prius coaluerunt, denuo componantur.

ἄξιοι, διαλελυμένῳ μὲν τὰ ἐγκλήματα, ἐ-
πιδεδειχότι δὲ ὅτι καὶ θεοσεβεῖς καὶ ἐπι-
εικεῖς καὶ τὰς ψυχὰς κεκολασμένοι, τὴν
βασιλικὴν κεφαλὴν ἐπινεύσατε. τίνες γὰρ 6
καὶ δικαιότεροι, ὧν δέονται, τυχεῖν, ἢ οἵτι-
νες περὶ μὲν τῆς ἀρχῆς τῆς ὑμετέρας εὐ-
χόμεθα, ἵνα παῖς μὲν παρὰ πατρὸς, κα-
τὰ τὸ δικαιότατον, [3] διαδέχηθε τὴν βασι-
λείαν· αὔξησιν δὲ καὶ ἐπίδοσιν [4] καὶ ἡ ἀρ- 7
χὴ ὑμῶν, πάντων [5] ὑποχειρίων γιγνομέ-
νων,

3 *Geſner.* διαδέχηται. 4 καὶ abundat, vel *etiam* valet. vid. Indicem. 5 Sic duo Cod. Frontonis Ducaei, ὑποχειρῶν *Bodl.* 1. 2. *Aeton.* Vulgo ἐπι-χειρίων.

6 εὐχόμεθα] De precibus Chriſtianorum pro magiſtratu IVSTINVS *Apol.* I. *Cap.*

νων, λαμβάνῃ· τοῦτο δ' ἐστὶ καὶ πρὸς [6] ἡμῶν, ὅπως ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγοιμεν, αὐτοὶ δὲ πάντα τὰ κεκελευσμένα προθύμως ὑπηρετοῖμεν.

I. IN-



6 Ita *Geſnerus*, quod et habet MB. in edit. Oxon. *idem etiam in noſtram ſpectat vtilitatem.* Caeteri ὑμῶν.

23 et DES. HERALDVS ad *Tertull. Apol. Cap.* 29.

I. INDEX LATINVS RERVM.

Abortionis pocula prohibita 30, 5.

Admetus 17,9.

Adraſtea Helena 1, 3.

Aegyptii reges dii 24, 1. Aegyptiorum Idolomania 1, 5. 12,7. ab his ad Graecos pervenit 24, 6. aethera, terram, ſolem etc. deos putant 25, 1.

Aeſculapius fulmine percuſſus 25, 6. Aeſculapii ſimulacrum opus Phidiae 14, 6.

Aer διφυής 18, 4 impaſſibilis 13, 9. Pluto 18, 2.

Agamemnon Iupiter 1, 3.

Agapae eccleſiae primae 4, 1.

Agraulos Cecropis filia 1, 3.

Alcman et Heſiodus Medeam colentes 12, 5.

Aleuroplaſtae 14, 3.

Alexandri Paridis ſimulacrum et ſepulcrum 23, 3.

Alexander M. cum ſacerdotibus Aegyptiacis colloquitur 24, 1. eius epiſtola ad matrem ibid.

Amaſidis peluis aurea 23, 6.

Amathuſii Oneſilaum colunt 12, 5.

Amicitia et diſcordia duo principia 18, 2.

Amil-

Amilcas Carthaginenſium deus 12, 5.
Amphiaraus deus 26, 1.
Anchiſes Aeneae et Veneris filius 17, 6.
Angelion Dianae faber 14, 5.
Angelorum exiſtentia 10, 4. 22, 4. eorum duplex genus 22,9. miniſterium 10, 14. prouidentia 22, 6. lapſus 22, 7.
Aniculae Chriſtiani 11, 6.
Anima mundi Deus 21, 2. animae rationali materia moleſta 23, 9. eſt immortalis 23, 13. futura praeſentit ibid.
Animalium virtutes 4, 2.
Anthropophagia Chriſtianis obiecta 4, 1.
Antinous deus 26, 8.
Antoninus Philoſophus 1, 1.
Apollo mendax 17, 9. Admeto pecus paſcit 17, 8.
Apollodorus 25, 2.
Aqua rerum omnium principium 15, 6, 12.
Arbitrii libertas 22, 6.
Ardices ſciagraphiae inuentor 14, 3.
Ariſtaeus Chiorum deus 12, 5.
Ariſtotelis de Deo ſententia 6, 11. ſublunaria non ſubeſſe prouidentiae diuinae putat 22, 13
Armeniaci titulus 1, 1
Artifex operi antepo nendus 13, 3, 9.
Aſtragali 23, 2.
Atheiſmus Chriſtianis imputatus *Cap.* 5. *ſeq.*
Athenagoras ab Arii haereſi alienus *Cap* 10. Platonizat 10, 1. 22, 15. 23, 8.
Athenienſes Erichthonio ſacrificantes 1, 3.

Ce-

Celeon et Metaniram colentes 12, 5.
Atomi elementa 18, 2
Attributa diuina v. Proprietates.
Bacchus Proſerpinae filius 16, 5.
Beſtiarum virtutes 4, 2.
Briareus 15, 8.
Cabirea ſacra a Diagora publicata 5, 2.
Caduceus Mercurii 16, 5.
Caelibatus commendatus 28, 9.
Caerus Iupiter 18, 4.
Callimachus irriſus 26, 10.
Canes pro diis culti 1, 5.
Carthaginenſes Hamilcarem pro deo colunt 12, 5.
Caſtitas Chriſtianorum 28, 1.
Caſtor et Pollux dii 26, 1.
Celeos Athenienſium deus 12, 5.
Centimani gigantes 15, 7.
Chii Ariſtaeum colunt 12, 5.
Charitas Chriſtianorum 11, 1.
Chriſtiani non ſunt athei 5, 3. iuſtitiam poſcunt 2, 6. 4, 4. calumniis onerantur 4, 1. veritatis ſtudioſi 4, 4. inimicos diligere iubentur 11, 3. factis non dictis valent 11, 6, 7. 28, 10. Chriſtianis inceſtus falſo imputatus 2, 3. Chriſtianorum caſtitas 28, 1. charitas 11, 1. eorum nomen gentilibus exoſum 1, 7, 9.
Cilices Nioben colunt 12, 5.

Cleanthes ſciagraphiae inuentor 14, 3.

Coelum quomodo extiterit? 15, 7.

Coeli fabula 15, 5. 16, 4. 17, 6.

Coelibatus Chriſtianorum 28, 8.

Cogitata iudicabit Deus 28, 2.

Columbae a Syriis cultae 26, 3.

Commodus Imperator 1, 1.

Cora, coroplaſticae inuentrix 14, 3.

Core 16, 2, 3. 27, 12

Corpus dei 18, 5.

Cottes gigas 15, 8.

Crato pictoriae inuentor 14, 3.

Creator vnus 7, 1.

Cretenſes mendaces 26, 9.

Crocodili ab Aegyptiis culti 1, 5.

Currus Iouis tonantis 21, 9.

Cyclopes Coeli ſuboles 15, 8.

Daedalus ſtatuariae inuentor 14, 4.

Daemones quid ſint Thaleti 21, 2. quid Platoni 21, 3. quid Athenagorae? 22, 15. eorum generatio et natura 21, 2. lambunt ſacrificia 22, 24. homines mouent 22, 21. nomina idolorum ſibi vſurpant 23, 1. procuratio materiae illis credita 22, 6. decipiunt homines 23, 12.

Delius Idectaei opus 14, 5.

Democritus ab Epheſiis pulſus 27, 3.

Denarius Pythagor. 6, 7.

Derceto Dea 26, 3.

Deus ex operibus cognoſcitur 5, 4. 6, 4. non

non indiget mundo 13, 7. ſibi ipſe ſufficiens 13, 7. attributa 18, 8. 27, 8. omnium teſtis et vindex 11, 8. 27, 6. *ſeq.* non habet partes 22, 5. eſt lumen 13, 7. non animal 6, 13. non indiget ſacrificiis 12, 2. non naſcitur 21, 8. Dei vnitas adſerta 7, 2. omniſcientia 27, 8. de Deo variae Poetarum et Philoſophorum ſententiae 6, 1.

Dii gentium recentiores ſunt ſuis artificibus 14, 7. non aeterni 15, 4. carnem et ſanguinem habent 17, 1. non meliores ſunt hominibus 9, 2. affectionibus obnoxii *ibid.* ſerviunt hominibus 17, 8. eorum origines 14, 2. generatio 15, 6. 26, 4. ſcelera 26, 6.

Derceto dea Syria 26, 3.

Diabolus 22, 6.

Diagoras atheus 5, 2

Dialectici non poſſunt vitam beatam praeſtare 11, 5.

Dianae idolum 14, 5. victimae 23, 1. Taurica *ibid.*

Dionyſus Proſerpinae filius 16, 5. vinum 19, 3.

Diſcordia et amicitia duo principia 18, 2.

Diuitiarum cupiditas 25, 9.

Draco Hercules 15, 6.

Echidna Phanetis ſuboles 16, 7.

Effluuium dei eſt Sp. S. 10, 2.

Elementa 18, 2.

Eleuſinia ſacra a Diagora vulgata 5, 2.

Empedoclis elementa 18, 3. dii 18, 1, 3.
Endyus Daedali diſcipulus 14, 5.
Erichthonius Athenienſium deus 1, 3.
Europa et taurus 19, 5.
Euripidis de Diis ſententia 6, 1. eius circa prouidentiam diuinam haeſitatio 22, 16.
Exules gentilium 27, 3.

Fabulae Diis aptatae
Fama mendax de Chriſtianis 2, 2. 3, 1.
Feles cultae ab Aegyptiis 1, 5.
Figulus praeſtat luto 13, 3.
Filius Dei, de eo doctrina Chriſtianorum 9, 2.
in Foro proſtant meretrices 29, 2.
Fortuna dominatur 22, 6. ſecunda malorum dubitare facit de prouidentia 22, 17.
Frater nomen amoris 28, 5.

Gentiles non conſentiunt inter ſe 12, 4, 5, 6. eorum libidines 29, 4. in theologia ignorantia 12, 1.
Gigantum origo 22, 12.
Graecorum dii ex Aegypto translati 24, 6
Graphice inuenta 14, 3.
Gyges 15, 8.

Hamilcar Carthaginienſium Deus 12, 5.
Hector Ilienſium Deus 1, 3. 12, 5.
Helena Adraſtea 1, 3.
Heraclitus vrbe pulſus 27, 3.
Here vnde ſit 6, 13. 18, 4.

Digitized by Google

Herculis ſtatua a Diagora cremata 5, 2. eius furor 25, 6. Draco Hercules 15, 6. 16, 2. genuit ouum 15, 7.

Herculeus nodus 16, 5.

Hermodorus ab Ephesiis eiectus 27, 3.

Herodotus fabulator 24, 10. 25, 2.

Heroes quid ſint Thaleti 21, 2. Herorum ortus 21, 2.

Heſiodus cum Homero Deorum auctor 14, 2. 15, 5. vtriusque aetas 14, 2. allegatus 25, 7. 12, 7. 15, 7.

Hetaera Venus 14, 6

Homerus allegatus 12, 3. 15, 16, 2. 17, 2, 3, 4, 5. 22, 14. 25, 6.

Homicidia deteſtantur Chriſtiani 29, 9.

Horus Oſiridis filius 24, 5.

Hoſpites immolare 23, 1.

Hyacinthus ab Apolline interfectus 17, 9.

Hypocritae Chriſtianorum Philoſophi 2, 6

Idectaeus Delii et Dianae faber 14, 5.

Idearum ortus 23, 8

Idiotae Chriſtiani 11, 6.

Idola quomodo miracula patrent 20, 1.

Idololatriae abſurditas 13, 7.

Ignis artificioſus eſt Deus 6, 13.

Ilienſes Hectorem et Helenam colentes 1, 3. 12, 5.

Ilys 15, 16.

Imaginum inuentio recentior 14, 1. miracula 15, 1. per eas aditur ad Deos 15, 1.

Inceſtus Chriſtianis fal-

falſo imputatus 4, 1. 27, 12.

Infantes exponere 30, 8.

Iniuriarum toleran-tia propria Chriſtiano-rum laus 11, 8.

Ino dea 26, 2.

Inſpiratio quomodo facta 8, 1.

Io conuenit cum Iſide 24, 8.

Iſidis fabula 19, 2. ſimulacrum et feſtum 25, 2.

Iudicium Dei inſtans 11, 8. extremum deterret a peccatis 27, 9. 10.

Iuno Φερέσβιος, terra 18, 2. aer 18, 4. Iunonis Samiae et Argiuae idolum 14, 6. Iunonis ira 17, 2. 26, 2.

Iupiter Agamemnon 1, 2. mas et foemina 18, 4. eſt ignis 18, 2. Arges 18, 1. Caerus 18, 4. Iouis fabula 16, 4, 8. mythologia 18, 9. currus 21, 9. inceſtus 16, 5. 27, 8. amores 17, 7. luctus ſuper obitu filii Sarpedonis 17, 3. Iouis Cretenſis ſepulcrum 26, 10. eſt Thyeſte ſceleratior 27, 13.

Iudex iuſtus 2, 5.

Iuſtitia quid? 29, 5. eius lex ſumma 28, 4.

Lacedaemonii Agamemnonem, Phylonoen Deos colunt 1, 3. etiam Menelaum 12, 5.

Latona Apollinis et Dianae nutrix 24, 6.

Lede Nemeſis dicta 1, 3.

Legum protectionem implorant Chriſtiani 2, 2.

Leucothea dea 26, 2

Libertas arbitrii 22, 8.

To-

Digitized by Google

Logos Dei 9, 2, 3. Platonicorum *ibid.*

Lupanaria gentilium 29, 2.

Lyſander Samiorum Deus 12, 5.

Lyſidis de Deo ſententia 6, 7.

Materia qualis 18, 3. Deo poſterior 5, 3. 13, 2. nihil per ſe valet 23, 6.

Mars furens, latro, adulter 17, 5.

Matrimonii finis procreatio ſubolis 28, 7.

Medea Dea 12, 5.

Mel et vinum quomodo probantur 11, 3.

Menelaus Laconum Deus 12, 5.

Mens, Dei filius 9, 3. 10, 1.

Mercurii caduceus concubitus ſymbolum 16, 5.

Meretrices proſtant in foro 29, 2.

Metanira Athenienſium Dea 12, 5.

Metis a Ioue deuorata 16, 8.

Metus dei auocat a malis 1, 6.

Minerua glaucis oculis 14, 5. ſedens Endyo ſculpta 14, 5. Ioui irata 17, 2. mens per omnia dimanans 19, 2.

Minos inferorum iudex 11, 9.

Miracula gentilium *Cap.* 20.

Monochromatos pictura 14, 3.

Monogamia laudatur 28, 12.

Monogramma 14, 3

Mortis cogitatio ad prouocandam laetitiam 11, 10. mors eſt ſomnus *ibid.*

Mortui non redigun-

guntur in nihilum 27,8
Motus animi 23,10.
Mundus a deo creatus 6, 14. 12, 2. organum canorum 13, 8,9. Mundi vnus opifex 6, 10. figura rotunda 7,4. pulchritudo 5, 4. 13, 5. exuſtio Stoica 15, 12. Mundo non indiget Deus 13, 7.
Myſteria gentilium 27, 11.

Natura qualitatis expers 10, 1.
quod Naſcitur idem et perit 16, 1. 21, 8.
Nauis non pluris facienda, quam gubernator 19, 5.
Nedys 16, 17.
Nemeſis dicta Leda 1, 3.
Neptunus Erichthonius 1, 3.
Neryllini ſtatua in Troade culta 23, 3.
Neſtis eſt aqua 18, 1, 2.
Niobe Cilicum Dea 12, 5.
Nomen proprium Deus non habet 21, 10. Chriſtianorum gentilibus exoſum 1, 7, 9. Nomina in ſe non mala 1, 7. 2, 3, 6. Deorum recentiora 14, 1.
Numerus eſt Deus 6, 7.
Nuptiae ſecundae reiiciuntur 28, 10. Nuptiarum apud Chriſtianos caſtitas 28, 7.

Oceanus Deorum genitor 15, 4. 21, 5.
Oculi ad quem vſum creati 28, 2.
Oedipodei concubitus 4, 1.
Oneſilaus Amathuſiorum Deus 12, 5.
Opifices Chriſtiani 11, 6.

Opſi-

Opſidis de Deo ſententia 6, 7.
Orphei cerimoniae a Diagora propalatae 5, 2. Orpheus Deorum auctor 15, 5. 16, 7.
Oſculum Chriſtianorum 28, 6.
Oſiridis fabula 19, 2, 3. ſepulcrum 25, 5.
Ouum primogenitum 15, 7.
Palaemon deus marinus 26, 2.
Pandroſos Cecropis filia 1, 3.
Parcae Coeli filiae 15, 8.
Paris Deus 23, 5.
Parium oppidum 23, 3.
Parua de magnis *Prouerb.* 11, 13.
Pater nomen aetatis 28, 4.
Pelorus 19, 2.
Peripateticorum de mundo ſententia 13, 9.
Perſeus Deus 26, 6.
Phanes Deorum primogenitus 16, 7.
Phidias Veneris Gnidiae et Aeſculapii faber 14, 6.
Philippus Butacidae Siculorum Deus 12, 5.
Philolai de Deo ſententia 6, 6.
Philoſophorum de Deo diſſenſus 6, 15, 16. ſtudia inania 11, 5.
Phorcys filius Oceani 21, 5.
Phylonoe Tyndari filia Dea 1, 3.
Phyſiologia 18, 2.
Pictoriae inuentor 14, 3.
Pietas non eſt ex multitudine ſacrificiorum aeſtimanda 12, 1.
Pindarus allegatus 25, 8.

Piromis quid ſint? 24, 3.

Piſcium ritu viuere *Prouerb* 29, 3.

Plaſticae inuentor 14, 3.

Platonis de Deo ſententia 6, 7, 9. 15, 11. 21, 6. de Daemonibus 21, 2. de mundo 13, 11. 21, 3.

Pluto, aer 18, 2.

Poetae Diis indigna tribuunt 9, 2.

Principium duplex actiuum et paſſiuum 15, 12.

Poſidon a πόσις 18, 4.

Praxiteles Venerem Gnidiam ſculpſit 14, 6.

Pronoea Stoica 15, 12.

Prophetae Sp.S. moti 6, 16. gentilibus non ignoti 8, 1.

Proprietates diuinae 9, 1. 13, 7. 22, 5.

Proſerpina ὀδία 1, 3. monſtrum 16, 2.

Proteus Pariorum Deus 23, 3, 6.

Prouidentia Diuina 22, 19. ei non ſubeſſe ſublunaria putat Ariſtoteles 22, 18. de ea dubitat Euripides 22, 16. angelorum 22, 7.

Pudenda in honorem Deorum amputata 23, 1.

Pulchritudo omnis a Deo 29, 3.

Pythagorae de Deo ſententia 6, 7. Pythagoras combuſtus 27, 3.

Pythius Theodori ac Teleclis opus 14, 5.

Qualitatum expers natura 10, 1.

Radius vt a ſole, ita Spiritus a Deo progreditur 10, 2.

Ratio Dei filius 10, 1.

Ra-

Rationalis eſſentiae diuiſio 21, 2.

Rhadamanthus inferorum iudex 11, 9.

Rhea Coeli mater 16, 4. Proſerpinae mater 16, 2. omnium 18, 6.

Regis animus in manu Dei 15, 3.

Religionis libertas 1, 1.

Reſurrectio mortuorum probata 30, 10. eſt maximum incitamentum ad vitae pietatem 27, 8.

Sacrificia Chriſtianorum 12, 1. Sacrificiis non indiget Deus 12, 2.

Saide templum eſt Mineruae 25, 3.

Samii Lyſandrum colunt 12, 5.

Sardanapali epitaphium 11, 10.

Sarmatici epitheton 1, 1.

Sarpedon Iouis filius 17, 3.

Saturni fabula 16, 4. 17, 6. mythologia 18, 6.

Saurias ſciagraphiae inuentor 14, 3.

Sciagraphiae inuentio 14, 3.

Semele pro viti 19, 3

Semiramis inter Deos recepta 26, 3.

Sepulcra Deorum templa 25, 1.

Serpentes culti 1, 5.

Serui hominum Dii 17, 8. in ſeruos Chriſtianorum quaeſtio 30, 2.

Sibylla Platoni memorata 26, 5.

Siculi Philippum colunt 12, 5.

Simulacrorum origo 14, 2.

Smilides ſtatuarius 14, 6.

Socratis mors 27, 3.

So-

Sodomia gentilium 29, 2.

Somnus mortis frater 11, 10. Conf. Hom. Il. 14, 231.

Sophiſtarum apparens ſapientia 11, 5.

Sophoclis de Deo ſententia 5, 4.

Spatia imaginaria 7, 4. *ſeqq.*

Spiritus Dei per materiam extenſus 18, 5.

Sp. S. Dei propago 10, 2. 22, 3.

Statuaria ars 14, 3, inuentor 4.

Statuarum cultus 20, 2. 23, 4.

Stoicorum de Deo ſententia 6, 12. 18, 5. exuſtio mundi 15, 12.

Styx in proelio occumbens 17, 6.

Sycophanta Chriſtianorum 1, 10.

Syria Dea 26, 3.

Telecles Pythii faber 14, 5.

Templa Deorum ſepulcra 25, 1.

Tennes Hodia 1, 3.

Terra in medio ſedet immobilis 12, 2. quomodo extiterit 15, 7. genuit Titanas 15, 9.

Tethys Deorum mater 15, 4. 21, 5.

Tetractys Pythagoraea 6, 7.

Thaletis diuiſio eſſentiarum rationalium 21, 2.

Thaſii Theagenem colunt 12, 5.

Theagenes Thaſiorum Deus 12, 5.

Thebani Hectorem colunt 1, 3.

Theodorus Pythii faber 14, 5.

Theodorus Mileſius Plaſtices inuentor 14, 4.

Theo-

Digitized by Google

Theogoniae auctores 14, 2.
Theologia gentilium phyſica *Cap.* 18.
Thraſymedes Aeſculapii faber 14, 6.
Thyeſtae inceſtus 27, 13.
Thyeſteae epulae 4, 1
Tibicinis inſtar Sp.S. vates inflauit 8, 1.
Titanum progeneratio 15, 9. rebellio 17, 6.
Trinitas Platonica 21, 6. Chriſtianorum 10, 3. 22, 3. in trinitate vnitas 10, 1. 11, 11.
Typhon 19, 2.

Venus Gnidia Praxitelis opus 14, 6. Hetaera *ibid.* a Diomede vulneratur 17, 4. Anchiſae mater 7, 6. pro cupiditate 18, 6.
Videre Chriſtianis peccare eſt 28, 1.
Virginitas commendata 28, 8.
Virtutis cum vitio pugna 4, 3. 27, 2.
Vita praeſens parui aeſtimanda 11, 11. eius ratio reddenda 11, 8. futura melior 11, 11. 27, 8. 28, 7.
Vnitas Dei adſerta 7, 1. 11, 11.
Vranus v. Coelus.
Vulcanus a Venere ſpernitur 17, 4.
Vxori quando miſceri licet 28, 7.

II. IN-

II. INDEX GRAECVS VERBORVM.

Ἀβασανίστως, *ſine examine* 21, 8.

ἄγειν θεόν 21, 2. ἄγειν de fortuna 22, 16.

ἄγειν τῇ δόξῃ 13, 6. ἄγειν καὶ ἁρπάζειν 1, 12. *ducere et rapere in ius, ad ſupplicium.* ἄγεσθαι καὶ φέρεσθαι 22, 21.

ἀγορὰν στῆσαι πορνείας, v. ἵστημι.

ἀὴρ ἀπαθὴς 13, 9.

Ἀθηλᾶ pro Ἀθηνᾶ 14, 5. 16, 3.

Ἀϊδωνεὺς 18, 1. Pluto, ab ἀΐδης quaſi *infernalis.*

αἰδὼς 26, 7. *reuerentia.*

αἰκίζομαι 23, 2 *flagris caedo.*

αἰτίαν λαμβάνειν 2, 3.

ἀκριβοῦμαι 28, 6 *ſollicite obſeruo.*

ἄκριτος βλασφημία 27, 4 *temeraria calumnia.*

ἀλλ᾽ ἔστι 7, 7.

ἄλογος 23, 10 *irrationalis.*

ἄν. ἡμεῖς τε ἂν ξενηλατούμεθα 22, 1.

ἀναγκαῖα 18, 6 *pudenda.*

ἀναισθητεῖν 13, 5.

ἀνάκειμαι 31, 4 *ſepono.*

ἀναπίπτειν ἀπ᾽ οἴκων 22, 16 *euerti e domibus ac fortunis ſuis.*

ἀντι-

ἀντιδοξέω 22, 4 reſiſto.
ἄνωθεν 15, 3. 27, 1 antiquitus.
ἀπαθὴς ἀὴρ 13, 9.
ἁπαλὴ ψυχὴ 23, 11.
ἀπαξιόω 21, 3 renuo.
ἀπαράλλακτος 14, 4.
ἀπειπεῖν τοῖς χρήμασι 1, 13 *renunciare opibus.*
ἀπηρυθριασμένος 30, 1 *impudens.*
ἄπιστος oppoſit. σπουδαῖος 22, 8.
ἁπλᾶ 15, 13.
ἀπό τινος 7, 1. ἀπὸ 13, 1 de *materia* ex qua aliquid fit. οἱ ἀπὸ τοῦ περιπάτου 13, 9 *peripatetici.* ἀφ' ἑαυτῶν 15, 2.
ἀποδεικνύω 27, 11 *facio.*
ἄποιος φύσις 10, 2.
ἀποκρινόμενα 16, 8.
ἀπολογεῖσθαι ὑπέρ τινος 19, 4.
ἀπολύεσθαι τὰς κατηγορίας 2, 6.
ἀποπίπτειν τοῦ μεγέθους τοῦ θεοῦ 19, 5 *excidere,* i. e. *non aſſequi Dei magnitudinem.*
ἀποῤῥέειν 10, 2.
ἀπόῤῥοια 22, 3.
ἀποσκευάσασθαι ἐπήρειαν 8, 3.
ἀποχέεσθαι 21, 6 *proficiſci, emanare.*
ἀργὴς 18, 1.
τὸ ἄρσεν 18, 9 *pars maſcula.*
ἀρσενόθηλυς 18, 4.
ἀρχὴ 22, 10. ἀρχαὶ τῶν ὅλων 6, 14.
ἀρχικὸν 18, 3.
ἄρχων τῆς ὕλης 22, 10 *diabolus.*
ἀσκεῖν 13, 7. 19, 2 *concinnare, ornare.*

νεὼς ἠσκημένη 19, 6.
ἀϛραγαλῶται μάϛιγες 23, 2.
αὐλητὴς 8, 1 in ſimilitudine *de inſpiratione* Spiritus Sancti.
ἐν ἀφασίᾳ ποιῆσαι 22, 17 *dubium reddere.*
ἀχώρητος 16, 8.

B

Βιάζεσθαι 29, 6 *vi, non iure, agere.*
βιοτια 2?, 16 *mortalia, humana.*
βλαπτειν 23, 2 *pervertere.* de diis cladem aliquam immittentibus

Γ

Γέλοιος pro γελοῖος 1, 2.
γέννημα πρώτων 10, 1 filius Dei.
γεννητὸν 10, 1.
τὰ γινόμενα 22, 16 *rerum euentus.*
γνωμη 11, 1.

Δ

Δαὶ pro δὲ 16, 8, et ita ſaepe.
δαμάω 17, 3.
δὲ age! 13, 12.
δεινὸν 27, 12 *malum, exſecrandum*
δεξιὸν κατὰ τὴν τέχνην 13 4.
δεξίωμα 25, 9 *res auſpicata.*
δὴ 22, 9 *licet, quamvis.*
τὸ διὰ μέσȣ 5, 3 διὰ σωματος 15, 7.
ἡ διάθεσις κατὰ τὴν πλάσιν 22, 22 *ratio formationis.*
οἱ διαιρȣ̃ντες τὰ ἐκείνȣ ſcil. δόγματα 21, 2 qui de placitis eius diſtincte tradunt.
διαλύομαι 31, 5 actiue.
διάϛημα 13, 1 *ellipſ.*
διδυμάους 11, 10.

δι-

διεξέρχεσθαι 16, 4 *enarrare, durchgehen.*
δικάζεσθαί τινι 1, 2.
δίκη 1, 2. οἱ ἐπὶ τῇ δίκῃ ἔλεγχοι 2, 3. δίκας ὑπέχειν 4, 3.
διώκοντες 4, 4.
δόξαι 23, 8 *opiniones*, non *gloria.* 22 21 *auctoritates.*
δοξάζω 26, 1 *exiſtimo, cenſeo.*
δόξας ἄδικος 2, 7.
δύναμιν (κατὰ) 21, 10.

E.

Ἐγείρειν κοπετοὺς 12, 7.
ἔγγονοι 21, 4.
ἐγκόπτειν 23, 1 *de* victimis mactandis.
εἰ καὶ—δὲ—τε 22, 1.
εἴδη τῆς ὕλης 18, 5. 22, 6.
εἰκότα 21, 4 *veriſimilia.*
εἶτα 11, 10.
ἐκδικέομαι 17, 8.
ἐκκαθαίρειν 11, 7.
ἐλαύνειν 29, 5. *inſectari.* ἐλαύνεσθαι 1, 9.
ἐμμελὲς ὄργανον 13, 8.
ἐναλείφειν 14, 3.
ἐναποσφραγίζεσθαι 23, 11 *imprimere.* Deſideratur in H. Stephani Theſauro.
ἕνεκα 13, 12. *ellipſ.*
ἐνεργεῖσθαί τι 8, 1. ἐπί τι 20, 2.
ἐνέχυρον *pignus.*
ἔννοια 8, 1.
ἔνστασις 27, 1. *inſtitutum.*
ἐντέμνειν 23, 1 de victimis mactandis.
ἐνυβρίζειν εἴς τινα 2, 3. abſolute 22, 9.
ἑξαγώνια 31, 2 *peregrina*, ad cauſam non pertinentia, ab ἀγών.

ἐπαναφέρεσθαι 10, 2.
ἐπέχειν τὸν κόσμον 7, 4. 22, 23. ἕνα καὶ κοινὸν ἐπέχειν λόγον 22, 22. eandem communemque rationem ſeruare.
ἐπεξέρχεσθαι τοῖς ἀδικήμασι 4, 1.
ἐπήρειαν ἀποσκευάσασθαι 8, 3.
ἐπὶ τὰς δόξας 6, 8. ἐπ᾽ ἀδείας 4, 2. 27, 12. ἐπὶ 13, 4 *de.* 15, 1 *praeter.* 18, 5 *ad.* οἱ ἐπ᾽ αὐτοῖς λόγοι 19, 4. ἐφ᾽ ἑκάτερα ἐνεργήσαντες 20, 2. 21, 1 *in, per.* ἐπ᾽ αὐτοῖς p. αὐτοῖς 22, 21. ἐπὶ 26, 4 *propter.* ἐφ᾽ ἡμῶν 27, 1 *noſtra aetate.* ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων 22, 8 *inter homines* ſcil. fieri ſolet.
ἐπιβάλλειν 6, 15.
ἐπιβατεύειν τοῖς ὀνόμασι 20, 2. 23, 12 *nomina ſibi tribuere, vſurpare.*
ἐπιγαμεῖν 28, 11.
ἐπικαλεῖν τινι 5, 3. 12, 1.
ἐπίσης μένειν 22, 18 *aequaliter extendi.*
ἐπισκοτεῖν τινι 26, 10. *tenebras offundere mortuo,* i.e. mortem alicuius celare.
ἐπίσταμαι 1, 3.
ἐπιστήσασθαι ſcil. τὴν διάνοιαν 6, 1.
ἐπιφορὰ 22, 20. *impetus, affectus vehementior.*
ἐρρωμένοι λόγοι, *verba ſana* 23, 11.
εὐάγωγος 23, 11 *tractabilis.*
εὐθύνειν ἐπί τινος 2, 6.
εὐκαταφρόνητος βίος 11, 8.

εὐκα-

εὐνεχία 28, 9. de coelibatu maſculorum.

ἐφίςαϑαί τινι 27,8 *intentum eſſe alicui rei.*

ἔχειν 11, 2 *exiſtimare.* ἔχειν ἐρωτικῶς τινος 14, 4. ἔχω ἐξετάζειν 15, 2. ἔχειν ἐπί τινος 21, 9 *pertinere ad aliquem.* ἔχειν περὶ τὴν ὕλην 22, 4, 5 *verſari circa materiam.* ἔχειν περὶ τὰς παρθένους 22, 12. περὶ τὸν ἀέρα 22, 15. ἔχειν πρὸς χρυσὸν ſc. ἐπιθυμίαν 25, 9 *appetere aurum, inclinare ad aurum.* ἔχει λόγος 30, 12 *ratio eſt.* ἔχεσθαι 25, 3 *pertingere, continuari.*

Z

Ζάκορος 24, 9 *aedituus, miniſter ſacrorum.*

ζεὺς 6, 13. 18, 4.

H

Ἢ—καὶ οὔτε 25, 9, vbi videtur poſitum eſſe pro εἰ *ſi.* it. circa finem ἢ—καὶ

ἡδέως ἰδεῖν 28, 2 *laſciuius intueri.*

ἡδέα τῆς ψυχῆς 28, 7 *animi voluptates.*

ἤδη καὶ 17, 6. 22, 20 *inſuper* ἤδη 17, 7. *illico.*

Θ

Θῆσσα τράπεζα 17, 8 *ſeruilis menſa.*

θεοποιεῖν 19, 4 *diis aptare.*

I

ἐν ἰδέᾳ καὶ ἐνεργείᾳ 9, 3.

ἵδρυσθαι ἀγάλματα 20, 1.

ἰλὺς 15, 6 *lutum.*

ἰνδαλματώδης 23, 10 *ſpectriformis, phantaſticus.* Voca-

bulum in H. Stephani Theſauro fruſtra quaeſitum.

ἵστημι. στῆσαι ἀγορὰν πορνείας 29, 2. publice venales habere mercenarias libidines.

K

Καθίστημι. κατέστη ſubſidit 15, 6.

καὶ partic. illatiua 7, 6. abundat 22, 8. οὐ γὰρ καὶ 28, 3. 31, 7. *etiam* 26, 10. καὶ *et inprimis* 26, 12. καὶ ποιητῶν. *tamen* 28, 7. καὶ terrepetitum 30, 9. καὶ οἱ μὲν 22, 8 *quorum alii.* καὶ 27, 5 *quamuis.*

καιροὶ 18, 7 *quatuor ann tempeſtates, viciſſitudines.*

κακίζω 29, 4 *vitupero.*

κἂν εἰ 22, 4.

κατὰ 13, 2 *de.* 18, 5 *in, per* de tempore. τὸ κατὰ τοὺς ἀγγέλους (ὂν πρᾶγμα) 22, 9 *res angelorum* ſ. angeli. κατὰ τὸν πεποιηκότα 22, 22. *ex conſilio Creatoris.* κατὰ χρησμὸν 27, 13. *oraculo monitus.* τῷ καθ' ἡμᾶς λόγῳ 3, 1 *orationi noſtrae.* 18, 5 *propter.*

καταβάλλειν λῆρον 17, 6 *nugas proferre.* σπέρμα 18, 6. conf. *Hebr.* 11, 11.

καταγωγὴ 13, 6. 29, 2.

καταπαῦσαι 24, 2 *tollere.*

καταπίπτειν 13, 9. 19, 5.

κατορθοῦν κατά τι 6, 8.

κέντρου δίκην 12, 2.

κινηθῆναι στοχαστικῶς 6, 15. κινεῖν πάντα λόγον 22, 1. ψυχὴ κι-

νεῖται 23, 13 *cogitat.* Sic κίνησις 23, 8.

κολάζω. κεκολασμένοι 31, 5 *moderati,* quales fiunt, quum, admiſſis peccatis, ſe ipſi affligunt, poenasque luunt.

κόρη 14, 4. 16, 3.

κοροπλαθικὴ 14, 4.

κόσμος τέλειος 13, 7.

κραίνω 22, 16 *rego, guberno.*

κρατύνει 6, 14.

κρείττων θυμοῦ 17, 2 *qui animoſitate non ſuperatur.*

κρίνω. κεκριμένος 16, 7.

κρούνωμα 18, 1.

κύριον 18, 3.

Λ

Λαμβάνειν αἰτίαν 2, 3.

λανθάνειν 18, 3 *non animaduertere.*

λόγος 28, 6. λόγον ὑποκρίνεσθαι 2, 6. λόγος καταλείπεται 24, 11 *dubitatio relinquitur.*

λοιδορεῖσθαι τινά τι 29, 4 *vitio alicui aliquid vertere.*

λοξὸς κύκλος 13, 5.

M

Μανθάνειν 21, 8 *intelligere.*

μανία 18, 7 in Saturno eſt τεκνοφαγία.

μένει ἐπί τινι 22, 9.

οἱ μετ' αὐτοὺς 26, 8 *poſteri.*

μεταβάλλειν 26, 4 *mutare ſe.* Significatione Media.

μεταπίπτειν 18, 9 *mutari, dilabi.*

μέχρι 14, 3. 16, 1.

μονοειδὴς 15, 13.

μονοφυὴς 21, 6.

N

Νῆσις 18, 1, eſt naua a νάω *fluo,* vnde Naides.

des. Apud Laertium Neſtis eſt Dea Sicula.

νοέομαι 15, 3. ἐνόησαν 19, 1. 21, 2 *ſtatuerunt*. 28, 4 *habere*.

νοητὸν 6, 2. 31, 2.

νόμος 21, 4.

νοῦς καὶ λόγος 9, 3.

O

Ὁ, ἡ, τὸ Articuli repetitio 22, 15, 24.

Ὀδία 1, 3 *Proſerpina*.

οἰκονομία θεῖα 17, 7.

οἰκουμένη 1, 2.

ὂν 13, 1.

ὄναρ p. κατ᾽ ὄναρ 12, 1.

ὁρμώμενοι ἀπὸ Φιλοσοφίας 2, 4.

ὀρὸς p. ὀῤῥὸς 11, 12.

ὅσον πτερινοῆσαι 6, 15. ὅσον abundat 6, 15.

οὐσία ὑποκειμένη 6, 3.

οὗτος. τοῦτο p. διὰ τοῦτο 22, 7.

οὕτω *ellipſ.* 13, 3. 19, 6. 22, 9. 24, 9. 28, 8.

ὀχείας δίκην 10, 1.

Π

Πάγος 18, 8 *frigus*.

πάθη 27, 11 *morbi animi, libidines*. πάθη ἐπὶ τῆς μανίας 26, 1 *quae quis in furore perpeſſus eſt*.

παραθολοῦσθαι 28, 6 *inquinari*.

παραιτεῖσθαι 28, 9 *declinare*.

παρακρούεσθαι 1, 6.

παραστῆσαι 6, 14.

πάρεργον 27, 10 adv. *als ein Nebenwerk*.

παρέχειν ἑαυτὸν 29, 7 *praebere ſe* de iis, qui paſſiue ſe habent, nec, cum poſſint, malo ſe ſubtrahunt.

πας-

παρέχειν τὰς λογισμὰς 14, 1. 15, 2.
ἐπὶ παῤῥησίαν ἀναγαγεῖν 11, 4.
παύειν τὴν παρθενίαν τινὸς 28, 11 *virginitatem alicuius delibare.* παυσόμεθα πολεμοῦμενοι 3, 2 *non amplius infeſtabimur.*
περὶ 13, 4 *in.* οἱ περὶ τὴν Ῥέαν 23, 1 *Rheae ſacerdotes.* περὶ et ὑπὲρ quomodo differant 1, 2.
περιέχειν 13, 5.
περιλειχμάομαι 22, 24 *circumlambo.*
πῇ μὲν — πῇ δὲ 24, 7 *partim — partim.*
πιςοῦν 8, 1 et πιςοῦσθαι 28, 3 *fidem facere, probare.*
τί πλέον αὐτοῖς 6, 3. οὐδὲν πλέον 19, 5. 23, 7 *nihil prodeſt.*
πλὴν ἀλλὰ καὶ 27, 5.
ποιοῦμαι 11, 5. 29, 2 actiue.
Πολυδεύκης 26, 1 *Pollux.*
πονηρὸς περὶ τὴν διοίκησιν 22, 12.
πορσύνω 23, 2 *ſtruo.*
πόσις 18, 4.
πρᾶγμα 11, 5.
πρεσβεία 1, 1.
προκατέχεσθαι 3, 1 *praeoccupari.*
πρὸς 2, 3 *officium* notat. πρὸς ἀξίαν 1, 8. πρὸς τὴν φύσιν 6, 5 *praeter naturam.* πρὸς τὴν τέχνην ſcil. *exercendam* 13, 2. τί ἡ Εὐρώπη πρὸς γῆν; 19, 4 *quid Europae rei eſt cum terra?* πρὸς ἀλήθειαν *vere;* πρὸς δόξαν *ex opinione* 22, 19. πρὸς τὰς ὑπηκόους 26, 8 *a ſubditis.* πρὸς ἡμῶν 31, 7 *e re noſtra.*

προσειμι 13, 1, 10.
προσιέναι προσόδους 15, 1.
προσῆκον λόγος 8, 3.
προσκύνημα 28, 6 *ſalutatio.*
προστήκω 22, 24. *adhaereo.*
προστίθεσθαι ψῆφον 2, 5.
προστείβεσθαί τινι αἰτίαν 5, 4.
προτομὴ 16, 2.
προχύεσθαι 16, 8.
πρώτη δύναμις 21, 6 *ſuprema poteſtas.*
πῦρ τεχνικὸν 6, 13.

Σ.

Σεμνὸν 13, 6.
σεμνοποιέω 24, 9. 26, 13 *auctoritatem et venerationem concilio.*
σεμνύνομαι 2, 2 *gaudeo.*
σημαντικὸν ὄνομα 21, 10 *nomen ſignificantius*, h. e. Proprium.
σημεῖα καὶ λόγοι 6, 14.
σκαιὸς 17, 3.
σπέρμα 12, 2.
σπερματικοὶ λόγοι 6, 13.
σπουδαῖος p. πιστὸς 22, 8. σπουδαῖα 1, 11 *expetenda.*
στερέωμα 22, 10.
συγγίνεσθαι τοῖς παλαιοῖς 14, 1.
συγκαταπίπτειν 27, 9 *una delabi.* vocabulum in H. Stephani Theſauro non inuentum.
συγκρίματα 18, 3.
συγχρώζω 22, 5.
συμβαίνω. κατὰ συμβεβηκὸς 22, 5.

συμ-

συμπάθειαν ἔχειν 19, 5.

συμπληρούμενον 15, 7.

συνεκφωνέομαι 18, 4.

συνέχειν 12, 3.

συνίςημι 15, 5 *conſtituo.* 19, 5 *ſubſiſtere.* συςῆναι 31, 1 *coagmentari, componi.*

συνόντες 11, 5.

σύςασις 15, 12. 22, 4, 7, 20 *natura, eſſentia, conſtitutio.*

T

Τάξις 2, 5.

τελεῖν 2, 6.

Τένυς Ὀδία 1, 3.

τετρακτὺς 6, 7.

Υ

Ὑγραῖς ἀγκάλαις 6, 2.

ὕλη 13, 2.

ὑπὲρ et περὶ quomodo differant 1, 2.

ὑπερκύψαι τῷ λόγῳ 19, 5. εἰς τὰ οὐράνια 22, 15.

ὑποδιαλλάσσω 16, 8.

ὑπόςασις 22, 10.

Φ

Φαινόμενα 22, 4.

Φερσεφόνη 16, 2.

Φεύγειν ἐπὶ μεγίςοις 2, 5.

II. INDEX GRAECVS VERBORVM.

X

χέω 18, 2.

χροιά 5, 4.

ὢν p. ὄν 24, 3.

ὢν, οὖσα, ὄν 13, 1.

ὡς p. ὥστε 13, 5. 18, 3. ὡς 25, 2 *quod.*

ὡς δὴ καὶ — καὶ 22, 8.

ARNSTADII, TYPIS ORPHANOTRO-
PHEI.

VITT. EMAN. II BIBLIOTECA IN ROMA

MAG 2003522

Digitized by Google